NAZIONALE
BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
13
4 H
50

Digitized by Google

Digitized by Google

Ex libris D. Francisci Junioris à Longo=
Garcij

Digitized by Google

COMMENTARIA
IN BVLLAM
Gregorij XIV. Pont. Max.
DE IMMVNITATE ET LIBERTATE ECCLESIASTICA,

Legum Ciuilium, & ſacrorum Canonum ſtudioſis non minus vtilia, quam perneceſſaria;

Necnon Clericis omnibus ſcitu maximè digna;

AVTHORE

ALEXANDRO AMBROSINO
Foroſemproníenſi I.C. Præclariſſimo,

Cum duplici, altero ſummariorum Capitum, altero præcipuarum rerum, quæ in ipſis tractantur, Indice locupletiſſimo.

PARMAE, Ex Typographia Eraſmi Viothi. M DC VIII.
Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

13 · 4 · H · 50 ·

Ego Fr. Ludouicus de Genua, Lector, & Vic. S. Off. Parmæ, concedo facultatem imprimendi, cum nihil ſit contra fidem.

Io. Petrus Parauicinus Vicar. Parmæ generalis, &c. imprimi concedit.

SANCTISSIMO
D.N. PAVLO V.
PONT. OPT. MAX.

ALEXANDER AMBROSINVS
Aeternam felicitatem.

CVM mihi ſuperioribus annis, (BEATISSIME PATER) Epiſcopalis Vicarij munere fungenti; de interpretatione Bullæ felic. mem. GREGORII XIV. Pontif. Max. De delinquentibus è ſacris Aedibus non ex-

trahendis, ſæpenumero diſputare contigerit: cumq; ex caſuum varietate, atque frequentia, nonnulla ad rem pertinentia ſponte collegerim; cogitaui aliquando me operæ pretium eſſe facturum, ſi Studioſorum commodis conſulens, ea vtcumque diſpoſita, in medium proferrem. Et quia Bulla ipſa non ſolum delinquentes è ſacris Domibus, niſi in certis caſibus extrahi, verum etiam perſonas Eccleſiaſticas à ſecularibus Iudicibus prohibet iudicari: propterea tam de libertate, quàm de immunitate Eccleſiaſtica, hæc pauca litteris conſignaui, quæ cum edere ſtatuerem, Sanctitati Veſtræ cenſui meritiſſimò dedicanda. Idq; tum materia ipſa poſtulante, cum Eccleſiaſticam immunitatem, ac libertatem, ſartam tectam (vt aiunt) conſeruare, ad ſummum Dñi Petri Apoſtolorum Principis Succeſſorem in primis pertineat: tum verò etiam vt hoc, tametſi perexiguo munuſculo, aliquam mei erga Veſtram Beatitudinem grati animi ſignificationem darem, ob illud præcipuè ſingulare in me collatum beneficium; cum

felic.

felic. record. Clementis VIII. Pont. Max. nomine, ad Catholicum Regem Nuntius proficiſcens, inter ſuos Familiares me adſcribens tanto, tamq; optabili honore decorauit. Quare licet ingenij, ac doctrinæ meæ tenuitatis optime conſcius, ne has meas lucubrationes, vtpote tanto indignas nomine, Sanctitati Veſtræ offerrem, meo pudore deterreri debuerim; eas tamen, qualeſcumque ſint, ſub tali præſidio apparere, atque ad legentium manus peruenire volui: futurum ſperans, vt munitiſſimo Beatitudinis Veſtræ clypeo, ab obtrectatoribus, & momis omni ex parte defendantur. Et quoniam ignarus non ſum, quæ, & quanta ſemper fuerit Veſtræ Sanctitatis clementia, & erga omnes benignitas: confido fore, vt hæc mea, vel minima, nequaquam contemnantur, aut negligantur. Quod vt certius, & felicius accidat, ad ſacros Beatitudinis Veſtræ pedes me humillime proiectum, ſanctiſſimo, ac ſaluberrimo Apoſtolicæ benedictionis munere

cohoneſtare, & communire pro ſua verè Paterna charitate, ne grauetur.

Dat. Foriſempronij. Die XV. Decembris, Anni M DC V I I.

AD GREGORIVM XIIII.
PONT. MAX.

In laudem Alexandri Ambroſini, I.C. Peritiſs.

Qui eius de Eccleſiaſtica immunitate Conſtitutionem Commentarijs ſuis illuſtrauit.

EPIGRAMMA INCERTI AVTHORIS.

EXpreſſit quondam ductu leuiore iuuencum,
Europam, Zeuſis, qui pelago veheret.
At latuere diu in tenebris miracula tauri;
Nec populi plauſus nobile ſchema tulit:
Non etenim quiſquam lineis inducere ſuccos,
Aut potuit functi pandere Zeuſis opus.
Hæc tibi, Summe PATER, fuerat ſors debita, vt eſſet
Doctrina clarus poſt tua fata ſuper,
Qui doctas lineas calamo vberiore ſequutus
Ingenium tanti proderet artificis.
Viuet Alexander dum viues, ſcripta per Orbem
Hæc ſemper memori carmina fronte ferent;
Tam bene non alius potuit cœpiſſe, nec vſquam
Hoc melius potuit quis cumulare decus.

IN COMMENTARIOS PERILL. I.C. D. ALEXANDRI AMBROSINI.

Gratulatio Gulielmi Huyſmanni Antuerpieuſis.

VTilis hercle labor, commenta vtilia, luce
Ambroſine ſinis quæ meliore frui.
Nam quæ Cimmerijs latuere immerſa tenebris,
Euoluis, facili reſtituisq; via.
Miratur vulgus, ſacra cur Eccleſia quoſdam
Suſcipit, & gremio liberiore fouet;
Aſt alios ſontes, procul à ſe pellit, & vllo
Immunes, ſub ſe, non ſinit eſſe loco;
Scilicet eſt mitis cunctorum Eccleſia Mater,
Cui ſartum tectum perſtet vbique decus.
Hæc eſt perfugium miſerorum, & Sontium Aſylon,
Quam contra, nec vis vlla, nec arma valent.
Quæ tamen arguto dum diſcutit omnia ſenſu
Ambroſius, fundit Nectar, & Ambroſiam.

IN

IN ALEXANDRVM AMBROSINVM I. C. CELEBERRIMVM;

Qui ſcriptorum monumentis Eccleſiaſticam immunitatem illuſtrauit.

ALLEGORIA INCERTI AVTHORIS.

IMmunis alto fluctibus pelago ratis
Petri laceſſentes aquas
Retro repellit: addis, Ambroſine, opem,
Et remigum frequentiam.
Dpræliantes ſæuiant, licet Noti;
Vapulet inæqualis freti
Procella ventis: ancoram præbes tuam:
Hæret carina immobilis.
Si quis morari puppis optaret gradum;
Et concitatam ſiſtere;
Accurris; iterum vela properanti nouo
Turgent fauentis impetu.
Numerabis acres fluctuum diſcordias;
Et ſæuientis impetum
Maris; & inæquales freto curſus ratis:
Momenta ſed quis præmij?

AD-

Digitized by Google

ADMODVM REV. D. NICOLAI
PHAELLI PARMENSIS.

DIc, quid in hoc cernas carpendum, Mome, libello.
Materiam? at quid ea lectius eſſe poteſt?
Anne ſtylum ſumptæ luſtrandis ſenſibus aptum
Materiæ? at quid eo purius eſſe poteſt?
Texendi an ſeriem tam multa volumen in vnum,
Tam varia? at quid ea rectius eſſe poteſt?
An patronum operis, cuius tutamine fas ſit
Prodire? at quid eo celſius eſſe poteſt?
Carpere materiam, atq; ſtylum, ſeriem, atq; patronum
Cum nequeas, quidnam carpere, Mome, potes?

Eiuſ-

EIVSDEM

Mendaci Ambroſiam vocabat ore
Vatum olim veterum chorus, Deorum,
Quos ſtulte nimium colebat, eſcam:
At, quem Pontifici dat Ambroſinus
Nunc in Orbe Dei vicem gerenti
Hoc ceu vaſe libro cibum repoſtum,
Qui cæleſti animos beat ſapore,
(Non quod ipſe egeat, ſed vt probatus
Tali iudicio probetur vſque
Cunctorum ingenijs, locorum vbique)
Veraci Ambroſiam vocamus ore.

ANTONII MARIAE A PRATO
PARMENSIS.
Didecaſtichon.
AD AVTHOREM.

AMbroſiam eloquio, Ambroſiam cognomine præfers;
Immortale tibi nomen vtrumq; parat.
Gloria ſed generis prudenti gloria vilis;
Eſt alienus enim nobilitatis honos.
Aſt quæ dat meritis encomia conſona virtus,
Vt propria, & proprio parta labore, placent.
Hinc tu, vel gelidus currat, vel feruidus annus,
Cæſaris, & Petri legibus inuigilas.
Hinc reddis reſponſa modò, modò dogmata profers,
Ambroſia & docto ſemper ab ore fluit;
Hinc virtutis honos generi ſuperaddit honorem;
Nomen & Ambroſiæ dignius inde paras.

EIVSDEM AD EVNDEM
Octaſtichon.

Dogmata dum pandis, Templi dum pandis honores,
Es ſonti pauido ianitor, atq; tibi;
Nam modò confugium, modò comperit ille repulſam,
Quòd ſacros aperis, claudis & ipſe fores;
Aſt tibi ſic ſemper templum patefecit honoris
Virtutis propriæ præuia ſacra domus.
Dogmata dum pandis, Templi dum pandis honores
Sic ſonti es pauido ianitor, atq; tibi.

IN EVNDEM INCERTI AVTHORIS.
Epigramma.

Certabat docta fortis cum Pallade Mauors
Quis poſſet maius nitier artis opus.
Fecit Alexandrum Mars belli lumen, honorem
Pacis Alexandrum fecit at illa ſuum.
Illi Mars robur, melos huic Pallas, vt eſſet
Ille potens armis, fortis hic eloquio.
Mars tandem ceßit: cui talia fata Minerua eſt:
Qualis an ignoras a Patre proſilui?

In Librum de Immunitate, & Libertate Eccleſiaſti-ca, Illuſt. & admodum R. Viri, D. Alexandri Ambroſini I. C. Foroſempronienſis, Ill. & Excell. D. Antonij Mariæ Actij, I. V. D. Foroſem-pronienſis.

EPIGRAMMA.

DIcere qui potuit quantum ſe extendat in Orbem
Imperium, Summi, iuſſaq; Pontificis;
Doctrinæ hic meritis poſſet ſuperare Lycurgum,
Et quo Roma potens legibus emicuit.
Eloquar, an ſileam? quantum nunc iſte meretur,
Non modo qui dixit, verum etiam docuit?
Extitit hic meritis iam multo excelſior ergo
Quam fuerit vel Lacon, Numaue Pompilius.

EIVSDEM ALTERVM.

TE nunc ſi ſuperis lætum ſe redderet auris,
Clarus Amynthiades limine Tænario,
Iam veneraretur, ſtupidus ſic victus abiret,
Fratris vt ad lumen Delia cum refugit.
Quid mirum? Imperium maius, noua ſæcula, profers
Alter Alexander, clarior ingenio.
Iure igitur celebres tibi debent munera Vates,
Vt ſua Pelidæ carmina Mæonides.

AD

Digitized by Google

AD OPERIS AVTHOREM.

Laurentij Ferrarij, Clerici Placentini. Anagramma.

Alexander Ambroſinus, Foroſ. Iuris Vtriuſque Peritus.

DVM PETRI IVS NARRAS, RVRSVS ELOQVII OS, FONS EXVBERAT.

QVi tibi demiſſi Virtutis ab Aethere fontes
Ceſſerunt; Dijs eſt pectore quanta tuo!
Mirus es interpres Diuûm, cui pandere ſacra
Iura datur: Minos es nouus, atq; Themis.
Hinc fit, Alexander, quod tu, DVM *nobile* PETRI
IVS NARRAS, *adeo ſcripta probanda paris;*
RVRSVS & ELOQVII OS, *ceu* FONS EXVBERAT; *unde*
Dulcia Neſtoreo verba lepore fluunt.
Sic duplex tibi ſurgit honos; ſapientia primum
Dat tibi, Pontificis legibus alter ineſt.

Eiuſdem. Ad Librum.

QVæ ſacra Dijs fuerant, quos gens maleſana colebat,
Auſus erat fœda quis temerare manu?
Et te, magne liber, qui nunc ſub nomine PAVLI
Prodis, qui violet Zoilus vllus erat?
Exerat aſt dentes; & latret in Aethera: quid tum?
An leuis ille tibi morſus obeſſe queat?
Securus prode in lucem, PAVLO *auſpice, necnon*
Auſpice Alexandro; tutior eſſe nequis:
Quem vel Alexandri non protegat inclyta virtus:
Aut Summus ſumma Relligione Pater?

AD

Digitized by Google

AD PIVM LECTOREM A

Commentariorum Perilluſt. & Excellentiſs. ac admodum Reu. I.P. Alexandri Ambroſini, Super GREGORIANA Conſtitutione

De libertate, immunitateq́; Eccleſiarum

Franciſci Vgerij, Clerici Parmenſis.

EXcipiat licet hos pia Mater, pellat & illos,
Quos plus, ſiue minus ſcit ſceleraſſe fidem;
Cunctorum eſt genitrix Eccleſia; diligit omnes;
Tutos quos retinet, quoſq; manere vetat.
Cunctorum eſt genitrix; non vlli ſæua nouerca,
Priuignos proprium ſed facit eſſe nefas.
Priuigni qui ſint igitur, Matriq; rebelles,
Filius & quis ſit, Lector amice, lege.
Extat GREGORII *pia lex pro Matris honore,*
Quam dedit Interpres fuſius iſte tibi.
Scilicet AMBROSIVS *doctus, nouus alter, ab illo,*
A quo habuit laudes, nomen, & ingenium.

INDEX CAPITVM
præſentis tractatus.

Cap. I.

QVo iure introducta fuerit immunitas Eccleſiarum, & de cauſa Conſtitutionis Gregorianæ. pag. 10

Cap. II.

De publicis latronibus, qui immunita te Eccleſiaſtica non fruuntur. pag. 21

Cap. III.

De Graſſatoribus viarum, indignis Eccleſiaſtica immunitate. pag. 25.

Cap. IIII.

De Depopulatoribus agrorum. pag. 29.

Cap. V.

De Delinquente in Eccleſia, ſi gaudeat illius immunitate. p. 32

Cap. VI.

Proditores non gaudent beneficio immunitatis Eccleſiæ, & qui dicantur Proditores. pag. 43.

Cap. VII.

Aſſaßinos non gaudere hac immunitate, & quis dicatur aſſaſſinus, & vnde dictus. pag. 46

Cap. VIII.

De Hæreticis, quibus in caſibus immunitate Eccleſiaſtica ſint priuati. pag. 58

Cap. IX.

De reis læſæ Maieſtatis crimine, quomodo, & quando hac immunitate ſunt priuati. pag. 69.

Cap. X.

Nunquid immunitas iſta omnibus Eccleſijs ſit attributa. p. 74.

Cap. XI.

Quid faciendum delinquente in Eccleſiam ſe recepto. pag. 84.

Cap. XII.

Clerici delinquentes, ſi in Eccleſias confugerint, an in illis ſint tuti. pag. 97.

Cap. XIII.

De Debitore confugiente ad Eccleſiam, nunquid inſtantibus Creditoribus ſit extrahendus. pag. 102

Cap. XIV.

An conſuetudo poſſit dare facultatem laicis Iudicibus extrahendi propria authoritate confugientes ad Eccleſias. pag. 108

Cap. XV.

De Pœnis extrahentium ab Eccleſijs delinquentes. pag. 121.

Cap. XVI.

De Eccleſiaſtica iuriſdictione à ſeculari ſeparata, & quo iure exemptio Eccleſiaſticarum perſonarum à laicali iuriſdictione fuerit introducta. pag. 129

Cap. XVII.

De exemptione Clericorum à iuriſdictione laicali in criminalibus. pag. 141

Cap. XVIII.

De caſibus, in quibus laicus Iudex de delictis Clericorum cognoſcere

ſcere poſſit. pag. 176

Cap. XIX.

De Clericatu poſt delictum aſſumpto, an, & quando eximat à ſeculari poteſtate. pag. 204

Cap. XX.

De exemptione Clericorum à laicali iuriſdictione in Ciuilibus. pag. 216.

Cap. XXI.

De ſtatutis laicorum quomodo ligent Clericos. pag. 271

Cap. XXII.

Appellatione Clericorum qui veniant in materia immunitatis Eccleſiaſtici fori. pag. 286

Cap. XXIII.

De habitu, & tonſura Clericorum. p. 296

Cap. XXIV.

Clericatus quomodo probetur. p. 306

Finis Capitum indicis.

INDEX VERBORVM, rerum, & ſententiarum inſignium,

In his Commentarijs contentorum locupletiſſimus, ac diligenter ſecundum alphabeticum ordinem digeſtus,

Cuius primus numerus Capitulum, ſecundus capituli cuiuſque, tertius paginæ numerum indicat.

A

ABba.opinio in.c.inter alia.n.5. de immunitate Eccleſiaſtica damnatur, qui diſtinguebat depopulatores agrorum à latronibus in eo, quod latrones publicè, & palam depredentur, & occidant, depopulatores vero agrorū occultè, latentes in ſegetibus.c.4.n.3. pag.30

Abba.opinio reprobatur, dum in.c.inter alia.n.13.de immunitate Eccleſiaſtica, voluit Clericos delinquentes ad Eccleſiā confugientes non eſſe tutos.c.13.n.2. pag.99

Abſens à loco, quæ ibi fiunt, ſcire non præſumitur.c.14.num.9. pag.117.

Abutens priuilegio meretur priuilegium amittere.c.18.nu.17. pag.189.

Digitized by Google

Pariter contrauenientes. ibidem.
Et vnicus ſufficit actus. ibid.
Actualis degradatio, quæ etiam appellatur ſolemnis, eſt executio verbalis degradationis. c. 17. n. 36. p. 172
Quam, regradationem, D. Hieronymus appellat. ibid.
Actualis degradationis forma. c. 17. n. 38. p. 173.
Actualis degradatio antiquitus inuenta. c. 17. n. 37. p. 172
Et quæ ad ea requirebantur, ibid.
Actualiter degradatus poteſt à ſeculari Indice puniri. c. 17. n. 7. pag. 148.
Alleganti, Clericum in fraudem Clericaſſe, incumbit onus probandi. c. 19. n. 6. pag. 209
Annus datus Clerico exercenti ſordidas artes, in quo, ſi non deſiſtat; priuatur fori beneficio, debet eſſe continuus. c. 18. n. 27. pag. 196.
Armorum delatio Clericis prohibetur. c. 18. n. 36. p. 201
Vnde per laicos iudices armis ſpoliari poſſunt. ibidem.
Aſſaßini non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, & ratio aſſignatur. c. 7. n. 1. pag. 48
Aſſaſſini qui, & vnde dicti. c. 7. n. 2. pag. 48
Aſſaſſini nomen de iure cõi non erat cognitum. Et fieri mandãs conductor dicebatur, faciens verò locator. c. 7. n. 4. p. 50
Aſſaſſinus dicitur tam conducens operas ad occidendũ, & dãs pecuniam, & mãdans, quã ipſe, qui pecunia conductus occidit, et vterq; priuatur immunitate Eccleſiaſt. c. 7. n. 5. p. 50
Aſſaſſini propriè qui dicantur. c. 7. n. 6. pag. 51
Aſſaſſinus ne quis dicatur oportet, quod nõ ſimpliciter per præ-

tium delinquat,ſed quod prætio conuento ſuſcipiat mandatum ad occidendum.c.7.n.7. p.51

Aſſaſſinus nõ dicitur qui ſpe,uel gratia adduct⁹ ſine promiſſione delinquit,vt alteri morẽ gerat.c.7.n.8.et 9.vbi multa.p.51

Aſſaſſiniũ,vt cõmittatur,requiritur,q̃d pecunia ĩteruenìat,aliæ uè res,et promiſſiones certæ,nõ uagæ,et iactatoriæ,c.7.n.9.ibi.

Aſſaſſinus non dicitur ille, qui ad vlciſcendũ propriã iniuriam vtitur ſocijs pecunia conductis.c.7.n.10. p.53.

Aſſaſſinium non committitur ob mandatum ad vulnerandum, ſed requiritur ad occidendum.c.7.n.11. pag.54

Aſſæſſinium vt quis incurrat,oportet,quod occiſus fuerit Chriſtianus.c.7.n.12. p.54

Et cui incumbat onus probandi occiſum fuiſſe Chriſtianum latè demonſtratur.c.7.n.13. p.55

Aſſaſſinium maius delictũ proditione, c.7.ſub n.12. p.55.

Atrium Eccleſiæ habet immunitatem,ne delinquentes in eo capi poſſint.c.10.n.6. p.79

B

Bart.ſaluatur,qui in l.1.ff.de pæn.& in l.quadam puella.ff.de iur.omn.iud,voluit,quod ſi laicus committit delictum,& poſtea ingrediatur religionem, vel efficiatur Clericus,quod per talem mutationem fori,non impediatur iudex ſecularis,vt procedere poſſit ; Quod verum oſtenditur,ſi fraudulenter Clericatus aſſumatur.c.19.num.5. pag.207

Blaſphemus an dignus ſit Eccleſiæ tutela.c.8.n.10. p.65

Digitized by Google

Blaſphemiæ grauitas, & pœna.c.8.n.11. p.66
Bened.in repet.c.Raynutius.deciſ.12.nu.16.de teſtam.reprobatur. Qui dixerat, quod poteſt Clericus feudo priuari à Domino feudi laico ob felloniam, vel aliam culpam commiſſam circa feudum.c.20.n.56.& ſeq. pag.258
Bullæ Gregorianæ cauſa.c.1.n.12. p.19
Bulla Gregoriana, cum excipiat nonnullos caſus, in quibus delinquentes non ſunt tuti in Eccleſijs, in reliquis facit omniũ incluſionem.c.1.n.13. p.19
Bulla Gregoriana non extendenda ad alios caſus vltra expreſſos.c.1.n.14. pag.20
Bulla Gregoriana reuocat omnes facultates extrahendi ab Eccleſijs, Monaſterijs, ſacellis, domibus regularibus, & ſecularibus, locisuè ſacris, aut religioſis, ſicq; omnibus ſupradictis dicitur conceſſa.c.10.n.1. p.75

C

Captus à Birruarijs, ſi ducatur ad carceres per Eccleſiam, ſi recuſat exire, nunquid extrahendus.c.10.num.10. pag.81
Captura facta per laicum de Clerico infamat, & facit indiciũ coram Eccleſiaſtico.c.18.n.32. pag.199
Carceratus, ſi effractis carceribus, aufugerit in Eccleſiam, tutus erit.c.10.n.10.& 11. pag.82
Etiam ſi blanditijs, & pollicitationibus quoq; iuratis de redeũdo, fuerit emiſſus, ibid.
Ac quoq; ſi captus à familia ſe exemerit à manibus eius, &

in Eccleſiam ſe receperit erit tutus. ibidem.

Cardinales purpura, et galero purpureo vtũtur. c. 23. n. 14. 304

Cauſæ Clericorum nec principaliter, nec incidenter tractãtur coram ſeculari iudice, quia iudicantur ſpirituales, reſpectu perſonæ Clericorum. c. 20. num. 46. pag. 250

Cauſa, ſi pertineat ad Clericum, & laicum inſeparabiliter, tota deuoluetur ad Eccleſiaſticum iudicem. c. 20. n. 3. p. 224.

Etiam ſi plures eſſent laici, quam Clerici, ibid.

Quod factũ fuit, ne cauſæ cõtinẽtia diuidatur. ibid. n. 4. p. ead.

Cauſa ſi compromittatur in Clericum, et laicum, erit a laudo reclamandum ad Eccleſiaſticum. c. 20. nu. 6. pag. 225

Cæmeterium immunitate Eccleſiaſtica fruitur. c. 10. n. 5. p. 78.

Cepol. in Authen. ſed nouo iure. C. de ſer. fugit. dãnatur, vbi voluit, quod ad conſtituẽdum publicum latronem requiratur, quod graſſatio fiat cũ interemptione hominis. c. 2. n. 6. p. 23.

Et quod necatio non ſit neceſſaria, latiſſimè comprobatur. ibi.

Clericatus eſt res diſtinctiua à profanis. c. 16. n. 5. pag. 135

Clerici ſapiunt rem ſpiritualem. c. 16. n. 5. ibid.

Clerici etiam volentes, non poſſunt in iudicem laicum conſentire. c. 16. n. 9. pag. 138

Clericus ſi conueniatur pro quacunq; cauſa coram laico iudice, Prælatus ſuus poteſt, etiam eo inuito, à iudice abſtrahere. c. 16. num. 10. pag. 138

Clerici, nec etiam Epiſcopo conſentiente, poſſunt in ſecularem iudicem conſentire. c. 16. num. 11. pag. ead.

Clericus cauſam agens coram laico excommunicatur. c. 16. num. 14. pag. 140

Quod declaratur, ibidem.

Clericus an puniatur pro aſſaſſinio à iudice ſeculari. c. 17. nu. 5. pag. 147.

Clericus aſſaſſinus poteſt impunè occidi. c. 17. n. 6. p. 148

Clericus enormitatibus ſe immiſcens, an, & quando à iudice laico puniri poſſit, latè declaratur. c. 17. n. 12. p. 152

Clericus in minoribus, vt fori priuilegium habere poſſit, quid facere debeat. c. 17. n. 13. p. 154

Clericus in ſacris habitum clericalem retinens, pro quauis enormitate non punitur à iudice ſeculari. cap. 17. nume. 14. pag. 155.

Clericus ſi dimiſſo habitu, enormibus ſe immiſceat, poteſt à iudice ſeculari puniri. c. 17. n. 15. p. 156

Quod intelligendum eſt, præcedente trina monitione, vel vna facta in Synodo. c. 17. n. 16. p. 156

Clericus, & ſi non opponat de Clericatu, eſt exemptus à iuriſdictione laicali. c. 17. n. 17. p. 158

Clericus, qui diſtulerit de Clericatu opponere, debet in expenſis condemnari. c. 17. n. 21. p. 160

Quæ condemnatio ab Eccleſiaſtico fieri debet. c. 17. nume. 22. pag. 161.

Clericos examinare, aut interrogare non poſſunt ſeculares iudices. c. 17. n. 23. p. 162

Clericus incorrigibilis poteſt puniri per ſecularem iudicem. c. 17. num. 25. p. 164

Clericus incorrigibilis non ſecundum Canones, ſed ſecundum leges punitur. c. 17. n. 27. p. 165

Clericus

Clericus quando dicatur incorrigibilis.c.17.n.28. p.168.
Clericus in ſacris, vt à laico iudice puniri valeat, eſt degradandus, & tradendus Curiæ ſeculari.c.17.n.29. p.167
Clericus pro quibus delictis actualiter degradetur.c.17.nu.39. pag.173
Clericus falſum deponens coram laico quando, & quomodo puniri poſſit à laico iudice demonſtratur. Et concluditur nullo pacto puniri poſſe.c.18.n.19. & ſeq. p.190
Clericus, qui officia ſecularia à Canonibus prohibita, & artes ſordidas exercet, nunquid puniatur per Curiam ſecularem? c.18.n.23. p.194
Clericus iaculator, hiſtrio, & buffonus, niſi intra annum reſipuerit, quando puniatur à laico.c.18.n.24. p.194
Et quid de Clerico in ſacris. ibidem.num.25. p.195.
Et nunquid pœnitendo poſſit priuilegium fori recuperare. ibid. num.26. p.196
Clericus, qui perſonaliter, & publicè officium carnificis, macellarij, & tabernarij exercet, nunquid amittat priuilegium fori.c.18.n.28. p.197
Et prædicta non extenduntur ad alias artes ſordidas.ibi.num. 29. p.198
Clericus exercens chirurgiam, an puniatur à laico, ſi negligens in eius vſu fuerit.c.18.n.30. p.198
Clericus poteſt capi à Curia ſeculari, ſi poſt delictum fugam arriperet, ad effectum præſentandi ſuo iudici. c.18.num.31. pag.199
Clericus, ſi non eſt de fuga ſuſpectus, non poteſt capi per Curiam ſecu-

ſecularem, etiam ad effectum præſentandi Eccleſiaſtico. cap. 18. num. 3. p. 200
Clericus arma deferens poteſt armis ſpoliari per Curiam ſecularem. c. 18. n. 36. p. 201
Clericus ſi quis efficiatur, poſt delictum eximitur à ſeculari iuriſdictione, ſecundum Oldr. opinionem. c. 19. n. 4. p. 207
Et conciliantur Doct. vt opinio Oldr. procedat, quando abſque fraude Clericatus aſſumitur. Bart. autem opinio, ſi fraudulenter. ibid. num. 5. p. 207
Clerici in ciuilibus cauſis coram Eccleſiaſtico iudice conuenien di ſunt. c. 20. n. 1. p. 223
Clerici laicis digniores. c. 20. n. 5. p. 225
Ideo trahunt ad ſe laicos minus dignos, ibidem.
Clericus in iudicio laudatus in authorem à laico, an poſſit declinatoriam fori opponere, diffuse tractatur. c. 20. nume. 22. pag. 237
Et concluditur non poſſe, ibidem num. 23.
Clericus dicitur merus, & neceſſarius defenſor emptoris. c. 20. num. 24. p. 239
Clericus pro defenſione emptoris comparens non remittitur ad ſuum iudicem, quia ex eius perſona non variatur forus, & ſuum priuilegium non debet actori nocere. c. 20. nume. 25. pag. ead.
Clericus quotieſcumque ad iudicium venit principaliter pro ſuo intereſſe, & in eo ſubſtantiatur iudicium, ſemper remittitur ad ſuum iudicem. c. 20. n. 27. p. 240
Clericus ſi non principaliter, ſed acceſſorie veniat ad iudicium

non remittitur.c.20.num.29. p.241

Quod tanto minus ſit remiſſio Clerico venienti ad iudicium lite cœpta, quia tunc non poteſt vti exceptionibus ex ſua perſona priuilegiatis, ibidem.num.30. pag.ead.

Clericus quotieſcumque comparet ad defendendum emptorem, lis verè cum eo non tractatur, nec efficitur de foro ſeculari, & ſententia non fertur, nec exequitur contra eum, ſed contra emptorem.c.20.num.32. p.242

Clericus, ſi conueniretur, vt condemnetur pro euictione, remittitur ad Eccleſiaſticum.c.20.n.33. pag.ead.

Clericus, ſi coram iudice laico compareat ad impediendum executionem ſententiæ latæ contra tertium, tenetur coram ſeculari litigare, & ratio aſſignatur.c.20.n.34. pag.ead.

Clericus conueniens laicum, & ſi deſiſtere vellet à conuentione, nihilominus reconueniri poteſt coram ſeculari .cap. 20. num.36. p.245

Clericus an reconueniri poſſit coram ſeculari, diſcutitur.cap.20. num.37. p.245

Et ſtandum eſſe conſuetudini demonſtratur, præter varias Scribentium ſententias. ibidem.

Clericus hæres laici, quando poſſit ad iudicium fori ſecularis vocari, occaſione hæreditatis, pertractatur.c.20.nume.43. pag.248

Clericus hæres laici non tenetur litem cœptam coram laico iudice, viuente teſtatore, proſequi. Sed denuo erit ſuper eadem re coram Eccleſiaſtico conueniendus.c.20.n.43.

Clericus, qui coram ſeculari iudice fideiuſſit pro laico de ſtando iuri,

Digitized by Google

iuri, & iudicatum ſoluendo, an poſſit conueniri coram eodem, enucleatur. c. 20. n. 50. p. 252

Clerici fideiuſſio facta in iudicio coram non ſuo iudice, non valet. c. 20. num. 52. p. 254

Clericus depoſitarius non poteſt pro reſtitutione depoſiti coram laico iudice conueniri, quamquam in iudicio ſeculari depoſitum receperit. c. 20. num. 53. p. 255

Clericus officium ſeculare gerens non poteſt coram laico iudice cõueniri pro cõcernentibus dictũ officium. c. 20. n. 54. p. 257

Clericus adminiſtrator bonorum Principis ſecularis non poteſt ab eo carcerari pro ratione reddenda. c. 20. n. 55. p. 258.

Clericus Vaſſallus ratione feudi, coram Domino laico feudi conuenitur. c. 20. n. 56. pag. ead.

Clericus ratione feudi non iudicatur perſona Eccleſiaſtica, ſed vt Princeps, Dux, Marchio, & Comes. c. 20. n. 58. p. 259.

Clericus etiam ſi ratione feudi conueniatur coram Domino feudi in his, quæ reſpiciunt feudum, tamen non poteſt aſtringi, nec de aliquo delicto condemnari ab ipſo feudi Domino laico. c. 20. num. 59. pag. ead.

Clericus citatus à laico iudice, ſi ſua putauerit intereſſe, fori declinatoriam legitimè opponere poteſt. cap. 20. nume. 73. pag. 268

Præcipuè ſi in citatione dicatur, ſi non compareas, in contumaciam procedetur. c. 20. num. 74. p. 269

Clericus citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, ſi non comparuerit, acta, & ſententia contra eum lata non afficiunt. c. 20. nu. 75. pag. 270.

Clerici

Clerici ciues dicuntur, & ciuium appellatione continentur. c. 21.num.1. p.273
Clerici non ſolum originarij, verum etiam alienigenæ, dummodo habitent, beneficient, vel commorentur in loco, veniunt appellatione ciuium. c.21.num.2. p.274
Quod declaratur, num.27. p.283
Clerici tranſgreſſores ſtatuti laicalis commune bonum continentis peccant mortaliter. c.21.num.4. p.275
Sed declaratur num.27. p.283
Clerici, & laici in concernentibus politicam temporalem eundem habent Rectorem Principem ſecularem, cuius legibus gubernantur. c.21.num.6. p.275
Sed quomodo procedat, demonſtratur, ibid.n.26. p.283
Clerici, quando propter commune bonum tenentur ſeruare edicta ſecularium, hoc euenit non vigore legis à Principe ſeculari promulgata, ſed vi rationis naturalis. c.21. nume.27. pag.283
Clerici violatores edictorum ſecularis Principis, non à laicali, ſed ab Eccleſiaſtico iudice puniuntur. c.21.n.28. p.284
Clericus, quando vti intendit ſtatuto laicali, debet eo vti cum ſuis omnibus qualitatibus. c.21.n.31. p.285
Clerici vnde dicti. c.22.num.1. p.287
Clericorum aliqui ſeculares, aliqui regulares. c. 22.nume.2. pag.288
Clericorum nomine in materia iſta beneficij fori veniunt omnes, qui in quacumque dignitate ſint poſiti præter laicos. c.22.num.3.ibid.

Clerici

Clerici in ſacris conſtituti indubitanter beneficio fori gaudent. c.22.num.4.ibid.

Clerici prima tonſura tantum initiati & ipſi gaudent beneficio iſto.c.22.num.5. p.289

Clerici in minoribus conſtituti gaudent fori beneficio, dummodo in habitu, & tonſura incedant; & inſeruiant Eccleſiæ de mandato Epiſcopi, iuxta ſanctionem Sacr. Conc. Trident.c. 22.num.7.& 8. p.291

Clerici coniugati quando gaudeant beneficio fori. c.22.num.9. ibidem.

Clericalis habitus in duobus copulatiuè conſiſtit, ſcilicet in tonſura, & in veſtibus, nec vnum ſine altero ſufficeret. cap.25. num.1. p.292

Clericus in ſacris, ſeu beneficiatus non deferens tonſuram peccat mortaliter.c.23.num.6. pag.299

Clericus excuſatur à delatione tonſuræ ob carentiam capillorum.c.23.num.7. pag.300

Clericis quæ veſtes ſint prohibitæ.c.23.n.10. p.300

Circa quorum veſtes attendenda eſt regionis conſuetudo. ibid. num.13. p.302

Clericus in dubio quis non præſumitur, ſed laicus.c.24.num.1. pag.307.

Clericatus eſt ſolemnitas extrinſeca, ad quam non peruenitur niſi facto hominis, ideo probandus.c.24.n.4. p.308

Clericatus quomodo probetur.c.24.n.5.ibid.

Confugiens ad Eccleſiam cum armis poſt delictum an ſit tutus. c.5.num.5. p.38

Con-

Confugiens ad Sacerdotem Sanctiſſimam Euchariſtiam portantem an ſit tutus.c.10.n.9. *p.81*

Conſtitutio Gregoriana quod tantum reuocet facultates à Sede Apoſtolica conceſſas de extrahendis ab Eccleſijs delinquentes, & non quando competit hæc facultas vigore conſuetudinis, non nulli voluere.c.14.nu.4. *p.112*

Conſtitutiones Pontificiæ de exemptione Clericorum à ſeculari poteſtate ſunt antiqui iuris declaratiuæ, non noui diſpoſitiuæ.c.16.n.6. *p.136*

Conſuetudo eſt quid facti, ideo plenè probanda. c.14. nume.4. pag.112

Conſuetudinis probatio difficillima, & quare. cap.14. nume.4. pag.ead.

Conſuetudo eſt ſtricti iuris, & non extenditur. c.14. nume.5. pag.113.

Et tantum habet de actu, quantum habet de potentia.ibid.

Conſuetudo ſtatuto æquiparatur.c.14.n.6. *p.115*

Hinc non inducitur ſuper his, ſuper quibus populus expreſsè ſtatuere non poteſt.c.14.n.6. *p.ead.*

Conſuetudo irrationabilis non valet.c.14.nu.7. *p.115*

Conſuetudo legi contraria, vt legem tollat, debet eſſe introducta ſciente Principe.c.14.num.8. *p.116*

Conſuetudo dat iuriſdictionem. c.14.num.1. *pag.110*

Quod ampliatur in iuriſdictione ordinaria, & dat meram, mixtam, altam, & baſſam, & imperioſam iuriſdictionẽ.ibi.

Quinimò, & ſpiritualem.ibidem.

Quod declaratur.num.10. *pag.118*

Conſue-

Conſuetudo iuriſdictionem tribuere poteſt, dummodo vtentes ſint capaces. c. 14. n. 11. pag. ead.
Vnde laici non poſſunt per conſuetudinem acquirere iuriſdictionem extrahendi ab Eccleſijs delinquentes, cum ea ſint incapaces. c. 14. n. 11. pag. ead.
Conſuetudo Eccleſijs oneroſa tollenda. c. 14. n. 13. p. 119
Et notabile Surd. dictum refertur ibid.
Conſuetudo non poteſt inducere, ut laici in cauſis Clericorum ſe intromittant. c. 16. n. 8. p. 137
Conuerſi, qui ſe Eccleſiæ ſeruitio dedicarunt, beneficio fori gaudent. c. 22. num. 2. p. 288
Idem de Ieſuatis, Pinzocarijs, & ſimilibus, dummodo ſint aggregati alicui Religioni, vel Regulam approbatam profiteantur. c. 22. num. 12. p. 294
Conuerſis capilli ſuperius non raduntur, ſed tonduntur inferius, & quare. c. 23. n. 2. & ſeq. p. 298
Crimen læſæ Maieſtatis exceptum, & ſub generali regula non comprehenſum. Et ſi latrones ſunt deſtituti beneficio immunitatis Eccleſiaſticæ, tanto fortius rei huiuſce criminis. c. 9. num. 1. p. 70
Crimen læſæ Maieſtatis vtrum committatur contra Principes inferiores, & Ciuitates recognoſcentes ſuperiorem. cap. 9. num. 3. p. 72
Crimen læſæ Maieſtatis non committitur à Clerico erga ſeculares Principes, & quare. c. 17. n. 4. p. 146

D

DEbitor pro ciuili debito ſe recipiens in Eccleſiam, eſt tutus.c.13.num.1. p.102
Debitor ſuſpectus de fuga, an extrahi poſſit ab Eccleſia.c.13.num.3. p.105
Decoctores, & falliti quando in Eccleſijs ſint tuti.c.13.num.4. pag.107
Defectus iuriſdictionis quandocumque allegari poteſt.cap.21. pag.276.
Degradationis diffinitio.c.17.num.31. p.169
Degradatio duplex, verbalis, & actualis.c.17.n.32. p.170
Et pro quibus delictis Clericus ſit degradandus.ibid.
Delinquentes in Eccleſijs, vel Cæmeterijs de iure non fruuntur immunitate Eccleſiarum, quod Sanctiſſimus in Conſtitutione iſta reſtrinxit ad homicidia, & membrorum mutilationes.c.5.n.1. p.33
Delinquens in Eccleſia, ſi in alteram confugerit, non erit tutus.c.5.num.3. pag.34
Delinquens, ſi in Eccleſiam confugerit, non poteſt etiam in caſibus exceptis extrahi, niſi de mandato Epiſcopi, & cum interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ.c.11.n.1. p.85
Delinquente in Eccleſia capto, ad carceres Curiæ Epiſcopalis reponendus eſt.c.11.num.2. p.88
Nec tradi poteſt Curiæ ſeculari, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu per deputatum ab eo, an confugiens verè crimina excepta commiſſerit.c.11.n.2. pag.ead.

Et quomodo de crimine verè conſtare dicatur. ibid.

Delicti tempus attenditur in imponendis pœnis. c. 19. nume. 2. pag. 206

Delicti cognitio ad quem forum ſpectet, attenditur ſtatus, in quo quis erat tempore delicti. c. 19. n. 3. pag. ead.

Delinquens, ſi ſtatim commiſſo delicto, Clericus efficiatur, in fraudem Curiæ ſecularis feciſſe præſumitur. c. 19. nume. 9. pag. 210.

Diffamatus, accuſatus, vel inquiſitus de delicto, ſi efficiatur Clericus, in fraudem Curiæ ſecularis feciſſe præſumitur. c. 19. num. 10. pag. 210

Quæ non procedunt, ſi ex voto emiſſo ante delictum efficeretur Clericus poſt delictum. ibid.

Et quomodo votum probetur. c. 19. n. 11. p. 211

Delinquens non condignè ab Eccleſiaſtico punitus de delicto, poteſt iterum à ſeculari iudice pro eodem crimine puniri. c. 20. num. 17. p. 235

Et quando non dicatur condignè punitus. ibid.

Delinquens, quando ab Eccleſiaſtico tantum pœna ſpiritualis fuit impoſita, poteſt à ſeculari iudice alia pœna plecti pro eodem crimine. c. 20. n. 16. p. 234

Depopulatores agrorum qui ſint, & unde dicti. c. 4. n. 4. p. 31

Depopulatores agrorum non gaudent immunitate Eccleſiarum. c. 4. num. 1. p. 30

Deus Omnipotens voluit Clericos diſcuti à Pontificibus, & non à ſecularibus Poteſtatibus; quorum cauſæ apud Eccleſiaſticum iudicem ſunt ventilandæ. c. 20. n. 2. p. 223

Differentia inter furem, & latronem.c.2.n.3. *p.22*

Differentia inter latrones, & graſſatores.c.3.n.8. *p.29*

Differentia inter immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam. c.24.num.7. *p.309*

Diſpoſitio ſtatuentium commenſuratur ſecundum eorum poteſtatem, & non creditur voluiſſe illas perſonas complecti in generali ſtatuto, de quibus in ſpecie diſponere ſtatuentes non potuiſſent.c.21.n.15. *p.278*

Diſtinctio Decian. de Clerico confugiente ad Eccleſiam, quando ſit tutus, comprobatur.c.12.n.4. *p.101*

Doctores dicentes per conſuetudinem induci, vt delinquentes ab Eccleſijs extrahi poſſint per ſeculares, quomodo intelligendi.c.14.n.12. *pag.119*

Duplex eſt Maieſtas, Diuina, & humana.cap.9.nume.3. pag.71.

E

Eccleſiæ, & loca ſacra maxima in veneratione fuere. c.1.num.1. *p.11*
Et verba Theodoſij Imperatoris referuntur.ibid.

Eccleſia nondum conſecrata quando habeat immunitatem, ne delinquentes ex ea extrahantur.c.10.n.2. *p.75*

Eccleſia diruta an habeat priuilegium immunitatis.c.10.nu.3. pag.76.

Eccleſiaſtica Poteſtas quando deficeret propter ſchiſma, tunc Principes ſeculares poſſent ſe intromittere ad eum Sedandum.c.18.num.37. *p.202*

Digitized by Google

Eccleſiaſtici iudicis negligentiam non ſupplet ſecularis iudex in criminalibus.c.18.n.39. p.203

Secus in ciuilibus.c.20.n.72. p.266

Eccleſiaſticus iudex quando negligit punire Clericos *delinquẽtes,quid agendum.c.18.n.35.* p.203

Eccleſiaſticus ſi inhiberet ſeculari iudici, ne procederet in cauſa, in qua pro defenſione emptoris compareat Clericus*, non eſt obediendus, & non curandum de inhibitione. c.20.nu.26. pag.240.*

Eccleſiaſticus iudex ſententiam laici iudicis exequi non tenetur.c.20.n.47. p.250

Eccleſiaſticus iudex competens erit, ſi turbator, & turbatus ſint Clerici*,cum nec etiam in poſſeſſorijs* Clericus *poſſit trahi, neque citari coram ſeculari iudice.c.20.n.70.* p.265

Prædicta etiam in remedio adipiſcendæ procedere demonſtratur, reiecta Ign. & Theſaur. ſententia. c.20.n.71. p.265

Aedes Canonicorum, *vel* Clericorum,*ſi ſint intra fines habent immunitatem iſtam.c.10.n.4.* p.77

Epiſcopus non debet ſtare proceſſui iudicis ſecularis, ſed ſuper delicto prætenſo probationes recipere.c.11.n.3. p.90

Epiſcopi, & cæteri Ordinarij hoc fori priuilegium tueri tenentur, & negligentes puniuntur.c.16.n.15. p.140

Epiſcopi, & cæteri Ordinarij non delegant laico cauſas criminales Clericorum. *c.18.n.3.* p.181

Nec etiam ſi vna cũ laico cõmitterentur Clerico.*c.18.n.4.* 182

Nec etiam Clerico *coniugato. ibidem.*

Ethymum vocabuli (Maieſtatis) datur.c.9.n.4. p.71

 Excom-

Excommunicatus an ſit tutus in Eccleſia.c.8.n.13. *p.61*
Exceptio Clericatus quandocumque opponi poteſt.c.17.nu.20. pag.159.
Exiſtens in Eccleſia, ſi exiſtentem extra occideret, non erit tutus in ea.c.5.num.7. *p.40*
Exiſtens in Eccleſia; ſi mandat occidi extra eam, non priuatur eius immunitate.c.5.num.9. *p.41*
Exiſtens extra Eccleſiam occidendo aliquem in Eccleſia non eſt tutus.c.5.num.8. *p.41*
Extractus, & legitime conſignatus Curiæ ſeculari vtrum poßit corporaliter puniri.c.11.num.6. *p.95*

F

Familiares Clericorum quando gaudeant beneficio fori.c.22.num.13. *p.294*
Fauori ſuo quod quis renunciare poſſit, quomodo procedat declaratur.c.10.num.4. *p.77*
Feder. de Sen. opinio damnatur, dum voluit Clericum, qui falſum depoſuit coram ſeculari iudice, poſſe puniri ex officio pecuniariter.c.18.num.20. *p.192*
Fines Eccleſiæ qui ſint in materia immunitatis, ne delinquentes inde extrahi poſſint.c.10.n.4. *p.77*
Et an competant Eccleſijs tam intra, quam extra Ciuitates. ibi.
Et quomodo connumerandi. ibidem.
Fideiuſſor ratione contractus non obligatur foro ſui principalis. c.20.num.51. *p.254*
Fiſcus non tenetur litem proſequi in foro, quo erat cæpta, cum habeat

habeat proprium iudicem.c.20.num.44. p.249
Feudi occaſione quod Clericus habet à laico, ſubeſt laico, eique iuramentum fidelitatis præſtat.c.20.n.57. p.257
Forma tradita à Sacr. Concil. Trident. in aſſumptione Clericatus.c.19.n.16. p.215
Fraus regulariter non præſumitur.c.19.n.6. p.209
Et in ſpecie in delinquente, qui efficitur Clericus.ibid.
Fraus coniecturis, & indicijs probatur.c.19.n.8. p.209

G

Gentiles huiuſce immunitatis Eccleſiaſticæ de non extrahendis delinquentibus è locis ſacris ſeruatores.c.1.num.7. pag.15
Vbi multa exempla referuntur.
Graſſatores viarum qui ſint, & vnde dicti.c.3.n.2. p.26
Graſſatores viarum proximi latronibus, & de eorum pœnis.c.3.num.1. p.26
Graſſatores viarum, vt capite puniantur requiritur, quod ſæpe graſſati ſint.c.3.num.3. p.26
Graſſatores viarum, vt priuentur immunitate Eccleſiaſtica, oportet, quod ſæpè graſſati fuerint.c.3.n.4. p.27
Graſſator, qui ſemel, aut bis in via priuata ſpoliaſſet, non erit priuatus immunitate Eccleſiaſtica.c.3.n.5. p.27
Graſſatores, qui ſemel graſſati ſunt, licet vigore ſtatutorum capite puniantur, non per hoc derrogatur immunitati Eccleſiaſticæ.c.3.num.6. p.28
Graſſatores in quo differant à latronibus.c.3.nu.8. p.29

Gugliel. de Bened. in c. Raynutius. de teſtam. reprobatur. c. 20. num. 60. p. 260

H

Habitus Clericorum ſecularium incertus, ſecus Regularium. c. 23. num. 11. p. 301

Habitus Clericorum ſecularium determinatur in hoc, vt à laicis Clerici dignoſcantur. c. 23. n. 11. p. 301

Habitus Clericorum in duobus copulatiuè conſiſtit, ſcilicet, in tonſura, & veſtibus. c. 23. n. 1. p. 297

Nec vnum ſine altero ſufficeret. ibid.

Habitus Clericorum qualis eſſe debeat, refertur. c. 23. n. 12. 302

Habitus Clericorum non deſſignant Canones, ſed in materia habitus ius Canonicum procedit prohibendo. c. 23. n. 9. p. 300

Habitus Clericorum debet eſſe iuxta conſuetudinem regionis. c. 23. num. 13. p. 302

Habitus Illuſtriſſimorum Card. S. R. Eccleſiæ. c. 23. n. 14. 304

Habitus an ſit Clericalis, vel ne, ſi quæſtio eſſet, quis iudex erit, Eccleſiaſticus, vel ſecularis? late demonſtratur. c. 23. nu. 15. pag. 304

Hæretici quare nõ ſint digni immunitate Eccleſiaſt. c. 8. n. 1. p. 59

Hæreſis definitio. c. 8. n. 3. & 5. pag. 60

Hæretici proditores ſunt illa proditionis ſpecie, quæ in Deum committitur. c. 8. num. 2. pag. 59

Hæreſis, vox Græca, quæ latinè dici poteſt electio, ſiue ſecta in aliquo dogmate. Quæ & ſi ſonet in bonam, & in malam partem, attamen infame eſt hoc nomen apud omnes Chriſtianos. c. 8. num. 7. pag. 61

Hæretici

Hæretici ſi committant aliquod aliud delictum non exceptum, an ſint tuti in Eccleſia.c.8.n.9. *pag.64*

Hæreſis vt conſtituatur, tria cõcurrere debent, & quæ.c.8.n.6. *pag.61.*

Hæretici largo modo poſſunt dici infideles, quamquam propriè non ſint.c.8.n.4. *pag.60*

Homicidium proditorium quale.c.6.n.3. *pag.44.*

I

IAſ. opinio in.l.qui condemnare.n.2.ff.de re iud. confutatur, dum ſenſit, quod iudex laicus poſſit abſoluere Clericum à delicto ſeculari, cum nec etiam abſoluendo, poſſit laicus iudex de delictis Clericorum cognoſcere.n. c.17.ſub n.24. *pag.162*

Immunitas Eccleſiaſtica quid, & vnde dicta.c.24.n.6 *p.308*

Immunitas conceſſa Eccleſijs, ne delinquentes ad eam confugientes extrahantur, an ſit de iure Diuino, ſeu poſitiuo demonſtratur.c.1.n.3. *pag.15*

Immunitas Templorum iure naturæ à beſtijs ipſis ſeruata.c.1.n.8. *pag.16*

Immunitas, ne delinquentes, qui ſe in Eccleſias receperint, extrahantur, eſt præcipuum priuilegium Eccleſiarum, c.1.nu.2. pag.12.

Immunitatem iſtam Eccleſiarum in deſuetudinem abijſſe Scribentes affirmarunt, c.1.n.11. *pag.18*

Immunitas hæc adeo eſt ſeruanda, vt nec etiam iudices ſecula-

res Eccleſiam ipſam, in quam ſe recepit delinquẽs, cuſtodire, & obſidere poſſint. c. 11. n. 7. pag. 96

Niſi ad effectum tradendi illos Curiæ Eccleſiaſticæ, quæ poſtea declarabit, an gaudere debeant, nec ne, immunitate, c. 11. n. 7 pag. 96.

Imperator nec ipſe de cauſis criminalibus Clericorum cognoſcit, ſed exemplo Conſtantini deberet libellum accuſationis incendere. c. 17. n. 2. p. 145

Imperator nec in atrocioribus, nec in crimine læſæ Maieſtatis, iudicat Clericos. c. 17. n. 3. pag. 415

Infideles largo modo dici poſſunt hæretici, quamquam propriè non ſint; vnde Inquiſitores hæreticæ prauitatis contra eos procedere non poſſunt. c. 8. n. 4. pag. 60

Infideles an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, vt ſi ob delictum non exceptum confugerint ad Eccleſiam, inde ſint extrahendi, vel potius ſint tuti. c. 8. n. 8. pag. 62

Intellectus Dec. ad c. cum non ab homine. de iudic. refertur. c. 17 num. 30. pag. 167

Intellectus. ad c. 1. de homicid. in 6. datur. c. 17. n. 8. pag. 149

Intellectus. ad l. ceptum. ff. de iudic. datur. c. 20. n. 49. pag. 251

Inimicus per inſidias occiſus, & ex feneſtra non dicitur proditorie occiſus, quia bene poterat futuram vindictam præuidere. c. 6. n. 5. pag. 46

Iudices laici non debent ægrè ferre immunitatem Eccleſijs, locisuè ſacris eſſe conceſſam. c. 1. n. 9. pag. 17

Et referuntur ibi verba D. Chriſoſtomi, dum Eutropium defendit, ne ab Eccleſia extraheretur. c. 1. n. 10. p. 17

Iudex laicus, quam cito ſibi de Clericatu conſtabit, tenetur de facto reuocare, quod fecit contra Clericum, & proceſſus eſt ipſo iure nullus. c. 17. n. 19. *pag. 158*

Iudex ſecularis poteſt punire Clericum, quando Eccleſia ob eius potentiam non poſſet. c. 17. n. 26. *pag. 165*

Iudex laicus, quando punit laicum, tanquam non condignè punitum ab Eccleſiaſtico, nõ reiterat pœnam, ſed ſupplet. c. 20. num. 19. *pag. 236*

Iudex ſecularis in cauſa poſſeſſorij rei Eccleſiaſticæ, quãdo ſe ingerat, demonſtratur, c. 20. n. 61. *p. 260*

Iudex ſecularis non impeditur de cauſa cognoſcere, ſi de titulo poſſeſſionis euidenter conſtet. c. 20. n. 64. *p. 263*

Iudex laicus, quando incidẽter cognoſcit de titulo, quomodo pronunciare debeat, oſtenditur, c. 20. n. 66. *p. 263*

Iudice Eccleſiaſtico negligente in adminiſtranda iuſtitia in ciuilibus, poteſt illius negligentia ſuppleri per laicũ iudicem, quod ſecus eſt in criminalibus. c. 20. n. 72. *pag. 266.*

Iudex Eccleſiaſticus non tenetur pœnam impoſitam per conſtitutionem laicalem imponere, ſed aliam arbitrariã. c. 21. n. 29. *pag. 284.*

Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui facto à Iudice ſeculari. c. 21. n. 3. *pag 274*

Iudex ſecularis an, & quando reuidere poſſit proceſſum ſibi ab Epiſcopo tranſmiſſum. c. 21. n. 3. *pag. 290.*

Iure Diuino Clerici, & cæteri Eccleſiaſtici ſunt exempti à laicali iuriſdictione. c. 16. n. 4. *pag. 132*

Ius Canonicum procedit potius prohibendo, quam deſignando

habitum

habitum Clericalem.c.23.n.9. pag.300

Iuriſdictio reſpicit tempus,locum,cauſas,res,& perſonas,et quo ad tempus,locum, & cauſas,iuriſdictio temporalis à ſpirituali eſt diſtincta,ſed quo ad res,& perſonas Eccleſiaſticas, nihil eſt, quod laicis iudicibus,cõcedatur.c.21.n.26.p.283

Iuriſdictio ſpiritualis à tẽporali cum effectu diſtincta eſt.c.16. num.3. p.132

Iuriſdictio ſpiritualis, & temporalis eſt penes Eccleſiam, ſpiritualis actu,& habitu temporalis tantum.c.16.n.3. p.132

L

LAici iudices etiam abſoluendo, non poſſunt delicta Clericorum cognoſcere.c.17.n.24. pag.162

Laicus de mandato Epiſcopi an poſſit torquere Clericum abſq; incurſu excommunicationis.c.18.n.6. pag.183

Laicus coram Eccleſiaſtico iudice falſum deponens punitur,& eſt locus præuentioni inter Eccleſiaſticum,& ſeculare.c.18. n.22. pag.193.

Laicus,qui cæpit Clericum, vt præſentaret Eccleſiaſtico iudici, non poteſt illum retinere vltra 20.horas.c.18.n.54.p.200.

Laicus iudex poteſt procedere contra Clericum,ſi poſt delictum Clericatum aſſumat,ſecundum Bart. opinionem.quæ tantum eſt intelligenda,ſi in fraudem Clericaſſet.c.19.n.1.pag.205

Laicus iudex erit tantum iudex cauſæ,ſed non perſonæ in omni caſu,quod in fraudem poſt delictum quis efficiatur Clericus c.19.num.15. pag.214

Digitized by Google

Laicus, & Clericus ſi inter ſe litem agerent, ad quem appellandũ ſit, demonſtratur.c.20.n.7. pag.226

Laici plures ſi reperiantur in eodem delicto, inter quos adſit vnus Clericus, ſunt omnes remittendi ad Eccleſiaſticum, iuxta ſententiam Ant.de Prat. veter.c.20 n.9. p.228.

Laicus quando de delicto mixti fori condigne dicatur punitus ab Eccleſiaſtico, vt à ſeculari iudice iterum pro eodem puniri nequeat, declaratur.c.20.n.18. pag.235

Laicus cõuentus ſi dicat poſſidere nomine Clerici, fit remiſſio Clerico inſtante. Quod verum eſt, ſi Clericus habeat ius in re. c.20.n.28. p.240

Laicus fideiuſſor Clerici coram ſeculari an conueniri poſſit.c.20 num.51. pag.254

Laicus quando eſt turbator, turbatus verò Clericus, laicus iudex eſt competens.c.20.n.62. pag.261

Laicus iudex non eſt competens, quando de titulo vnà cum poſſeſſione cognoſcendum erit, ſi de titulo principaliter agatur, ſecus ſi incidenter.c.20.n.63. pag.262

Vbi quando principaliter tractari dicatur, demonſtratur, ibid.

Laicus iudex poteſt cognoſcere, quando titulus eſt iuſtificandus, parte non opponẽte de incõpetẽtia iudicis.c.20.n.65.p.263

Laicus ſi turbetur à Clerico, adeundus eſt Eccleſiaſticus iudex, c.20.n.67. pag.264

Laicus incapax eſt poſſeſſionis, vel quaſi rei Eccleſiaſticæ, de qua nullo modo diſponere poteſt, c.20.n.68. pag.264

Laicus iudex erit cõpetẽs, ſi turbatar, & turbatus eſſent laici, etiam ſi de beneficiaria tractetur.c.20.n.69. eod.

Laicus

Laicus iudex rectè facit, ſi cognito neutrum ius in cauſa fouere, notificauerit Eccleſiaſtico iudici, ne iura Eccleſiaſtica occupentur. c. 20. n. 69. *ibid.*
Laico iudici conuenit Eccleſiam tueri. c. 20. n. 69. *ibid.*
Laici omnes naſcimur; ideò Clericatus qualitas eſt probanda. c. 24. n. 3. *p. 307*
Laicalis Conſtitutio, vt liget Clericos, quæ requirat. c. 21. n. 30. pag. 285.
Laudum ſi ex forma ſtatuti habet vim ſententiæ, et parat actionem, tunc adeundus eſt iudex arbitratoris, ſecus ſi non parat actionem, ita concordando opiniones Doctorum declaratur c. 20. n. 8. *pag. 227*
Latro, vt immunitati Eccleſiæ priuetur, requiritur, quod ſit publicus. c. 2. n. 4. *p. 22*
Et qui dicantur publici latrones. c. 2. n. 4. *ibid.*
Latro publicus, vt quis dicatur, quæ requirantur. c. 2. num. 5. pag. 23.
Latro publicus vt quis ſit, non eſt quid facti, ſed iuris. c. 2. n. 7. pag. 24.
Leges imperiales circa immunitatis Eccleſiarum præiudicium non attendendæ. c. 1. n. 4. *pag. 14*
Lex ciuilis, ſi à Canonibus diſcrepet, non ciuile, ſed Canonicum ius ſeruandum. c. 1. n. 4. *ibid.*
Etiam in foro laicali. ibidem.
Leges condere ſpectat ad ſeculares Principes circa temporalia ad Reipublicæ conſeruationem. c. 21. n. 5. *pag. 275*
Quod declaratur. n. 26. *p. 283*

Lex

Lex neceſſitat, & obligat, & priuilegio nemo inuitus vtitur. c.21.n.19. pag.280

Litis conteſtatio nõ operatur, vt Clericus proſequi teneatur cauſam coram ſeculari. c.20.n.48. p.251

M

Maieſtatis læſæ crimen eſt exceptum, & ſub generali regula non comprehenſum. c.9.n.1. pag.70

Hinc ſi latrones ſunt deſtituti beneficio immunitatis Eccleſiaſticæ, tanto fortius rei huiuſce criminis. ibid.

Maieſtatis læſæ crimen, & ſi ante Conſtitutionem Gregorianã non reperiretur expreſsè conumeratum inter caſus exceptuatos, nihilominus rei iſtius delicti, tam de iure ciuili, quã Canonico, non erant tuti in Eccleſia. c.9.n.2. pag.71

Maieſtas duplex: Diuina, & humana. c.9.n.3. p.71

Et Diuina reſpectu Dei conſideratur. ibid.

Humana verò concernit perſonas humanas, vt Principes, & Poteſtates. ibid.

Maieſtatis ethymum datur. c.9.n.4. pag.71

Maieſtatis læſæ crimen vtrum committatur contra Principes inferiores, & Ciuitates recognoſcentes ſuperiorem. c.9.n.5. pag.72.

Maieſtatis læſæ crimen non committitur à non ſubdito, & oportet, quòd ſit ſubditus ratione originis, vel domicilij. c.9.n.6. pag.73.

Maieſtatis læſæ crimen in perſonam ipſiuſmet Principis debet com-

committi, vt vigore Gregorianæ careat reus immunitate Eccleſiaſtica.c.9.n.7. p.74

Ideo offendentes Conſiliarium Principis non poſſunt extrahi ab Eccleſia.ibidem.

Maieſtatis læſæ crimen incurrunt violatores immunitatis Eccleſiaſticæ.c.15.n.5. p.124

Et redditur ratio. ibidem.

Maius eſt delictum nocturnum diurno, vnde fures nocturnos occidere licet, etiam ſi telo non ſe defendant, ſecus diurnos. c.9.n.2. p.71.

N

NAtura non creat artem, ſed diſponit ad artem. c.24. num.22. pag.307

Nicol.Boer opinio improbatur, dum in Conſtit. Burgund.de coſtumes concernans, §.21 ait, Clericum citatum, vt laicum, poſſe à ſeculari iudice in expenſis condemnari, ſi non compareat ad docendum, & opponendum de Clericatu. c.17.n.22. pag.161

Nouitij, ſi antequam profeſſionem emittant, delinquant, ab Eccleſiaſtico tantum puniendi.c.22.n.11. p.293

Quod intelligendum, niſi Nouitius Religionem deſerat, & de Monaſterio exeat. ibidem.

Nouitium offendens punitur, ac ſi Religioſum offendiſſet.c.22. ſub nu.11. pag.293

Nullus datur caſus, in quo ſeculares poteſtates puniant Cleri-

coſ non degradatos.c.18.num.38. p.203
Nullus prorſus laicus, etiam ſi Imperator eſſet, vel Rex, poteſt confugientem ad Eccleſiam extrahere. c.1.num.5. p.14
Vbi refertur, quod Bonifacius Rex à D. Auguſtino fuit excommunicatus, quia delinquentem ab Eccleſia extraxerat.
Et Bonifacij verba reſponſiua recenſentur ibid.

O

OLdr. conſil. 54. reprobatur, dum reſpondit debitorem non eſſe tutum in Eccleſia, ſtante ſtatuto, quod debitores perſonaliter capiantur. c.13.n.2. p.103
Opinio Ant. de Prat. veter. male practicatur à iudicibus noſtri temporis, qui quo ad laicos cognoſcunt, & Clericos remittunt. c.20.num.10. p.229
Opinio Panor. refertur, qui voluit Clericos delinquentes extrahi poſſe ab Eccleſijs. c.12.n.1. p.97
Opinio Bar. in l. non videtur, la prima, num.1. ff. de iudic. reprobatur, qui affirmauit condemnationem expenſarum fieri poſſe per laicum iudicem in caſu, in quo Clericus citatus, vt laicus, non comparuerit ad opponendum de Clericatu. cap.17. num.22. pag.161
Operatio nulla eſt, quando deficit poteſtas. c.21.n.10. p.276

P

PAlatium Epiſcopale quando gaudeat immunitate Eccleſiæ. c.10.n.7. p.79
Papa ſolus poteſt iubere, vt in omnibus caſibus confu-

giens ad Eccleſiam extrahatur.c.1.n.6. p.15

Papa non poteſt legem condere, vt Clerici à iudicibus ſecularibus iudicentur.c.16.n.7. p.136

Quod intelligendum quo ad omnes Clericos, & quo ad omnes cauſas.ibidem.

Papa poteſt delegare iudici laico cauſas etiam criminales Clericorum.c.18.num.1. p.180

Papa poteſt priuilegium concedere Principi ſeculari, vt contra Clericos cognoſcat de aliquo delicto, ſeu contra Clericos alicuius loci procedere poſſit.c.18.n.7. p.184

Papa non poteſt priuilegium generale facere, vt ſecularis cognoſcat de omnibus delictis Clericorum, reſpectu omnium, complectendo totum ordinem Clericalem.c.18.n.8. p.184

Papa poteſt ea, quæ sũt iuriſdictionis delegare, ſecus ea, quæ ſunt ordinis.c.18.num.2. p.181

Panor.deſcriptio de agrorum depopulatoribus damnatur.cap.4.num.3. p.30

Paſſus dati Eccleſijs intra quos delinquentes capi non poſſunt; quomodo connumerandi.c.10.n.4. p.77

Paſſus Eccleſijs dati nunquid competant Eccleſijs tam intra, quam extra Ciuitates conſtructis.c.10.n.4. p.77

Pœna, quæ ſolet imponi blaſphemis refertur.c.8.n.12. p.68

Pœna triginta librarum argenti examinati puriſſimi, poſſunt puniri violantes Eccleſiaſticam immunitatem, extrahendo confugientes ad Eccleſias.c.15.n.1. p.122

Pœna nonaginta ſolidorum aliquando puniuntur violatores immunitatis Eccleſiaſticæ, & publica eis imponitur pœnitentia

tentia arbitrio Epiſcopi.c.15.num.2. pag.121
Pæna excommunicationis puniuntur violatores immunitatis Eccleſiaſticæ.c.15.n.4. p.123
Pæna arbitraria puniuntur violatores iſti.c.15.n.7. p.126
Pænas non determinat Conſtitutio Gregoriana, nec minus Sacr.Conc.Trid.Synod.quibus ſint plectendi violatores immunitatis noſtræ.c.15.n.1. p.122
Pænas inflictas violatoribus immunitatis Eccleſiaſticæ nunquid euitent extrahentes vigore conſuetudinis.c.15.nu.8. pag.126.
Pænæ corporalis loco, quæ pro delicto erat de iure imponenda, ſi Eccleſiaſticus iudex pecuniariam impoſuiſſet: quid faciendum, quãdo ſecularis iterum punire intendit pro eodem delicto, ſub prætextu, quod non fuerit condignè punitus.c.20.num.20. p.236
Pæna fuſtigationis ſi fuerit inflicta per Eccleſiaſticum iudicem delinquenti, cui de iure erat abſcindenda manus, poſtquam in pænis corporalibus non datur augumentum, ſeu diminutio, neque poſſit fieri reſtitutio, tunc per pænam pecuniariam erit ſupplendum.c.20.n.21. p.236
Principes ſeculares, & eorum Miniſtri nullam prorſus habent in Clericos iuriſdictionem.c.17.n.1. p.145
Princeps etiam ſupremus tenetur obſeruare contractum, cum Deus Principibus ſubiecerit leges, ſed non contractus.c.18.num.12. p.186
Principes ſeculares non habent poteſtatem condendi leges in Clericos.c.21.num.8. p.276

Priuilegio Clericali Clerici in ſacris conſtituti renunciare non poſſunt.c.16.n.12. p.138.
Priuilegiatus tenetur comparere ad allegandum priuilegium. c.17.num.18. p.158
Priuilegium ſi non appareat, ſufficit poſſeßio immemorabilis, cum allegatione priuilegij.c.18.n.9. p.185
Priuilegium conceſſum Principibus à Summis Pont. cognoſcendi de cauſis Clericorum Papa reuocare poteſt.c.18.n.10.183.
Priuilegium quando tranſiuit in contractum, quomodo reuocari poſſit, latè demonſtratur.c.18.nu.11. p.186
Priuilegium conceſſum non ſubdito difficilius reuocatur, quando in contractum tranſiuit.c.18.n.13. p.187
Vbi redditur ratio.
Priuilegium quando dicatur habere vim contractus.cap. 18. num.14. p.187
Priuilegia iuriſdictionalia non ſubditis conceſſa reuocantur.c. 18.num.15. p.188
Priuilegium quando incipit nimis lædere reuocatur, quamuis non ſubdito conceſſum.c.18.nu.16. p.189
Priuilegio abutens, amittit illud.c.18.n.17. p.189
Et pariter contrauenienz.
Et vnicus ſufficit actus.
Priuilegia ſunt ſtricti iuris, ideo ſtrictè interpretanda.cap.18. num.18. p.190
Priuilegium fori recuperat Clericus iaculator, hiſtrio, & buffonus, ſi intra annum pœniteat.c.18.n.26. p.196
Priuatus poteſt retinere Clericum cum muliere inuentum, dum-

modo

modo ſit maritus, frater, vel filius.c.18.n.25. p.195
Proditores qui ſint c.6.num.1. p.43
Punitus ab Eccleſiaſtico nunquid à ſeculari iudice pro eodem crimine puniri poſſit? latiſſimè enucleatur.c.20.n.13. p.232
Punitus ab Eccleſiaſtico in duobus tantum caſibus pro eodem crimine puniri poteſt à laico.c.20.n.18. p.235
Publica vtilitas, & commune bonum efficit, vt lex fieri poſſit, cuius finis, eſt commune bonum.c.21.n.23. p.282
Publica vtilitas ſola non ſuſtinet actum nullum.c.21.num.24. pag.282.
Proditorum ſpecies enumerantur.c.6.nu.2. p.44
Proditorium homicidium quale.c.6.n.3. p.44
Proditor vt quis dicatur, oportet, quod fidem datam frangat. c.6.num.4. p.45
Vel ſimulatione inſidietur. ibid.
Proditor non dicitur, qui inimicum per inſidias occiderit.cap.6.num.5. p.46

Q

Qualitas tribuens iuriſdictionem non præſumptiuè, ſed concludenter probanda.c.11.ſub n.4. p.91
Quando in diſpoſitione aliquid præſupponitur, vt præſuppoſitum locum habeat, verificari debet.c.17.numè.9. pag.149.
Quando deficit poteſtas, nulla, eſt operatio.c.21.n.10. p.276
Qua de cauſa latrones excipiātur ab immunitate Eccleſiarum. c.4.num.5. p.31

Quare latrones capite puniantur, cum eorum intentio principalis ſit depredari, & non occidere.c.3.n.7. p.28

Qui palam furatur dicitur famoſus fur, ſecus ſi clam. c.2.nu.2 pag.22.

Qui ſemel, aut bis in via priuata ſpoliaſſet, non erit graſſator, vt immunitate Eccleſiaſtica priuetur, & redditur ratio.cap.3. num.5. pag.27

Qui in vna Eccleſia deliquit, priuatur immunitate omnium, cum vna ſit per totum Orbem vniuerſalis Eccleſia.c.5.n.3 pag.34.

Qui ſemel in Eccleſia deliquit, nunquid pro alijs delictis poſſit extrahi.c.5.n.5. pag.38

Qui nullo ordine Clericali initiati inſeruiunt Eccleſiæ animo, vt fiant Clerici, *gaudent beneficio fori.c.22.n.6* 290

Et in quibus verificetur.ibid.

Quod quis ſit publicus latro, non eſt quid facti, ſed iuris.cap.2. num.7. p.22

R

Atio priuationis immunitatis Eccleſiarum in delinquentibus in eis.c.5.n.2. pag.73

Reconuenire nunquid poſſit Clericus coram ſeculari, pleniſſime tractatur.c.20.n.35. p.244

Reconuentio incontinenti fienda eſt in ipſo litis exordio, & ante litis conteſtationem, & tūc operatur effectum prærogatiuum iuriſdictionis, & cauſæ conuentionis, & reconuentionis ſunt ſimul tractandæ, & decidendæ.c.20.n.38. p.246

Re-

Reconuentionis effectus poſt litem conteſtatam referuntur.c.20. n.39. *p.246*

Reconuentio in cauſa appellationis non admittitur .c.20.numero.40. *ibid.*

Reconuentio quando detur coram iudice appellationis, ſi ab interlocutoria fuerit appellatum, demonſtratur.c.20.nu.41. pag.247.

Reconuentio quando concedatur coram iudice delegato, demonſtratur.c.20.n.42. *pag.248*

Regula datur in puniendis Clericis.c.17.n.40. *p.174*

Regulares omnes profitentes regulam approbatam per Sedem Apoſtolicam gaudent beneficio fori.c.22.n.10. *pag.292*

Reprobatur opinio tenentium exactionem pœnarum impoſitarum extractoribus ab Ecclesijs, perdidiſſe Eccleſiam.c.15. num.3. *p.123*

. S .

SAcra à profanis quo vis iure ſemper diſtincta.c.16. nu.2. *p.131*

Sacrilegus eſt tutus in Eccleſia vigore Conſtitutionis noſtræ.c.5.n.6. *p.40*

Sententia declaratoria requiritur ſuper Aſſaſſinio, vt Clericus pro tali crimine puniri poſſit à laico.c.13.n.10. *pag.150*

Sententia Ant.de Prat.veter.reprobatur, quando Clericus vna cum laicis deliquit, quod fiat remiſſio ad Eccleſiaſticũ iuxta

quam

quam decretum fuiſſe à Sacra Conſulta refertur.c.20.n.12. pag.130.

Sententia, cum executionem habuerit parit exceptionem, & nõ eſt iterum de eod. delicto quærendum, & alia pœna reus non eſt plectendus, cum Deus bis non iudicet in idipſum. cap.20. nu.14. p.133.

Sola vtilitas non ſuſtinet actum nullum.c.21.n.24. p.282.

Speciale huius criminis videtur, quod in uiolatoribus immunitatis Eccleſiaſticæ puniatur effectus.c.15.n.6. p.125.

Et quomodo procedat declaratur. ibidem.

Spiritualis iuriſdictio à temporali ſeparata tam ex mẽte Theologorum, quam Canoniſtarum.c.16.n.3. p.132

Stante ſtatuto, quod debitores capi poſsint perſonaliter pro debito, nunquid ſint tuti in Eccleſia.c.13.n.2. pag.103

Stante conſuetudine extrahendi delinquentes ab Eccleſijs, ad quas confugerunt, multi voluere, quod iudices laici per ſe ipſos extrahere poſſent.c.14.n.2. pag.110

Sed contrarium eſt verius.c.14.n.12. pag.119

Statuta laicalia concernentia commune bonum ligant Clericos. c.21.n.3. pag.274

Cuius contrarium comprobatur.n.21. pag.281

Statutum laicale de Clericis expreßè loquens non valet.c.21. num.7. pag.275

Statuere eſt iuriſdictionis, & à pari procedunt ligare aliquẽ ſtatuto, vel trahere ad ſuum forum.c.21.n.9. p.276

Statutum generale, & fauorabile Clericos ligare multi dixerunt.c.21.n.12. pag.277

Quod

Quod declaratur n. 18. pag. 279. & n. 22. pag. 281.
Statutum laicale ſub ſua generali diſpoſitione non continet Clericos. c. 21. n. 13. p. 277.
Statutum quantumcumq; generale non extenditur ad perſonas exemptas, & non ſubiectas ſtatuentibus. c. 21. n. 14. p. 277
Statutum generale tum ex defectu poteſtatis, tum voluntatis, Clericos non comprehendit. c. 21. n. 16. pag. 278
Statutum quantumuis fauorabile non ligat Clericos. c. 21. nume. 17. pag. 278
Statuta fauorabilia quomodo ligent Clericos, declaratur. c. 21. num. 20. pag. 280
Statutum laicale commune bonum continẽs non ligat Clericos, ex defectu poteſtatis. c. 21. n. 21. pag. 281.
Statutum merè fauorabile Clericis nec etiam valet. c. 21. n. 22. pag. 281.
Statutum per quod ligatur Clerici non fauorabile, ſed odioſum demonſtratur. c. 21. n. 23. p. 282
Statutum quando requirit probationes, non ſufficiunt præſumptiones, niſi eſſent præſumptiones iuris. c. 11. ſub n. 4. pag. 275
Sum. Pont. in Conſtitutione iſta mandat, vt ſeculares non ſe intromittant in cauſis perſonarum Eccleſiaſticarum. c. 16. n. 1. pag. 130.
Summ. Pont. poteſt delegare iudici ſeculari cauſas criminales Clericorum. c. 18. n. 1. pag. 180
Summ. Pont. poteſt per priuilegium poteſtatem impartire laico, cognoſcendi de delictis Clericorum. c. 28. n. 7. p. 184
Quod intelligitur de aliquibus delictis, et de Clericis certi loci, & non

& non per generale priuilegium totum ordinem Clericalem comprehendens, ibidem.n.8. pag.184

Surd.dictum refertur in materia conſuetudinis contra immuni nitatem Eccleſiaſticam.c.14.n.13. pag.120

T

TOnſuræ duæ ſpecies, & quæ ſint.c. 23.n.2. pag.298

Tonſura in modum ſphæræ, & coronæ competit Clericis ad Diuina miniſteria deputatis. c. 23.num.3. pag.298.

Tonſuræ ſphæricæ ſignificatus.c.23.nu.3. ibid.

Tonſura à quibus originem habuerit.c. 23.n.5. p.299

Tria concurrere debent ad perfectam hæreſim conſtituendam, & quæ.c.8.n.6. pag.61

Trina monitio requiritur, vt Clericus in ſacris amittat priuilegium fori.c.17.n.16. pag.156

Et vnica ſufficeret facta in Synodo, ibidem.

V

VEnditor veniens ad iudicium pro defenſione emptoris non poteſt reddere conditionem actoris deteriorẽ, ſed admittitur in ſtatu, in quo reperiretur cauſa, & excluditur ab omnibus, a quibus excluditur emptor.c.20. num.31. pag.241

Verba D. Chryſoſtomi referuntur, dum Eutropium, qui ad Eccle-

Eccleſiam confugerat defendit, ne extraheretur. c. 1. num. 10 pag. 17.

Verbalis degradatio quando, & pro quibus delictis imponatur. c. 17. n. 34. p. 170

Verbalis degradatio ad quem finem fuerit introducta. c. 17. num. 35. p. 170

Veſtes Clericales a iure determinatæ non reperiuntur. c. 23. nume. 8. pag. 300

Et quales eſſe debeant. n. 10. ibidem.

Voti emiſſio iuramento vouentis probatur, ſecundum communẽ c. 19. n. 12. pag. 212.

Contrarium vero ſeruari in practica demonſtratur. ibid. n. 13. pag. 212.

Votum ſi probetur alias quam iuramẽto vouẽtis vtiq; Clericus effectus poſt delictum, eximitur à foro ſeculari. c. 19. nu. 14. pag. 214.

FINIS.

Digitized by Google

Conſtitutio
S. D. N. GREGORII
DIVINA PROVIDENTIA
PAPAE DECIMIQVARTI,
Super immunitate Eccleſiarum.

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus ſeruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

CVM aliàs nonnulli Prædeceſſores noſtri, & præſertim felic. record. Sixtus Papa Quintus, necnō Pius etiam Quintus ſancto zelo ducti diuerſas facultates, & indulta extrahēdi etiam in caſibus quibuſdam a iure non permiſſis, ex Eccleſijs criminoſos, & delinquentes, compluribus ſecularibus Principibus, eorumq; Curijs, & Magiſtratibus ſub varijs modis, & formis conceſſerint, prout in illis plenius

Digitized by Google

continetur. Experientia poſtmodum docuit,tum ob diuerſitatem,& differentiam huiuſmodi indultorum,tum quia pleriq; eorundem Principum Miniſtri, ex hoc ipſo, illa diuerſimodè,etiam latius,quàm par erat,& ad ſuum libitum interpretandi occaſionem arripuerunt, illiſq; abuti ceperũt, ſubortam eſſe non mediocrem in aliquibus locis libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticę perturbationem,& confuſionem, alibi vero,ne ipſos quidem laicos indultis huiuſmodi vti voluiſſe, aut potuiſſe, quod Populis inueterata erga Eccleſias reuerentia,deuotis,& aſſuetis,ſcandali potius,quam quietis occaſionem præberent. Illud etiam abſurdum ſæpenumero ſecutum eſt,vt infimæ interdum conditionis laici,non modo iuris, ſed etiam literarum pęnitus ignari, & imperiti, dum quaſi poteſtates, aut miniſtri Curiæ ſecularis in aliquo Caſtro,aut Oppidulo iuriſdictionem exercebant facultatum, & indultorum huiuſmodi limites longè exceſſerint,eaq; ſuo arbitratu in ſenſus minus rectos, & ab intentione concedẽtis omnino alienos detorſerint, & illorũ prætextu quicquid ſibi in mẽtem venit attentare pręſumpſerint in graue iuriſdictionis,& immunitatis Eccleſiaſticæ præiudiciũ, locorũ,& perſonarum Diuino cultui dicatarum contemptum,ipſius Diuinæ Maieſtatis offenſam,& ſcandalum plurimorum. Quare pro commiſſo nobis a Domino Paſtoralis officij munere, pręḋictis abſurdis,& ſcandalis obuiare,ac differentias huiuſmodi ad vniformem regulam reducere, omnemq; dubitãdi, ac perperam interpretandi occaſionem,dilucidâ declaratione ſubmouere, abuſus tollere, & ne Eccleſiaſtica iura planè

concul-

conculcentur,& negligantur opportunè prouidere decreuimus,prout etiam d. Sixtus Prædeceſſor noſter ijſdem de cauſis motus ſtatuere decreuerat,licet morte præuẽtus hoc adimplere nequiuerit,ita tamen,vt quando pręſens temporum calamitas,& nimia,quæ iam inualuit,peruerſorũ hominum malitia id expoſcit,aliquid etiam ad terrorem delinquentiũ, & ad coercenda illorum facinora vltra id,quod priſca illa maiorum noſtrorum diſciplina, & vetus ſacrorum Canonum norma præſcripſerat, in quibuſdam caſibus congrua moderatione adhibita permittamus. Hac itaq; noſtra perpetuò valitura Conſtitutione,omnia,& quæcunq; priuilegia,indulta, & gratias tam per prædictum Sixtum, ac Pium Quintũ, quam alios quoſcunq; noſtros PręDeceſſores,aut noſmetipſos,ſedemq; Apoſtolicam,eiuſue Legatos ſuper abducẽdis, vel extrahendis ab Eccleſijs, Monaſterijs,ſacellis, domibus regularibus,& ſecularibus,lociſue ſacris,aut religioſis, aliaſque in caſibus a iure permiſſis hominibus certorum tunc expreſſorum, vel non expreſſorum criminũ reis,aut fraudolentis decoctoribus, etiam in odium certorum delictorũ,& pro bono,pace,& quiete publica, & ex cauſis vrgentiſſimis, ac neceſſarijs,& æquipollentibus caſibus in iure expreſſis,atq; ex paritate,identitate,aut maioritate rationis extenſis,perpetuò, vel ad certum nondum elapſum tempus, ſeu ad vitam alicuius Principis,aut beneplacitum,ſeu aliàs quomodolibet conceſſa,etiam iteratis,aut multiplicatis vicibus approbata, & innouata,ac vſu recepta, litteraſq; Apoſtolicas ſub plumbo,aut in forma Breuis, ſeu aliàs quomodocumq; deſuper

confectas, quarum tenores hic haberi volumus pro expreſſis, ac ad verbum inſertis, ſublata penitus omni differentia, ita ad vnam tantum formam reducimus, & moderamur, vt laicis ad Eccleſias, locaq; ſacra, & religioſa prædicta confugientibus, ſi fuerint publici latrones, viarumq; graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quiuè homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſijs, earumuè Cœmeterijs committere nõ verentur, aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint, aut Aſſaſſini, vel hæreſis, aut læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis rei, immunitas Eccleſiaſtica non ſuffragetur. Sed vniuerſis, & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, cæteriſq; Eccleſiarum, & Monaſteriorum Prælatis, tam ſecularibus, quàm cuiuſuis ordinis regularibus diſtrictè præcipiendo mãdamus, & præcipimus, vt laicos in caſibus prędictis delinquentes ad eorũ Eccleſias, Monaſteria, domos, & alia loca ſupradicta ſacra, ſeu religioſa reſpectiuè confugientes, & in eis ſe recipientes, atq; morantes, qui prædicta delicta, eorumuè aliquod iudicio ſuo cõmiſiſſe videbuntur, quando a Curia ſeculari fuerint requiſiti, & quilibet eorum fuerit requiſitus, miniſtris, & officialibus Curiæ ſecularis abſq; irregularitatis nota, aut alicuius cenſuræ Eccleſiaſticæ incurſu tradi, & conſignari curent, & faciãt, & quilibet eorũ curet, & faciat. Ne autem Curiæ ſecularis prędictæ Miniſtri facultate illos per ſe, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi ſibi olim, vt pręfertur, attributa,

& per præſentes reuocata, abutantur. Volumus, dictaq; au-
ctoritate decernimus, & declaramus, vt Curia ſecularis,
eiuſq; iudices, & officiales ab Eccleſijs, Monaſterijs, locisq;
ſacris prædictis laicum aliquem, vt præfertur, delinquētem
in nullo ex caſibus ſupradictis ſine expreſſa licentia Epiſco-
pi, vel eius officialis, & cum interuentu perſonæ Eccleſiaſti
cæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios
Epiſcopis inferiores, etiam ſi aliàs ordinarij ſint, aut nul-
lius diœceſis, aut Conſeruatores ab hac ſede ſpecialiter, vel
generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas
pertineat, occurrente autē caſu in loco exempto, & nullius
diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluatur hęc co
gnitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare
non poſſint, niſi eo caſu, quo ipſe Epiſcopus, & dictæ perſo
næ Eccleſiaſticæ requiſitę illos in delictis ſuperius expreſſis
culpabiles, tradere, aut capturæ, & carcerationi intereuni-
re, & aſſiſtere recuſauerint, tumq; reuerentiæ Eccleſiæ, &
locis ſacris debitæ memores, prædictos delinquentes mino
ri, quo id fieri poterit, cum ſcandalo, & tumultu extrahere
curent. Quodq; delinquentes laici prædicti, poſtquam, vt
præfertur, ab Eccleſijs, lociſuè ſacris extracti, & capti fue-
rint, ad carceres Curię Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tu
to, & firmo carcere, ac opportuna cuſtodia data illis, ſi op⁹
fuerit, per Curiam ſecularem, detineri debeāt, nec inde ex-
trahi, Curiæq; ſeculari prædictæ conſignari, nec tradi poſ-
ſint, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatū,
an ipſi verè crimina ſuperius expreſſa commiſſerint, tuncq;

 demum

demum de mandato Epiſcopi,per Iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari quacunque appellatione poſtpoſita, conſignentur. De crimine verò hæreſis cognitio ad forũ Eccleſiaſticum tota pertineat, neq; in ea Curia ſecularis ſe quo quomodo intromittat: Sicut ẽt prohibemus,ne contra Eccleſiaſticas perſonas ſeculares,aut cuiuſuis ordinis, vel militiæ,etiã s. Ioãnis Hieroſolymitani,regulares quoquomodo,etiã vigore prædictorũ priuilegiorũ, indultorũ,aut conceſſionum, quæ omnia ad terminos iuris per præſentes reducimus,procedant,aut ſe intromittãt,illaſuè ab Eccleſijs, Monaſterijs,domibus,lociſq; ſacris,aut religioſis, etiam in caſibus in hac Cõſtitutione expreſſis,extrahere, abducere, capere,carcerare,aut cognoſcere de criminibus ad forum Eccleſiaſticũ pertinentibus,alias quám de iure,& per priui legia eiſdem ordinibus, aut militijs conceſſa,permittitur, quomodolibet præſumant. Quod ſi quis,quacumq; dignitate, & auctoritate prędituſ,præmiſſorum,aut alio quouis prætextu, quicq̃ præter,aut contra huius noſtræ Conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras,& pœnas eaſdem incurrere, quę contra libertatis,iuris,& immunitatis Eccleſiaſticę violatores,per ſacros Canones, & Conciliorum generaliũ,noſtrorũq; Prędeceſſorũ Cõſtitutiones ſunt promulgatæ.Sicq; per quoſcunq; iudices,ordinarios,& delegatos, etiã cauſarũ Palatij Apoſtolici Auditores,& S. R. E.Cardinales ſublata eis,& eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate,in quauis cauſa,& inſtantia iudicari,& deffiniri debere,

Digitized by Google

bere, necnõ irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his per quoſcunq; , quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis tam Sixti, & Pij Quinti, quam aliorum quorumcunq; Prędeceſſorũ noſtrorum litteris Apoſtolicis, priuilegijs, indultis, & facultatibus, quibuſuis perſonis, etiã Imperiali, Regia, Ducali, aut alia quauis dignitate, & auctoritate fulgentibus, aut Rebuſpublicis, Dominijs, Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, Terris, & locis, eorumuè Curijs; Parlamentis, Senatibus, Conſilijs, Communitatibus, Vniuerſitatibus, Collegijs, aut Præſidentibus, Proregibus, Gubernatoribus, Locatenentibus, Vicarijs, Poteſtatibus, alijſq; Magiſtratibus, Officialibus, Miniſtris, aut Conſiliarijs ex prædictis, vel alijs etiam grauioribus, & vrgentioribus cauſis; tam illorum intuitu, & contemplatione, ſiue ad eorum preces, & inſtantiam, quam etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, deq; Apoſtolicę Poteſtatis plenitudine, ac per modum ſtatuti, & legis perpetuæ, etiam in vim contractus, & fratrum noſtrorum conſilio, ſub quibuſcumq; tenoribus, & formis, & cum quibuſuis præſeruatiuis, reſtitutiuis, mentis atteſtatiuis, derogatoriarum derogatorijs, alijſq; validiſſimis, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, etiam ſi inibi caueatur expreſsè, quod illis, niſi ſub certis modis, & formis, & niſi de expreſſo eorum conſenſu, ad quorum fauorem conceſſæ fuerint, derogari poſſit; & aliter factæ derogationes nullius ſint roboris, vel momenti, & aliàs quomodolibet conceſſis, etiã ſæpius appro-

batis, & innouatis: Quæ omnia, & ſingula, ac *illorum* tenores pro expreſſis habentes, quatenus præmiſſis in aliquo aduerſentur, aut plures, quàm ſuperius expreſſos caſus contineant, auctoritate, & tenore præmiſſis, omnino, ac perpetuò tollimus, & abrogamus, ac ad terminos præſentis Conſtitutionis, quo ad ſuperius deſcripta dumtaxat reducimus, & nolumus cuiquam de cæterò ſuffragari, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali, vel ſpeciali, per quæ præſentibus non expreſſa, vel ad verbum nõ inſerta effectus earum quomodolibet valeat impedire. Vt autẽ præſentes Literæ ad omnium notitiam facilius deducantur, mandamus illas in Valuis S. Ioann. Lateranen. & Principis Apoſtolorum Baſilicarum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ de more affigi, & publicari, earum etiã exemplis inibi affixis, & dimiſſis, ac poſt publicationem huiuſmodi volumus, & decernimus, vt omnes, & ſingulos quos concernunt, & concernent in futurũ, perinde arctent, & afficiant, ac ſi eorum cuilibet perſonaliter intimatæ fuiſſent; earundem verò præſentium tranſumptis, etiã impreſſis, Notarij publici manu ſubſcriptis eandem fidem in iudicio, & extra illud vbiq; gentium, & locorum haberi volumus, quæ eiſdem originalibus Literis haberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę moderationis, præcepti mandatorũ; decretorum, reductionum, declarationum, prohibitionis, ſublationis, abrogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire; ſi quis autem hoc attẽtare præſum-

pſerit,

pſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Dat. Romæ in Monte Quirinali. Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo Quingẽteſimo Nonageſimo primo, Nono Kal. Iunij. Pontificatus noſtri anno primo.

L Dat.

M. Veſtrius Barbianus.

Regiſtrata apud Marcellum Secretarium.

A. de Alexijs.

Anno a Natiuitate Domini Milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo Indictione quarta, die verò vigeſimo octauo menſis Maij, Pontificatus Sanctiſs. in Chriſto Patris, & D. N. D. Gregorij diuina Prouidentia Papæ decimiquarti anno primo. Retroſcriptæ Literæ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt in Valuis Baſilicarum Principis Apoſtolorum de Vrbe, & S. Ioan. Lateranẽ. necnon Cancellariç Apoſtolicæ, & Aciei Campi Floræ, vt moris eſt, per nos Catharinum Menandri, & Nicolaum Drouyn. Curſ.

Pompeius Guerra Mag. Curſo.

Quo iure introducta fuerit immunitas Eccleſiarum, & de cauſa Conſtitutionis Gregorianæ. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia, & loca ſacra maxima in veneratione fuere.*
Et uerba Theodoſij iunioris Imperatoris referũtur.
2 *Inter Eccleſiarum priuilegia, præcipuè eſt immunitas, ne ab eis delinquentes inuiti extrahantur.*
Pœnæq; extrahentium enumerantur.
3 *Immunitas conceſſa Eccleſijs, ne delinquentes ad eas confugientes extrahantur an ſit de iure Diuino, ſeu poſitiuo, demonſtratur.*
4 *Leges Imperiales circa immunitatis Eccleſiarum præiudicium non attendendæ.*
Et quotieſcunq; ius ciuile, a Canonibus diſcrepat, non ciuile, ſed canonicum ius ſeruandum.
Et in foro laicali.
5 *Nullus prorſus laicus, etiam ſi Imperator eſſet, vel Rex, poteſt confugientem ad Eccleſiam extrahere.*
Et Bonifacius Rex a D. Auguſtino excommunicatus, quia delinquentem ab Eccleſia extraxerat.
Cuius Bonifacij reſponſiua verba recenſentur.
6 *Solus Papa poteſt iubere, vt in omni caſu confugiens ad Eccleſiam extrahatur.*

7 *Gen-*

7 Gentiles huiuſcæ immunitatis ſeruatores.
8 Immunitas templorum iura naturæ a beſtijs ipſis ſeruata.
9 Iudices laici non debent ægrè ferre immunitatem Eccleſijs, loca ſiuè ſacris eſſe conceſſam.
10 Verba D. Chriſoſtomi referuntur, dum Eutropium, qui ad Eccleſiam confugerat, defendit, ne extraheretur.
11 Immunitatem iſtam Eccleſiarum in deſuetudinem abijſſe Scribentes affirmarunt.
12 Ad Miniſtrorum Curiæ ſecularis audaciam compeſcendã circa immunitatem Eccleſiarum Gregoriana noſtra fuit promulgata.
13 Conſtitutio iſta, cum excipiat nonnullos caſus, in quibus delinquentes non ſunt tuti in Eccleſijs in reliquis facit omnium incluſionem.
14 Conſtitutionem iſtam non eſſe extendendam ad alios caſus, vltra expreſſos demonſtratur.

1 SEmper, & vbiq; Eccleſiæ, locauè ſacra apud omnes gentes maxima in veneratione fuerũt, & Theodoſius iunior Imperator ille pius, qui honos Eccleſijs debeatur, his verbis expreſſit. Nos (inquit) qui legitimi imperij armis numquã non circundamur, quouſq; ſine armis ſtipatoribus eſſe non cõuenit, Dei Templum ingreſſuri foris arma relinquimus, & ipsũ diadema Regię Maieſtatis inſigne humiliter deponimus, & ad ſacra Altaria munerum tantũ offerendorũ cauſa accedimus, quibus quoq; oblatis, ad extimũ, cõmuneq;

atrium

Digitized by Google

atriũ mox nos recipimus, nec quicquã ex propinqua *Di*uinitate nobis arrogamus. Ex quibus verbis quàm *hu*militer iste Imperator Eccleſiam Dei ingrederetur, apparet, prout refert Illuſtriſs. Cardinalis Baronius. anna. Eccleſ. tom. 5. anna. 431.

2 Quapropter multa priuilegia illis cõceſſa legimus, inter quæ præcipuum eſſe illud mihi ſemper viſum fuit, vt delinquentes ad Eccleſiam, locaq; prædicta confugientes inuiti inde extrahi non poſſint abſq; ſacrilegij reatu, & immunitatis Eccleſiarũ violatione, vt habetur in c. ſicut antiquitus c. reũ c. frater, c. miror, c. quiſquis, & c. ſi quis. 17. q. 4. & in c. inter alia, & c. fin. de immun. Eccleſ. in l. pſenti, & tot. tit. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. & in l. 2. eiuſdem tit. Sanciuit Honorius Imperator, nemini licere ad ſacroſanctas Eccleſias confugientes abducere, & ſi quiſquã cõtra dictã legem venire tẽtauerit; læſæ Maieſtatis criminis reũ eſſe voluit, & Sanctiſs. D. N. Gregorius decimusquartus Põt. Max. ſupraſcriptã pmulgauit Bullã, in qua pœnas omnes a Canonibus, & ſacris œcumenicis Cõcilijs inflictas in ſuo robore reduxit, de cuius Bullæ interpretatione, & obſeruãtia, cum ſæpè tractari cõtingat, non inutile reputaui, hæc pauca adnotare, quæ a Doctoribus ſcripta inueni.

Et in primis quærendum erit, quo iure, Diuino ſcilicet, vel humano fuerit immunitas hæc noſtra Eccleſijs, & locis ſacris conceſſa.

3 Sed quia doctiſſimus Decian. in tract. crimin. lib. 6. c. 25.

nu. 2.

nu. 2. & ſeq. part. 2. adeo eruditè, & copioſè hanc quæſtionem explicauit, vt locus aliquid addendi non remanſerit; Concludendum igitur erit cum ipſo Decia. quod; aut conſideramus ius Diuinum propriè, quod in Decalogo cõtinetur, & hoc iure talis immunitas non eſt expreſſè conceſſa. Aut verò conſideramus ius Diuinum, vt ius veteris Teſtamenti à Moyſe in legalibus, & cerimonialibus præceptis datũ populo Iſraelitico, & eo iure vtiq; inuenta fuit; & conceſſa hęc immunitas; cum Ioſue c. 20. legatur. Quod conſtitute erant iuſſu Ioſue ſex Ciuitates; ad quas homicidæ inuoluntarij fugientes tuti erant; & tametſi illæ eſſent Ciuitates, non Eccleſiæ, tamen multò magis idem videtur dicendum de Eccleſijs.
Et ſatis probatur mentem Dei fuiſſe, vt homicidæ inuoluntarij locum aliquem haberent; in quo confugientes tuti forent. Et Altare tutum quoq; reddebat, qui ad illud cõfugiebat, vt probatur ex verbis Exodi c. 22. Si quis per induſtriam occiderit proximũ ſuum, & per inſidias ab Altari meo euellas eum, vt moriatur, quod habemus regiſtratum in c. 1. de homicid. At cum leges omnes illę, & cerimoniæ veteris Teſtamenti aduentu Chriſti ſublatæ fuerint, c. tranſlato, de Conſtitut. vbi omnes, & docet D. Thom. 1. 2. q. 97. Ideo iure illo veteris Teſtamẽti immunitas conceſſa fuit abrogata.
Et cum certum ſit, quod in lege Euãgelica non reperiatur inducta, vel conſtituta, cũ nullibi in Euangelijs, nec in Scripturis noui Teſtamẽti de ea reperiatur facta mẽtio;

Reſtat itaq;, vt iure poſitiuo hodie cenſeatur *inducta*; ſicuti videmus per Gregorianam iſtam, per quam renouatur immunitas, & ſub certa reducitur forma in poſterum perpetuò obſeruanda.

4 Et propterea quicquid ſanciuerint leges Imperiales circa immunitatis Eccleſiarum præiudicium, attendēdum non erit, vt dicunt omnes in c. ſolitę. de maior. & obed. & in c. 1. & in c. cūm. de Conſtitut.

Et quotieſcumq; in hoc immunitatis particulari, ius ciuile a Canonibus diſcreparet, non ciuile, ſed Canonicū ius ſeruari debet etiā in foro ciuili, & laicali; ita in ſpecie tenet Fulgoſ. in l. præſenti, C. de ijs, qui ad Eccleſ. cōfug. & Io. Fab. in §. ſed hoc tempore, Inſtitut. de his qui ſunt ſui, vel alie. iur. & comprobat Alex. conſ. 145. col. 3. verſ. & quod in hac materia. lib. 2. Bar. in l. 1. in lect. col. 1. & in repet. col. vlt. vbi Salicet. & cæteri, C. de ſacro. Eccleſ. Anch. conſ. 25. & in pūcto Decia. conſ. 80. nu. 28. lib. 3.

5 Ideò nulli prorſus laico, etiā ſi Imperator, vel Rex, licet confugientem ad Eccleſiam inde extrahere, c. minor. 17. q. 4. qui tex. eſt deſumptus ex epiſtolis D. Auguſtini ad Bonifacium Regem, ſeu, vt alij dicunt, Comitē, ex qua epiſtola, & ſequenti, quæ eſt eiuſdem Bonifacij, peccatū ſuum agnoſcentis, colligitur, quod ea de cauſa, ille Bonifacius fuit excommunicatus, & non fuit abſolutus, niſi prius hominem reſtituerit Eccleſiæ. Quam D. Auguſtini Epiſtolam legimus regiſtratam d. c. miror. 17. q. 4. & eā refert Illuſtriſs. Card. Baronius in Pareneſi ad Rempub.

Vene-

Venetam fol. 35. Cui Bonifacius in hæc verba reſpõdit Humilis ſaluto,quod primum eſt,ſuſcepi autem tremẽs Sanctitatis tuę,verba verberibus plena; ſcio quod venia præparatur,qui ab Auguſtino perfectiſſimo Sacerdote, corripitur;nec debet Epiſcopo denegari,quod voluntas facit,aut caſus,Ipſe enim ſibi denegat curam, qui ſuam Medico non publicat cauſam: Hominem ergò pijſſime Pater,è liminibus Eccleſiæ raptũ,tuis ſanctis aſpectibus iuſſio mea,furorq; ſubduxit,aliena non ſunt facta iſta,cõ ſilio Dei, & Sanctorum eius regimine viuo, illum itaq; virũ morte digniſſimũ,quem(vt dixi) meus de Eccleſiæ foribus furor abſtraxit, vitæ tuis iuſſionibus donamus illæſum:agnoſce culpas; indignæ meæ lachrymæ iungantur tuis fletibus iuſtis; quo poſſit hæc nota nigro inſcripta titione deleri, Eccleſiæ mihi introitus non negetur; illic ſpero veniam,vbi admiſi culpam. Quæ omnia refert ampliſs. Card. Baronius in ſuis anna. anna. 5.anna.422. in fin.& in Pareneſi ſupradicta ad Venetos.

6 Solus igitur Papa poteſt iubere, vt in omnibus caſibus confugiens ad Eccleſiam extrahatur, vt probat tex.ſecũdum vnum intellectum in c.vxor felicis. 17.q.4. Quia Papa eſt ſupra ius. c. propoſuit, de conceſſ.præb.& expreſsè tenet Decia.c.27.nu.4.d.lib.6.

7 Necnon immunitas iſta Templis conceſſa non ſolũ fuit ſeruata apud Hebræos,vti diximus, verum ẽt apud Græcos idem ſeruatum in templo Dianæ Epheſiæ, teſtis eſt nobis locupletiſs. Tull. 3. in Verrẽ. Et illud quod traditur

de

de Oreſte memorandum; Qui dum matrem occidiſſet, & in pœnam furijs agitandum datus, cum in templum Apollinis confugiſſet, non auſæ fuerunt in templo eum tangere, neq; templum ingredi.
Sic, & dum Pauſanius apud Athenienſes proditionis patriæ reus ab Ephoris, ideſt ſupremo Athenienſiũ Magiſtratu perſequeretur, in tẽplum Palladis aufugiſſet, viq; inde fuiſſet extractus, in cauſa fuit, vt graui lue plecterentur Athenienſes; neq; id piaculum expiare poſſent, & á lue liberari, donec, poſtquã viuum Pauſaniã nõ poſſent templo reſtituere, duas ſaltem ſtatuas ipſum referentes in eodem templo ex Apollinis reſponſo ſtatuerent, vt dicit Tucid. lib. 1. belli Pelopoñ. Conſtat & Romanos diligenter has immunitates ſeruaſſe. Quinimo eos, qui ad ſtatuas Imperatoris confugiſſent, tutos ſemper fuiſſe, de quo habemus in l. 1. §. 1. ff. de off. Præfect. vrb. & in §. ſed hoc tempore, Inſtit. de his qui ſunt ſui, vel alie. iur. & toto tit. C. de ijs, qui ad ſtat. confug.
8 Et quod plus eſt, immunitatem, de qua agimus, iure naturę ab ipſis beſtijs obſeruatam legimus, cum Ariſt. de natur. animal. lib. 9. referat in Parthenio monte obſeruatũ fuiſſe, vt quæcumq; ab alia, vel canę infeſtata, ſi in tẽplum Panos Dei aufugiſſet, ibi tutã fuiſſe, quod et Dianę luco referunt obſeruatum, & in Montibus Menalijs. Poſſent & multa afferri exempla eorum, qui ſeueriſſimè puniti fuerũt ob violatã tẽplorũ immunitatẽ, quorũ multa cumulauit Io. Franc. Leon. in theſ. for. Eccleſ. c. 13. n. 35.
cum

cũ pluribus ſeqq. & ante eũ Decian. d.c. 25. n. 3. & ſeq.
9 Diſplicebit igitur iudicibus ſecularibus, qui Chriſti fidẽ profitentur, vt homines ad Dei Eccleſiam confugiẽtes ſalui fiant? ad quorum amaritudinem amouendã tranſportare volui, quod dixit D. Chriſoſtomus in 19. homil. tom. 2. dum Eutropium ſæuiſſimum Tirannũ, depredatorem, & Chriſtianorum perſecutorẽ deffendit, qui ob manifeſtas eius rapinas ab Honorio, & Arcadio Imperatoribus ad vltimum ſupplicium damnatus ad Eccleſiã confugerat, è qua euelli conabantur dicti Imperatores, tanquam indignum Eccleſiaſticæ immunitatis ob eius ſcelera, quibus inquit Chriſoſtomus, Propter hoc
1 c maximè tuendus eſt Eutropius, quod ſceleſtorũ Princeps fuit; in his enim oportet glorificari Deũ, quod permiſit eum in id neceſſitatis adduci, vt per ipſum & virtus, quæ ineſt Eccleſiæ, & miſericordia noſceretur; virtus quidẽ, quod impugnatorem ſuum ſupplicem videt, miſericordia verò ex eo, quod protegit ſupplicem; iſta enim ſunt ornamẽta altaris Eccleſiæ, iſta ſunt verę Chriſtianæ pietatis inſignia: Sed nefas eſſe inquies, raptorem, atq; inuaſorem cunctorum altare Dei contingere. Nolo hoc dicas cariſſime, quoniam quidem meretrix illa peccatrix pedes Chriſti contigit, & non ex hoc opprobrium cõtulit Chriſto, ſed ſigna virtutis eius elicuit. Neq; enim immundicia eius polluit eum, qui mundus erat; ſed puritas mundi purificauit immundam; recordamini illius nos eſſe ſeruos, qui pro his, a quibus ad

Digitized by Google

crucem deductus eſt, dicebat, Pater ignoſce *illis*, *quia* neſciunt, quid faciunt. Et poſt idem inquit. Quid enim agendum eſt Chriſtianis; auellendus ne quiſpiam ab Ec cleſia, ad quam paulo poſt omnibus accedendum eſt, of ferendaq; dominica oratio, qua hac potiſſimum orabimus. Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris? Non ergo patiendum, vt is, qui in Eccleſia ſperauit, fruſtra ſperauerit. Hæc ſunt ver ba Chriſoſtomi, verè ex aureo ore prolata, atq; in corde iudicũ figenda, vt meminerint, ſe Chriſtianos eſſe, & Ec cleſiæ honorem, & reuerentiã ſibi antiquiſſimã omniũ eſſe debere. Sciendum pariter erit, quod iſte Eutropius Conſul fuerat, quo Conſule facta fuit l. ſancimus, C. de 1
pęn. ipſeq; legẽ tulerat, vt nullus in Eccleſiã tutus foret, & tandem Dei permiſſu ſub dictis Imperatoribus inſecutus á ſatellitibus ad Eccleſiam confugit, ibiq; ſe tutũ exclamabat, contra verò dicebatur, eum nõ debere gau dere immunitate Eccleſiæ; quã impugnauerat, & quod legem, quã ipſe tulerat, pati debebat, & Chriſoſtomus pietate motus eum defendit ſupra narratis verbis, pro ut eum refert Decian. d. conſ. 80. nu. 23. lib. 3. & melius d. c. 25. ſub num. 7.

11 Cumq; adeo excreuerit Scribentium audacia, qui, vt iuriſdictioni ſeculari fauerẽt, varijs in locis atteſtati ſunt, immunitatem à ſacris Canonibus Eccleſijs conceſſam, omnino in deſuetudinem abijſſe, vt eſt videre apud Barber. in ſuo viat. iuris, rub. de violat. immun. c. 33. nu. 3. in

fin. Foller. in pract. crim. in ver. notatos capiant, de perſona nu. 6. in fin. Clar. in pract. §. fin. q. 30. verſ. ſcias autẽ.

12 Ad quorum temeritatem, & Miniſtrorum Curiæ ſecularis audaciam refrenandam Sanctiſs. D. N. ſuprascriptam promulgauit Bullam, in qua dicit Summ. Pontif. quod laicis ad Eccleſias, locaq; ſacra, & religioſa confugientibus, ſi fuerint publici latrones, viarumq; graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quiuè homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſijs, earumuè cęmeterijs committere non verentur, aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint, aut Aſſaſſini, vel hæreſis, aut læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis rei, immunitas Eccleſiaſtica non ſuffragetur.

13 Quo fit, quod poſtquam in hac Conſtitutione excipiũtur dicti caſus, in reliquis cenſetur facta omnium incluſio, per regulam. Quod exceptio firmat contrarium in caſibus nõ exceptis, l. nam quod liquidè, §. fin. ff. de pec. leg. l. quotieſcumq; , §. denique, vbi Bar. ff. de fund. inſtr. §. eſt autem lex. Authen. de non alien. aut permut. c. domus. 32. q. 7. gloſſ. in l. in his. ff. de leg. 3. Doct. in rub. de reg. iur. in 6. Dec. in l. 1. num. 17. ibiq; apoſt. ff. eo. idem Dec. conſ. 148. num. 5. & conſ. 520. num. 9. Panor. in c. 2 nu. 2. de coniug. lepro. Felin. latiſs. in c. quoniam frequenter. in princ. vt lit. non conteſt.

14 Et ideo, Conſtitutionem hanc non eſſe extendendam

ad alios caſus vltra expreſſos, & ſimiles in puncto comprobat Farinac. conſ. 76. nu. 13. cui aſſentit Falcon in ſua informatione inſerta poſt dictum conſ. Farinac. nu. 1
16. ea fulti ratione, quia Pont. Max. dum excipit caſus prędictos, apponit dictionem taxatiuam (tantùm) cuius natura eſt impedire extenſionem, iuribus per eos adductis:

Ac etiam, quia in Cõſtitutione noſtra exceptio fit per modum formæ, vt patere affirmant, ibi, (ad vnam tãtum formam reducimus,) ergo illi nil addi, aut minui poteſt, ſed ad vnguem debet obſeruari, & citant Pariſ. & Roland. quibus addo tex. in l. 1. §. opus nouum, ff. de nou. oper. nunc. & Bal. in l. quoties circa princip. C. de ſuis & legiti. Et quod plus eſt, dicit Farinac. ibidem, quòd in Conſtitutione hac adeſt clauſula (Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate), quæ clauſula omnem prorsùs extraneam interpretationem, & extenſionem excludit, per tradita à Dec. conſ. 50. nu. 2. Aym. conſ. 201. num. 43. & Pute. deciſ. 50. nu. 5. lib. 1. & vltra prædictos hoc idem expreſsè tenet Io. Franc. Leon. in d. theſ. for. Eccleſ. c. 13. ſub num. 27.

De publicis latronibus, qui immunitate Eccleſiaſtica non fruuntur.

Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *PVblici latrones non gaudent immunitate Eccleſiarum.*

2 *Qui palam furatur dicitur famoſus, ſecus ſi clam.*

3 *Differentia inter furem, & latronem.*

4 *Vt latro immunitate Eccleſiæ priuetur, requiritur quod ſit publicus.*

Et qui dicantur publici latrones.

5 *Ad conſtituendum publicum latronem, vt amittat immunitatem iſtam, quæ requirantur.*

6 *Cep. in Authen. ſed nouo iure, C. de ſer. fugit. damnatur, qui voluit ad conſtituendum publicum latronem requiri, quod graſſatio fieret cum interemptione hominis.*

Et quod necatio non ſit neceſſaria latiſſimè comprobatur.

7 *Quod quis ſit publicus latro non eſt quid facti, ſed iuris.*

1 CVM autem delinquentes exceptuati à Sãctiſſimo in Conſtitutione iſta, immunitate Eccleſiaſtica frui non debeant, & inter exceptos publici latrones primum tenent locum, quod concordat cum c. inter alia, de immun. Eccleſ. & cum c. ſicut anti-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

quitus 17.q.4.& ſentit Alphonſ. Villagut. *de extenſ. leg.* tit. de extenſ. immunit. Eccleſ. q. vnic. concluſ. *1. nu. 43.*
2 Videndum igitur erit, qui dicantur publici latrones, & gloſ. in l. capitalium §. famoſos, in ver. furca; *voluit*, quod qui palam furatur, dicatur famoſus, ſecus ſi clam.
3 Verum cum magna ſit differentia inter latronē, & furem, cum fures propriè ſint illi, qui occultè, & ſine armis furantur, latrones verò, qui violenter aggrediuntur, & deprędantur, & homines publicè ſpoliant, vt habetur in Authen. vt nulli iud. §. pen. Propterea latrones sūt nequiores furibus; ideo Pont. Max. ſanciuit, quod latrones non fruantur immunitate Eccleſiaſtica, ſed eum non ſufficere, ſtatuit Bulla, eſſe latronem, ſed vlterius requirit, quod ſit publicus; & publicus latro appellādus erit, qui in locis publicis, ideſt vijs publicis, & itineribus deprędatur. Ideo publicus latro dicitur tum reſpectu loci publici, in quo deprędatur, tum reſpectu frequentiæ, propter quā iam omnibus, vt publicè notus, ac pro latrone habēdus eſt, ita Decian. tract. crim. lib. 6. c. 28. ſub nu. 2. par. 2. vbi non putat publicum latronem eum dici, qui palam, & vulgò graſſatur, & deprædatur, quia immò latrones non palam, & publicè, ſed ſecretò, & per inſidias prædantur, ideo à latendo dicti.
4 Hinc ad conſtituendum publicum latronem, vt amittat beneficium immunitatis Eccleſiaſticę, oportet quod hæc tria concurrant; ſcilicet, quod ſit ſolitus; ſecundo, quod cum ferro aggrediatur; tertio, quod in vijs publi-

 cis,
Digitized by Google

cis, aliàs, ſicuti non poteſt de iure communi furca ſuſpē di, vt conſultus reſpondit Fulgo. conſ. 157. per tot. ita non priuatur hac immunitate, Panor. & alij in d. c. inter alia, quos ſequitur Io. de Viſch. de immun. Eccleſ. n. 19. & 20. relati per Decian. d. lib. 6. c. 28. n. 2.

5 Rurſus, vlterius requiritur, vt quis dicatur publicus la tro, quod fama publica laboret contra eum, ſm̄ Bar. opi nionem in d. §. famoſos, & in terminis ſequitur Alex. cō ſil. 110. n. 6. lib. 4. & comprobat latè Iaſ. in §. ex malefi- cijs n. 5. & ſeq. Inſtit. de actio. & etiam Putc. de ſynd. in ver. latro. c. 2. quibus citatis, hoc idem firmat Decian. lib. 9. tit. 29. n. 14. & Farin. tit. de carcer. & carcera. q. 28 ſub n. 5. par. 1. 2. tom. & voluit Corn. conſ. 44. n. 8. lib. 4.

6 Quinimo Cep. in Authen. ſed nouo iure. n. 106. C. de ſer. fugit. vt publicus latro, ac viarū graſſator quis exiſti- metur, voluit, vt vltra actuum frequentiā graſſatio fiat cum interemptione hominis, per tex. d. l. capitalium. §. famoſos, ff. de pœn. cui' verba ſunt iſta. Famoſos latrones in his locis, vbi graſſati ſunt, furca figendos quampluri- bus placuit, vt conſpectu terreantur alij ab eiſdem faci- noribus, & ſolatio ſint cognatis, & affinibus interēpto- rū, eodem loco pœna reddita, qua latrones homicidia fecissent. Ex quibus verbis (interēptorū) & (homicidia) mouetur Cep. vt quis publicus latro dicatur, non ſuffice re, quod graſſator conſuetus ſit graſſari, verum etiam, quod hoc fecerit cū hominis interfectione, & dictū tex. intelligendum eſſe mandat Decian. d. lib. 9. c. 29. nu. 37.

 de la-

de latronibus illis, qui non modò deprædantur, & expoliant, ſed ĕt occidunt, aliàs ſi tm̃ prædentur, tenet non eſſe furca ſuſpendendos; quia tex. ibi aſſignat hãc rationẽ, vt pœna ſit ſolatio cognatis, & affinibus interẽptorũ; ergo præſupponit homicidia, & hoc quoq; videtur ſenſiſſe, Iaſ. in l. cum ſeruus n. 5. in fin. ff. de cond. cauſ. dat.

Sed Panor. in d. c. inter alia. n. 5. de immun. Eccleſ. contrariæ fuit opinionis, ſcilicet, quòd publicus latro ex eo ſolò dicatur, quòd publicè, & palam furetur, vel qui publicè ſtat in ſtratis, vt homines trãſeũtes diſrobet, abſq; quòd occidat: huius pariter ſententię fuit Oldr. cõſ. 154 nu. 2. Bar. quoq; in d. l. capitalium, §. famoſos nu. 1. & 2. ff. de pœn. & Bal. in Authẽ. antedicta, ſed nouo iure, n. 3. C. de ſer. fugit. & Georg. in ſintagma. iur. vniuer. lib. 37. c. 6. nu. 9. dicebat, quòd non dubitaret aſſerere, publicos eſſe iudicandos latrones, obſidentes via, & ſi non iugulent homines, ſed expoliant tm̃, & deprędantur, quia & ij furca ſuſpenduntur, quos omnes retulit, & ſequitur Piguer. deciſ. crim. 40 nu. 6. Quod ĕt de mente Sanctiſsi fuiſſe videtur in Cõſtitutione iſta, dùm excipit publicos latrones, viarumq; graſſatores; qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur, ſicq; Sanctiſs. non conſiderat interemptionem. Quapropter licet iſti graſſentur abſq; necatione, non ſunt digni Eccleſiaſtica immunitate.

7 Aduertendũ tamen erit, quod an aliquis ſit publicus, & famoſus latro, non eſt facti, ſed iuris, quia ius ita illũ

deffinit,

deffinit. hinc ſi reus fateatur multa latrocinia feciſſe, & deprædatum fuiſſe plura, is fatetur quidem factum, ſed non ob id fatetur ius, ſcilicet, quod ſit famoſus, & publicus latro, & è cõtrà, ſi fateatur ſe eſſe publicũ latronẽ, & 3
tamen conſtet de vnica deprædatione, non erit per hoc publicus latro, vt furca ſuſpendatur, ità pulchrè Ang. cõſiderat in conſ. 405. vbi monet iudices, vt ex cõfeſſione, quòd quis ſit publicus latro, neminem damnent ad fur- 1
cas, niſi conſtet, quod ſæpius deprædatus ſit, & Ang. ſecutus fuit Pute. de ſynd. in verb. latro. nu. 2. verſ. an ſi fiat inquiſitio, & præfatos amplectitur Decian. d. lib. 9. de latro. & pirat. nu. 12.

De Graſſatoribus viarum indignis Eccleſiaſtica immunitate.

Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Graſſatores viarum proximi latrones, & de eorũ pœnis.*

2 *Graſſatores viarum qui ſint, & vnde dicti.*

3 *Vt graſſatores capite puniantur, requiritur, quod ſæpè graſſati ſint.*

4 *Hoc idem requiritur, vt efficiatur indignus Eccleſiaſtica immunitate.*

5 *Qui ſemel, aut bis in via priuata ſpoliaſſet, nõ erit graſſator, vt im-*

vt immunitate priuetur, & reddi ur ratio, licet iudices ſe-cular es vigore ſtatutorum capite puniant,qui ſemel graſſati ſunt, non per hoc derogatur immunitati Eccleſiarum.

8 *Quare latrones capite puniantur,cum eorum intentio principalis ſit deprædari, & non occidere.*

Differentia inter latrones, & graſſatores.

1 Graſſatores viarum & hi proximi latronibus ſunt, & ipſi,ſi cum ferro aggredi, & ſpoliare inſtituerint,capite puniuntur, ſi ſæpius, atq; in itineribus hoc admiſerint, cæteri verò in metallum damnantur,vel in inſulas relegantur,vt habetur in d.l.capitalium,§.graſſatores,ff.de pœn. Quibus ſecundo loco Summ.Pont.denegat Immunitatem Eccleſiaſticam.

2 Sunt enim graſſatores,qui vias obſident,vt ſpolient,& renitentes occidant, & hoc nomen deriuatur à verbo, (gradior,graderis,) quaſi quod cum impetu gradiātur; vt ex Nonio aduertit Deſia.vbi ſupra nu.7.Et Accurſ. in ſæpè citata.l. capitalium, §.graſſatores, ver. graſſatores,interpretatur,& expouit (graſſatores) ideſt,ad malum nitentes,vnde graſſor,ideſt,nitor ad malum,& propriè graſſatorem appellamus, qui viarum in Vrbe,vicorumq; obſeſſor eſt, qui obuios iniuriæ oportunos ſpoliat, aut pulſans, aut intentata morte territans;& ideo graſſari eſt ſupra modum ſeuire; ſecundum Nonium. Feſtus vero inquit;graſſari dicuntur latrones via obſidētes,gradi ſi quidem ambulare eſt, vnde tractum graſſari

ab

ab impetu gradiendi.
3 Verum quia Caliſtratus auctor d. l. capitaliū in §. graſſatores, requirit, vt hi ſceleſti capite puniantur, quod ſæpius, atq; in itineribus hoc admiſerint. Ex quibus colligitur differentia inter eos, qui non ſæpius itinera frequẽtata, & qui ſæpius dicta itinera, & vias obſident, vt hi capite puniantur, illi vero in metallum damnentur, vel in insulas relegentur, & quodammodo ex pœnarum impoſitarum differentia innuere videtur, quod qui ſemel in itinere publico graſſatur, non ſit pro publico latrone habẽdus, ſed tm̃, qui ſæpius hoc crimen commiſerit.
4 Hinc ſumpta occaſione Peguer. d. deciſ. 40. poſt serioſã diſputationem concludit, quod vt graſſator viarum efficiatur indignus Eccleſiaſtica immunitate, op⁹ eſt, quod ſæpè, ac ſæpius huius ſceleris effectus fuerit reus, ad quẽ confugiendũ erit, cum caſus occurreret; nã perbellè tractat materiã iſtam, & ante eũ Ang. d. conſ. 403. in prin. hoc tenuit. Et quod requiratur frequentia, & cõſuetudo deprædãdi voluit Fulgo. conſ. 157. n. 3. & hoc velle totã cateruã Canoniſtarum affirmat Igne. in l. 3. §. ſubuertitur. nu. 107. ff. ad Syllan. qui de communi teſtatur.
5 Et Decian. lib. 6. c. 28. ſub nu. 2. affirmat, quod ſi quis ſemel, vel bis aliquem in via priuata ſpoliaſſet, non putat ſub nomine latronis publici comprehendi, ad effectum, vt priuetur iſta immunitate. Quia priuatio huiuſce immunitatis fuit introducta ob atrocitatem criminis, quo multis nocere poteſt, cum vias frequentatas obſident,

dent,hocq; videtur innuere Oldr.in d. conſ. 154.
Quod ſi obſéderint vias nôn frequentatas,non ita atrox
videretur delictum, cum in culpa ſit, qui per inſuetas
vias vadit,argumento l.qui fiſcales,vbi Bar.C.de nauicu
lar.lib. 11.& in l.cum proponas,vbi omnes, C. de naut.
feno.Et quod requiratur vias,quas obſident,eſſe frequẽ
tatas facit tex.l.1.C.quando lic.vni ſine iud.ſibi ius dicer.
ibi(aut itinera frequentata inſidijs aggreſſionis obſede-
rit)& apertè habetur in Conſtitutione noſtra dum Pôt.
Max.declarando, qui ſint graſſatores, dicit,qui itinera
frequentata,vel publicas ſtratas.

6 Nec releuat quod,& qui ſemel graſſatus fuerit, ſoleat
à iudicibus ſecularibus noſtri temporis vltimo damna-
ri ſupplicio ob ſtatuta,quæ communiter vigent,& cum
eis proceditur,ac ſi eſſent publici latrones. Quia quod
attinet ad immunitatem Eccleſiaſticam ius commune
ſeruandum eſt; & ſtatutum,ſeu conſuetudo, quod qui
ſemel graſſatus fuerit,vti publicus latro ſuſpendatur,nõ
poteſt tollere priuilegia, & libertatem Eccleſiæ de iure
Canonico conceſſam, ex quo conſuetudo iſta à laicis
fuit introducta per ea,quę habentur in c.Eccleſia S.Ma
rię,& ibi Doct.de Conſtit. & firmat Peguer.d.deciſ.40.

7 Nec mirum videatur, quod cum intentio latronũ,&
graſſantium non ſit cauſa principalis,vt occidãt,ſed tm̃,
vt deprædentur res,& bona;nihilominus tãquã homi-
cidæ puniuntur,cum homicidium non verſetur princi-
paliter in eorũ cogitatione,nam ſi nõ reſiſtatur, ſpoliãt,

parcunt

parcunt vitæ, & ſi in pauperes incidũt, illis ſunt innocui, Reſponderi poteſt de mente Decian. in d.c. de latro. & pirat. n. 18. Quod licet principaliter in intentione latronũ ſit deprędatio, quæquidẽ de per ſe grauiſſimũ eſt ſcelus; attamen & hoc ẽt præcipuè intendunt mortem inferre recuſãti bona relinquere, vel ei, à quo ſe cognitos, & propalandos exiſtimant, & ob frequentiã iſtorũ deperditorum S. Põtifices ſtatuerunt, ne tuti reddãtur Eccleſiaſtica Immunitate, ex quo hoc genus hominum eſt valde infeſtum omnibus, cũ & fortunæ, & vitę inſidient.

8 Differũt autẽ latrones à graſſatoribus; nam graſſator eſt, qui viatores in vrbe obſidet, latro qui foris, & hanc differentiam colligit Decian. d. lib. 6. c. 28. ſub num. 2. ex d. l. capitalium, §. graſſatores, ff. de pœn.

Siue ergo fuerint latrones vias extra vrbem obſidẽtes, ſiue graſſatores intra vrbem, ſub nomine latronum continentur, & immunitate iſta priuatos eſſe in eodẽ loco comprobat Decian. & colligitur ex verbis Bullæ dum Pont. declarat, qui ſint viarum graſſatores.

De depopulatoribus agrorum. C. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Depopulatores agrorum non gaudent immunitate Eccleſiarum, quod etiam à Canonibus erat introductum, in quibus additum erat (nocturni.)*

1 *Maius*

2 *Maius delictum nocturnum diurno, vnde fures nocturnos occidere licet, etiã ſi telo non ſe defendãt, ſecus diurnos.*
3 *Panor. deſcriptio depopulatorum agrorum damnatur.*
4 *Depopulatores agrorum qui ſint, & vnde dicti demonſtratur.*
5 *Qua de cauſa hoc delinquentium genus excipiatur ab immunitate Eccleſiarum.*

1 Tertio excipiuntur ab immunitate Eccleſiæ depopulatores agrorum, de quibus etiam habetur in d.c. inter alia. de immunit. Eccleſiæ vbi additum erat (nocturni). Quod factum erat ad differentiam diurni, cum maius ſit delictum nocturnum, quam
2 diurnum, † lucente itaq; ſole, facilius quis tuetur ſua, quam nocte, & ideo furem nocturnum occidere licet, etiam ſi telo non ſe defendat, non diurnum l. itaq; §. fin. ff. ad l. aquil. l. furem, ff. de ſicar.
3 Hos autem depopulatores agrorum, Panor. in d. c. inter alia. n. 5. diſtinguit à furibus in hoc tantum, quod latrones publicè, & palam deprædantur, & occidunt, depopulatores verò agrorum occultè latent in ſegetibus, quam differentiam non eſſe recipiẽdam putarem, eo quia; quod latro publicè deprædetur, repugnat ethymologiæ latronũ, qui à latendo dicti ſunt, & repugnat pariter alijs, quæ diximus ſupra, vt conſiderat Decian. d. lib. 6. c. 28. nu. 3.

Vnde errauit Panor. in d. c. inter alia. nu. 5. dum aſſeruit nocturnos

nocturnum agrorum depopulatorem dici, qui obſidet ſtratam publicam, diſrobando tranſeuntes, & ſegetes deſtruit, in eis ſe abſcondendo, iacendo, & lactitãdo, & propter homicidia, & rapinas, quæ faciũt in ſtratis, comburunt, & deſtruũt agros illorum, qui eis non ſeruiunt, quia vt mox referam, depopulator dicitur à populãdo, & non ab obſidendo.

4 Dicuntur igitur depopulatores agrorum, qui ſegetes in agris deprædantur, & fructus, & vineas vaſtãt, vt not. in l. 1. C. quãdo lic. vnic. ſin. iud. Verbum enim (populo,) ſeu (populor) ſignificat deprædari, & diripere, & preſertim agros, & quod populator agrorum dicatur, qui ad agros alienos diripiendos deſtructor accedit, cõprobat Oldr. d. conſ. 154. nu. 2. per d. tex. l. 1. C. quando lic. vnic. ſin. iud. ſequitur Villagut. de extenſ. leg. tit. de extẽſ. immunit. Eccleſ. nu. 45.

5 Ratio nempe, quare hoc delinquentium genus ſit exceptum ab Eccleſiæ immunitate affertur per gloſſ. vlt. in fin. c. fin. de immunit. Eccleſ. ab omnibus ibi approbatam, & in d. c. inter alia. Quia iſti pluribus per inſidias exitium excogitant, & habemus tex. in c. eſt iniuſta, 23. q. 4. Ac etiam quia publicam magis perturbant quietẽ l. 2. C. quando lic. vnic. ſin. iud. & ex propoſito inſidiantur, vt dicit Ioan. And. quem cæteri ſequuntur in d. c. inter alia.

Et ob id cum diurnus, ſicuti nocturnus ex propoſito poſſet delinquere, hinc Sũm. Pont. hanc nocturni qualitatem

tatem adimit. Quapropter ſtante Conſtitutione iſta, tã diurni, quam nocturni depopulatores agrorum ſunt priuati hoc beneficio immunitatis Eccleſiaſticæ.

De delinquente in Eccleſia, ſi gaudeat illius immunitate.

Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Delinquentes in Eccleſijs, vel cœmeterijs de iure non fruuntur immunitate Eccleſiarum; quod Sanctiſſimus reſtrinxit ad homicidia, & mẽbrorum mutilationes.*

2 *Ratio priuationis huiuſce immunitatis in delinquentibus in Eccleſia.*

3 *Qui in vna Eccleſia deliquit, priuatur immunitate omniũ, cum vna ſit per totum orbem vniuerſalis Eccleſia.*

4 *Si quis prope Eccleſiam occiderit, vel mutilauerit membra, quo facto ſtatim in Eccleſiã confugiat, an ſit tutus in ea latè enucleatur.*

5 *Confugiens ad Eccleſiam cum armis poſt delictum perpetratum an ſit tutus.*

6 *Sacrilegus eſt tutus in Eccleſia vigore Conſtitutionis noſtræ.*

7 *Exiſtens in Eccleſia ſi exiſtentem extrà occiderit, non erit tutus in ea.*

8 *Sic pariter exiſtens extra Eccleſiam occidendo in Eccleſia*

non

non eſt tutus.

9 *Exiſtens in Eccleſia ſi mandat extra eam homicidium committi, non priuatur eius immunitate.*

10 *Qui ſemel in Eccleſia deliquit nunquid pro alijs delictis poſſit extrahi.*

1 DELINQVENTES in ipſis Eccleſijs, vel cęmeterijs excipiuntur, vt non fruantur hac immunitate, vt probat tex. in §. quia vero ita cõperiuntur. Auth. vt non lic. mat. & aui. & in c. fin. ibique Panor. & cęteri de immunit. Eccleſ. & in c. ad Epiſcopos 17. q. 4. & per iſta iura hoc expreſsè firmarunt. Cyn. in l. præſenti. C de iјs, qui ad Eccleſ. confug. Oldr. d. cõſ. 154. Salic. in Authen. ſi quis ei. C. de adult. & cęteri, quos in vnum congeſſit Farin. de carcerib. & carcerat. q. 28. num. 52. quibus add. Villagut. de extenſ. leg. tit. de extẽſ. immunit. Eccleſ. num. 46. Et dictorum ſacrorum Canonum veſtigijs inhærendo, Pont. in hac Conſtitutione ab immunitate excluſit, qui homicidia, & mutilationes mẽbrorum in ipſis Eccleſijs, earumve cęmeterijs committere non verentur.

2 Et quamq̃ in Conſtitutione noſtra iſtius excluſionis ab immunitate non reddatur ratio, tamen optima aſſignatur in d. c. fin. & in c. ad Epiſcopos. Et eſt, quod in eo, in quo quis deliquit, puniri debet, neq; gaudere debet immunitatis priuilegio, qui facit ſe indignum, neque ab Eccleſia tueri debet, qui Eccleſiam offendit, & fru-

ſtra legis auxilium implorat, qui in legem cõmittit, c. fru-
ſtra de vſur. Accedat, quod ſi tales tuti eſſent in Eccleſia, præſtaret ipſa Eccleſia occaſionẽ delinquendi; nam omnes occiderent inimicos in Eccleſia, ſcientes ſe ibi tutos, aliàs non occiſuri, vt dicitur in d.c.fin.

3 Cumq; vna ſit per totum orbem vniuerſalis Eccleſia, c. loquitur, 24. q. 1. & immunitas non vni Eccleſiæ, ſed vniuerſali conceſſa fuerit, ideo qui in vna Eccleſia deliquit, in alia tutus minimè erit, nã qui iniuriam facit vni Eccleſiæ particulari, omnes offendiſſe videtur, & propterea illius immunitate gaudere non debet, vt poſt antiquos comprobat Henrich. Boich. in c. Eccleſiæ, col. 3. de immunit. Eccleſ. & Didac. var. reſolut. lib. 2. cap. 20. num. 15. & eſt communis, vt per Remig. de immunitate Eccleſ. in 11. fallen. num. 2. quem refert, & ſequitur Clar. in pract. §. fin. q. 30. verſ. ſed quid ſi aliquis, & Io. de Viſch. de immunit. Eccleſ. num. 64. verſ. etiam ſi delinquens. relatus à Decian. d. lib. 6. c. 28. num. 28. & proſequitur Farinat. d. q. 28. nu. 59. Villagut. de extenſ. leg. tit. de immunit. Eccleſ. num. 60.

4 Verum cũ pro ratione adduxerimus, quod delinquentes in Eccleſia non ſunt in illa tuti, ne præberetur occaſio delinquendi, cum aliàs non eſſent facturi, niſi ſperaſſent auxilium immunitatis Eccleſiæ habere, ex qua dubitari poſſet, ſi aliquis prope Eccleſiam occiderit, vel membra mutilauerit, quo facto ſtatim in Eccleſiam cõfugit, nunquid iſte ſit tutus in ea? Et Anch. in d.c. fin. de

immun. Eccleſ. Henric. Boich. in c. Eccleſię col. 3. eo. tit. dixerunt non eſſe tutum; ſed poſſe ibi capi; quia delinquendo prope Eccleſiam videtur deliquiſſe ſub ſpe, & fiducia illius immunitatis, quo caſu ceſſat immunitas; comprobat hanc opinionem latè Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 33. num. 2. & ſeq. Io. de Viſch. de immun. Eccleſ. num. 27. Gig. conciuis meus, & affinis, de crimi. læſ. Maieſt. lib. 1. ſub. qualit. & à quib. crim. læſ. Maieſt. committ. q. 10. num. 7. & 9. Didac. var. reſolut. lib. 2. c. 20. nu. 15. Io. Mar. Monticell. reg. 12. num. 25. verſ. limita nono. Iodoc. in pract. crim. c. 107. de violat. Templ. num. 8. Vulpell. conſ. 130. nu. 7. & ſeq. Menoch. de præſump. lib. 5. præſump. 10. num. 4. 5. 12. & 15. Farinat. citatis ſupradictis de carcer. & carcer. q. 28. num. 56. qui dicit de mente Alciat. & aliorum, quod eſt fundata optima ratione, ne ſcilicet domus Dei fiat ſpelunca latronum, & ne immunitas, quæ ad bonum finem fuit introducta ob reuerentiam Eccleſiarũ, tribuat malum, & delinquendi incentiuum, contra tex. c. eſt iniuſta 24. q. 4. Non enim eſt dignus venia, abſolutione, ſeu indulgentia ille, qui ſub ſpe veniæ, indulgentiæ, vel abſolutionis peccat, c. quando, il primo. de conſecrat. diſt. 4. c. illud de Cler. excomm. miniſt. l. 1. §. hæc autem actio. ff. ſi quis teſta. lib. eſſe iuſſ. fuer. & affirmat Farinat. d. loco, quod hæc eſt communis opinio. Contrarium tamen totis viribus deffendit Decian. d. lib. 6. c. 28. nu. 5. ante fin. verſ. ex quo infero. poſt Bellame, quē allegat in conſ. 13.

& fundamentis adductis per Alciat. reſpondit, & tantum conſentit, quod delinquens prope Eccleſiam non gaudeat illius immunitate, ſi ſtudioſè, & malis artibus induxerit ſuum inimicum prope Eccleſiam, & ibi illum occidit. Et certè rationes ponderatę ab Alciat. non multum vrgent, nam prima illa, quod delinquens in eo puniri debet, in quo deliquit, vt dicit tex. c. fin. de immunit. Eccleſ. non facit; Quia omnes Doct. dicunt, & intelligunt illa verba, quod puniri debent in eo, ſcilicet, loco, in quo deliquit, ſed iſte deliquit extra Eccleſiam, ergo non in Eccleſia, & ideo in ea puniri non debet. Nec alia militat Alciat. ratio. Quod fruſtra legis auxilium implorat, qui contra eam nititur. Nam iſte nō offendit legem immunitatis, ſed alias leges loquentes contra homicidas, & licet habuerit ſpem euadendi in Eccleſia, in hoc potuit decipi, quia plura poterant occurrere, per quæ impediretur perfugium ad Eccleſiam, quod non eſt in ijs, qui in Eccleſia delinquunt; cum enim ſint in Eccleſia, ſpes eſt certa, quod in ea reperientur, & ideo eſt diuerſa ratio ſpei, de qua in d. c. vlt. ab iſta ſpe.

Præterea in d. c. fin. ratio ſpei immunitatis non eſt conſideranda pro cauſa finali deciſionis illius text. quia eſt appoſita in verbis narratiuis, ergo ab ea non eſt arguendum, vti conſiderat ipſemet Alciat. & hoc pacto hanc partem Decian. tuetur.

Nec ſubſiſtunt ea, quæ adducit Farinat. optima ratione id eſſe introductum, ne domus Dei fiat ſpelunca latronum.

tronum. Quia conſideratio iſta bene procederet in delinquente in ipſa Eccleſia, & non in eo, qui extra deliquit, nam hoc modo omnes confugientes ad Eccleſiam facerent illam ſpeluncam latronum, & ideo immunitas Eccleſijs conceſſa totaliter deſtrueretur, & vti aduertit Decian. ſi quis inſidiosè, & malis artibus induceret inimicum propè Eccleſiam, & occideret, tunc non eſſet dignus Eccleſiæ tutela. Quibus dictis à Decian. addere poſſe putarem, quod Sanctiſſimus N. in Bulla tantummodo voluit, quod qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſijs, earumve cęmeterijs cōmittere non verentur, in illis non ſint tuti, vndè cæteri excluduntur à priuatione iſtius immunitatis, præcipuè cum, vt diximus, non fiat extenſio in hac materia, per clauſulam (ſublata, &c.) in Bulla appoſita, quæ omnem prorſus extraneam interpretationem, & extenſionem excludit, vt conſultus reſpondit Farinat. d. conſ. 76. nu. 14. qui ſcriptum reliquit, quod attinet ad locum delicti, Conſtitutio excipit tantummodo homicidium cōmiſſum in Eccleſia, vel cęmeterio, ideo non eſt extendenda exceptio ad commiſſum extra Eccleſiam, licet prope eam per regulam, quod certo loco permiſſum, in alio prohibitum cenſetur, & è contrà. l. cum lex. ff. de ll. cum vulg.

Et cum opinione Decian. tenendum eſſe non dubitarem, niſi Farinat. dicto loco de carcerib. & carcerat. atteſtatus eſſet, quod de anno 1597. in vna Panormita-

na immunitatis Eccleſiæ Sanctiſſimus Clemens VIII. reſoluit; quod delinquentes prope Eccleſiam ſub ſpe immunitatis illius non eſſent tuti; ſic referentibus ampliſſimis Cardinalibus Platta, & Burgheſio qui de anno præterito ad Petri Sedem fuit electus, maximo cũ gaudio, & iubilo totius Orbis, ob eximiam B.S. vitæ ſanctitatem, doctrinam, & in rebus agendis experientiam, & propterea ſuppliciter, & enixè eſt rogandus ab omnibus Deus, vt S.S. incolumem multos, & multos annos Eccleſ. ſuæ conſeruet. Quare ſtante reſolutione iſta, non eſſet amplius tractandum de hoc articulo, ſed reſolutioni factæ adhærendum.

5 Quærunt pariter Doctores, nunquid confugiens cum armis ad Eccleſiam poſt perpetratum delictum debeat frui immunit. noſtra? & reperio, quod Rebuff. in Conſt. Gall. tom. 2. ſub tit. de immunit. Eccleſ. gloſ. 1. num. 28. voluit, quod armatus confugiens ad Eccleſiam non ſit tutus, quia non confidit in immunitate Eccleſiæ, ſed in armis tantum, & Rebuff. ſequitur Petr. à Plat. in epit. delict. lib. 1. cap. 8. in fin. num. 28. & Couar. var. reſolut. lib. 2. c. 20. num. 18. dicebat, quod iſte tutus non erat, Quia armorũ vſus etiam de iure communi prohibitus eſt tam laicis, quam Clericis, & tam intra, quam extra Eccleſiam. l. 1. C. vt armo. vſu. inſc. Princip. interd. ſit lib. 11. c. Clerici arma. de vit. & honeſt. Cler. latè Corn. conſil. 20. lib. 1. Soc. tract. reg. reg. 30. Cott. in memor. ver. armorum. Tiraq. de nobil. c. 20. num. 66. ideo dum quis

armatus poſt delictum in Eccleſiam ingreditur, dicitur in Eccleſiam committere delictum, & conſequenter non eſt tutus in ea.

Nihilominus non obſtantibus prædictis, confugiens armatus etiam poſt delictum in Eccleſiam, non eſt extrahendus. Quia Conſtitutio iſta non intendit priuare immunitate niſi delinquentes in Eccleſia in caſibus expreſſis; & dicta per Rebuff. parum facere poſſunt: nam, vt diximus, ratio ſpei immunitatis ſecundùm tex. d. cap. fin. operatur, quod non ſit tutus; vnde ſequitur, quod qui confidit in armis, & non in immunitate, tutus eſſe debeat, nec obſtat tex. l. ſi ſeruus. C. de ijs, qui ad Eccleſ. cõfug. adductus à Rebuff. loquitur nempe in ſeruo, ideo ad liberos non eſt trahendus, præſertim in exorbitantibus contra immunitatem, & libertatem Eccleſiæ, ita Decian. d. lib. 6. c. 28. ſub nu. 5.

Nec conſiderata à Couar. nos mutare debent. Quia delicta leuia in Eccleſia commiſſa non tollunt immunitatem; Panor. poſt Hoſtien. & Antiquiores in d. c. fin. de immun. Eccleſ. Henric. Boich. in c. Eccleſiæ, col. 3. eo. tit. Aufrer. in addit. ad deciſ. Tholoſ. 422. Caſtrenſ. conſil. 459. colum. 1. lib. 2. Couar. ipſe var. reſolut. lib. 2. c. 20. num. 15. verſ. 25. Decian. d. lib. 6. c. 28. num. 9. Silueſt. in ſum. in ver. Immunitas il 3. ſub num. 2. Et abſque dubio delatio armorum eſt delictum leue, per quod quis non debet excludi à beneficio immunitatis; Et forſitan procedere poſſet in delatione armorum vetitorum vigore

Bullarum, & aliquarum particularium Cōſtitutionum, vt eſſet delatio archibuſetorum, quo in caſu armorum delatio non eſt leue delictum, ſed graue ratione pœnæ, vt aduertit Farinat. de carcerib. & carcerat q. 28. nu. 64. Quod ego non ita de facili admitterem vigore Bullæ noſtræ mandantis tantummodo excludi, qui homicidia, membrorumvè mutilationes in Eccleſia commiſerit, & propterea cum delatio armorum non ſit de exceptis; non credo, quod confugiens ad Eccleſiam, cum quo vis genere armorum poſſit extrahi.

6 Et ex prędictis reſoluitur quæſtio, nunquid ſacrilegus ſit tutus in Eccleſia? & licet ipſe in Eccleſia delinquere videatur, ex eius offenſione, tamen cum Conſtitutio tantummodo perpetrantes homicidia, & membrorum mutilationes conſideret, ſacrilegus erit tutus, quicquid dixerit Decian. d. c. 28. nu. 7. qui hanc Conſtitutionem non vidit, poſtquam adhuc non erat promulgata, quam ſi vidiſſet; abſque dubio & ipſe hoc ipſum affirmaſſet: Nam tantum excepti ſunt extrahendi, & non cæteri, vti dictum fuit, licet Villagut. vbi ſupra, num. 59. contrarium defendere conetur, tamen cum, vt oſtendimus, vigore Bullæ noſtræ non fiat extenſio in materia iſta, ſacrilegi non erunt extrahendi.

7 Bene verũ eſt, quod ſi aliquis exiſtens in Eccleſia cum archibuſio, ſeu aliquo alio armorum genere exiſtentem extra Eccleſiam occiderit, cum delictum initium habuerit in Eccleſia, licet alibi conſumatum fuerit, non po-

terit hac immunitate ſe tueri, vt docuit Panor. in d.c.fin. num. 11. de immunit. Eccleſ. cuius dictum reaſſumpſit, & amplexatus fuit Io. Viſch. in d.tract. de immunit. Eccleſ. num. 62. quorum opinio tenenda eſt, quia iam animo concepit occidere hominem exiſtens in Eccleſia, & cum in delictis animus inſpiciatur, iſte animo violauit Eccleſiam, ergo militant rationes illius text. ſi ſequatur effectus, vt poſt Cyn. Bart. & alios firmat Decian. d. lib. 6. c. 28. nu. 6. Villagut. vbi proximè, nu. 62.

8 Sic etiam dicendum erit ſi quis exiſtens extra Eccleſiam occiderit aliquem exiſtentem in Eccleſia, vt pluribus comprobat Couar. var. reſolut. lib. 2. c. 20. num. 15. verſ. vigeſimo ſeptimo. Et noſtra Conſtitutio non reſiſtit. Quia in vtroq; caſu delictum perpetratur in Eccleſia, In primo ob principium delicti, In ſecundo ob effectum, & executionem ipſius delicti, vti voluere Decia. d. lib. 6. c. 28. nu. 6. & 7. & Farin. de carcer. & carcerat. q. 28. n. 61. & Villagut. d. tit. n. 5c.

9 Sed quid dicendũ de eo, qui exiſtens in Eccleſia mandauit committi homicidium extra Eccleſiã? certè debet gaudere immunitate, quia ob mandatum committendi extra, videtur habuiſſe reuerentiam Eccleſiæ, Io. Viſch. de immun. Eccleſ. num. 63. & citatis multis Decian. vbi ſupra, num. 7.

10 Poſſet etiam dubitari, quod ille, qui ſemel deliquit in Eccleſia, vnde iure meritò illius immunitatem amiſſerit, ſi ante, vel poſt aliud commiſſerit delictum extra Eccleſiam,

ſiam, in illa non ſit tutus, ob iniuriam ſemel illatam Eccleſiæ, quapropter dignus eſt generali priuatione illius immunitatis, prout decifum fuit in Capell. Tholoſ. d. deciſ. 422. & Caſſan. in Conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. verſ. Archidiaconus, nu. 12. Clar. in pract. §. fi. q. 30. verſ. ſed quid ſi aliquis, in fi. In quo articulo mihi ſemper placuit diſtinctio adducta per Decian. d. lib. 6. c. 28. nu. 10. vbi notabiliter dixit. Aut quærimus ſi committens delictum in Eccleſia, pro quo venit priuandus immunitate, ſit tutus in Eccleſia pro alijs antea commiſſis, pro quibus poterat vti immunitate, ſi iudex vellet cõfugientem punire tantum pro præteritis delictis, & non pro commiſſo in Eccleſia, & tunc eſſet tutus, vti ſentit Io. Viſch. de immunit. Eccleſ. num. 64. ſecus verò ſi vellet punire pro commiſſo in Eccleſia, quia tunc poſſet punire etiam pro alijs, per ea, quæ tradidere Bart. & Ang. in l. 2. §. ſed & eximendi. ff. ne quis eum, & pulchrè Bald. conſil. 90. lib. 2. qui voluerunt, quod captus pro vno delicto legitimè poſſit carceribus pro alijs commendari, & contra eum pro alijs inquiri, & etiam puniri. Aut quærimus, an pro delictis non exceptis poſtea commiſſis poſſit extrahi qui primo in Eccleſia deliquerat. Et iterum diſtinguendum erit, Aut fuerat punitus pro delicto, quod in Eccleſia commiſerat, & hoc in caſu, quia pœna ſicut ſolutio, tollit omnem obligationem, ideo non poteſt extrahi pro alijs.

Aut vero non fuit punitus; & tunc poterit extrahi, ſaltem

ſaltem pro primo, quod commiſerat in Eccleſia, ſi iudex eſt competens, etiam pro illo, & ſi non eſt competens, non poterit. Nam & ſi priora delicta aggrauẽt quo ad pœnam, non tamen quo ad tribuendam iuriſdictionem, & hanc Decian. diſtinctionem ſatis æquam, & rationabilem eſſe affirmat Farinat. de carcerib. & carcera. q. 28. num. 60. in fin.

Proditores non gaudent beneficio immunitatis Eccleſiæ. Et qui dicantur proditores. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *PRoditorum deffinitio, & ethymologia.*

2 *Proditorum ſpecies enumerantur.*

3 *Homicidium proditorium quale.*

4 *Vt quis proditor dicatur, oportet, quod fidem datam frangat, vel ſimulatione inſidietur.*

5 *Inimicus per inſidias occiſus, & ex feneſtra non dicitur proditoriè occiſus, quia benè poterat futuram vindictam prævidere.*

DICIT quinto loco Conſtitutio noſtra, quod qui proditoriè proximũ ſuum occiderit, non debet frui immunitate Eccleſiaſtica: Pro cuius

1 declaratione vidẽdum erit, quis dicatur proditor. † Prodere enim dicitur, qui procul aliquid à ſe abijcit; ideo

pro-

proditor dicitur, qui fidem, quam præſtare debet, procul dat, ideſt, procul à ſe reijcit, & ideo proditor dicitur, qui fidem, & officium, quod fundamentum in fide habet, à ſe procul reijcit, quapropter quot modis quis à fide data expreſsè, vel tacitè defficit, proditor appellari poteſt, vt per glo. in c. Clericus, qui adulationis, quod eſt tertium 46. diſt. vbi omnes notant.

2 Vt ergo clarius omnia percipiantur, tres erunt conſtituendæ proditionum ſpecies.

Quarum prima eſt in Deum; Secunda in Principem, Tertia in priuatos homines, de qua intendit Pontif. N. ſub hiſce verbis, Nam de illis in Deum, & in Patriam, & Principem inferius tractabitur, dum de hæreticis, & crimine læſæ Maieſtatis agetur, qui, & ipſi hac immunitate ſunt deſtituti.

3 Redeundo igitur ad rem noſtram, proditorium tunc dicitur homicidium, vbi nullus præcedebat rancor, ſed potius ſimulabatur amicitia, quia videlicet, ſimul comedebant, vel ſimul erant in itinere, & ſic vnum gerebatur in corde, aliud in verbis, ita Bart. quem poſtea omnes ſecuti ſunt in l. recipiendum. §. delinquunt. ff. de pen. & Luc. de Penn. in l. ſeruum, in fin. verſ. item nota mores proditoris. C. de delator. lib. 10. deſcribit proditorem eſſe illum, qui inſignia fidelitatis oſtendit, & eius ſermones ſunt moliti ſuper oleum, & ipſi ſunt iacula, allegat Prouerb. c. 58. & Canoniſtæ communiter in c. 1. de homicid. aſſeruere, quod ſi aliquis iter faciens cum ali-

quo,

quo, tanquam ſocius, & amicus, & nulla rixæ cauſa intercedente illum occidit, vel offendit, proditoriè id feciſſe dicitur. Et Io. Andr. in c. 1. de feud. dicit proditorē eſſe, qui ſine diffidatione occidit illum, qui de eo confidit. Felin. verò in d. c. 1. de homicid. affirmat proditorem dici, qui offendit ſocium itineris, vel ſedentem in menſa iuxta illud Matth. 26. qui intingit manum mecum in paropſide, hic me tradet, quod etiam conſultus reſpondit Alex. conſil. 145. num. 5. lib. 7. Gerard. ſing. 14. nu. 6. Collegium Aduocatorum Prouinciæ Marchiæ, conſil. 150. n. 42. lib. 1. crimin. diuerſ. Ceph. conſ. 57. num. 13. lib. 1. vbi citatis multis, reſpondit, quod proditor ille dicitur, qui in actibus vnum oſtendit, & aliud in mente gerit, & ideo ſi quis recipiatur tanquam ſocius, & is nulla interueniente rixa, percuſſus fuerit, dicitur id proditoriè factum, & hoc ſentit Afflict. deciſ. 265. num. 63. & ſeq. ibiq; Vrſill. n. 70. Gomez. var. reſolut. tit. de homic. c. 3. n. 5. & ab omnibus, qui poſt Bart. ſcripſere receptū eſſe atteſtatur Igne. in repet l. ſi certus, §. ſi vnus ex dominis, num. 18. ff. ad Syllan. & nouiſſimè Gabr. Falcon. in quadam informatione inſerta inter conſil. crimin. Farin. poſt conſil. 76. n. 15. & Vulpell. conſil. 59. in prin. appellat proditorem eum, qui per ſimulationem amicitię nefariè prodit, & qui à tergo, vel dormientem offendit.
4 Ad hoc autem, vt quis proditor dicatur, oportet, vel quod fidem datam frangat, vt diximus, vel ſimulatione inſidietur, ſimulans vnū facere, cum aliud habeat in corde,

de l. 1. ff. de præuaricat. l. athletas, §. pen. ff. de ijs, qui non infam. l. omne delictum. §. exploratores. ff. de re milit. Bal. in c. 1. in prin. quib. mod. feud. amitt. & in Authen. item nulla. C. de Epiſc. & Cler. Bart. in extra. qui ſint rebelles, in ver. rebellis, nu. 4. Aret. in §. interdum, nu. 6. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. deffer. Decian. omnino videndus, lib. 7. c. 29. de proditoribus, nu. 24. par. 2.

5 Vnde benè reſpondit Sanctiſſimo Papæ Clementi Farinat. d. conſ. 76. nu. 7. Quòd licet inimicus per inſidias occiderit ex feneſtra cum archibuſijs, non per hoc dicatur proditoriè commiſſum, quia inimicus bene poterat futuram vindictam prævidere, & ſibi præcauiore, vti docet Bart. in d. l. recipiendum, §. delinquunt, ff. de pœn. & proinde gaudere debet immunitate Eccleſiaſtica, & in eadem facti ſpecie reſpondit Falcon. vt eſt videre poſt dictum conſil. 76. Farin. & non diſſentit Villagut. de extenſ. leg. tit. de extenſ. immun. Eccleſ. ſub num. 59. verſ. quartus modus.

Aſſaſſinos non gaudere hac immunitate, & quis dicatur Aſſaſſinus, & vnde dictus.

Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſini non gaudent immunitate Eccleſiaſtica, & ratio aſſignatur.*

2 *Aſſaſſini quis & vndè dicti.*

3 Secun-

3 Secundum communem interpretationem Aſſaſſini dicuntur, qui conducti homines occidunt.

4 Aſſaßinij nomen de iure communi non erat cognitum, & fieri mandans conductor dicebatur, faciens verò locator.

5 Et Aſſaſſini dicuntur tam conducentes operas ad occidendū, & dantes pecuniam, & mandantes, quam ipſi, qui pecunia conducti occidunt, ideo vterque priuatus erit immunitate iſta.

6 Propriè qui dicantur Aſſaſſini.

7 Vt quis dicatur Aſſaſſinus, oportet, quod non ſimpliciter per pretium delinquat, ſed quod ſuſcipiat mandatum occidendi, pretio conuento.

8 Non dicitur Aſſaſſinus, qui ſpe, vel gratia adductus ſine promiſſione delinquit, vt alteri morem gerat.

9 Ad conſtituendum Aſſaſſinium requiritur, quod pecunia interueniat, aliaue res, & promiſſiones certæ, non vagæ & iactatoriæ.

10 Qui propriam iniuriam vlciſcitur ſocijs pecunia conductis, non committit Aſſaſſinium.

11 Vt quis tanquam Aſſaſſinus, priuetur immunitate noſtra, requiritur mandatum ad occidendum, & non ſufficeret ad vulnerandum.

12 Ad conſtituendum Aſſaßinium oportet, quod occiſus fuerit Chriſtianus.

13 Cui incumbat onus probandi occiſum fuiſſe Chriſtianum, vt de aſſaſſinio quis teneatur.

ASSAS-

1 ASSASSINI pariter excipiuntur à Conſtitutione, vt non gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, quod factum eſſe dicẽdum erit propter huius delicti immanitatem, & diritatem, cum plus ſit occidere hominem per Aſſaſſinium, quam ex propoſito, & deliberatè.

2 Videndum igitur erit, qui ſint Aſſaſſini, & Prob. Anch. Imo. Franc. & Gemin. in c. 1. de homicid. in 6. ſcriptum reliquerunt, quod Aſſaſſinus dicitur, qui pecunia aliovè prętio conducti, homines occidunt, percutiuntvè, nil tale ab eis præcauentes, mandato vel infidelium, vel Chriſtianorum.

Io. Andr. & Archid. ibi aliter ſentire videntur, & quod tex. ille loquatur de certis generibus hominum infidelium, qui Chriſtianos prętio conducti occidebant, idq; colligi apertè poſſe videtur ex verbis ipſius tex. dum dicit. Quod non nulli Magnates, taliter perimi formidantes, coacti fuerint ſecuritatem ab eorundem Aſſaſſinorum Domino impetrare, ſicq; ab eo nõ abſq; Chriſtianæ dignitatis opprobrio redimere quodãmodo vitam ſuam, Quapropter reſultat, quod Aſſaſſini ſub vno Domino viuunt, & ſunt infideles, & gloſ. in d. c. 1. ver. formidantes, dicit qualitatem Aſſaſſinorum eſſe non timere mortem, & dicuntur eſſe de luezzo dalla Montagna, & additio ibi notat, quod Dominus Aſſaſſinorũ eſt quidã Baro Saracenus, & Aſſaſſini ſunt ſui ſerui, ita nutriti,

quod

quod parendo mandato Domini ſui credunt ſaluari; & dicit Hoſtien. quod multi Chriſtiani Principes per tales mortui ſunt, & de iſtis Aſſaſſinis loquitur Volateran. lib. 11. cap. de ſectis Syriæ. hoc idem ſentit Alberic. in diction. ver. Aſſaſſinus. Aret. conſil. 163. nu. 17. Nauar. in Manual. c. 27. ſub num. 135. & perbellè Couar. var. reſolut. lib. 2. c. 20. num. 9. & ſeq. & Menoch. de arbitr. caſ. 360. nu. 40. & 41. vbi adamuſſim recenſet, qui ſint Aſſaſſini, & vnde originem traxerint.

3 Tamen recepta eſt pro communi interpretatio illa Prob. & aliorum, vt Aſſaſſini dicantur, qui conducti homines occidunt, ita Bart. in l. non ſolum §. ſi mandato, num. 4. ff. de iniur. & in l. Cicero. ff. de pęn. Bald. & Salic. in l. non ideo minus, colum. pen. C. de accuſat. Ang. in l. qui ſepulcra. C. de ſepul. viol. Alex. conſil. 166. n. 1. lib. 7. Marſ. in l. 1. num. 105. C. de rap. virg. & in pract. §. examinata, num. 21. & in §. diligenter, nu. 156. Menoch. d. caſ. 360. num. 42. dicens, ex communi ſignificatione intelligimus eum eſſe aſſaſſinum, qui pecunia accepta, vel promiſſa, aliquem occidit. Decian. d. lib. 6. c. 28. ſub nu. 18. verſ. recepta tamē eſt communis interpretatio. Clar. in §. Aſſaſſinium, in primis verbis. Capic. deciſ. 155. n. 12. vbi affirmat, quod Aſſaſſini vocantur vulgo hi, qui accepta pecunia, vel promiſſa, homicidia committunt, & quod vulgi interpretatio eſt attendenda, Corn. cōſ. 249. ſub nu. 2. lib. 1. reſpondit, quod Aſſaſſinus dicitur, quando quis pecuniam recipit, vel de ea recipienda cōuenit,

pro interficiendo aliquem, & ... rammat. vot. 9. num. 1. & ſeq. aſſeruit, quod Aſſaſſinus ... itur, qui per pretium, ſeù aliquo ſibi dato, deliquit, & ... ſubiunxit, quod per promiſſionem factam alicui, vt deli... ommittat, dicitur eſſe commiſſum crimen Aſſaſſinij, pro... itur Pariſ. conſil. 166. nu. 3. lib. 4. qui comprobat, ver... lum aſſaſſinum dici, qui pretio conductus, vel pecuni... homicidium committit. Carrer. in pract. tit. de homi... §. circa igitur tertium, nu. 3. oſtendit, quod aſſaſſinus dic... ur, qui pecunia mediante, mandat, occidi, & num. 2. n... is reliquit.

4 Quod nomen aſſaſſinij de iure communi non era... ognitum, ſed fieri mandans conductor dicebatur, fac... ns verò locator, vt in l. non ſolum. §. ſi mandato, ff. de i... ur. vulgari verò ſermone ambo dicuntur aſſaſſini, & ... iure Canonico inuentum. Et firmat Maſcard. ... probat. concluſ. 58. nu. 1. parte prima, hoc idem v... etur ſenſiſſe Baiard. ad Clar. §. aſſaſſinium, num. 5. & ... Burſatt. conſil. 20. n. 4. lib. 1. vbi de communi atte... ur; & ... conſ. 192. num. 5. lib. 2. late Gabr. comm. o... tit. de malefic. concluſ. 1. Hondad. conſil. 93. num. ... & ſeq. lib. 2. Vulpell. conſ. 145. n. 5. Viui. com. opin. in ... Aſſaſſini.

5 Et quod attinet ad rem noſtram, ... ſſaſſini dicũtur, tam conducentes operas ad occidendum, & dantes pecuniam, & mandantes, quam ipſi, qui p... nia conducti occidunt, ideo vterq; priuatus erit tali immunitate, licet ſecundum veritatem, & mentem d. c. 1. de homicid. in 6.

Aſſaſſini

6 Aſſaſſini propriè dicantur, qui à Principibus, & Magiſtratibus conducti, eorum mandato, modo hos, modo illos occidunt, ex communi tamen vſu loquendi, reſolutum eſt, quod aſſaſſini dicuntur, quicunq; prætio conducti, etiam mandato priuati, hominem occidunt, & talis vſus attendendus, vt demonſtrat Decian. d. lib. 6. c. 28. num. 18. in fin. Et certe ſi propria ſignificatio aſſaſſinorum attenderetur, in vanum Summ. Pont. aſſaſſinos priuaſſet immunitate Eccleſiaſtica; cum hi homines temporibus noſtris nō ſint amplius in rerum natura, & propterea de alijs, qui prætio occidunt, vel occidi mandant eſt intelligenda Conſtitutio iſta.

7 Aduertendum tamē erit, quod ad hoc, vt quis dicatur aſſaſſinus, oportet, non ſimpliciter quod delinquat per prætium, quia etiā milites hoc modo eſſent aſſaſſini, ſed quod ſuſcipiat mandatum occidendi hominem prætio conuento, vt conſuluit Aleia. conſ. 11. n. 17. lib. 1.

8 Addendum etiam erit, quod aſſaſſinus minimè dicitur, qui ſpe, vel gratia adductus, ſine promiſſione deliquit, vt alteri morem gerat, quo in caſu conſuluit Aret. conſil. 163. n. 17. & comprobat Ant. Gabr. comm. opin. tit. de malefic. concluſ. 1. num. 34. & Viui. comm. opin. 74. verſ. tertio, quod aſſaſſini. & tenet Maſcard. d. concluſ. 138. num. 2. par. 1.

9 Et propterea dicebat Burſatt. d. conſ. 20. num. 4. lib. 1. Quod ad conſtituēdum aſſaſſinium requiritur, quod interueniat pecunia, aliæve res, & promiſſiones certæ, &

 non

ſiam, in illa non ſit tutus, ob iniuriam ſemel illatam Eccleſiæ, quapropter dignus eſt generali priuatione illius immunitatis, prout deciſum fuit in Capell. Tholoſ. d. deciſ. 422. & Caſſan. in Conſuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. verſ. Archidiaconus, nu. 12. Clar. in pract. §. fi. q. 30. verſ. ſed quid ſi aliquis, in fi. In quo articulo mihi ſemper placuit diſtinctio adducta per Decian. d. lib. 6. c. 28. nu. 10. vbi notabiliter dixit. Aut quærimus ſi committens delictum in Eccleſia, pro quo venit priuandus immunitate, ſit tutus in Eccleſia pro alijs antea commiſſis, pro quibus poterat vti immunitate, ſi iudex vellet cõfugientem punire tantum pro præteritis delictis, & non pro commiſſo in Eccleſia, & tunc eſſet tutus, vti ſentit Io. Viſch. de immunit. Eccleſ. num. 64. ſecus verò ſi vellet punire pro commiſſo in Eccleſia, quia tunc poſſet punire etiam pro alijs, per ea, quæ tradidere Bart. & Ang. in l. 2. §. ſed & eximendi. ff. ne quis eum, & pulchrè Bald. conſil. 90. lib. 2. qui voluerunt, quod captus pro vno delicto legitimè poſſit carceribus pro alijs commendari, & contra eum pro alijs inquiri, & etiam puniri. Aut quærimus, an pro delictis non exceptis poſtea commiſſis poſſit extrahi qui primo in Eccleſia deliquerat. Et iterum diſtinguendum erit, Aut fuerat punitus pro delicto, quod in Eccleſia commiſerat, & hoc in caſu, quia pœna ſicut ſolutio, tollit omnem obligationem, ideo non poteſt extrahi pro alijs.

Aut vero non fuit punitus; & tunc poterit extrahi; ſaltem

ſaltem pro primo, quod commiſerat in Eccleſia, ſi iudex eſt competens, etiam pro illo, & ſi non eſt competens, non poterit, Nam & ſi priora delicta aggrauẽt quo ad pœnam, non tamen quo ad tribuendam iuriſdictionem, & hanc Decian. diſtinctionem ſatis æquam, & rationabilem eſſe affirmat Farinat. de carcerib. & carcerat. q. 28. num. 60. in fin.

Proditores non gaudent beneficio immunitatis Eccleſiæ. Et qui dicantur proditores. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *PRoditorum deffinitio, & ethymologia.*
2 *Proditorum ſpecies enumerantur.*
3 *Homicidium proditorium quale.*
4 *Vt quis proditor dicatur, oportet, quod fidem datam frangat, vel ſimulatione inſidietur.*
5 *Inimicus per inſidias occiſus, & ex feneſtra non dicitur proditoriè occiſus, quia benè poterat futuram vindictam præuidere.*

DICIT quinto loco Conſtitutio noſtra, quod qui proditoriè proximũ ſuum occiderit, non debet frui immunitate Eccleſiaſtica: Pro cui' declaratione vidẽdum erit, quis dicatur proditor. † Prodere enim dicitur, qui procul aliquid à ſe abijcit; ideo

pro-

proditor dicitur, qui fidem, quam præſtare debet, procul dat, ideſt, procul à ſe reijcit, & ideo proditor dicitur, qui fidem, & officium, quod fundamentum in fide habet, à ſe procul reijcit, quapropter quot modis quis à fide data expreſsè, vel tacitè defficit, proditor appellari poteſt, vt per glo. in c. Clericus, qui adulationis, quod eſt tertium 46. diſt. vbi omnes notant.

2 Vt ergo clarius omnia percipiantur, tres erunt conſtituendæ proditionum ſpecies.

Quarum prima eſt in Deum; Secunda in Principem, Tertia in priuatos homines, de qua intendit Pontif. N. ſub hiſce verbis, Nam de illis in Deum, & in Patriam, & Principem inferius tractabitur, dum de hæreticis, & crimine læſæ Maieſtatis agetur, qui, & ipſi hac immunitate ſunt deſtituti.

3 Redeundo igitur ad rem noſtram, proditorium tunc dicitur homicidium, vbi nullus præcedebat rancor, ſed potius ſimulabatur amicitia, quia videlicet, ſimul comedebant, vel ſimul erant in itinere, & ſic vnum gerebatur in corde, aliud in verbis, ita Bart. quem poſtea omnes ſecuti ſunt in l. recipiendum. §. delinquunt. ff. de pœn. & Luc. de Penn. in l. ſeruum, in fin. verſ. item nota mores proditoris. C. de delator. lib. 10. deſcribit proditorem eſſe illum, qui inſignia fidelitatis oſtendit, & eius ſermones ſunt moliti ſuper oleum, & ipſi ſunt iacula, allegat Prouerb. c. 58. & Canoniſtæ communiter in c. 1. de homicid. aſſeruere, quod ſi aliquis iter faciens cum ali-

quo,

quo, tanquam ſocius, & amicus, & nulla rixæ cauſa intercedente illum occidit, vel offendit, proditoriè id feciſſe dicitur. Et Io. Andr. in c. 1. de feud. dicit proditorẽ eſſe, qui ſine diffidatione occidit illum, qui de eo confidit. Felin. verò in d. c. 1. de homicid. affirmat proditorem dici, qui offendit ſocium itineris, vel ſedentem in menſa iuxta illud Matth. 26. qui intingit manum mecum in paropſide, hic me tradet, quod etiam conſultus reſpondit Alex. conſil. 145. num. 5. lib. 7. Gerard. ſing. 14. nu. 6. Collegium Aduocatorum Prouinciæ Marchiæ, conſil. 150. n. 42. lib. 1. crimin. diuerſ. Ceph. conſ. 57. num. 13. lib. 1. vbi citatis multis, reſpondit, quod proditor ille dicitur, qui in actibus vnum oſtendit, & aliud in mente gerit, & ideo ſi quis recipiatur tanquam ſocius, & is nulla interueniente rixa, percuſſus fuerit, dicitur id proditoriè factum, & hoc ſentit Afflict. deciſ. 265. num. 63. & ſeq. ibiq; Vrſill. n. 70. Gomez. var. reſolut. tit. de homic. c. 3. n. 5. & ab omnibus, qui poſt Bart. ſcripſere receptũ eſſe atteſtatur Igne. in repet l. ſi certus, §. ſi vnus ex dominis, num. 18. ff. ad Syllan. & nouiſſimè Gabr. Falcon. in quadam informatione inſerta inter conſil. crimin. Farin. poſt conſil. 76. n. 15. & Vulpell. conſil. 59. in prin. appellat proditorem eum, qui per ſimulationem amicitię nefariè prodit, & qui à tergo, vel dormientem offendit.
4 Ad hoc autem, vt quis proditor dicatur, oportet, vel quod fidem datam frangat, vt diximus, vel ſimulatione inſidietur, ſimulans vnũ facere, cum aliud habeat in corde.

de.l.1.ff.de præuaricat.l.athletas,§.pen.ff.de ijs, qui not. infam.l.omne delictum.§.exploratores.ff.de re milit. Bal. in c.1. in prin.quib.mod. feud.amitt. & in Authen. item nulla.C.de Epiſc.& Cler.Bart. in extra.qui ſint rebelles, in ver. rebellis, nu.4. Aret. in §.interdum,nu.6.Inſtit.de hæred. quæ abinteſt. deffer. Decian. omnino videndus, lib.7.c.29.de proditoribus, nu. 24.par.2.

5 Vnde bene reſpondit Sanctiſſimo Papæ Clementi Farinat. d. conſ.76. nu.7. Quod licet inimicus per inſidias occiderit ex feneſtra cum archibuſijs,non per hoc dicatur proditoriè commiſſum, quia inimicus bene poterat futuram vindictam prævidere,& ſibi præcauere, vti docet Bart. in d.l.recipiendum, §.delinquunt,ff.de pœn.& proinde gaudere debet immunitate Eccleſiaſtica, & in eadem facti ſpecie reſpondit Falcon. vt eſt videre poſt dictum conſil.76. Farin. & non diſſentit Villagut. de extenſ.leg.tit. de extenſ.immun. Eccleſ.ſub num.59. verſ. quartus modus.

Aſſaſſinos non gaudere hac immunitate, & quis dicatur Aſſaſſinus, & vnde dictus.

Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Aſſaſſini non gaudent immunitate Eccleſiaſticam, & ratio aſſignatur.*

2 *Aſſaſſini qui, & vnde dicti.*

3 Secun-

3 *Secundum communem interpretationem Aſſaſſini dicuntur, qui conducti homines occidunt.*

4 *Aſſaſſinij nomen de iure communi non erat cognitum, & fieri mandans conductor dicebatur, faciens vero locator.*

5 *Et Aſſaſſini dicuntur tam conducentes operas ad occidendũ, & dantes pecuniam, & mandantes, quam ipſi, qui pecunia conducti occidunt, ideo vterque priuatus erit immunitate iſta.*

6 *Propriè qui dicantur Aſſaſſini.*

7 *Vt quis dicatur Aſſaſſinus, oportet, quod non ſimpliciter per pretium delinquat, ſed quod ſuſcipiat mandatum occidendi, pretio conuento.*

8 *Non dicitur Aſſaſſinus, qui ſpe, vel gratia adductus ſine promiſſione delinquit, vt alteri morem gerat.*

9 *Ad conſtituendum Aſſaſſinium requiritur, quod pecunia interueniat, aliaue res, & promiſſiones certæ, non vagas & iactatoriæ.*

10 *Qui propriam iniuriam vlciſcitur ſocijs pecunia conductis, non committit Aſſaſſinium.*

11 *Vt quis tanquam Aſſaſſinus, priuetur immunitate noſtra, requiritur mandatum ad occidendum, & non ſufficeret ad vulnerandum.*

12 *Ad conſtituendum Aſſaßinium oportet, quod occiſus fuerit Chriſtianus.*

13 *Cui incumbat onus probandi occiſum fuiſſe Chriſtianum, vt de aſſaſſinio quis teneatur.*

1 ASSASSINI pariter excipiuntur à Conſtitutione, vt non gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, quod factum eſſe dicẽdum erit propter huius delicti immanitatem, & diritatem, cum plus ſit occidere hominem per Aſſaſſinium, quam ex propoſito, & deliberatè.

2 Videndum igitur erit, qui ſint Aſſaſſini, & Prob. Anch. Imo. Franc. & Gemin. in c. 1. de homicid. in 6. ſcriptum reliquerunt, quod Aſſaſſinus dicitur, qui pecunia aliovè prȩtio conducti, homines occidunt, percutiuntvè, nil tale ab eis præcauentes, mandato vel infidelium, vel Chriſtianorum.

Io. Andr. & Archid. ibi aliter ſentire videntur, & quod tex. ille loquatur de certis generibus hominum infidelium, qui Chriſtianos prȩtio conducti occidebant, idq; colligi apertè poſſe videtur ex verbis ipſius tex. dum dicit. Quod non nulli Magnates, taliter perimi formidantes, coacti fuerint ſecuritatem ab eorundem Aſſaſſinorum Domino impetrare, ſicq; ab eo nõ abſq; Chriſtianæ dignitatis opprobrio redimere quodãmodo vitam ſuam, Quapropter reſultat, quod Aſſaſſini ſub vno Domino viuunt, & ſunt infideles, & gloſ. in d. c. 1. ver. formidantes, dicit qualitatem Aſſaſſinorum eſſe non timere mortem, & dicuntur eſſe de luezzo dalla Montagna, & additio ibi notat, quod Dominus Aſſaſſinorũ eſt quidã Baro Saracenus, & Aſſaſſini ſunt ſui ſerui, ita nutriti,

quod

quod parendo mandato Domini ſui credunt ſaluari; & dicit Hoſtien. quod multi Christiani Principes per tales mortui ſunt, & de iſtis Aſſaſſinis loquitur Volateran. lib. 11. cap. de ſectis Syriæ. hoc idem ſentit Alberic. in dictiõn. ver. Aſſaſſinus: Aret. conſil. 165. nu. 17. Nauar. in Manual. c. 27. ſub nũm. 135. & perbellè Couar. var. reſolut. lib. 2. c. 20. num. 9. & ſeq. & Menoch. de arbitr. caſ. 360. nu. 40. & 41. vbi adamuſſim recenſet, qui ſint Aſſaſſini, & vnde originem traxerint.

3 Tamen recepta eſt pro communi interpretatio illa Prob. & aliorum, vt Aſſaſſini dicantur, qui conducti homines occidunt, ita Bart. in l. non ſolum §. ſi mandato, num. 4. ff. de iniur. & in l. Cicero. ff. de pęn. Bald. & Salic. in l. non ideo minus, colum. pen. C. de accuſat. Ang. in l. qui ſepulcra. C. de ſepul. viol. Alex. conſil. 166. n. 1. lib. 7. Marſ. in l. 1. num. 103. C. de rap. virg. & in pract. § examinata, num. 21. & in §. diligenter, nu. 156. Menoch. d. caſ. 360. num. 42. dicens, ex communi ſignificatione intelligimus eum eſſe aſſaſſinum; qui pecunia accepta, vel promiſſa, aliquem occidit: Decian. d. lib. 6. c. 28. ſub nu. 18. verſ. recepta tamẽ eſt communis interpretatio. Clar. in §. Aſſaſſinium, in primis verbis. Capic. deciſ. 155. n. 12. vbi affirmat, quod Aſſaſſini vocantur vulgo hi, qui accepta pecunia; vel promiſſa, homicidia committunt, & quod vulgi interpretatio eſt attendenda, Corn. cõſ. 249. ſub nu. 2. lib. 1. reſpondit, quod Aſſaſſinus dicitur, quando quis pecuniam recipit, vel de ea recipienda cõuenit,

pro interficiendo aliquem, & Grammat. vot. 9. num. 1. & ſeq. aſſeruit, quod aſſaſſinus dicitur, qui per pretium, ſeù aliquo ſibi dato, deliquit, & num. 2. ſubiunxit, quod per promiſſionem factam alicui, vt delictum committat, dicitur eſſe commiſſum crimen aſſaſſinij, proſequitur Pariſ. conſil. 166. nu. 3. lib. 4. qui comprobat, verè illum aſſaſſinum dici, qui pretio conductus, vel pecunia, homicidium committit, Carrer. in pract. tit. de homic. §. circa igitur tertium, nu. 3. oſtendit, quod aſſaſſinus dicitur, qui pecunia mediante, mandat, occidi, & num. 2. nobis reliquit,

4 Quod nomen aſſaſſinij de iure communi non erat cognitum, ſed fieri mandans conductor dicebatur, faciens verò locator, vt in l. non ſolum. §. ſi mandato, ff. de iniur. vulgari verò ſermone ambo dicuntur aſſaſſini, & hoc iure Canonico inuentum. Et firmat Maſcard. de probat. concluſ. 98. nu. 5. parte prima, hoc idem videtur ſenſiſſe Baiard. ad Clar. §. aſſaſſinium, num. 5. & 6. Burſatt. conſil. 20. n. 4. lib. 1. vbi de communi atteſtatur; & conſ. 192. num. 5. lib. 2. latè Gabr. comm. opin. tit. de malefic. concluſ. 1. Hondad. conſil. 93. num. 65. & ſeq. lib. 2. Vulpell. conſ. 143. n. 5. Viui. com. opin. in ver. Aſſaſſini.

5 Et quod attinet ad rem noſtram, Aſſaſſini dicũtur, tam conducentes operas ad occidendum, & dantes pecuniam, & mandantes, quam ipſi, qui pecunia conducti occidunt, ideo vterq; priuatus erit tali immunitate, licet ſecundum veritatem, & mentem d. c. 1. de homicid. in 6.

Aſſaſſini

6 Aſſaſſini propriè dicantur, qui à Principibus, & Magiſtratibus conducti, eorum mandato, modo hos, modo illos occidunt, ex communi tamen vſu loquendi, reſolutum eſt, quod aſſaſſini dicuntur, quicunq; prætio conducti, etiam mandato priuati, hominem occidunt, & talis vſus attendendus, vt demonſtrat Decian. d. lib. 6. c. 28. num. 18. in fin. Et certe ſi propria ſignificatio aſſaſſinorum attenderetur, in vanum Summ. Pont. aſſaſſinos priuaſſet immunitate Eccleſiaſtica, cum hi homines temporibus noſtris nõ ſint amplius in rerum natura, & propterea de alijs, qui prætio occidunt, vel occidi mandant eſt intelligenda Conſtitutio iſta.

7 Aduertendum tamẽ erit, quod ad hoc, vt quis dicatur aſſaſſinus, oportet, non ſimpliciter quod delinquat per prætium, quia etiã milites hoc modo eſſent aſſaſſini, ſed quod ſuſcipiat mandatum occidẽdi hominem prætio conuento, vt conſuluit Alcia. conſ. 11. n. 17. lib. 1.

8 Addendum etiam erit, quod aſſaſſinus minimè dicitur, qui ſpe, vel gratia adductus, ſine promiſſione deliquit, vt alteri morem gerat, quo in caſu conſuluit Aret. conſil. 163. n. 17. & comprobat Ant. Gabr. comm. opin. tit. de malefic. concluſ. 1. num. 34. & Viui. comm. opin. 74. verſ. tertio, quod aſſaſſini, & tenet Maſcard. d. concluſ. 138. num. 2. par. 1.

9 Et propterea dicebat Burſatt. d. conſ. 20. num. 4. lib. 1. Quod ad conſtituẽdum aſſaſſinium requiritur, quod interueniat pecunia, aliæve res, & promiſſiones certæ, &

Digitized by Google

non vagæ, & iactatoriæ, ideo bene conſultus reſpődit Vulpell. d. conſ. 143. quod nő committitur aſſaſſinium, ſi quis mandet his verbis. *Che non li mancarebbe mai à ſuoi biſogni.* Qui pariter dicit, quod nec accipiens pecuniam pro expenſis in hoſpitio faciẽdis, dicitur aſſaſſinus. Nec recipiẽs dono vnum par caligarum. & aſſentit Baiard. ad Clar. d. §. aſſaſſinium, n. 7. & 8. Et non eſt dicendus aſſaſſinus occidẽs ſub ſpe equi, quem exiſtimet fortè, vt ſibi daretur à mandante, vt conſuluit Bald. conſil. 383. lib. 5. & approbat Alciat. d. conſ. 11. n. 14. lib. 1. & ſequitur Carrer. in pract. §. circa igitur tertium de homicid. num. 5. Qui reſpondit Io. Andr. in c. pen. de Cleric. non reſident. & Grammat. d. voto. 9. n. 3. vbi dixerunt, aſſaſſinij delictum dici patratum, ne dum pro pecunia, ſed etiam ſi quis delinquat, vt alteri complaceat. Quia prædicta procedere ſolũ poſſent, quando eſſet delictum commiſſum ſub ſpe conſequendi præmium ex tali complacentia, vt quia ei complaceat, qui veriſimiliter eſſet ipſum remuneraturus, & Carrer. ſequitur Monticell. in pract. crim. reg. 8. n. 7. & vltra Carrer. dictis per Io. And. & Grammat. reſponderi quoq; poſſet de mente Hondad. d. conſ. 93. n. 68. lib. 2. Quod ſi hæc declaratio reciperetur, ſemper mandatum contineret aſſaſſinium, cum ſemper mandatarius, aut ob præmium, aut, vt complaceat mandanti, exequatur mandatum, quod tamen falſum eſt, quoniam non interueniente pecunia, aut alia re, ſeu eius promiſſione, nő committitur aſſaſſinium, iuxta ſen-

ſententiam communiter receptam, etiam ſi animo alteri complacendi commiſſum fuerit delictum, & ſolum opinio Io. Andr. procedere poſſet, ſi committens eſſet ſubiectus dominio certi Domini, cui obediens committeret homicidium, ſecus ſi committatur à perſona libera, & nullo modo ſubiecta mandanti, vt optimè declarat Hiero. Gabr. conſ. 170. n. 15. & 16. lib. 1. vbi affirmat quod generalis, & in certa promiſſio non facit aſſaſſiniũ, & num. 21. ſcribit, quod expenſæ non inducunt aſſaſſinium, ſed aliquid remanens, quod lucrum afferat, & eum ſequutus fuit Hipp. Riminald. conſ. 685. num. 22. lib. 6.

10 Ex quibus inferri poteſt; quod aſſaſſinus non eſt is, qui propriam iniuriam vlciſcitur, ſocijs pecunia conductis, vt per Hiero. Gabr. d. conſ. 170. num. 13. lib. 1. Et firmat Vulpell. d. conſ. 143. n. 10. quod ſi conſtet mandantem cum vulnerato inimicitiæ, & vindicandi cauſam habuiſſe, quatenus de conuentione prætij legitimè cum mãdatario appareret, adhuc mandans de aſſaſſinio non teneretur. Et reſpondit Grat. conſil. 52. nu. 45. & ſeq. lib. 2. Quod interficiens aliquem ſpe conſequendi bona, & hæreditatem occiſi, non dicitur commiſiſſe aſſaſſinium, quia opus eſt, vt pecuniæ, vel promiſſionis corruptio interueniat, & nõ diſſentit Baiard. ad Clar. d. §. aſſaſſinium, num. 11. & num. 20.

11 Et tandem, vt quis, tãquam aſſaſſinus nõ poſſit vti priuilegio immunitatis Eccleſiaſticæ, opus eſt, quod inter-

ueniat mandatum ad occidendum. c. pro humani. de homicid. in 6. vbi Anch. Io. Andr. & Gemin. Quamquam Alex. conſ. 166. n. 5. lib. 6. videatur tenere aſſaſſiniũ committi etiam ob mandatum ad vulnerandum, dum alternatiuè loquitur de ſuſcipiente mandatum prætio ad interficiendum, vel vulnerandum, ipſe etenim nihil firmat, ſed tantummodò dixit, poſito, quod verum eſſet, dictum Caium fuiſſe aſſaſſinum, Tamen contrarium, quòd ex mandato ad vulnerandum tantum, mediante pecunia non committatur aſſaſſinium, voluere Ant. Gabr. d. concluſ. 1. de delict. nu. 36. in 9. ampliat. Alciat. d. conſ. 11. nu. 17. lib. 1. Vulpell. d. conſ. 143. n. 1. Decia. lib. 9. c. 30. num. 41. Maſcard. de probat. d. concluſ. 138. nu. 10. & ſeq. & citatis his, Hondad. d. conſ. 93. n. 65. lib. 2.

12 Vltimo erit aduertendum, quòd vt aſſaſſinium cõmiſſum dicatur, opus eſt, quod occiſus fuerit Chriſtianus, vti atteſtatur Aret. d. conſ. 163. col. 2. qui hanc eſſe communem profitetur, & de conſuetudine ſeruari, prout eũ refert Balard. ad Clar. d. §. aſſaſſinium, nu. 13. & fuit opinio Io. Andr. in d. c. 1. de homic. in 6. quem refert Corn. conſ. 249. ſub n. 1. lib. 1. qui dicebat, quod euaſit quemdam Prælatum, qui fuerat accuſatus, ſeu inquiſitus de crimine aſſaſſinatus, & non fuerat deductum in proceſſu, vel in libello, quod ille, qui fuerat aſſaſſinatus, fuerit Chriſtianus, & admonet Aduocatos, quod id probent, & allegant Bald. idem dicetem in l. ſi quis nõ dicam rapere. C. de Epiſc. & Cler. & prædictus omnes recenſet

Decia. d. lib. 6. c. 28. ſub nu. 18. & voluit Clar. in d. §. aſſaſſinium in princ. & notat Carrer. in pract. d. §. circa igitur tertium num. 16. & Bertrand. conſ. 140. n. 5. lib. 2. Boſſ. tit. de mand. ad homicid. n. 23. Viui. comm. opin. in ver. aſſaſſini, vbi teſtatur hanc eſſe communem opinionem, & cõſuetudine receptam, adeo vt pauci Scribẽtes admodum refragentur, & comprobat Maſcard. d. concluſ. 138. num. 13. & fuit de mente Silueſtr. in ſum. in ver. aſſaſſini, ſub num. 2.

Ex hac vltima declaratione infertur, quod etiã, ſi quis proditoriè occiderit infidelem, non propterea eſt priuandus immunitate iſta, quia ſi aſſaſſinus debet gaudere ea, ſi aſſaſſinat infidelem, multo magis proditor, cũ maius ſit aſſaſſinium proditione.

13 Rurſus pro complemento huius materię aſſaſſinorum, reſtat videre, cui incumbat onus probãdi occiſum fuiſſe Chriſtianum; cum abſque baptiſmate nemo efficiatur Chriſtianus; Pro regula erit, quod allegãti aliquem fuiſſe baptizatum, incumbit onus probandi, vt traditur in c. paruulos, diſt. 4. de conſecrat. & habemus gloſ. notabilem in c. presbyteri, diſtin. 68. quæ dicit in dubio potius præſumi, quem nõ eſſe baptizatum, quam baptizatum, & ponit Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſump. 4. Quod autem ſpectat ad ea, quæ tractamus, eruditiſſimus Clar. in §. aſſaſſinium, nu. 2. dicit occiſum habendum eſſe pro Chriſtiano, cum reperiatur in territorio Chriſtianorũ; quoniam à communiter accidentibus infideles nõ ſunt

 ſoliti

ſoliti conuerſari inter Chriſtianos, quod argumentum in materia probationum validiſſimum eſt, per notata in l.certi.§.quoniam.ff.ſi cert.pet.& tradit glo.in l.neq; natales. C.de probat. Quapropter credit Clar. quod parũ prodeſſet apud Senatum Mediolanen. talis deffenſio, ſtante grauitate delicti, in quo non eſt ſuper huiuſcemodi ſubtilitatibus inſiſtẽdum, fatetur tamen, quod ſi reus probaret illum occiſum fuiſſe infidelem, tunc vtiq; eſſet ab hoc crimine aſſaſſinij abſoluendus.

Verum, cum habeamus inſigne dictum Io. Andr. affirmantem, ſe deffendiſſe Prælatum illum, contra quẽ fuerat probatum, quod occidi fecerat homines per aſſaſſinos, tamen non erat probatum occiſos fuiſſe Chriſtianos, opinio Clar. redditur dubia, & Io. Andr. refert Gemin. in d.c.1.& Bal. in d.l.ſi quis non dicam, num. 8. verſ. præterea dicit. C.de Epiſc.& Cler. qui etſi dicat de allegatione, nõ autem de probatione, nihilominus verbum (allegare), accipitur pro (probare), & ſic eũ citãt Doct. & declarat apoſt. ad Pacian. in tract. cui incumb. on. proban. c.14. littera. B. part. 2. huius ſententiæ citatur Alex. conſ.1. nu.23. lib.3. conſ.224. nu.3. lib.2. conſ.82. nu.14. lib.3. & conſ.166. in fin. lib.7. vbi dicit hanc eſſe communem opinionem, latè proſequitur Curt. ſen. cõſ. 73. ſub nu.3. Iaſ. in l.non ſolum.§.ſciendum, n.3. ff.de no. op.nunc. Dec. in c.poſt ceſſionem, nu.23. de probat. pleniſſ. Tiraq. de retract. conſang.§.8.gl.7. in prin.& Gabr. d.concluſ.1. de malefic. cum quibus concordat Pacian. d.c.14.

d.c.14.ſub nu.7.& reſpondit Clar.non eſſe verũ à communiter accidentibus, quod infideles non verſentur inter Chriſticolas, quoniam cõtrarium videmus quotidie in Iudæis,qui cõiter inter nos cõuerſantur, quos,ſi quis occiderit, nõ eſſet aſſaſſinus, ꝑ notata in d.c.1.de homic. in 6.& firmat ſum. Tabien.in caſ.37.in fin.de excomm.

Nec pariter admittẽdum dicit, quod hæc ſit iuris ſubtilitas, cum ſit qualitas delictum aggrauans, quæ cum à lege requiratur,eſt omnino probanda,vt notat Iaſ.in l.ſi extraneus in fin.ff.de cond.cauſ.dat.& egregiè Curt.ſen. in conſ.59. n.7.& abundè Tiraq.d.§.8.glo.7.n.1.de retract. conſang. & propterea dicebat Pacian.d.loco non credere,has rationes non valituras apud illum integerrimum Senatum, ex quo nõ tractatur de abſoluta rei deffenſione,ſed de grauiori pœna euitanda. Hoc tamen verum eſſe affirmat Pacian. præfato loco,num.10. quod ſi quis occiderit quempiam, qui in S.M.Eccleſiæ fide, & Chriſti nomine confeſſione hucuſque perſeueraſſe probetur,quod is pro Chriſticola erit habẽdus,licet de eius baptiſmate non conſtaret,& pęna aſſaſſinij eſſet puniendus occidens eum de mandato alterius, pretio conuento,per tex.c.2.de Presb.non baptiz.

Quod limitandum credit Maſcard.d.cõcl.138.ſub nu. 14.non procedere in eo,qui circũciſus reperiretur,quia ex hoc ſatis dicitur illum eſſe infidelem,cui præſumptioni ſtandum erit,niſi contrarium probetur,vnde opus eſſet docere de baptiſmate.

De

Digitized by Google

De hæreticis, quibus in caſibus immunitate Eccleſiaſtica ſint priuati. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Hæretici quare non ſint digni immunitate iſta.*
2 *Hæretici proditores ſunt, illa proditionis ſpecie, quæ in Deum committitur.*
3 *Hæreſis diffinitio.*
4 *Infideles largo modo poſſunt dici hæretici, quamquam propriè non ſint; vnde Inquiſitores hæreticæ prauitatis contra eos procedere non poſſunt.*
5 *Stricta, & propria hæreſis diffinitio datur.*
6 *Tria concurrere debent ad perfectum hæreſim conſtituendum, & quæ.*
7 *Hæreſis, vox græca, quæ latinè dici poteſt electio, ſiue ſecta in aliquo dogmate.*
Quæ, & ſi ſonet in bonam, & in malam partem, attamen infame eſt hoc nomen apud omnes Chriſtianos.
8 *Infideles, an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, vt ſi ob delictum non exceptum confugerent ad Eccleſiam, inde ſint extrahendi, vel potius ſint tuti.*
9 *Hæretici, ſi committant aliquod aliud delictum non exceptum, an ſint tuti in Eccleſia.*
10 *Blaſphemus an dignus ſit Eccleſiæ tutela.*

11 Blaſphe-

11 *Blaſphemiæ grauitas.*
12 *Pœna, quæ ſolet imponi blaſphemis.*
13 *Excommunicatio an tuta ſit in Eccleſia.*

1 SVCCEDVNT ſeptimo loco hæretici, qui immunitate Eccleſiaſtica non ſunt digni, cum enim per hæreſim verè, & immediatè, ac principaliter in Eccleſiam delinquant, nimirum ſi ſunt ſua tutela deſtituti, vt eſt gloſ. in Auth. de mand. Princip. § neq; autem, & facit tex. l. 1. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. & in puncto hoc tenet Gondisla. de hæretici. q. 11. nu. 15. & ſimiliter Marſ. in l. ex Senatus conſulto in fin. nu. 11. ff. de Sicar. Boer. deciſ. 110. nu. 6. & Didac. var. reſolut. lib. 2. c. 20. nu. 11. in fin. Et comprobatur euidētiſſima ratione. Si enim is, qui in Eccleſia deliquit contra proximum, non gaudet Eccleſiæ immunitate, vti oſtenſum fuit, multo minus debet gaudere, qui in Eccleſiam ipſam, & Deum ipſius fundatorem delinquit, fruſtra namq; illius quis implorat auxilium, qui in ipſum deliquit. c. quia fruſtra. de vſur. & d. c. fin. de immun. Eccleſ. & l. auxilium in fin. ff. de mino. & expreſsè firmat Decia. lib. 5. c. 42. num. 7.

2 Et cum, vt diximus, hæretici proditores iure meritò poſſint appellari, illa ſpecie proditionis, qua dictū eſt committi in Deum, hinc, ſicuti proditores hominum nō merentur hanc immunitatem, ita & multo magis Dei proditores, quod abſq; dubio verum eſt, quando hæretici

pro hæreſi ad Eccleſiam confugiſſent, ſi enim pro alijs delictis ſint tuti, inferius ſuo loco enucleabitur.

3 Hæreſis itaque ita diffiniri poteſt, vt ſit falſa opinio, & pertinax circa Deum, & ipſius Catholicam fidem, dixi (falſa opinio), quia hæreſis eſt opinio, quæ vox loco generis ponitur; dixi (falſa), quia plures ſpecies falſitatis continere poteſt, dixi (pertinax), nam abſque pertinacia non poteſt eſſe hæreſis, & ſic vox falſa ponitur ad differentiam veræ opinionis, vox (pertinax) ad differētiam erroris, quem quis paratus ſit emendare, qui excuſabilis eſt, neque hæreticum conſtituit, dixi (circa Deum) vt comprehenderem omnes ſpecies hæreſis, infidelium ſcilicet, vt Paganorum, Iudæorum, & etiam Chriſtianorum, & hæc diffinitio, ni fallor, colligitur ex c. hæreticus 24. q. 3. & traditur à D. Thom. 2. 2. q. 2. art. 1. & 2. Omnis ergo, qui Trinitatem, & articulos fidei non agnoſcit, vel in illis pertinaciter errat, hereticus dici poteſt. Et etiā is, qui ſibi nullum Deum, vel alium fingit, vt ſunt infideles, gloſ. in c. inter hæreſim 24. q. 3.

4 Largè igitur ſumpta ſignificatione hęreſis, infideles, & Iudæi poſſunt dici hæretici, quia falſam habēt circa Deū opinionē, vt habemus in c. qui verò ead. cauſ. & q. licet propriè hæretici non ſint, & ideo Inquiſitores hæreticæ prauitatis non poſſunt contra eos procedere, vt notant Io. de Ligna. & Calder. inter conſil. Bald. conſ. 316. in fin. lib. 1. quod comprobauit ipſe Bald. in conſil. antecedenti eiuſdem libri.

5 Strictè autem hoc nomen ſumendo, vt nos Chriſtiani illud vſurpamus, eſt dogma falſum, fidei orthodoxæ repugnans, cum pertinacia; Vnde tria concurrere debent ad perfectam hæreſim conſtituendam; Falſa ſcilicet, opinio, ſiue credulitas in rationali intellectu, Peruerſa voluntas in concupiſcibili, Et deffenſio illius peruerſæ voluntatis in iraſcibili. & propterea, propriè, & verè ille dicitur hæreticus, qui errat circa fidem Chriſtianam per intellectum; & pertinaciter hæret errori per voluntatem; quod probatur in c. dixit. 24. q. 3. & ſentit Girlād. de hæretic. q. 1. nu. 6. ac firmat Oldr. conſil. 21. colum. 2. verſ. circa primum latè Alphonſ. de Caſtr. de hæreti. car. mihi 24. in fin.

Ex quibus colligi poſſe dicendum erit, quod non omnis, qui peccat, dicitur hæreticus, ſed tantum, qui intellectu errat, ideo qui fornicatur, peccat corpore, ſed non per hoc peccat intellectu, dummodo credat fornicationem eſſe peccatum, ſin autem crederet fornicationem non eſſe peccatum, tunc intellectu erraret, & ideo hæreticus eſſet. Et aduertendum erit, quod non quilibet error eſt hæreſis, ſed tātum, qui repugnat fidei Chriſtianę.

7 Eſt hæreſis, vox græca, quę latinè dici poteſt electio, ſiue ſecta in aliquo dogmate, vt habetur in c. hæreſis 24. q. 3. vbi Archid. & ſequitur Azo. in ſum. C. de hæreticis & Felin. poſt alios in rub. de hæreti. Et quamquam hac ratione nomen hoc in bonam, & in malam partem ex ſui deriuatione capi poſſit, attamen hodie infame eſt hoc

nomen

nomen apud Chriſtianos, & ſignificat quamlibet peruerſam opinionem à fide Chriſtiana deuiantem.

8 Ex quo, vt diximus, infideles ſub generali nomine hæreticorum comprehenduntur, quærẽdum erit, an gaudeãt hac immunitate? & gloſ. in d. c. inter alia ver. extrahendus de immun. Eccleſ. videtur innuere, quod nec Iudeus delinquens ſit extrahendus, ibiq; Hoſtien. Io. Andr. & Card. q. 1. Tiraq. de primog. q. 66. n. 9. Felin. in c. Iudei, il primo de Iude. Imo citatis alijs, in Clemen. 1. de penit. & remiſſ. Marſ. in l. vni. nu. 114. C. de rap. virg. Silueſt. in ſumm. in ver. immunitas 3. n. 2. & hæc opinio fortaſſe frequentiori Auctorum calculo recepta videbitur, vt dicit Couar. var. reſolut. lib. 2. c. 20. ſub n. 11. & Clar. in pract. §. fin. q. 30. num. 17.

Cuius tamen contrarium tenendum eſſe docuit glo. in l. 1. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. per tex. ibi, itẽ in Authen. de mandat. Princi. §. publicorum. Abb. in d. c. inter alia num. 6. Henric. Boich. in c. vlt. col. 2. de immunitate Eccleſ. Boer. deciſ. 110. Oldr. cõſ. 54. Marſ. in l. ex Senatus cõſulto, n. 10. ff. de Sicar. & Didac. d. c. 20. ſub n. 11. qui de mẽte aliorum cõmunem appellat. Gig. de crim. læſ. Maieſt. lib. 3. rub. de plurib. & diuerſ. quæſt. q. 3. in fin. num. 18. Remig. de immun. Eccleſ. in 18. fallent. vbi pariter ex Marſ. vbi ſupra teſtatur de communi opinione, & nõ obſtãtibus auctoritatibus pro contraria ſententia adductis, nõ eſſe recedendum ab hac, quæ nõ ſolum re vera magis cõmunis eſt, vt affirmat Clar. in pract. §. fi. q. 30.

q. 30. num. 17. verum, & etiam verior Io. Franc. Leon. in Theſ. for. Eccleſ. c. 13. n. 30.

Non enim debemus erga Iudæos, & alios infideles perfidiſſimos Chriſtiani nominis hoſtes vti aliqua huma nitate, nec iuri cõſonũ eſt, vt is ab Eccleſiã defendatur, cuius tutelæ, & fidei græmio ſe ipſum committere recuſat, ſunt verba Farinat. de carcer. & carcera. q. 28. ſub num. 68. & prius hoc idem tenuit Azo. in ſum. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. n. 2. Bar. & omnes in d. l. 1. vbi Salyc. dicit, quod Eccleſia nõ eſt tutelæ ijs, qui nõ ſunt ſub lege ſua, & huius ſentẽtiæ fuit Cyn. in l. preſenti, in primo membro diſtinctionis. C. de ijs, qui ad Eccleſ. cõfug. Ana. in d. c. Iudæi il primo, col. 2. verſ. nũquid autem Iudæi. de Iudæ. Quo in loco nobis mandauit, quod ex quo pro hac opinione reperitur text. expreſſus de iure ciuili in d. l. 1. & nullus tex. de iure Canonico, qui hoc decidat, & contrarium ſtatuat, videri ſibi durum, quod per gloſ. & interpretes ius ciuile corrigatur, & iſta opinio eſt æquiſſima, & vera; quia Eccleſia nõ debet præſtare patrocinium ei, qui ſemper nititur eã impugnare. c. diſplicet. 23. q. 4. non enim debet ex eo quis fructum capere, quod nixus eſt impugnare c. nõ debet ex eo, de reg. iur. in 6. cum hac opinione reſidet Marquar. de Iudæ. part. 1. c. 8. & pluribus comprobat Decia. lib. 6. c. 28. num. 8. qui veriorem, & communem appellat. Et quamquam Baiard. ad Clar. d. q. 30. n. 23. de mẽte Rebuff. in Cõſtit. de immun. Eccleſ. tom. 2. art. 1. gloſ. 1. verſ. quinto exci-

pitur,

pitur, aſſerat, quod Iudęi, ſi voluńt fieri Chriſtiani, huiuſmodi immunitate gaudebunt; & facere poteſt ad hoc tex. l. 1. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. qui videtur innuere à contrario ſenſu, quod ſi non ſimulauerint, ſed verè vellent fieri Chriſtiani, quod debent eſſe tuti. Docian. nihilominus d. c. 28. num. 2. dicit, quod imò lex pręſumit, quod ſimulatè id faciant, quia certè probari nõ poteſt, quin fictè faciant, poſſent vtiq; ſe baptizari facere in illa Eccleſia, & poſteà redire ad infidelitatem; & propterea lex illa, ſtatim quod infidelis propter delictum, vel propter debita, & æs alienum, confugit ad Eccleſiã, præſumit iuris præſumptione, quod ſimulatè, & nõ con trito corde id faciat; vnde non vult illum eſſe tutum, & ita intelligit dictum tex. Abb. in d. c. inter alia, num. 6. de immun. Eccleſ. & Henrich. Boich. in c. vlt. col. 2. eo tit. & fuit de mente Io. de Viſch. de immun. Eccl. in 13. concl.

9 Poſtquam reſolutum eſt, & expreſsè ſtatuit Conſtitutio noſtra, quod hæretici nõ poſſunt frui immunitate Eccleſiæ, reſtat dubium, ſi hæretici iam, vt tales cõdemnati, committerẽt aliquod aliud delictum, puta, adulterium, & ſimile, & cõfugiſsẽt ad Eccleſiam, an pro iſto delicto ſint tuti? & tenẽdũ eſt, nõ eſse tutos, quia hoſtes ſunt Eccleſiæ, & nullo fauore Eccleſiæ digni. Boer. in puncto d. deciſ. 110. nu. 6. Marſ. in d. l. ex Senatus cõſulto. ad fin. Didac. var. reſolut. lib. 2. c. vlt. nu. 11. Gondiſla. de hæreti. q. 11. Gig. de crim. læſæ Maieſt. lib. 3. ſub tit. de plurib. & var. quæſt. q. 3. nu. 19. citati à Decia. d. lib. 6. c. 28.

Digitized by Google

c. 28. nu. 4. & aſſentit Farinat. de carcer. & carcer. q. 28. ſub num. 68.

Ego credo, quod in hac quæſtione adhibenda ſit diſtinctio Decia. de qua ſupra c. 5. num. 10. Si enim hæreticus 11
pro hæreſi non fuit punitus, certè poterit extrahi, & puniri tam de hæreſi, quam de alijs poſtea patratis, ſi autẽ de hęreſi fuit punitus, & per pœnitentiam peractam ad gręmium S. M. Eccleſiæ redierit, crederem non eſſe priuandum iſta immunitate pro alijs delictis, cum verè is amplius non poſſit appellari hęreticus, cum ab eius pertinacia receſſerit, idque expreſsè ſentit Decia. d. lib. 6. c. 28. num. 6. in fin.

10 Sed quid dicendum de blaſphemo? nũquid & ipſe hac immunitate indignus reddatur? & Boer. d. deciſ. 110. indignum eſſe affirmat, quod verum eſſe autumat Decian. 1
d. c. 28. num. 6. quatenus pro blaſphemia non fuerit punitus, & pro blaſphemia eſſet extrahendus, quod ſuadere videtur ratio manifeſta poſita in d. c. fin. de immunit. Eccleſ. quia legis fruſtra implorat auxilium, qui in ipſam legem deliquit, qui enim delictum in Eccleſiam, vel contra Dei ſponſam commiſerit, gaudere non debet Eccleſiaſtica immunitate, ergo à fortiori nõ debet hac immunitate frui, qui deliquit in Deum Sponſum, & caput Eccleſiæ, cum immunitas iſta cõceſſa ſit Eccleſijs propter Deum; locus enim non ſanctificat hominem, ſed homo locum. 40. diſt. & aduertit Farinat. d. q. 28. n. 67.

Putarem tamen ego, quod ſi blaſphemia eſſet de illa

ſpecie, quam hæreticalem dicunt R.P. Inquiſitores hæreticę prauitatis, abſq; dubio talis blaſphemus non eſſet tutus, ſicuti tuti non ſunt hæretici.

11 Si autem blaſphemia non eſſet de illis, gaudere immunitate crederem, quia videmus, quod blaſphemi nõ puniũtur pœnis, quibus hæretici, quamquam grauiſſimum crimen ſit blaſphemia, & omni iure punibile, ſicuti poſt Theologos ſcribunt ex noſtratibus Caſſan. conſ. 11. nu. 68. & Boer. deciſ. 31. Hodie tamen pœna illa mortis diminuta eſt, & minor ſemper infligitur, & hoc propter multitudinem blaſphemantium, & procul dubio ſi omnes blaſphemi decapitarentur, pauci ſupereſſent, qui poſſent blaſphemare, vt dicit Bellon. conſ. 69. n. 6. adeò humana vitia vergunt in peius.

12 Et ob id Cardin. Hoſtien. in ſumm. tit. de maled. §. blaſphemantes. verſ. grauior. quem reaſſumpſerunt, & ſecuti ſunt multi per Menoch. relati de arbitr. caſ. 375. n. 30. & poſt eum Decia d. lib. 6. c. 6. nu. 7. iudicis arbitrio puniendos eſſe ſcripſere, qui pro perſonæ, & facti qualitate pœnam indicere poterit.

Et quãdoq; blaſphemus fuit ſolitus puniri funis ictuũ, vt in illo, qui dixerat, (*Ne tu, ne quel traditore di Chriſto.*) de quo Clar. in §. blaſphemia, ſub num. 3.

Exilio quoque plerumque damnantur blaſphemi, & hæc pęna per partes Sereniſſimi Dominij Veneti imponitur, addita quali quali pęna pecuniaria, ſicut refert Decia. vbi ſupra, num. 16.

Gloſ.

Gloſ. in c. 2. ver. altrix. de off. ordin. in 6. carcere puniri blaſphemos tradidit.

Et Boer. d. deciſ. 301. Tholoſæ ſeruari aſſerit, aliquibus vicibus mergi in aqua, & quaſi ſuffocari, ita tamen, vt non moriantur.

Nec nõ Brixiæ, Papiæ, & Patauij extare ſtatuta, pœnã pecuniariam blaſphemantibus imponentia, atteſtatur Menoch. d. caſ. 375. n. 5. In hoc autem Statu Sereniſſimi D. N. Ducis Vrbini habemus Decretũ Celſitudinis ſuę, imponens pœnam blaſphemantibus vigintiquinq; aureorum, publicè fune plectuntur, & perpetuã notantur infamia.

Et propterea ex impoſitione pœnæ apparet, qđ blaſphemi non puniuntur morte, & ob id crederem, non eſſe priuandos hac immunitate; ſimili modo dicendum erit de excõmunicato, an immunitate noſtra vti debeat? & Felin. in c. 2. n. 5. verſ. ex quo videtur. de except. annuere videtur, quod nõ ſit tutus, ea ductus ratione, quia qs fruſtra legis auxilium implorat, qui committit in legem. d. c. quia fruſtra. de vſur.

Et etiam quia excõmunicato eſt interdictus ingreſſus Eccleſiæ, ideo in ea non poteſt ſepeliri per ea, quæ tradit Arch. in c. præſentis. q. 2. Ergo multò minus viuens protegitur ab Eccleſia.

Cui addere poſſumus, quod excõmunicatio eſt maior pœna, quæ detur in Eccleſia, cum per eam homo extra Eccleſiã eijciatur, & tradatur Sathanę, non quaſi dam-

Digitized by Google

nandus, ſed corrigendus, in interitum carnis, vt *ſpiritus* ſaluus fiat, vt cõſiderat. Coſm. Filiare. de off. Sacerd. lib. 3. c. 2. de excõm in. ver. & non ſolum. Vnde ſi excommunicatus eſt membrum putridum, & aridum Eccleſiæ, non debet illius immunitate gaudere.

Attamen communis opinio eſt in contrariũ, quod excommunicatus cõfugiens ad Eccleſiam ſit in illa tutus, vt tenet Hoſtien. in ſumm. de immunit. Eccleſiaſtic. in §. Quibus. verſ. Quod ergo. & Io. Fab. in l. 1. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. & in §. vlt. Inſtit. de ijs, qui ſunt ſui, vel alien. iur. Cyn. in d. l. 1. Henrich. Boich. in d. c. ſi. de immunit. Eccleſ. & Imo. in Clemen. 1. de pęn. & remiſſ. quibus adductus hãc opinionem, tãquã magis communem tenendã firmat Decia. d. lib. 6. c. 28. n. 3. & atteſtatur Boer. d. deciſ. 110. n. 5. proſequitur Io. Viſch. de immun. Eccl. n. 49. & Didac. var. reſolut. lib. 2. c. 20. n. 11. & comprobat Clar. poſt alios in pract. §. fin. q. 30. nu. 18. Remig. de immun. Eccleſiaſt. in 19. fallent. n. 1. & Io. Franc. Leon. Theſ. for. Eccleſ. c. 13. n. 29. qui communem dicit.

Et facit pro tenentibus affirmatiuam, Quia excommunicatus viuẽs nõ prohibetur, neq; arcetur ab Eccleſia, quãdo nõ celebrãtur Diuina officia, gloſ. in c. qui ſtudet. 11. q. 1. in ver. dimiſit. in fin. Butr. in c. reſponſo. per illum tex. de ſent. excommunic. & dicebat Arch. in c. diffiniuit. 17. q. 4. quod tex. iuris Canonici, & ciuilis dãtes immunitatem hanc, & excipientes aliquos caſus, non excipiũt perſonas, ſed tãtum crimina, pro quibus aufugiũt, prout

eum refert,& amplectitur Decia.d.c.28.ſub n.3.vbi reſpondit conſiderationibus Felin. Quod excommunicato denegetur ſepultura, quia illud eſt, ex quo apparet mortuum in pęnitentem, & conſequenter hæreticum.

Et minus obſtat,quod fruſtra legis auxilium implorat, qui contra legem facit. Nã intelligitur in eodemmet facto, ſi enim excõmunicatus fuiſſet pro delicto, pro quo confugit ad Eccleſiam, poſſet procedere, ſecus ſi pro alio,& diuerſo.

Et quamquã excommunicatio ſit maior pęna,quę imponatur ab Eccleſia,nihilominus excõmunicatus fidem retinet, & licèt extra Eccleſiam eijciatur,non fit,vt omnino ſit extra Eccleſiã, ſed vt corrigatur,quia quatenus eſt ex intentione Eccleſiæ, excommunicatio tanquam medicina fuit inuenta,vt reſipiſcere faciat.

De Reis læſæ Maieſtatis crimine, quomodo, & quando hac immunitate ſint priuati. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Crimen læſæ Maieſtatis exceptum, & ſub generali regula non comprehenſum, & ſi latrones ſunt deſtituti beneficio immunitatis Eccleſiaſticæ, tantò fortius rei huiuſce criminis.*

2 *Ante conſtitutionem iſtam Gregorianam, & ſi crimen læſæ*

Digitized by Google

Maieſtatis non reperiretur expreſsè connumeratum, inter caſus exceptuatos tam de iure ciuili, quam Canonico, tamen tuti non erant in Eccleſia.

3 *Duplex eſt Maieſtas, Diuina, & humana, Diuina reſpectu Dei conſideratur, & humana concernit perſonas humanas, vt Principes, & Poteſtates.*

4 *Ethymum huius vocabuli, Maieſtas, datur.*

5 *Crimen læſæ Maieſtatis vtrum committatur contra Principes inferiores, & Ciuitates recognoſcentes ſuperiorem.*

6 *A non ſubdito crimen læſæ Maieſtatis non committitur, & oportet, quod ſit ſubditus ratione originis, vel domicilij.*

7 *Gregoriana noſtra requirit, quod crimen læſæ Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis committatur.*
Hinc offendens Conſiliarium Principis non poteſt extrahi ab Eccleſia.

1 VLTIMO loco Sanctiſſimus in hac Cõſtitutione excepit reos crimine leſę Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis: Eſt enim hoc crimen adeò exceptum, quod non comprehẽdatur ſub generali regula, & propterea huiuſce ſceleris rei nõ debẽt hoc immunitatis auxilio frui; abſurdum enim eſſet, ſi latrones publici, & depopulatores agrorũ priuarẽtur immunitate Eccleſię, & in ea tuti eſſent rei læſæ Maieſtatis; quod quidẽ crimen multo grauius eſt præfatis delictis, tum ratione perſonæ, quæ offenditur, tum etiã ratione impoſitæ pęnæ, vti aduertit Farin. d. q. 28. n. 72.

Et

2 Et licet ante Conſtitutionem noſtram hoc delictũ non reperiretur cõnumeratũ expreſsè inter caſus exceptuatos, neque iure Canonico, neq; ciuili, attamẽ tutos non fuiſſe delinquentes iſtos, pluribus comprobat Gig. de crim. læſ. Maieſt. ſub rub. de plur. & var. quæſt. cui addidit Decia. tex. l. 2. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. vbi indicitur pœna criminis læſæ Maieſtatis ei, qui ad Eccleſiam confugientem extrahit, ergo non eſt veroſimile, quod voluerit adeò tueri reum læſæ Maieſtatis, vt ſi extrahatur, extrahentem faciat in idem crimen incidere.

Sed cum Bulla hoc crimen excipiat, ſumus in claris; ſed tantum cum velit, quod hoc crimen in perſonam ipſius Principis committatur, quod tertiam proditionis ſpeciem eſſe ſuperius aſſeruimus, ſciendum erit.

Quod duplex eſt Maieſtas, Diuina ſcilicet, & humana, c. duo ſunt. 19. diſt. Authen. Gazaros. C. de hæreti. Bal. conſil. 59. in prin. lib. 1.

Diuina reſpectu Dei conſideratur, hinc vnica eſt, ex quo Deus tantum eſt vnus, & de hac viſum fuit, quando de hæreticis verba fecimus.

Humana autem concernit perſonas humanas, videlicet Principes, & humanas Poteſtates omnes, de quibus modò erit tractandum.

4 Et incipiendo ab ethymo huius vocabuli, Maieſtas, à maiore dicta eſt, ſicut honeſtas ab honore, & dicitur Maieſtas, quaſi maior ſtatus, vel maior poteſtas, vt no-

tatur ab omnibus in c. felicis. de pœn. in 6. & in Clemen. 1. eo. tit. & in c. Paſtoralis. de ſent. & re iudic. & docuere Oldr. conſil. 43. colum. 2. verſic. circa ſextum. & Alber. in l. quiſquis. colum. 6. verſic. circa primam quæſtionem. C. ad l. Iul Maieſt. Luc. de Pen. in l. fin. in fin. C. de delato. lib. 10. Barbat. conſil. 21. numero 8. lib. 3. & conſil. 70. numero 58. in fin. lib. 4. & proſequitur Præpo. in c. in primis §. de perſona. colum. 6. verſic. pro declaratione 2. quęſt. 1. erit igitur opus, quod maior ſtatus, & poteſtas lædatur, vt hoc crimen committatur.

5 Vnde quærere ſolēt maiores noſtri, ſi hoc crimen committatur contra Principes inferiores, & Ciuitates, quæ ſuperiorem recognoſcunt, & certè de iure loquēdo, iſte articulus magnam habet difficultatem, & multi tenent quod diſpoſitio. l. quiſquis, non habeat locum contra committentem crimen læſæ Maieſtatis in huiuſmodi Principes, & Ciuitates ſuperiorem recognoſcentes, & hanc opinionem eſſe communem dixit Socin. ſen. conſil. 275. ſub numero primo, lib. 2. quem refert Ruin. conſil. 3. ſub numero 12. lib. 5. citati à Clar. in §. læſæ Maieſtatis, numero 3. Decian. libro 7. c. 4. numero 8. qui concludendum eſſe dicit de iure, quod non, Quia tales non habent Maieſtatem; & ideo ſi conſideremus eorum perſonas in ſpecie, tanquam Dominos, propriè non committitur contra eos hoc crimen, Sed quia talem poteſtatem habent à Papa, vel Imperatore, ideo

ideò videtur Principes cõcedentes trãſtuliſſe omnẽ poteſtatem, quam ipſi habebãt in eos, vnde ſaltem largè dicetur in eos hoc crimen committi, vt tenet Ang. conſil. 214. & Caſtren. per illum tex. in l. 3. C. de Epiſ. aud. Gig. de crim. læſ. Maieſt. lib. 1. tit. qual. & à quibus. q. 29. Clar. in d. §. læſæ Maieſtatis. nu. 3. qui dicit, quicquid ſit de iure, de cõſuetudine ſeruatur, quod etiam in iſtis Ciuitatibus, & Principibus, qui ſuperiorem recognoſcũt, crimen iſtud committatnr.

Quod tamẽ omnes intelligũt, reſpectu pœnæ corporalis, & publicationis bonorum, ſed nõ quo ad memoriam damnãdam, & pœnam filiorum, necnõ pœnam extrauagantis, Qui ſint rebelles, vt docuit Deci. conſil. 410. nu. 31. & ratio præmiſſorum eſt, quia licet hi Domini inferiores habeãtur loco Imperatoris in ſuis terris, nõ tamẽ ſunt Imperatores, & aliud eſt eſſe tale, & aliud haberi pro tali, vt elegãter explicat Decia. d. li. 7. c. 4. ſub nu. 8. propterea ſi quis perſonã ipſius Principis offẽderet, etiam ſuperioris recognoſcẽtis, poſſet vtiq; extrahi ab Eccleſia.

6 Bene verũ eſt, quod, vt hoc crimẽ cõmittatur; requiritur, quod delinquens ſit ſubditus illius Principis, vt probat tex. Clem. paſtoralis, & ibi glo. in ver. non ſubfuit, de re iudi. & eſt cõis opinio, teſte Rolan. conſ. 4. nu. 1. lib. 1. & ideo, licet aliquis particulari iure, puta feudi, ſiue delicti efficiatur de foro alicuius Principis, ſi tamẽ ratione originis, vel domicilij ei nõ ſit ſubditus, non dicitur com

mittere

mittere contra eum crimen læſæ Maieſtatis, & ita de mente Gig. omnes ſentire videntur, ſecundum Claſ. d. §. læſæ Maieſtatis, num. 6.

7 Cumq; Cõſtitutio noſtra requirat, quod hoc crimẽ in perſonã ipſiuſmet Principis cõmittatur, ſi quis offen deret Principis Cõſiliarium, quãuis in hoc crimen incidere velint Scribentes, vt affirmat Clar. in d. §. læſæ Maieſtatis. n. 5. vbi Baiard. in addit. in prin. connumerat oẽs caſus, per quos hoc crimen committitur, tamẽ nõ eſſet priuatus hac immunitate vigore huius Conſtitutionis exigentis, quod Princeps immediatè offendatur.

Nunquid immunitas iſta omnibus Eccleſijs ſit attributa. Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *COnſtitutio reuocat omnes facultates extrahendi ab Eccleſijs, Monaſterijs, Sacellis, Domibus regularibus, & ſecularibus, lociſuè ſacris, aut religioſis, hinc omnibus prædictis immunitas dicitur conceſſa.*

2 *Eccleſia nondum conſecrata quando habeat hanc immunitatem.*

3 *Eccleſia diruta an habeat priuilegium immunitatis.*

4 *Fines Eccleſiæ qui ſint ad effectum immunitatis noſtræ.*

5 *Cæmeterium hac immunitate fruitur.*

6 *Atrium Eccleſiæ habet hanc præeminentiam.*

7 Pala-

7 Palatium Epiſcopale quando gaudeat immunitate Eccleſiæ, latè demonſtratur.

8 AEdes Canonicorum, vel Clericorum, ſi ſint intra fines, habent immunitatem.

9 Confugiens ad Sacerdotem Sanctiſſimam Euchariſtiā aſportantem, an ſit tutus.

10 Captus a Birroarijs, ſi ducatur ad carceres per Eccleſiam, ſi recuſat exire, nunquid ſit extrahendus?

11 Carceratus, ſi effractis carceribus, aufugerit ad Eccleſiam, tutus erit.

12 Et ſi blanditijs, & pollicitationibus, etiam iuratis, de redeundo fuerit emiſſus.

13 Hic quoq; ſi captus à familia ſe exemerit e manibus eius, & in Eccleſiam ſe receperit, erit tutus.

EXpeditis cauſis exceptis à Sanctiſs. circa quos adduximus ea tm̃, quæ ad hanc immunitatē
1 ſpectare poſſe viſum fuit. † Reſtat videre, ſi immunitas omnibus Eccleſijs ſit attributa, vt ex eis, niſi in ſupradictis caſibus exceptis, confugiens nō poſſit extrahi. Et Conſtitutio reuocat omnes facultates à Sede Apoſtolica cōceſſas extrahendi ab Eccleſijs, Monaſterijs, Sacellis, Domibus regularibus, & ſecularibus, locisuè ſacris, aut religioſis, vnde omnibus prædictis immunitatem conceſſam dicendum venit.

2 Sed quærendum erit quid de Eccleſia nōdum conſecrata? quæ, ſi auctoritate Epiſcopi ſit ædificata, habebit immu-

immunitates Eccleſijs conſecratis cõceſſas, vti tenet Io. de Turrecrema. in c. ſi quis in atrio. 17. q. 4. & hoc idem voluere gloſſ. & Panor. in c. fin. de conſecr. Eccleſ. vel altar. & ſentit Io. Frãc. leon. in Theſ. for. Eccleſ. c. 13. n. 7. Villagut. de extenſ. leg. tit. de extenſ. immunitatis Eccleſ. nu. 18. Quod præcipuè verum eſt ſi in dicta Eccleſia nõ dum conſecrata iam Diuina celebrẽtur, ita conciliando diſtinguit Decian. lib. 6. c. 24. n. 24. Secus verò ſi fuiſſet tantummodo Epiſcopi auctoritate ædificata, & dedicata, ſi adhuc Diuina nõ cępta ſint miniſteria celebrari, noſtra tũc nõ gaudebit immunitate, & hoc pluribus comprobat Decian. dicto loco, & aſſignat differẽtiam inter Baſilicam, & Eccleſiam, licet hæc vocabula ſæpè confundantur, vt ibi per eum.

3 Eccleſia quoq; diruta, cum nõ deſinat eſſe ſacra, ſaltẽ reſpectu loci, in quo erat ædificata, tex. eſt in l. ęde ſacra, ff. de contrah. empt. l. in tãtum, §. ſacræ. in fi. ff. de rer. diuiſ. & docuit glo. in c. qui ſemel. 19. q. 3. gaudere debet immunitate iſta.

Tamen ſi diruta ſit auctoritate Epiſcopi, & ſine ſpe reędificãdi, nõ gaudebit immunitate, vt cõfugiens ad eam nõ poſſit extrahi, & eſt cõis opinio, vt poſt Remig. de immunit. Eccleſ. in 20. ampliat. teſtatur Clar. d. q. 30. nu. 6. relatus á Farinat. de carcer. & carcerat. d. q. 28. n. 70. & firmat Decian. d. lib. 6. c. 25. n. 22. Villagut. d. tit. n. 38. Rurſus cum immunitas hæc Eccleſijs, & alijs locis, de quibus in Bulla, protendatur etiã extra loca prędicta, videamus

deamus itaq; de finibus ipſius Eccleſiæ, intra quos exiſtens hac immunitate potitur.
4 Fines autẽ Eccleſiæ ſunt, ſi ſit Baſilica, hoc eſt, matrix, vel Metropolis per circuitum quadraginta paſſus, ſi ſit minor, triginta paſſus, de quo eſt tex. in c. ſicut antiquitus. 17. q. 4. & c. quiſquis inuentus. ea. cauſ. & q. & ita ſeruatum fuiſſe iuſſu Senatus ſcribit Clar. d. q. 30. nu. 2. & proſequitur, citatis infinitis, Farinat. d. q. 28. n. 12. & cõprobat Decian. d. c. 24. n. 29. lib. 6. qui. c. 25. n. 9. diſtinguit inter Eccleſias extra muros Ciuitatis ſituatas, & eas, quæ ſunt intra muros Ciuitatis, & de mente Anch. in c. quiſquis. 17. q. 4. tenet præd. intelligi de Eccleſijs extra muros Ciuitatis conſtructis, quæ quo ad paſſus gaudent immunitate, ſecus de ijs, quæ ſunt intra mœnia Ciuitatis, quaſi quod iſti paſſus extra Ciuitatem detur Eccleſijs pro cæmeterio, proſequitur comprobãdo Vulpell. cõſ. 130. in 10. Villagut. vbi ſupra, nu. 3. vbi plurib. defendit, quod Capellę intra mœnia Ciuitatis cõſtructę nõ gaudeãt hac immunitate triginta paſſuum, quod nõ placet Farinat. d. loco, vbi dicit à propoſita per eum ampliatione de circuitu ipſius Eccleſiæ nõ eſſe recedẽdũ, niſi ĩ loco, in quo caſus cõtingeret, adeſſet cõſuetudo in contrarium; de qua appareret aliter, quam per dicta Doctorũ; quia Doctori atteſtãti de conſuetudine nõ creditur, niſi de locali, vbi verſatus fuit, per ea, quæ ſcribit Ant. Gabr. com. opin. tit. de probat. concluſ. 4. nu. 3.
Paſſus verò iſti erũt quinq; pedum, vt eſt gl. in d. c. ſicut.

17.q.4.& gloſſ.in l.1.ff.de verb.ſig.& in l.1.ff.ſi qs caut. & in l.fin.vbi Florian.ff.fin.regund. Silueſt.in ſumm.ver. Immunitas.il 3.circa prin.Et ſecundum Bar. d.l.3.ff.de ver.ſig.conſuetudo loci attẽdenda erit in hoc, quem ſequitur Alex.in d.l.1.num.3.ff.ſi quis caut.

Qui paſſus incipiũt connumerari à cãdelabro poſito in Eccleſia ſecũdum Oldr.quem refert Decian.d.c.25. ſub nu.9.At(pace Deciani ſit dictũ,)Oldr.allegato cõſ. 55.hoc nõ dicit;ſed refert,quod dicit Scolaſticus in candelabro, quod computetur ad eam partem tãtum, vbi eſt cęmeterium,& ſubiungit.Ego credo, quod iſtos triginta paſſus habeat in toto circuitu, quod expreſsè haberi affirmat in c.diffiniuit,& c.quiſquis 17.q.4.Et tẽporibus noſtris nõ video in Eccleſijs candelabrũ iſtud, à quo iſta computatio incipere poſſit, & à muris ipſius Eccleſiæ fiẽda erit,quia aliàs nõ haberet iſtos paſſus integros,ſi Eccleſia ipſa computaretur.

Non ſolum Eccleſia, & loca ſacra in Bulla expreſſa habent hãc pręeminentiam,ne cõfugiens ad eam extrahatur, † ſed & Cęmeterium gaudet eadem immunitate, propter reuerẽtiam ipſius Eccleſiæ,vt citatis innumerabilibus, ita tenendum eſſe firmat Farinat.d.q.28.n.14. quod & expreſsè ſancitum fuiſſe in Bulla ita teſtatur.

6 Quinimo atrium Eccleſię,tãquàm de illius pertinẽtijs ſacrũ eſt;& ideo gaudet immunitate Eccleſię,per tex.c. ſi quis in atrio.17.q.4.& aſſentit Decian.d.c.25.nu.31. & comprobat Farinat.d.q.28.n.14. & amplectitur Io.

Fran.

Fran. Leon. in Theſ. for. Eccleſ. c. 13. nu. 3.

Vlterius immunitas noſtra competit etiã Palatio Epiſcopali, è quo delinquentes extrahi nequeũt, c. id conſtituimus 17. q. 4. & fuit opinio Hoſtien. quem ſequuntur communiter Doctores, vt atteſtatur Barbat. cõſ. 33. nu. 7. lib. 4. & admittũt omnes, quãdo Palatium adhęret Eccleſię, ſed difficultas eſt; quãdo diſtet ab Eccleſia vltra quadraginta paſſus, an habeat hãc immunitatem? & Hoſtien. in c. inter. de immunit. Eccleſ. ſentit, quod gaudeat; & hoc voluit Imo. ibi. & fuit de mente gloſſ. in d. c. id conſtituimus 17. q. 4. ſequitur Panor. in c. Eccleſiæ n. 9. de immunit. Eccleſ. quia tex. d. c. id conſtituimus. loquitur indiſtinctè, & vidimus in ſimili, quãdo familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori, licet ſit ſecularis.

Ac etiam, cum materia iſta immunitatis ſit fauorabilis, non debet reſtringi d. tex. c. id cõſtituimus, ſed potius ampliari; hæc Abb. d. loco, & ibidem Henric. Boich. col. fin. & Card. in Clement. de pœnit. & remiſſ. & eſt communiter recepta, teſte Didac. var. reſolut. lib. 2. c. 20. nu. 5. Remig. de immunit. Eccl. in 15. ampliat. vbi dicit communem opinionem, cum quibus reſidet Farinac. d. q. 28. n. 38. & firmat Io. Fran. Leon. Theſ. for. Eccleſ. c. 13. nu. 14. Villagut. de extenſ. leg. tit. de extenſ. immunit. Eccl. num. 87. Cõtrarium acerrimè tuetur Decian. d. c. 25. nu. 14. qui conſideratis à Panor. reſpõdit, ea fulcitus ratione, quia Palatium Epiſcopale non debet diſtare ab Eccleſia, tex. expreſſus in c. Epiſcopus vilem, quod eſt

pen.

pen.41.diſt.c.Epiſcopus.de cōſecratione. diſt.3.ideo ſi diſtat,cum hoc ſit cōtra ius,non debet gaudere eo priui legio,tū quia hoc priuilegium nō datur perſonis, ideſt, vel Epiſcopo, vel Clericis,ſed datur loco ſacro ob reuerentiam loci conſecrati,vt reſpondit Anchar. cōſ. 329. in prin. Vnde cum domus Epiſcopi neq; ipſa ſit ſacra, neq; loco ſacro adhæreat, non poteſt gaudere hac immunitate; & in hanc partem inclinare videtur Oldr. d. conſ. 55.in fin. & tantummodo Palatium Epiſcopale exiſtens vltra 40. paſſus ab Eccleſia,haberet hoc priuilegium, ſi in eo eſſet Oratorium,in quo Diuinum celebraretur Sacrificium,quia locus ille eſſet ſacer, & Farinat. d.q.28.num.38.ſecundæ impreſſionis protulit hæc verba. Poſthæc impreſſa, peruenit ad manus Decian. qui relatis,& reprobatis contrarijs rationibus teſtatur, non ſolum magis practicatam,ſed etiam in pūcto iuris veriorem eſſe opinionem,quod ſcilicet,Palatiū Epiſcopi non gaudeat immunitate Eccleſię, niſi vel illi cohæreat, vt ſit intra quadraginta paſſus,vel ſaltem habeat Oratorium, & ſic Farinac.videtur trāſire in opinionem Decian.ideo cauti debent eſſe Epiſcopi ad Oratoria conſtituenda in ædibus Epiſcopalibus, quando diſtant ab Eccleſia, in quibus per ſe ipſos,vel per alios Miſſam faciant,vt hanc immunitatem habeant.

8 Quæ immunitas non ſolum competit Palatio Epiſcopali,ſed quod plus eſt,ædibus quoq; Canonicorum,vel Clericorum,dummodo ſint intra fines,vt ſupra,etiam ſi

in illis

in illis ſtarent laici, cum immunitas iſta detur locis, & non perſonis, quod pluribus confirmat Decia. d.lib.6. c.25.n.15.& 16. Villagut.d.tit.n.86.

9 Et poſtquam immunitas iſta datur Eccleſijs propter Deum, multò magis hãc immunitatem conſequi debet qui ad Sacerdotem cõfugeret Sacram Euchariſtiam in manibus portãtem, vt citatis multis, affirmat Clar.d.q. 30.n.24.& latiſſ.proſequitur Farin.d.q.28.n.11.

Sed videndus erit Couar.d.c.20.n.6.ver.reſolut.lib.2. vbi de hac opinione dubitat, quia etſi fateatur, maiorẽ honorem exhibẽdum fore Euchariſtiæ, quam ipſis Tẽplis, quibus ob ipſam Euchariſtiam plura priuilegia cõcedũtur, attamen, cum immunitas hęc à Canonibus ſtatuta ſit, & nullibi Euchariſtiæ hoc ius extra ipſas Eccleſias datum fuiſſe legamus, hinc dubitãdũ de iſta frequentiſſima Interpretum ſentẽtia, cui reſiſtit glo. celebris in c. quæſitum. 13.q.2. Quæ glo. dicit tãtùm, quod ſuſcipiẽs corpus Chriſti non liberatur, & ideo præſupponit, qđ ſuſcipiẽs eſſet carceratus, qui, vt modo dicemus, nõ redditur tutus, & communis ſentẽtia loquitur, quãdo quis exiſtens in libertate, & inſecutus à Birruarijs, confugerit ad Sacerdotem Sacram Euchariſtiã portãtem, ideo tenendum erit cum communi, vt dicit Farinat. vbi ſupra.

10 Quæro igitur, ſi captus à Birruarijs ducatur ad carceres per Cęmeterium, vel per Eccleſiam, ſi recuſat exire, nũquid extrahi poterit, vel potius erit tutus in ea. Io. Viſch. de immun. Eccleſ. n.52. verſ. Quid ſi aliquis videtur 11

tenere, quod ſit tutus, & etiam Clar. in pract. d.q. 30. verſ. Scias tamen. in fi. qđ expreſsè firmat Mant. cõſ. 60. n. 17. lib. 1. & allegat Rom. & Iaſ. in l. pleriq; ff. de in ius vocã. qui nõ loquũtur in his terminis, quãdo captus per trãſitum ducitur, ſed quãdo quis aufugiens familiam ſe recipit in Eccleſia, qui caſus eſt diuerſus, vt videbimus inferius, Tenẽdum igitur erit cõtrarium, vt tenẽt Arch. in c. ſicut antiquitus. 17. q. 4. quẽ ſequitur Oldr. cõſ. 54. nu. 4. ea ratione, quia Eccleſia nõ recipit eum liberũ, ſed captum, & Eccleſia tuetur cõfugientem ad eam, ſed iſte nõ cõfugit, ſed ductus eſt, vt dicit Arch. vbi proximè, qđ quoque ſentit Lup. in rub. de donat. inter vir. & vx. §. 38. nu. 4. & Igne. in l. 1. in prin. nu. 5. ff. ad Syllan. Boer. deciſ. 178. n. 13. & d. deciſ. 110. n. 8. pulchrè Franc. Marc. in deciſ. Delphin. deciſ. 989. primo tom. & Didac. var. reſolut. d. c. 20. n. 13. lib. 2. Gig. de crim. læſ. Maieſt. q. 10. nu. 30. vbi dicit hanc veriorem, licèt viderit ſemel contrarium ſeruari in Ciuitate Venetiarum, quos omnes recenſet Decia. d. c. 28. n. 30. Marſ. in pract. §. vlterius, nu. 4. & in l. vnic. n. 115. C. de rap. virg. vbi pro ratione aſſignat, quod attẽditur principium, quãdo licitum. Boſſ. tit. de captur. n. 22. Gomez. var. reſolut. tom. 3. c. 10. rub. quãdo reus gaud. immun. Eccl. n. 25. Farin. d. q. 28. n. 69. qui de veriori, & magis recepta ſententia teſtatur.

11 Secus verò erit, ſi carceratus effractis carceribus ad Eccleſiam confugerit, quia in ea tutus erit, vt poſt multos firmat Decia. d. c. 28. n. 28.

Et

12 Et hoc idem erit ſi carceratus blanditijs, & pollicitationibus etiam iuratis de redeundo, fuerit emiſſus, nam ſi ad Eccleſiam cõfugerit, tutus eſſet, ſecundum Decia. d.c.28.num.21.& fuſius, num.33.

13 Et etiã ſi captus à familia ſe exemerit è manibus eius, & aufugerit in Eccleſiam, erit tutus, vt declarant Igne. in d.l.1.n.4.ff.ad Syll. & Boer.d.deciſ.110.relati à Decia. d.c.28.num.32.

Adeoq; hoc verum eſt, quod ſi condemnatus, dum duceretur ad ſuppliciũ, aufugeret è manibus cuſtodum, & in Eccleſiam cõfugeret, eſſet & ipſe tutus, ſecũdum communem opinionem, de qua Remig. de immun. Eccleſ. in 30.fallent.& comprobat Decia. vbi ſupra, nu.29. & ſeq.

Necnõ delinquẽs inſecutus à familia Magiſtratus, confugiens ad Eccleſiam erit tutus, ita Rom. Alex.& Iaſ. in l. pleriq; nu.12.& ſeq. ff. de in ius vocan. Remig. de immun. Eccleſ. fallent.31.in fin. qui de communi teſtatur, & ita in practica obſeruari aſſerit Boſſ. de captur. n.22. Clar.d.q.30.n.19. vbi ita ſeruatum fuiſſe per Senatũ affirmat Decia. d.c.28. ſub nu.31.qui Cyn. in Authent. ſi quis ei. C. de adulter, & cæteris cõtrarium tenentibus reſpondet, & adducit tex. §.illud quæſitum. Inſtit. de rer. diuiſ. in quo deciditur, quòd ſi fera ab aliquo inuenta, & quod plus eſt, etiam vulnerata, & proſecuta, nõ per hoc vnquam fiet perſequentis, niſi illa actu capta ſit, & aſſignat rationem tex. Quia multa accidere potuiſſent, per

quæ eam capere non potuiſſet. Quinimò ſi in laqueum tuum inciderit, non ob id erit tua. l. naturalem §. illud, & l. laqueum. ff. de acq. rer. domin.

Sic in propoſito, quãquam familia perſequatur delinquentem, nõ tamen captus dicitur, cum ingreditur Eccleſiam, & multa accidere potuerunt, per quæ illum non caperent, pro vt re vera, acciderunt, cum non cœperint.

Quid faciendum, delinquente in Eccleſia ſe recepto. Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *DElinquens, ſi in Eccleſiam confugerit, non poteſt etiam in caſibus exceptis extrahi, niſi de mandato Epiſcopi, & cum interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ.*

2 *Delinquente capto, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi debet.*

Nec tradi poteſt Curiæ ſeculari, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an confugiens vere crimina excepta commiſſerit.

3 *Epiſcopus non debet ſtare proceſſui Iudicis ſecularis, ſed ſuper delicto prætenſo probationes recipere.*

4 *Coram Epiſcopo debet plenè conſtare de delicto, vt qui confugit ad Eccleſiam, Curiæ ſeculari ſit tradendus, nec ſuffice-*

re coniecturas, & præſumptiones, demonſtratur.

5 *Conſtito Epiſcopo, quod criminoſus ab Eccleſia extractus eſt comprehenſus in caſibus exceptis, & propterea legitimè eſt tradendus Curiæ ſeculari, vigore Conſtitutionis non eſt requirenda cautio illa de non imponendo pœnam ſanguinis, ſed abſq; metu irregularitatis, aut alicuius Cenſuræ Eccleſiaſticæ incurſu conſignandus eſt.*

6 *Extractus, & legitimè conſignatus Curiæ ſeculari vtrum poſſit corporaliter puniri.*

7 *Immunitas iſta adeo eſt ſeruanda, vt nec etiam iudices ſeculares Eccleſiam ipſam, in qua ſe recipit delinquens, cuſtodire, & obſidere poſſint.*

Niſi ad effectum tradendi illos Curiæ Eccleſiaſticæ, quæ poſtea declaret, an gaudere debeant, nec ne, immunitate.

1 VIDIMVS hucuſq; de caſibus exceptis, & de locis, quibus immunitas noſtra eſt cōceſſa, & de perſonis confugientibus ad illa loca, modò non nulla tractanda erunt, quid faciendum, poſtquam delinquens in Eccleſia ſe receperit, & Sanctiſſimus decreuit.

Vt Curia ſecularis, eiuſq; iudices, & officiales ab Eccleſijs, Monaſterijs, locisq; ſacris prædictis laicum aliquem, vt præfertur, delinquētem, in nullo ex caſibus ſupradictis extrahāt, ſine expreſſa licētia Epiſcopi, vel eius officialis, & cum interuētu perſonę Eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habētis, ad quos ſolos, & nō alios Epiſco-

pis inferiores, etiã ſi aliàs Ordinarij ſint, aut nullius diœceſis, aut conſeruatores ab hac Sede ſpecialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dãdi facultas pertineat. Occurrente autem caſu in loco exẽpto, & nullius diœceſis, tũc ad Epiſcopum viciniorem deuoluatur hęc cognitio, & non ad alios.

Ex quibus apertè habemus, quid agẽdum delinquente ad Eccleſiam cõfugiente, & ideo tolluntur, quæ alias ſolebant adducere ſeculares iudices, quod quãdo eſt notoriu m, delinquẽtem, qui in Eccleſia ſe recepit, nõ debere illius immunitatę gaudere, eo quia delictũ ab eo perpetratum eſt de exceptis, quapropter autumabãt poſſe propria auctoritatè iudices ſeculares extrahere, Et pro fundamẽto eorũm intẽtionis afferebãt, quòd delinquẽs eſſet laicus, & cõſequenter ſubditus laicalis iuriſdictionis, & cum à Canonibus, & Põtificijs ſanctionibus Eccleſiaſticæ tuitionis ſit deſtitutus ob delictum commiſſum, illum extrahẽdo nõ fit iniuria Eccleſiæ, poſtquam ſecularis iudex ſuam iuriſdictionem exercet ergà ſuum ſubditum delinquẽtem; & Eccleſiaſticus iudex nullam vnquam habuit iuriſdictionem in eum, nec ratione perſonæ delinquẽtis, cum ſit laicus, nec ratione cõmiſſi delicti, cum extra Eccleſiam, & ſic in territorio laicali, nec ratione ipſiuſmet delicti, cum ſit purè ſeculare; Nec dicatur, quod ratione Eccleſiæ, in qua capitur, ſit ipſe Eccleſiaſticæ iuriſdictioni ſubiectus, nã ſi Eccleſiaſtica, & iura illum ſua protectione priuant, nõ poteſt aliquo pa-

cto

ĉto cõſiderari, quod ſit ſub poteſtate Eccleſię, cui extrahendo, non fit iniuria, quæ volenti non irrogatur. Quia hæc omnia remouentur per Conſtitutionem noſtram, quæ latiſſimè omnibus præfatis occurrit, ibi. (Vt Curia ſecularis, eiuſque iudices, & officiales ab Eccleſijs, Monaſterijs, locis ſacris prędictis laicum aliquem), & ſic ratione perſonæ laicalis iuriſdictionis, in nullo ex caſibus ſupradictis; & ſic ob delictum merè ſeculare, priuatum protectione Eccleſiæ.

Et tamen vult Sanctiſſimus, quod abſque licentia Epiſcopi, & interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ non extrahatur; & propterea iudices laici à ſe ipſis extrahere non poſſunt; qua de re non curandum, quid aliàs dixerint in hoc articulo Scribentes, cum ſtante Conſtitutione iſta, eam debeamus attendere, & ſuperfluum eſſet quærere de dictis gloſ. & Doct. ita gloſ. in l. ſed licet. ff. de off. præſ. ſic vnico verbo abſoluit conſilium Bald. conſil. 440. libro primo, cum iam non ſit quæſtio, quia eſt caſus legis. Bald. in c. vnic. §. ſecundo quia vidimus, ſub num. 1. de his, qui feud. dar. poſſ. Et vana reputatur dubitatio, in qua ſit caſus legis, & ei non eſt locus. l. Domitius Labeo. ff. de teſta. l. ancillæ. C. de furt.

Et poſtquam habemus determinationem Põtificiam, non debemus vlterius inueſtigare rationem. Bald. in l. Gallus. §. ſi eius, numero primo, in fin. ff. de liber. & poſth. Dec. conſil. 553. numero ſeptimo. Pariſ. conſ. 23.

numero 12. libro ſecundo, & in puncto Conſtitutionis Apoſtolicæ. Corn. conſil. 99. numero ſecundo, & conſil. 121. nume. 5. in fin. lib. quarto, & ſi Iaſ. ſtare velimus in princ. l. Gallus. primæ lect. ſub num. 58. ff. de liber. & poſth. eſſet peccatum in Spiritum ſanctum ire contra tex. Conſtitutionis noſtræ.

2 Quo capto, ſubiungit Summ. Pont. Quod delinquentes laici prædicti, poſtquam, vt præfertur, ab Eccleſijs, locisvè ſacris, extracti, & capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, ac opportuna cuſtodia data illis, ſi opus fuerit, per Curiam ſecularem, detineri debeant, nec inde extrahi, Curiæque ſeculari prædictæ conſignari, nec tradi poſſint, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeù ab eo deputatum, an ipſi verè crimina ſuperius expreſſa commiſſerint, tuncque demum de mandato Epiſcopi per iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſeculari, quacumque appellatione poſt poſita, conſignentur.

Et licet verba Conſtitutionis ſint clara, tamen de duobus adhuc dubitari poſſet.

Primò, nunquid Epiſcopus, cui vigore iſtius Gregorianæ cõmiſſa eſt cognitio, ſuper remiſſione delinquentium ad Curiam ſecularem debeat etiam ad effectum præmiſſum recipere probationes ſuper prætenſo delicto, an verò teneatur ſtare proceſſui fabricato per ipſam ſecularem Curiam.

Secundò,

Secundò, an ſufficiat de delicto cõſtare per inditia, & præſumptiones, an vero debeat id per concludẽtes probationes apparere. Reperio, quod de iſtis duobus quæſitis tempore Sanctiſs. Clem. VIII in vna Panormitana immunitatis Eccleſiæ fuit dubitatum, & Farinat. d. cõſ. 76. reſpõdit. Quod Archiepiſcopus Panormitanus debet ſuper delicto prætẽſo probationes admittere, nec ſeculari iudicis proceſſui vllo pacto ſtare. Quia regulare eſt, quod iudex Eccleſiaſticus nõ tenetur ſtare proceſſui facto per iudicem ſecularem, Grãmat. conſ. 42. num. 1. Clar. in pract. §. fin. q. 36. num. 49 & citat Dec. in c. at ſi Clerici. de iudic. atteſtãtem de cõi. Viui. comm. opin. in ver. Iudex laicus. Quibus addo Ruin. cõſ. 7. nu. 6. lib. 5. qui dicit, quod nedum non tenetur iudex Eccleſiaſticus ſtare proceſſui facto à iudice ſeculari, ſed, vt poſſit inquirere, opus eſt nouo proceſſu; & nõ debet ex proceſſu fabricato à laico formare inquiſitionem; & atteſtatur de cõi, prout eum refert Baiard. ad Clar. d. q. 36. num. 53. Et ſi iudex ſecularis proceſſum ſibi ab Epiſcopo tranſmiſſum, & iuſſum exequi, reuidere, & examinare poteſt, per doctrinam Bar. in l. Diuus nu. 3. & in l. nõ dubium, ff. de cuſt. reor. Bal. conſ. 260. n. 2. lib. 3. Io. de Selu. poſt alios. de iuram. cal. 15. q. 5. ad fin. ibi limitatur 4. n. 4. Felin. in c. cum ſit. nu. 8. de for. compet. & in c. at ſi Clerici. de iudic. Aufr. de poteſt. ſecular. ſup. eccleſ. perſõ. in 4. reg. nu. 8. Io. Bernard. in pract. c. 141. n. 3. Boſſ. tit. de for. compet. nu. 162. Marſ. ſing. 138. Rebuff. in concord. de

publi.

Digitized by Google

publi.concub. in gloſſ.fin.ibi (quod hodie remiſſus.) Quod intelligẽdum erit,dummodo cauſa nõ eſſet merè Eccleſiaſtica, quia tunc laicus iudex non poſſet reuidere, ſed teneretur ſtare proceſſui ab Eccleſiaſtico fabricato, c.vt inquiſitionis, §.prohibemus. vbi Doct. de hæret.in 6.Panorm.in c.1.n.11.& 12.de off.iud.ordin. Bar.in l.magiſtratibus.in fin.ff.de iur.om.iudic. Gõdiſla. de hæret.q.16.n.6.

Tanto magis iudex Eccleſiaſticus non debet ſtare ꝓceſſui facto à iudice ſeculari, maximè in caſu iſto,in quo iudex ſecularis contendit de ſua iuriſdictione, & ſic eo magis reputatur incompetẽs reſpectu propriæ cauſę,& proprij intereſſe, l. 1. C. nequis in ſua cauſ.l. nulli, C.de iudic. Proceſſus autem factus à iudice incompetenti nullam fidem facere poteſt,l.fin.& per tot.C. ſi à nõ compet.iud. ita Farinat.d.conſ.76.num.1.

Rurſus conſiderat Farinat.d.loco, cum cognitio iſtius articuli per dictam Bullam ſpecialiter demãdetur Ordinario,vt patet in illis verbis.(Niſi cognito prius per Epiſcopum,ſeu ab eo deputatum.) Et cui delegatur cognitio alicuius articuli,vel cauſę,etiã cenſetur delegata poteſtas ſumendi probationes ſuper illo articulo, & cauſa. l.vbi.& ibi gloſ.in ver.relationis.& Iacob. Butrig. C.de falſ. Ac ẽt delegatus à Principe ad cognitionem cauſæ non ſolum cenſetur delegatus ad receptionem probationum, ſed etiam ad eiuſdem cauſæ diffinitionem, Menoch.de arbitr.q.37.n.13.& ſeq. & num. 37.

Ideo

Ideo tenetur, & debet Epiſcopus de delicto impicto ei, qui ad Eccleſiam confugit, cognoſcere, & non ſtare ſimpliciter proceſſui exhibito per Curiam ſecularẽ. Quod apertè mãdat Bulla; dum dicit Nec cõſignari, aut tradi poſſit, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi verè crimina ſuperius expreſſa commiſerint, quod in reſponſione alterius q̃ſiti planius efficietur.

4 Secundo quæſito, an debeat de delicto plenè cõſtare, & non per inditia, & præſumptiones reſpõdit Farinat. d. conſ. 76. n. 3. non poſſe Epiſcopum prætenſos delinquẽtes Curiæ ſeculari conſignare, niſi prius ſibi cõſtito de delicto plenè, certè, & concludenter; ad quod dicendum quattuor vtitur medijs, quę referre volui, quia eius conſilia, cum nuperrimè in lucem exierint, non ſunt adhuc omnibus præmanibus.

Primò etenim dicit. Quod capti in Eccleſia habẽt regulã immunitatis Eccleſiaſticæ pro ſe c. inter alia. c. pen. & fin. de immun. Eccleſ. c. ſicut antiquitus 17. q. 4. Qui verò habet pro ſe regulã, dicitur etiã pro ſe habere iuris præſumptionem. l. ab ea parte. ff. de probat. gloſ. in rub. de reg. iur. in 6. ver. & dicitur regula. Alcia. de præſump. reg. 1. præſump. 28. nu. 6. ergo qui dicit caſum non cõprehenſum in regula immunitatis Eccleſiaſticæ, cum aſſertionem faciat contra iuris præſumptionẽ, eam debet concludentiſſimè, & euidentiſſimè probare. l. fin. in fin. prin. & ibi omnes. ff. quod met. cauſ. Abb. in c. quia veriſimile in 2. not. de præſump. Aym. de ant. temp. part. 2. ſectio-

ſectione ex præmiſſis.num.46.& ſeq.

Secundò,quia qualitas tribuens iuriſdictionem, non præſumptiuè,& per indicia,ſed cõcludẽter probari debet.l. 2. §. ſed ſi dubitetur, ff. de iudic.Pariſ. de put.de ſynd.in ver.Iudex c.2.n.13. Beninten.deciſ.18. num.3. Andr.Gayl.de pac.publ.c.13.num.12.& ſeq.lib.1.

Ergo dum pro Curia ſeculari inſtatur,carceratum ſibi conſignari,tanquam ſubditũ ſuæ iuriſdictioni, propter qualitatem commiſſi delicti debet ipſum delictum, & qualitatem plene probare.

Tertiò. Quãdo lex probationem requirit, intelligi debet de probatione plena,& vera,non aũt de præſumptiua.patet,quia quãdo eadem lex voluit eſſe contẽta argumentis,& prçſumptionibus,id expreſsè dixit,vt in l.non omnes.§.à barbaris. ibi. Argumentis tamẽ cognoſcendum eſt.ff. de re milit.in c.pro humani. ibi. Et poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis. de homicid.in 6. & alibi ſæpiſſimè.Verum Bulla Gregorij non ſolum nõ expreſſit hoc, ſed imò expreſsè voluit,quod verè cõſtet Ordinario crimen tale commiſſum, propter quod immunitas Eccleſiaſtica non habet locum, vt patet in illis verbis(An ipſi verè crimina ſuperius expreſſa cõmiſerint)ideo ſubintrat doctrina Innocẽ.c.cum cauſam.col. 2.verſ.illud aũt.de iuram.calum.vbi dixit,quod vera eſſe dicimus ea,quæ vel proprijs oculis inſpicimus,vel aliàs indubitanter nouimus, ergo non ea, quæ tantùm præſumptiuè credere poſſumus.

Quartò.

Quartò, noſtra Conſtitutio non ſolum ſpecialiter, ſed per modum conditionis voluit prius conſtare de veritate criminum commiſſorũ, antequam criminoſi curiæ ſeculari tradantur; vt patet in illis verbis (Conſtito prius per Epiſcopum; vt ipſi verè crimina ſuperius expreſſa commiſſerint) ideo talis probatio non ſufficit præſumptiua, ſed debet eſſe plena; & concludẽs. l. Lucius. & ibi Bar. ff. de cond. & demonſtrat. Natt. conſ. 29. n. 3. & cõſ. 202. n. 8. & ſeq. lib. 1. Pariſ. conſ. 104. n. 9. & ſeq. lib. 4.

Quintò ad confirmationẽ ſcriptorum à Farinat. ego addi poſſe putarem, Quod vera, & propria illa probatio dicatur, quæ plena dignoſcitur; nec alterius adminiculo, vel patrocinio indiget ita Bal. in c. 1. §. ſacramentum. col. 1. de ſucceſſ. rect. feud. & in c. 1. in prin. ſi de inueſt. int. Dom. & vaſſall. hinc fit, vt appellatione veræ probationis non ſemiplena probatio contineatur. d. l. Lucius. ff. de cond. & demonſtrat. gloſſ. in c. ſtatum. de reſcript. in 6. in Clemen. conſtituimus. de elect. vnde Roman. ſcripſit in l. 1. C. de teſta. milit. probationem per præſũptiones, & coniecturas non poſſe dici veram, & propriam probationem; ad hoc probandũ adducit l. 1. in ver. propriè. ff. ſi. tab. teſt. exta. ſed melius ad hoc facit d. l. Luci⁹. & quod ibi notãt Bar. & Imo. & Roman. ſententiam ſecutus fuit Ruin. conſ. 128. num. 2. lib. 4. Natt. d. cõſ. 29. num. 3. & conſ. 581. num. 9.

Cumq; Conſtitutio iſta requirat, quod verè conſtet Epiſcopo, ideo non ſufficere præſumptiones. Quia qñ

ſtatu-

ſtatutum requirit probationes in aliquo actu, non ſufficit præſumptiua probatio, niſi eſſet prçſumptio iuris, vt reſpondit Natt. vbi ſupra n. 17. & citatis ſupradictis latè comprobat Maſcard. de probat. q. 4. n. 12. & ſeq. part. 1. & Pacian. tract. cui incũb. on. prob. c. 12. n. 11. part. 1.

Nec nõ facere poſsũt, quæ annotauit Lap. alleg. 53. n. 2. dum dicit, quod ille, qui vult me repellere virtute exceptionis, habet hoc probare, & debet eſſe probatio certa, & non dubia, quia non releuat, cum probatio debeat de neceſſe concludere, c. in præſentia. de probat.

Si modo coram Epiſcopo, ſecularis curia vellet virtute exceptionis excludere confugiẽtem ad Eccleſiam ab illius immunitate, excipiendo quod delictum eſt de exceptis à Sanctiſſimo; certè ſuam exceptionẽ debet plenè, & non præſumptiuè probare. Concludamus igitur, quod coram Epiſcopo debet doceri plenè de imputato delicto.

Sed conſtito Epiſcopo, quod criminoſus ab Eccleſia extractus eſt comprehenſus in caſibus exceptis, vnde legitimè tradendus eſt curiæ ſeculari, vigore Conſtitutionis noſtræ, non eſt requirenda promiſſio, ſeu cautio illa, de qua in c. id conſtituimus, & c. reum. 17. q. 4. & notãt omnes in d. c. inter alia. de immun. Eccleſ. ſcilicet, quod iudex ſecularis teneatur iurare de non infligenda pœna ſanguinis, & ſi dubium eſſet, quod nõ ſeruaret promiſſa, etiam cum iuramento vallata, maior cautio eſſet requirẽda, ſecũdum Innocen. & alios in d. c. inter alia. Quia

tra-

tradẽdo Epiſcopus delinquentem ſimpliciter, videretur ipſe eſſe author illius pœnæ ſanguinis, quod abhorrent iura Canonica c. 1. ne Cler. vel Monach. Nã Sũ. Põt. in iſta Cõſtitutione ſanciuit, abſq; irregularitatis nota, aut alterius Cenſuræ Eccleſiaſticæ incurſu, tradi, & cõſignari poſſe, immo mãdat Epiſcopis, vt curent, & faciãt tradi, & conſignari: Et propterea eſſet ſuperflua in præſentiarum dicta promiſſio, & cautio, quam nihilominus de conſuetudine iudices laici non ſeruabant, vt inquit Rebuff. in d. c. inter alia. quem refert Decian. d. c. 29. ſub nume. 6. & voluit Farinat. d. q. 28. n. 77. & Baiard. ad Clar. d. q. 30. num. 25.

6 Imò extracto delinquẽte ab Eccleſia, & cõſignato Curiæ ſeculari, etſi Oldr. cõſ. 154. in fin. & Abb. in d. c. inter alia nu. 8. velint, non ſolum nõ poſſe pœna capitali, ſed nec corporali puniri, ſed tantummodo pœna pecuniaria vnde Boſſ. tit. de captu. ſub n. 24. admonet, quod, qñ delictum eſt graue, & de iure pœnam corporalem requirẽs, magis conuenit, vt iudex ſecularis eum dimittat, & contra eum abſentem procedat ad cõdemnationem in condignam delicti pœnam, potius quã hoc modo leuiter, & pecuniariter punire, & quod ita aliàs in Senatu Mediolani factum fuit.

Verum, cum contrarium de ſtilo Frãciæ ſeruari teſtetur Boer. deciſ. 109. in fin. & de mẽte Remig. quem allegat, comprobet Clar. d. q. 30. ſub n. 1. & n. 23. ideo Decian. d. c. 29. ſub n. 6. diſtinxit. Aut eſt tale delictum, pro

quo

quo de iure Canonico, vel ciuili expreſsè cautũ ſit, quod nõ gaudeat immunitate, & poterit proculdubio condẽnari, etiam pœna ſanguinis; quia conſtat, quod nulla fit iniuria Eccleſiæ, ſtante lege expreſſa. Aut per interpręta tionem à ſimili volumus dicere immunitatem nõ competere, ſed tñ Iudex Eccleſiaſticus illum tradit iudici ſeculari, & tunc non eſt tradendus, niſi habita fide de non puniẽdo pęna ſanguinis, vti diximus, ſed hæc diſtinctio, ſtãteBulla nõ intrat, quia, niſi in caſibus expreſſis ab ea, eſt tradendus delinquens curiæ ſeculari, & propterea in caſu traditionis poterit corporaliter puniri, & hoc ſentit Farinat.d.q.28.n.77.

7 Ita, & taliter immunitas iſta eſt ſeruanda, vt nec etiam poſſint iudices ſeculares Eccleſiam ipſam, in qua ſe recepit delinquens, cuſtodire, & poſitis cuſtodibus obſideri facere, & prohibere, ne ad eum alimenta deferri poſſint, vt de communi atteſtãdo ſcribit Couar. var. reſolut. lib. 2.c.20.ſub nu.17. & ita in dominio Mediolaneñ. ſeruatur, teſte Clar.d.q.30.num. 21. Nam aliter immunitas iſta ſeruiret deuento. Paria etenim ſunt, quod quis extrahat, vel quod obſideat confugientem in ipſam Eccleſiam, & ei prohibeat præſtare alimenta; vt tenet Abb. poſt Hoſtien. in d.c. inter alia, & Io. de Viſch. de immun. Eccleſ.n.72. Farinat.d.q.28.n.9. poſt Gomez. quem citat, & Decian.c.27.n.6. vbi dicit, quod ideo non poterit impediri, quin exeat ad exonerãdum corpus, vt per oẽs in c. diffiniuit. 17.q.4. dummodo ſtatim redeat.

Et tan-

Et tãtum poſſent cuſtodiri ad effectum tradendi illos Curiæ Eccleſiaſticæ, quę poſtea declarabit, an gaudere debeant, nec ne, vt mandat Sũm. Pont. & annuere videtur Farinac. d. q. 28. n. 9. in fin.

De Clerico delinquente, an in Eccleſia ſit tutus. Cap. XII.

SVMMARIVM.

1 *PAnorm. opinio refertur, qui voluit Clericos delinquentes extrahi poſſe de Eccleſia.*

2 *Contra Abbat. tenuere Zab. & Roman. quod Clerici, ſicut laici, gaudent hac immunitate, eorumq; fundamẽta narrantur.*

3 *Concluditur contra Abbat. & Roman. ſententiam veriorẽ de iure oſtenditur.*

4 *Diſtinctio Decian. de Clerico confugiente ad Eccleſiã comprobatur.*

1 VSq; adhuc locuti ſumus de laicis ad Eccleſias confugientibus, de quibus tãtum videtur ſentire Bulla. Quid erit dicendum de Clericis delinquentibus, qui poſt delicta ſe in Eccleſiã receperint, nunquid ipſi ſint tuti; ne à iudice Eccleſiaſtico extrahi poſſint? & Panor. in c. inter alia. n. 13. de immun. eccleſ. expreſsè tenet, quod extrahi poſſint, & mouetur.

 Primò

Digitized by Google

Primò per gloſ. quam dicit hoc apertè ſentire in c. nullus Clericorum 17. q. 4.

Secundò, quia leges ciuiles loquũtur tãtum de laicis, ne extrahantur ab Eccleſia, nam de Clericis ſtatuere nõ poſſunt. Canonica verò iura, licet non diſtinguant inter Clericos, & laicos, tñ videntur & ipſa reſpexiſſe tantũ laicos, nõ Clericos; nam omnia iura Canonica videntur loqui, quod Eccleſiaſtici iudices debẽt impetrare à ſecularibus, ne ipſos condemnẽt morti; non enim dicunt, quod debeãt indulgere; quod feciſſent, ſi loquerẽtur de Clericis, quorum punitio ſpectat ad ipſos. c. cum ab Eccleſiarum Prælatis. de off. Ordin. idẽ videtur velle c. reũ. & c. id conſtituimus. 17. q. 4. cum ſimilib.

Tertiò mouetur Panor. Quia Epiſcopi, Clericos, & Abbates religioſos caſtigant, verberant, & puniunt in Eccleſijs, & Monaſterijs, vt habetur in c. vniuerſitatis. de ſent. excomm. & in c. fin. de regular. & de Epiſcopo condemnãte in Eccleſia, & tenẽte carceres in ſuo Palatio, traditur in c. præceptum. 2. q. 2. & c. qua frõte. de appellat. Ergo ſi in Eccleſijs caſtigant, poſſunt conſequenter ex illis extrahere ad caſtigandum.

Quartò cõſiderat. Quod ſi verum eſſet, quod Clericus gauderet hac immunitate, hoc tẽderet nõ ad decorem, ſed ad maximum dedecus Eccleſiæ, cũ videretur velle defendere facinora Clericorum, qui debent eſſe ſancti, & in ſuis actibus relucere. c. oportet Sacerdotes. 81. diſt. qui ſi non poſſent in corpore puniri, non poſſent etiam

in

in bonis, ſi nullà fortè haberent, & ſic remaneret impunitum ſcelus Clericorum.

Quintò ad eius opinionem cõprobãdam adducit Panor. Clem. 1. de priuil. in ver. ſi qui verò cõtra promiſſa, & c. non ſolum. de reg. iur. in 6. vbi religioſi delinquẽtes in religione mandantur ſubijci grauibus pœnis.

Sextò, & vltimò dicebat Abb. quod cum Clerici frequenter delinquãt in Eccleſia, & ſic religioſi, vel ſaltem intra fines ipſius Eccleſiæ, ſequeretur, quod de his delictis nõ poſſent puniri, ſi nõ poſſent ab Eccleſijs extrahi, contra. c. 2. & c. cum illorum. de ſent. excomm. & hanc ſuam opinionem putat veriſſimam; relinquit tamen cõſuetudini, quæ in hoc multum debet attendi.

2 Sed contra Abb. ſentire videtur Zab. in eo. c. inter alia. q. 6. poſt Innocẽ. & expreſsè tenet Roman. conſil. 234. Quod iudex Eccleſiaſticus non poterit capere Clericum confugientem ad Eccleſiam, & opinionem ſuam fundauit.

Primò, per omnes leges, & Canones, ex quibus immunitas Eccleſijs conceditur, quæ generaliter loquũtur, & indefinitè cõfugientem ad Eccleſiam tutum eſſe volũt, neq; diſtinguũt Clericum à laico, ergo generaliter intelligendæ vulg. l. de præcio. ff. de publicia.

Secũdò. Quia maior eſt ratio in Clerico ne extrahatur, quã in laico, q. a Eccleſia eſt propria domus Clerici, ergo ab ea nõ debet inuitus extrahi, l. plerique; ff. de in ius vocã.

Tertiò, quia tale priuilegium immunitatis conceſſum

 eſt

eſt loco, vt ſæpè dictum fuit, & tradit Bologni. de indulg. col. 3. verſ. hoc etiam probatur, & ante eũ voluit Bal. in c. 1. col. 3. verſ. & ſi priuilegium conceſſum eſt Clerico. de reſcrip. Vnde conſuluit Roman. conſ. 180. in princ. Quod priuilegium cõceſſum patriæ comprehẽdit etiã Clericos, ergo debet eſſe generale omnibus in eodẽ loco exiſtẽtibus, cuiuſcumq; ſint cõditionis, quia talis eſt natura priuilegij conceſſi loco, vt notatur in l. vlt. ff. de teſta. milit. & tradit Bart. in l. fin. C. de teſta. & in l. 1. C. de ſumm. Trin. & Bal. in l. ſi nõ ſpeciali, C. de teſtam.

Et propterea Clerici hoc priuilegio vti debẽt, maximè cum hæc immunitas data ſit ob reuerentiam, quæ præſtãda eſt locis ſacris, c. frater, & c. minor. 17. q. 4. d. c. inter alia, & c. fin. de immun. Eccleſ. quæ ratio militat tam in Clericis, & multò magis, quam in ſecularib⁹, ergo idẽ ius ſeruandum Clericis, quam laicis.

Quartò pro opinione Roman. cõtra Abb. adducitur tex. c. nullus Clericorum. 17. q. 4. in quo cauetur. Quod nullus Clericorum ſeruum ſuum, vel diſcipulũ fugientẽ ad Eccleſiam extrahere audeat, vel flagellare præſumat: Si ergo nõ licet Clerico ſeruum proprium, in quo habet ius vitæ, & necis l. 1. C. de emend. ſeruo. extrahere. Et minus licet extrahere diſcipulum flagellationes tantum timẽtem, neq; etiam diſciplinæ gratia, & iſte diſcipul⁹ potuit eſſe tam laicus, quam Clericus, quanto ergo minus licebit Clericum delinquentem extrahere?

Quintò facit pro hac parte. Si lex Canonica in alios

hoc ſtatuit; debet etiam in ſuis hoc idem pati, iuxtà dictum illud. Patere legem, quam tu ipſe tuleris,. c. cum omnes. de conſtit.

Sextò, & vltimò. Durum admodum videtur illis, qui contrarium tuentur, quod cum Eccleſia multò magis teneatur protegere ſuos Clericos ſibi ſubditos, quam alienos, quod velit, priuilegium datũ laicis auferre Clericis, argumento, c. 1. de nat. ex lib. ventr.

3 Quid tenẽdum? Opinionem Roman. veriorem, & ſequendam eſſe affirmat Zab. in Clem. 1. n. 9. in 6. q. de pœnit. & remiſſ. Io. de Viſch. de immun. Eccleſ. in 2. 3. & antepen. col. ſecundæ cõcluſ. hanc partem tenet Bernard. Diaz. in pract. c. 115. Didac. var. reſolut. lib. 2. c. vlt. n. 16. adden. ad Ang. de Maleſ. in ver. fama publica. n. 59. littera. A. Monticell. in pract. crim. reg. 2. n. 18. & iſtam opinionem cõtra Abb. veriorem de iure dicit Clar. d. q. 30. verſ. Vlterius quæro. Mãdoſ. in addit. d. conſ. 234. Rom. Farinat. d. q. 28. n. 7. in fin. Decian. qui veriorem dicit, & reſpondet fundamentis Panor. c. 26. num. 1. vbi concludit diſtinguendo.

4 Quod, aut Clericus venit in Eccleſiam, vel Monaſterium, vel Palatium Epiſcopale exiſtẽs intra 30. vel 40. paſſus, & ſic in loco ſacro, volẽs, & ex alia cauſa, quã, vt gaudeat immunitate, & tũc putat, quod poſſit carcerari, & puniri, & ideo extrahi etiam ab Eccleſia. Aut vero hac præciſa intẽtione cõfugit ad Eccleſiam, vt gauderet immunitate, & eo caſu putat quod erit tut⁹; leges enim,

& Canones cōcedētes hāc immunitatem, hoc pręcipuè prętendunt, ne quis fide, quam in veneratione Eccleſię, & locorum ſacrorum habet, defraudetur, & ita iudicandum eſſe affirmat. Quamquam cum Panorm. cōcurrat, quod conſuetudo ſeruanda ſit.

Bene verum eſt, quod Clericus, ſi perpetraſſet delictū aliquod de exceptis, nō eſſet melioris conditionis laici, & abſq; dubio poſſet extrahi.

De debitore confugiente ad Eccleſiam, numquid inſtantibus creditoribus, ſit extrahendus?

Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Debitor pro ciuili debito ſe recipiens in Eccleſiam eſt tutus.*

2 *Stante ſtatuto, quod debitores pro debito perſonaliter capiantur, nunquid ſint tuti in Eccleſia? & cōtra Oldr. concluditur, quod ſit tutus.*

Ampliatur procedere etiam in debito publico.

3 *Debitor ſuſpectus de fuga an extrahi poſſit ab Eccleſia?*

4 *Decoctores, et falliti, quādo in Eccleſia ſint tuti, demōſtratur.*

1 POſtquam compertum eſt, quod delinquētes, exceptis aliquibus caſibus, nō poſſunt ab Eccleſijs extrahi, poſſet adhuc aliqua hæſitatio rema-

remanere circa debitores, qui ære alieno onuſti ad Eccleſiam cõfugerint, ſi immunitatem iſtã habere debeãt.
In quo articulo cõiter cõcluditur affirmatiuè, verum quia Scribẽtes ſatis cõfusè loquũtur, vidẽdus erit Farinat. de carcer. & carcer. d. q. 28. n. 30. & ſeq. q̃ diſtinguit nõnullos caſus, & dicit, quod ſi Eccleſia eſt tutũ refugiũ delinquẽtib. ad eã cõfugiẽtib. multò magis tueri debet debitorẽ ex cauſa ciuili, qui captus in Eccleſia pro ciuili debito eſt malè captus, & dẽt relaxari ſm̃ Marſ. in l. vnic. n. 111. C. de rap. virg. vbi teſtatur, ita ſeruari de cõſuetudine, & ſequitur Boſſ. tit. de captur. n. 26. dicẽs, quod ita tenẽt cõiter Doct. in l. pleriq;. ff. de in ius voc. & hoc attẽta iuris cõmunis diſpoſitione, non habet difficultatem.
2 Sed difficultas eſt, vbi viget ſtatutũ, quod debitores ꝑ debito perſonaliter capiãtur, quo in caſu cõſuluit Oldr. cõſ. 54. & reſpondit. Cũ ꝑſona virtute iuris municipalis ſit effecta, & quodãmodo cõditionata ad ſeruiẽdũ, p̃ſtita ſecuritate, debet extrahi, ne creditor, qui quodammodo eſt dominus, eius ſeruo defraudetur, & hoc bene ꝓbatur ſecundum Oldr. in l. præſenti, §. ſanè. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. vbi ſeruus, vel aſcriptitius, vel alterius conditionis ſuppoſitus, præſtita ſecuritate, extrahitur.
Et Princeps, qui immunitatem conceſſit Eccleſię, licet pęnam, quæ ius publicum reſpicit, vel quæ ſibi erat pręſtãda, & applicãda, potuerit remittere ius partis, tñ non remiſit, argumento eorũ, quæ notãtur in l. 1. C. de in ius vocand. in l. 1. ff. de ſer. fugit. & in c. raptoribus. 36. q. 1.

Facit etiam ſm̃ Oldr. Quia Eccleſia ſolum liberat confugientem ad eam à pœna corporali, vt in c. inter alia. de immun. Eccleſ. c. diffiniuit. 17. q. 4. & c. itẽ conſtituimus. & c. reũ. ea. cauſ. & q. non tñ tollit, quin alia pœna puniatur, & propterea reſpondit Oldr. quod debitor, qui vigore ſtatuti poteſt carcerari, non erit tutus in Eccleſia.

Nimis tñ rigida viſa fuit Oldr. opinio, quapropter in practica non fuit recepta, & certè cum oĩs delinquens pro quocunq; crimine etiã graui tutus ſit in Eccleſia, & in ea capi non poſſit, præterquam in exceptis, multo minus poterit capi debitor, & in ea tutus erit; eſſet enim ridiculũ dicere, quod delinquens in Eccleſia capi nõ poſſet, debitor autem ſic, vt põderat Farinat. d. q. 28. n. 30. in fin. & Oldr. fundamentis reſpondit Couar. d. c. 20. n. 14. var. reſolut. lib. 2. Nam & ſi ſeruus ab Eccleſia extrahatur, & debitor quodammodo ſit ſeruus creditoris, nõ per hoc eſt propriè, & verè ſeruus, & adducta ab Oldr. procederent in vero ſeruo, & in iure veræ ſeruitutis.

Et minus eſt verum, quod Eccleſia tantũmodo intendat ſeruare vitam, & membra confugientib. ad ſe, quia in caſibus non exceptis nullo pacto permittit extrahi, & ſic omnino illos ſeruat incolumes ab omni pęna, vti diximus, ideo debitor erit tutus in Eccleſia, non obſtante dicto ſtatuto; Quod ampliatur procedere, etiam ſi debitum eſſet publicum, ſic Cap. Tholoſ. deciſ. 422. Silueſt. in ſum. ver. immunitas. 3. n. 4. Couar. d. n. 14. & citatis his Farinat. d. q. 28. n. 31. & Decian. d. c. 28. n. 26. & 27.

Et

3 Et prædicta non ſolum vendicant ſibi locum in debitoribus ſupradictis, ſed et in debitore ſuſpecto de fuga, Quamquam Iaſ. in l. vinum, num. 5. ff. ſi cert. pet. teneat contrarium, arguendo de tempore ad locum, & dicit, quod debitor ſuſpectus de fuga capi poteſt etiã die feriato in honorem Dei, per gloſ. quam ſingularem appellat, & approbatam in l. dies feſtos. in gloſ. 2. vbi Bart. & alij notabiliter ſequuntur. C. de feri. & vltra citatos à Iaſ. quod debitor ſuſpectus de fuga capi poſſit die feriato, ſentit Alex. conſil. 159. ſub nu. 7. lib. 2. Marant. in pract. par. 4. 16. diſt. nu. 92. Curt. ſen. de ſequeſtr. q. 10. nu. 47. Didac. var. reſolut. lib. 2. c. 20. n. 14. Iaſ. ipſe in prin. Inſti. de act. nu. 77. & in l. de pupillo. §. ſi quis riuos. in princ. ff. de no. op. nunc. & iſtam glo. ampliat Bal. in c. fi. in fi. de feri. ne dum ſi ſint feriæ ſolẽnes, ſed etiam ſolemniores, & ſolemniſſimæ, vt in die Natiuitatis, vel Paſchatis, ſequitur Ant. Couus inter conſ. Bart. Soc. conſ. 101. circa princ. lib. 4. & Iaſ. in d. l. vinum.

Vbi pariter dicit, Quod ſicuti debitor ſuſpectus de fuga capi poteſt tempore feriato in honorẽ Dei, ita etiam poteſt capi in loco ſacro ad honorem Dei, & hoc probare nititur. Quia non ſolum iudex laicus, ſed etiã creditor laicus poteſt propria auctoritate capere Clericum debitorem, qui ſit fugitiuus, vel præparet ſe ad fugam, vt poſtea cõſignet iudici Eccleſiaſtico, per doctrinã Io. Andr. in c. nullus. de pigno. Et hoc expreſsè decidere affirmat Canon. in c. cum non ab homine, de iudic. vbi Bal. Card.

Florent. & Abb. idem Bald. in c. dilectus, de appellat. & vltra Iaſ. & citatos ab eo hoc tenet Felin. in d. c. cum nõ ab homine, num. 4. qui dicit communem opinionem. Card. Alban. conſ. 13. nu. 5. Seuerin. de debit. ſuſpect. & fugit. in 5. q. n. 18. & 19.

Nec ſufficeret dicere, quod diuerſa ſit ratio in tempore, & loco. Nam Maieſtas Dei ita videtur offendi, quando caperetur tempore ſacratiſſimo, ſicuti in Eccleſia, & propterea inquit Iaſ. non eſſe ponere os in cœlum, ſi diceretur, debitorem ſuſpectum de fuga in Eccleſia capi poſſe.

Contra Iaſ. more ſuo inſurgit Dec. in eadem l. vinum, num. 8. vbi affirmat, æquiparationem non procedere, cum adſit diuerſa ratio, & poſtquam ab Eccleſia extrahi non debet, licet quis quæcumq; delicta grauia commiſerit. c. inter alia. de immun. Eccl. à fortiori nõ ſunt extrahendi debitores ex cõtractu, & ita obſeruari quotidie in fallitis prætendit Decius, qui in Eccleſia ſunt tuti, & ſecuri, non obſtãte ſuſpitione fugæ, & Couar. d. c. 20. ſub num. 14. tenet, quod Iaſ. argumentatio ſufficiens non ſit, ſiquidem hac in ſpecie minimè licet de tempore ad locũ argumẽtari propter diſparem rationem, quæ manifeſta eſt, & conſtat. Nam tempore feriato licitum eſt homicidam, aliosve delictorum reos capere, quod ipſe Iaſ. nõ negaret, & probatur in l. prouinciarum. C. de feri. & tamen hos non licet ab Eccleſia abducere, & contra Iaſ. tenet Purpura. in d. l. vinum, n. 10.

Vnde

Vnde dicẽdum erit debitorem, quãtumuis ſuſpectum de fuga, in Eccleſia capi nõ poſſe, cum nullibi expreſſum ſit in hac ſpecie Eccleſiarum immunitatem nõ prodeſſe his, qui ad eas cõfugiunt, & ſic regulæ ſtandum erit, ita Couar. d. cap. 20. ſub nume. 14. quem ſequuntur Decia. in d. c. 28. n. 34. & Farin. d. q. 28. n. 32. vbi de cõmuni teſtatur, & firmat Abb. in d. c. inter alia, n. 22. Rom. cõſ. 277. & conſil. 234. Aufrer. in deciſ. Tholoſ. 422. qui dicit communem, & in practica fuiſſe obtẽtum. Io. de Viſch. de immun. Eccleſ. n. 55. Henrich. Boich. in c. Eccleſiæ de immun. Eccleſ. vbi lõgam facit diſtinctionem, & volunt omnes in l. præſenti. C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug. hoc idem ſentit Rip. in c. 1. num. 88. de iudic. Ludo. Gomez. in §. ſupereſt, nu. 6. Inſtit. de act. Remig. de immun. Eccleſ. 27. fallent. nu. 4. & ſeq. ibique de communi Duen. tract. reg. reg. 175. in 3 limit.

4 Quam propoſitionem Decia. Couar. & Farinat. reſtringere conãtur ad decoctores, & fallitos, qui maximo Reipublicę diſpendio, ex pecunijs, & rebus alienis, dum negociationem quæſtuariam exercẽt, operam vſuris, & fęnoribus ſtrenuè dantes, lautè, & opiperè viuentes, decocti tandem verſuram faciunt, ad Eccleſiam cõfugientes, creditores omnes miſerè fallunt, quod grauiſſimum crimen eſt, taleſque, vt publici latrones à diuerſis Conſtitutionibus, grauiſſima, & capitali pœna plectuntur, & habemus Bullam Sanctiſſimi Pij V. & ob id hac immunitate minimè gaudere, vltra prædictos voluit Boer.

deciſ.

deciſ. 215. n. 7. Sed liceat mihi, quid ſentiam in medium afferre, cum iſti decoctores adeo cautè res ſuas componant, vt rarò, aut nunquam verificetur in eis caſus Bullæ præfatæ, ſemper enim aduerſæ fortunæ infortuniũ appa rere faciunt. Ac etiam quia in Bulla ipſa non priuantur hac immunitate, & quamquam publicis latronibus cõparentur, difficile erit, vt in eis concurrant ea, quæ diximus ſuperius eſſe neceſſaria ad latronem publicum con ſtituendum, & præcipuè frequentia actuum, ex quo iſti decoctores, vltra primam vicem non inueniunt, qui eis credant pecunias, & bona, quapropter puto, quod Eccleſiaſticæ immunitatis erunt capaces.

An Conſuetudo poſſit dare facultatem laicis Iudicibus extrahendi propria auctoritate confugientes ad Eccleſias. Cap. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo dat iuriſdictionem.*
Quod ampliatur etiam in iuriſdictione ordinaria.
Et dat meram, mixtam, altam, & baſſam, & imperioſam iuriſdictionem.
Quinimo, & ſpiritualem.
2 *Stante conſuetudine extrahendi delinquentes ab Eccleſijs ad*

ad quas confugerunt, multi voluere, quod iudices laici per ſeipſos extrahere poſſent, quod declaratur nu. 12.

3 Conſtitutio Gregoriana tantum reuocat facultates à Sede Apoſtolica conceſſas, & non quæ competunt vigore conſuetudinis.

4 Conſuetudo eſt quid facti, ideo plenè probanda, cum allegare non ſufficiat.

Probatio conſuetudinis difficillima, & quare.

5 Conſuetudo eſt ſtricti iuris, & non extenditur.

Et tantum habet de actu, quantum habet de potentia.

6 Conſuetudo ſtatuto æquiparatur, hinc non inducitur ſuper his, ſuper quibus populus expreſsè ſtatuere non poteſt.

7 Conſuetudo irrationabilis non valet.

Et quæ dicatur irrationabilis.

8 Conſuetudo legi contraria, vt legem tollat, debet eſſe introducta ſciente Principe.

9 Abſens à loco, quæ ibi fiunt ſcire non præſumitur.

10 Conſuetudo modicam iuriſdictionem ſolummodo tribuit.

11 Conſuetudo iuriſdictionem tribuere poteſt, dummodo utentes ea ſint capaces.

Hinc laici non poſſunt per conſuetudinem acquirere iuriſdictionem extrahendi ab Eccleſijs, cum ea ſint incapaces.

12 Doct. citati in contrarium non dicunt, quod per conſuetudinem tribuatur iuriſdictio laicis iudicibus extrahendi ab Eccleſijs delinquentes, & quomodo intelligantur.

13 Conſuetudo Eccleſijs oneroſa tollenda, & notabile Surdi dictum in conſil. 396. refertur.

Cvm

1 CVM conſuetudinem iuriſdictionem tribuere dicat tex.l.fi.vbi gloſ.in ver.cõſuetudinẽ.C.de eman. liber. c.dilecti. vbi Doct.& gloſ. in ver. conſuetudinem.de arbitr.Oldr.conſil. 11.colum.2.verſ. item proponit,& conſ.128.col.2.verſ.nec per hoc poteſt dici. Bal. in l.cum Prætor.in princ.2.lect.ff.de iudic. Rom. cõſ.300.Pute.de Synd.in ver.inſtrumentum.ibi, (& quia cõſuetudine)Soc.ſen.cõſ.39.n.26.lib.4.Lanfranc. Balb.deciſ.120.Marſ.cauſ.crim.cõſ.90.n.11.& ſeq. & cõſ.100.n.19.eſt tex.in c.duo ſimul,ibiq; Panor. 3.not. de off.Ord.glo.in c.quãto.in ver.ſi Prælati.ad fin. eo. tit.gloſ.in c.cõquæſtus, in ver.cõſuetudo.in fi.9.q.3. Felin. latè in c.cum cõtingat,num.2. de for.compet.& Bart.vbi apoſt.in l.viros,in fi.C.de diuerſ.off.lib.12.ampliat. quod cõſuetudo etiam iuriſdictionem ordinariam cõcedit. Quam propoſitionem extẽdit Bald. in l.etiam, col.4. verſ. modò reſtat quærẽdum. C.de excep.ad meram,mixtam,imperioſam,altam,& baſſam iuriſdictionem,& Guid.Pap. poſt alios ſing.416.vtrum conſuetudo.§.1.etiam ſpiritualem iuriſdictionem conſuetudinem dare affirmauit.

2 Vnde multi aſſerere conati ſunt,quod ſtãte cõſuetudine extrahẽdi eos,qui ad Eccleſias cõfugiſſent, poſſint de iure impunè iudices ſeculares per ſe ipſos extrahere,& vidi quãdam ſcripturam manu ſcriptam, in qua citãtur Couar.var.reſolut.lib.2.c.20.ſub n.4.Clar.in pract.§.fi.

q.30.

q. 3 o. Decia. in c. 28. n. 6. lib. 6. par. 2. Igne. in l. 1. in prin. nu. 11. & 16. ff. ad Syllan.

Et ſentẽtia iſtorum fundatur, quod cum immunitas ſit de iure poſitiuo, vti diximus, iuri poſitiuo poteſt conſuetudo derogare. c. fi. de conſuet. c. in iſtis, cũ duob. ſeq. 4. diſt. & c. placuit. 22. diſt. & notatur in l quibus. ff. de ll. ideo ſtãdum erit conſuetudini, ſecundum Hoſtienſ. in c. inter alia, num. 5. de immun. Eccleſ. vbi Innoc. in prin. & in fin. quẽ ſequũtur Io. Andr. & Butr. & facit conſ. Oldr. 54. vbi reſpõdit fore capiẽdum debitorem in Eccleſia pro ciuili debito, vigẽte ſtatuto, quod debitor perſonaliter capi poſſit, quod attẽdendũ, quia ſeruatur in hac materia loci conſuetudo, & huius ſententiæ citatur Anch. in d. c. inter alia. de immun. Eccleſ.

3 Et non obſtare Conſtitutionem noſtram Gregorianã, quàm ſæpè miniſtri laici contẽdũt, quia per eã non derogatur conſuetudini, cum lecta, & perlecta Bulla ipſa, nullum verbum de conſuetudine reperiri prætendant, hinc per Conſtitutionem hãc non cẽſetur derogatũ conſuetudini, per doctrinam Oldr. conſ. 220. poſt princ. & Aym. conſ. 244. nu. 13. & audiui aliquãdo iuriſdictionis laicalis Miniſtros aſſerere, qđ Sãctiſſimus Gregorius in iſta Cõſtitutione nil aliud fecit, nec facere voluit, niſi reuocare Bullas Pij, & Sixti, omniaq; indulta, & priuilegia per Romanos Pontifices, Principibus ſecularibus conceſſa, circa capturas delinquẽtium, qui ad Eccleſias cõfugiſſent. Si enim Principes ſeculares non innitãtur di-

 ctis

ctis Bullis, nec Apoſtolicis priuilegijs, vel indultis, ſed in conſuetudine immemorabili, quæ iuriſdictionem hanc extrahendi eis tribuit, Bulla ipſa non reſiſtit.

Sed prædictis non obſtantibus, ego, qui vti Sacerdos, licèt indigniſſimus, ſemper totis viribus immunitatem Eccleſiaſticam deffendere conabor, contrarium de iure dicendum oſtendere confido.

4 Et aduertēdum eſſe duxi, quod cōſuetudo eſt quid facti, ideo probāda, nec ſufficit allegare, gloſ. fi. in Clemēt. vnic. de reſtit. in integ. in c. nō eſt. in ver. quem allegat. de cōſuet. in 6. cum innumeris cōcord. adductis à Felin. in c. cum dilectus, ſub num. 6. de accuſat. & in c. quoniam cōtrà. col. 20. de probat. Decia. cōſ. 402. n. 11. & cōſil. 538. n. 8. Aret. cōſ. 23. nu. 1. & firmat Pacian. in tract. cui incumb. on. prob. c. 27. num. 141. par. 2. & fuit opinio Bar. in l. 2. nu. 27. C. quæ ſit long. conſ. & reſponderunt Roland. conſil. 32. num. 23. lib. 2. Menoch. conſ. 37. nu. 92. lib. 1. Becci. conſil. 2. in fi. citati à Surd. conſil. 354. num. 24. lib. 3.

Cuius conſuetudinis probatio difficilis eſt, conſideratis ijs, quæ in illa probanda exiguntur, ita Fulgoſ. conſil. 6. ad fin. Dec. d. conſil. 402. ſub num. 13. & conſil. 538. num. 9. Roland. conſil. 53. num. 33. lib. 2. Burſatt. conſil. 57. num. 2. in fin. lib. 1. eo quia eſt mutabilis, iuxta ſententiam Hoſtien. in ſum. tit. de conſuet. & cauit Rom. ſing. 369. proſequitur latiſſimè Maſcard. cōcluſ. 423. in prin. par. 1. vbi multos citat. Et Card. Florent. in c. fi. q. 4. in fi.

de

de cõſuet. quem ſequitur Aym. conſ. 325. n. 1. affirmauit, magna opus eſſe diligentia in formãdis capitulis ſuper probatione conſuetudinis, cum plenè probãda ſit, ſecundum doctrinam Bar. in repet. l. 2. q. 27. C. quæ ſit long. conſuet. & teſtes probare debẽt actus, actuũ finẽ, temporis diuturnitatem, eſſe debent plures, eorundem actuum, & deponere debent de diuturnitate temporis, incipiente ab aliquo actuum habilium ad conſuetudinẽ inducendam, & quod non ſit de contrario memoria, imò quod eſt fama, ita factum, & obſeruatum fuiſſe ſemper, & quod illi actus fuerunt ſcientibus, & conſentiẽtibus omnibus tacitè, vel expreſsè, vel ſaltem maiori parte illorum, qui poſſunt conſuetudinem inducere, ita cõcludit Bellamer. deciſ. 64. & deciſ. 65.

Supradictis ſic poſitis, probanda erit in primis conſuetudo prætenſa extrahendi confugiẽtes ad Eccleſias, quę quomodo probari poſſit, cogitent ipſi Miniſtri laicalis iuriſdictionis.

5 Rurſus erit conſiderandum, quod conſuetudo eſt ſtricti iuris, & non extenditur. Innoc. in c. dilectus. col. 3. in ver. ſupradicto. de off. Archid. & in c. cum P. verſ. & licet hi quibus. de fid. inſt. Oldr. conſ. 237. col. 1. verſ. & ꝑ hoc vellẽt aliqui. Bar. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto. ff. de itin. act. priu. & in Authen. qui rem. in fin. C. de ſacro. Eccleſ. Bal. in c. 1. in fin. de cogni. feud. & in Authen. ſi quis ruinas. col. 1. verſ. inducit etiam rationem, C. de ſacr. Eccleſ. Panorm. in c. quod trãſlationem nu. 5. de off. lega. Dec.

conſ.8.ſub nu.4.conſ.142.n.5.& conſ.483.n.22. Grã-mat.poſt alios deciſ.92.n.4.5. Aym.conſ.111.num.16 conſ.121.n.8.& cõſ.170.n.4. P. Rauẽn.de cõſuet. col. 7.verſ.conſuetudo eſt ſtricti iuris.ſub nu.73. Et docuit Bal.in c.1.in prin.ſub n.21.qui feud.dar.poſſ. Quod con-ſuetudo tm̃ habet de actu, quantum habet de põtẽtia, & nõ plus, & idẽ Bal.in l.fi.n.14.C.com.vtr.iudic.dicebat, quod conſuetudo tm̃ habet de potentia, & effectu, quã-tum habet de vſu, & voluit Bar.in d.l.1.§.ſi quis hoc in-terdicto. Alex.conſ.110.lib.5. Aym.alios citãs, cõſ.30. n.5.& firmat Surd.conſ.393.n.20.& prius dixerat cõſ. 382.n.44.& conſ.424.n.43.lib.3. ideo in conſuetudine nil ſuppleri debet vltra ſolitam obſeruationẽ, & ſi con-ſuetudo de aliquo non diſponit, nec nos diſponere debe-mus, ſm̃ Bal.conſ.275.in fin.lib.2. Aym.conſ.30.nu.5. Eo quia in conſuetudine non fit extenſio de vno actu ad alium, nec de vna ad aliã perſonam, vt latè probat Natt. conſ.555.n.5. Roland.conſ.94.n.17.lib.2. Ceph.conſ. 358.n.45.& ſeq. Rolãd.cõſ.69.n.30.& ſeq.lib.3. Crot. conſ.67.n.6.lib.1. Becci.conſ.73.n.14. Bellon.conſ.42. n.6. Neuiza.conſ.9.n.32.& concludit Oſaſc. deciſ.Pe-dem.29.n.16.& reſpondit Surd.conſ.393.n.21.lib.3. Et propterea neſcio videre, quomodo eorum intẽtionẽ fundare poſſint in ꝓtenſa conſuetudine, quæ, vt diximus, variabilis eſt, & non poſſumus ex illa certam regulã for-mare, ex qua dicere poſſimus, confugientes ad Eccleſiã in quocunq; caſu extrahi poſſe, cum delicta ſint diuerſi

gene-

generis; & licet conſuetum ſit extrahere aliquem delinquentem, nõ propterea ad cæteros extẽdere debemus,
6 Nec non conſuetudo iſta; & ſi probata legitimè eſſet, tamẽ cum ſtatuto æquipareтur, l. de quib. ff. de ll. l. Magiſtratus. ff. ad munici. c. cum dilectus. de cõſuet. Clem. 1. in fin. prin. & ibi Card. vlt. not. de vſur. Dec. in c. quæ in Eccleſiarum. n. 13. de conſtit. Aym. cõſ. 96. n. 6. Ideo nõ inducitur ſuper his, ſuper quibus populus expreſsè ſtatuere non poteſt. Bar. in conſ. 136. in fin. Aym. conſ. 134 n. 25. & latius de antiq. temp. in 4. part. ſect. 1. n. 13. cum ſeq. Sed in materia iſta immunitatis Eccleſiaſticæ non ſolum populus, ſed nec etiam Principes ſeculares aliqd ſancire poſſunt, vt ſcribũt omnes in c. ſolitæ. de maior. & obed. & in c. 1. & in c. cum. de conſtit. & diximus in 1. cap. n. 4. Qua de re data iſta conſuetudine, etiam plenè probata, nullius erit momenti.
7. Ac ẽt conſuetudo irrationabilis de iure nõ valet. tex. habem⁹ in c. 1. in fin. vbi gloſ. in ver. irrationabilia de Cõſt. in 6. Hoſt. i ſum. tit. de Cõſuet. §. qd ſit conſuetudo. ſub n. 2. & firmat Aym. conſ. 96. n. 3. & conſ. 116. n. 4. Et quãquã certò ſciã, iudicis arbitrio relinqui, qñ conſuetudo dicatur irrationabilis, q conſideratis circumſtãtijs loci, temporis, & vtilitate publica, arbitrari debet, vt dicunt Doct. in c. fin. de conſuet. gloſ. in d. c. 1. in ver. irrationabilia. de Conſtit. in 6. Hoſtien. in ſum. vbi proximè. nu 2. Oldr. conſ. 220. col. 1. ver. ideo notauit. Aym. d. conſ. 96. ſub nu. 3. & conſ. 116. ſub nu. 5. P. Rauẽ. in d. tract. de

conſuet.col.6.verſ.quomodo autem conſuetudo, n.65. Menoch. de arbitr. iud. caſ. 82. Tamē hoc etiam ſcio ꝑ quod irrationabilis præſumitur conſuetudo illa, quę eſt Canonibus inimica c.cum venerabilis.in fin. vbi notat Panorm.ſub num. 4. de conſuet.c.ad audiētiam. eo.tit. Bal.in d.l.de quibus.ſub nu. 28.ff. de ll. & fuit de mente gloſ. in c.fin.in ver.rationabilis. vbi omnino Panorm.de conſuet.ibiq; Innocē.in fin. Aret.conſ. 44.n. 2.At cum nos habeamus diſpoſitionem iuris Canonici tribuētem immunitatem iſtam Eccleſijs, vt ex illis delinquentes non extrahātur, conſuetudo contraria erit dicēda irrationabilis, & non conſiderāda,ne dicam attendenda.

8 Et ad effectum, vt conſuetudo legi contraria valeat, debet eſſe introducta ſciēte Principe, cum ſciētia Principis requiratur, vt poſſit per conſuetudinem tolli lex ipſius,ita Oldr. conſ.237.col. 1.verſ. verum à iure conſil. 244.col.2.verſ.quinto opponebatur, & conſ. 254.col. 2. verſ. 3. opponitur,& verſ. 5. opponitur. Ioā.And.ad Spec. de feud.in rub.col. pen.verſ. non omittam ad intellectum Feder.de Sen. conſ.17.col.2. verſ. præterea conſuetudines.Natt.conſ. 574.in fin. & videtur sētire gloſ. in l. 2.C.de iur.nat.gēt.& ciuil. Innocē.in rub. de cōſuet. & in c.pen.idem Innocē. in c. P. de fid.inſtr.nec ſufficeret tolerātia,cum opus ſit expreſſo cōſenſu, per notata in c.cum non ignores.de prębē.& in c.litteras.de cōceſſ. præbē.Quia aliás ſequeretur abſurdum ,quod lex inferioris tolleret legem ſuperioris,quod abſonum eſt,præ-

cipuè hodiè, cum populus totam poteſtatem, & iuriſdi-ctionem tranſtulerit in Principes, vt videtur expreſſum in l. fin. C. de ll. & ſentit Io. Faber. Inſtit de iur. nat. gent. & ciuil. §. ſed & quod Principi nu. 1. Quicquid ipſe Fab. dixerit in §. ex non ſcripto. nu. 8. Inſtit. de iur. nat. gent. & ciui. cuius opinio non eſt tenenda, cum multò plures cõtrarium affirmauerint.

9 Stante itaq; requiſito iſto de ſcientia Principis, eſt impoſſibile, quod ſimilis conſuetudo, ſciẽte Summ. Pont. fuerit introducta, qui cum vbiq; locorum eſſe pñtialiter non poſſit, ei⁹ ſciẽtia nõ pſumitur c. fin. qui matr. accuſ. poſſ. l. Titius. §. Luti⁹, vbi Bal. ff. de lib. & poſth. Dec. cõſ. 38. ſub nu. 7. conſ. 64. ſub nu. 5. & conſ. 328. ſub nu. 6. & Iaſ. poſt Aret. ibi in l. 2. §. voluntatem. n. 17. ff. ſol. matr. voluit, vt abſens à loco ſcire non prӕſumatur quæ fiât ibi, etiam à coniunctiſſima perſona, ſequitur Henric. Ferrat. ad repert. Millian. in ver. abſens il 2. Quod aũt Sũm. Pont. neſciuerit, quod Miniſtri laici extraherent confugientes ad Eccleſiam, detegitur manifeſtè ex Conſtitutione iſta, in qua Sum. Pont. hoc intellecto, ſanciuit, ne in poſterum ſimilia perpetrare præſumant, & materiã iſtam immunitatis Eccleſiarum ad vnã reduxit formã, quæ inuiolabiliter erit ſeruanda: Et ideo quauis conſuetudine non obſtante, non poſſunt iudices laici ex ſe ipſis delinquentes extrahere abſq; pœnarum incurſu, de quibus ſuo loco dicemus.

Ac pariter cum habeamus claram Canonum diſpoſi-

tionem, quod delinquentes non ſint ab Eccleſia extrahendi, non ſufficeret probare conſuetudinem adeſſe extrahendi, ſed oſtendendum eſſet, quod contraria fuit inducta conſuetudo, per quam Canones fuerint ſublati, & hoc in caſu ſimplex obſeruantia non ſufficit; niſi etiam demonſtretur, quod in cōtradictorio iudicio fuerit obtenta, vti firmat Surd. multis citatis conſ. 393. numero 25. lib. 3.

Nec obſtant ſuperius adducta de conſuetudine tribuente iuriſdictionem, quæ procederent, vbi conſuetudo plenè probata eſſet, & eſſet rationabilis, vti demon-
10 ſtrauimus. Et prædicta vera forſitan eſſent de modica iuriſdictione, vt declarat Roſſell. citatis alijs, in tract. de
11 indulg. nu. 433. & ſupradicta vendicarent locum, data capacitate, & habilitate vtentium, vt notabiliter docuit Io. Monach. in c. 2. de præben. quem ſequuntur Abb. & Felin. in c. cauſam. de præſcript. & in c. quanto. de conſuet. Bal. in l. omnes. ff. de præſcript. 30. & c. Domin. in c. Catholica. 11. diſt. Abb. & Io. de Anan. in c. ad hæc. de ſimon. & Card. conſ. 58. Sed laici videntur incapaces huiuſce iuriſdictionis, vt annuit expreſsè Sanctiſſimus in Bulla iſta, ibi.

(Ne autem Curiæ ſecularis prædictæ Miniſtri &c.) vbi mandat Pont. quod etiam in caſibus exceptis per ſe ipſos extrahere non præſumant, ſed obtenta licentia Epiſcopi, vel eius officialis, & cum interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ extrahantur; ergo neque tempore capaces

Digitized by Google

fieri poſſunt per conſuetudinem.

Non reſiſtunt prædictis authoritates Scribentiũ, quas oretenus audiui ex aduerſo citari, & in primis Couar. var. reſolut. lib. 2. nu. 4. c. 20. qui in libro meo non dicit; quod per conſuetudinem detur facultas laicis iudicibus extrahendi ab Eccleſia, ſed tantum quærit, an Eccleſia nondum conſecrata gaudeat immunitate, & dicit, quod plurimum hac in re valet conſuetudo, quæ quidem potiſſimum eſt inſpicienda, & Clar. in pract. §. fin. q. 30. minus loquitur de conſuetudine tribuente iuriſdictionem, ſed tantum tractat de immunitate cõceſſa Eccleſijs, ob quarum ingentem numerum hodie de cõſuetudine eſt valde reſtricta. Decian. quoq; d. c. 28. num. 6. non dicit quicquam de conſuetudine dante iuriſdictionem, & tãtummodo voluit, quod ſtante conſuetudine extrahẽdi, iudices laici excuſentur à pœnis inflictis violatoribus huiuſce immunitatis, & non immeritò, quia ad excuſandũ à pœna quælibet cauſa etiã beſtialis excuſat l. igitur. §. 1. ff. de lib. cauſ. gloſ. in l. plagij. la 2. in ver. iuſta, C. de plagiar. & in l. vnic. in ver. hoc iudicium in fin. ff. ſi quis iud. non obtemp. & gloſ. fin. in l. 1. ff. de abige. cum ſimilibus, Conſ. vero Oldr. ab omnibus reprobari aliàs oſtẽdim⁹, cum eius ſententia nimis dura viſa fuerit, vti diximus c. 13. nu. 2. ac etiam Oldr. in d. conſ. reſpondit, quod debitor, ſtante ſtatuto, quod poſſit capi de pſona, põt extrahi ab Eccleſia, & in hoc ſtandum eſſe cõſuetudini, ſed nõ dicit, quod iudex laicus vigore conſuetudinis habeat fa-

cultatem extrahendi, & ſic omnes, qui ſolent adduci nõ loquuntur in terminis quæſtionis noſtræ. Et cum ſimilis conſuetudo grauamen afferat Eccleſijs, debet tolli iudicis officio, vt decernit textus c. 1. de conſuet. & propterea dato etiam, quod per Cõſtitutionem noſtram expreſsè non legatur derogatum cõſuetudini prætenſæ, attamen tãquam onerosa Eccleſijs eſt remouenda, & ſacrum Tridẽt. Concil. ſeſſ. 25. c. 20. decernit, & præcipit ſacros Canones, & cõcilia generalia omnia, nec nõ alias Apoſtolicas ſanctiones in fauorem Eccleſiaſticarũ perſonarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & cõtra eius violatores editas, quæ omnia præſenti etiam decreto innouat, exactè ab omnibus obſeruari debere, ideo cõcludẽdum erit, quod nullo pacto iudices laici poſſint propria authoritate delinquẽtes, qui in Eccleſiam ſe receperint, extrahere, & in hac materia cõſuetudinis introducendæ referre volui, quæ piè, & doctè ſcribit Surd. qui tamẽ ſemper bene audiuit, in conſ. 396. n. 33. lib. 3. q. affirmauit, quod in ea introducenda uis aliqua, vel metus ſemper interuenit: multa enim Summ. Pontifices diſſimulando tolerarunt, non quia ea concederent, aut approbarent, ſed quia illius temporis ratio non patiebatur, quod fieret cõtradictio, vel quia id minus malum viſum fuit, ſed Deus Opt. Max. qui omnium geſtorum veritatem habet præ oculis, & cui nil eſt abſconditum, fortè aliquo tempore has ſuæ Eccleſiæ iniurias vindicabit.

De Pœnis extrahentium ab Eccleſia. Cap. XV.

SVMMARIVM.

1 *Poena 30. librarum argenti examinati puriſſimi poſſunt puniri violantes Eccleſiaſticam immunitatem, extrahendo confugientes ad eam.*

2 *Pœna nonagintorum ſolidorum aliquando puniri oſtenditur, & publica imponitur pœnitentia arbitrio Epiſcopi.*

3 *Reprobatur opinio tenentium exactionem iſtarum pœnarum perdidiſſe Eccleſiam.*

4 *Puniuntur violatores immunitatis Eccleſiaſticæ excommunicationis pœna.*

5 *Læſæ Maieſtatis crimen incurrunt violatores huius immunitatis.*

Et redditur ratio.

6 *Speciale huius criminis videtur eſſe, quod affectus puniatur.*

Et quomodo procedat, declaratur.

7 *Pœna arbitraria puniuntur hodie violatores Eccleſiaſticæ immunitatis.*

8 *Nunquid excuſentur ab hac pœna per conſuetudinem, quæ vigeret, confugientes extrahendi?*

SACROSANCTA Tridentina Synodus in c. 20. ſeſſ. 25. de reformat. nec non Conſtitutio hæc noſtra Gregoriana non determinant pęnas, quibus ſunt plectēdi huiuſcæ Eccleſiaſticæ immunitatis violatores, ſed tātum puniendos eſſe mandant pœnis ſacris Canonibus, & Oecumenicis Cōcilijs inflictis, vnde pœnas ipſas referre volui.

1 Et in primis in c. quiſquis. 17. q. 4. Alex. PP. II. ſanciuit. Quiſquis inuētus fuerit reus ſacrilegij, Epiſcopis, vel Abbatibus, ſiue perſonis, ad quos querimonia ſacrilegij iuſtè pertinuerit, 30. libras examinati argēti puriſſimi cōponat; Et ibidem declarādo, quis dicatur ſacrilegiū committere, ſubiungit. Sacrilegium committitur, ſi quis infregerit Eccleſiam, vel 30. Eccleſiarum paſſus, qui in circuitu Eccleſiæ ſunt, vel domos, quæ infra prædictos paſſus fuerint, aliquid inde diripiēdo, vel auferēdo. ex quo tex. colligi voluit Clar. in pract. §. fi. q. 30. n. 1. quod extrahētes delinquētes ab Eccleſijs, in quibus ſe receperint, pœna prædicta puniantur, huius quoquè opinionis fuit Decia. tract. crim. c. 28. n. 4. lib. 6. par. 2.

2 Et in c. ſi quis cōtumax. 17. q. 4. in hæc verba cauetur. Si quis cōtumax, vel ſuperbus timorem Dei, vel reuerentiam ſanctarum Eccleſiarum nō habuerit, & fugientem ſeruum ſuum, vel quē ipſe perſequutus fuit, de atrio Eccleſiæ, vel de porticibus Eccleſiæ quolibet modo adhęrentibus, per vim abſtraxerit, pro immunitate nonagin-

tos

tos ſolidos Epiſcopo componat, & ipſe publica pœnitẽtia iuſto iudicio Epiſcopi mulctetur.

3 Et quamquam Clar. in d. q. 3 0. aſſerat, quod hodie non exigitur hæc pœna, quia per deſuetudinem perdidit Eccleſia ius eam exigẽdi, vt atteſtatur glo. in c. cum multæ. in verſ. cõnubit. 1 5. q. vlt. quã glo. refert, & ſequitur Ang. de Caſtr. inter cõſil. Paul. Caſtrẽ. ſui patris cõſil. 4 5 8. circa fi. lib. 2. & comprobat Decia. d. c. 2 8. n. 4. lib. 6. par. 2. Tamen Sacrum Tridẽt. Cõcilium d. c. 2 0. ſeſſ. 2 5. de reforma. nõ ſolum cõfirmat, ſed etiam, quatenus opus eſt, renouat omnes ſacros Canones cõtra violatores immunitatis Eccleſiaſticæ editos, ibiq; monẽtur Impe ratores, Reges, Reſpublicæ, & Principes omnes, ne ab vllis Baronibus, Domicellis, Rectoribus, alijſve Dominis tẽporalibus, ſeu Magiſtratibus, maximèq; Miniſtris ipſorum Principũ, vllo pacto lædi patiãtur, ſed ſeuerè in eos, qui Eccleſiæ libertatem, & immunitatem, ac iuriſdictionem impediunt, animaduertant.

Et præfatorum Canonum, & Conciliorum cenſuræ, etiam per Cõſtitutionem noſtram cõfirmãtur, Ideo nõ amplius in deſuetudinem abijſſe dicẽdum erit, vnà cum Farinat. de carcer. & carcerã. q. 2 8. ſub num. 5.

4 Vltima pœna, quæ de iure Canonico irrogatur iſtis violatoribus immunitatis Eccleſiaſticæ, eſt excommunicatio, vt habetur in c. deffiniuit. 1 7. q. 4. & c. frater. ea diſt. & q. & quod iudex ſecularis extrahẽs excõmunicationis mucrone feriatur, probatur in c. inter alia. de immunit.

Eccleſ.

Eccleſ.& in c.minor.iuncto.c.ſi quis cōtumax.& c.quiſquis, & quod ibi notatur. 17.q.4.& ſecundum Silueſtr. in ſum.ver.immunitas,il 3.n.12.debet extrahēs excommunicari,& cōdemnari pecuniariter,& imponi ſibi publica pœnitētia,nec reſtitui communioni,niſi reddat extractum, vti obſeruatum fuiſſe diximus ,in c.1.in Rege Bonifacio tempore Diui Auguſtini.

5 De iure quoq; ciuili punitur violator iſtius immunitatis grauiſſima pęna, cum per eam incurratur in crimen læſæ Maieſtatis.l.2.C.de ijs,qui ad Eccleſ.confug.& diximus in c.9.ſub nu.2.Et pro ratione poſſumus aſſignare. Nam ſi offendens temporalem Maieſtatem incidit in crimen iſtud.l.quiſquis.C.ad l.Iul.Maieſt.à fortiori debet tātò magis incurrere is,qui Diuinam offendit.l. quidam. verſ.cum ſanè, & l.ſi quis in hoc genus. C. de Epiſc. & Cler.in Authēt.Gazaros.C.de hæret.offendēs autem Eccleſiam offendit Diuinam Maieſtatem, quia Eccleſia eſt domus Dei,vt habetur Ioā.c.2.& hac ratione vtitur Oldr. d.l.2. C.de his, qui ad Eccleſ.cōfug.relatus,& amplexus à Decia.d.c.28.n.2.lib.6.& voluit Panor. in c.inter alia. de immun.Eccleſ.proſequitur Boer. in tract. de ſeditio.in 7.& vlt.præſuppoſito,num.56.& 57.& ſentit Iodoc. in pract.crim.rub.de viol.Templo. c.106.n.1.& ſeq.Io.Monticell.poſt mille.in pract.crim. reg.12. n.12. Clar.in pract.§.fi.q.68.verſ.extrahens aliquem Menoch. de arbitr. iud.caſ.360.nu.68.& Gig.de crim.lęſ.Maieſt.lib.1.tit.qual.& à quib.crim.læſ.Maieſt.

com-

committ. q. 10. num. 10. qui num. 4. ſcribit, quod tam ex diſpoſitione legum, quam Canonum, nemo ex Eccleſia extrahi poteſt, niſi de licẽtia Sum. Põtificis, cum ad eum tãtummodo ſpectet hãc licẽtiam cõcedere, & eſt de reſeruatis. PP. & propterea extrahens confugientem ad Eccleſiam vſurpat iuriſdictionem Pontificiam, & iure meritò in pœnam læſæ Maieſtatis incidit, per tradita ab eodem Gig. vbi ſupra q. 21. & cum Gig. reſidet Farin. d. q. 28. num. 2.

6 Et ita eſt exoſa legibus ipſis violatio immunitatis Templorum, vt Leo Imperator in l. præſenti. C. de his, qui ad Eccleſ. cõfug. ſtatuerit, quod qui nuda tãtum cogitatione auſus fuerit tẽtare confugientem ad Eccleſiam inde extrahere, pœna mortis, & vltimi ſupplicij animaduerſione plectetur, Vnde ſpeciale erit inuiolantibus immunitatem Eccleſiaſticam, vt affectus, qui in puris terminis cogitationis cõſiſtit, & ad nullos extrinſecos actus productus ſit, puniatur, cõtra regulas communes, quæ volunt, nullatenus in foro fori puniri. l. cogitationis. ff. de pœn. & c. cogitationis, de pęnit. diſt. 1. cum alijs cõgeſtis per Menoch. de arbitr. caſ. 306. nu. 5. & num. 26. & ſeq. ſed de iſta illatione valde dubito, quia gloſ. Bart. & Salic. in eadem. l. præſenti. docuere, illius tex. pęnam non habere locum, niſi cogitatio eſſet producta ad actũ proximum, & ad aliquem tractatum, quia tex. ibi dicit,) aut nuda ſaltem cogitatione, atq; tractatu,) & ſic vltra cogitationem requirit copulatiuè tractatum, vt annotauit

erudi-

eruditiſſimus Menoch. d.caſ. 306.n.68.& firmat Farin. d.q.28.nu.3.in fin.

7 Verum Iodoc. in pract. crim.rubr.de violat.templo.c. 106.num.4. exponendo pœnam impoſitam à iure Canonico violatoribus templorum, dicit eſſe damnandos ad reſtitutionem perſonæ auulſæ, cum omnibus dãnis, & intereſſe,& vlterius in aliquam pœnam arbitrariam, iuxta qualitates,& circumſtantias rerum,per ea, quę notantur in c.non minus,& in c.aduerſus.de immun.Eccl. & habemus glo.in d.c.ſi quis contumax. ver.componat. 17.q.4.Hoſt.in ſum.tit.de immun.Eccleſ.§.quæ pœna, in princ.ſum.Angel.in ver.immunitas.verſ.21.Io.de Viſch. in tract.de immun.Eccl.n.65.& affirmat Silueſtr.in ſum.ver.immunitas,il 2.ſub nu.8.

Et ſic videmus,quod ſemper tranſgreſſores immunitatis noſtræ grauiter puniuntur.

8 Sed quia Decia.in d.c.28.n.6.lib.6.par.2.aſſerere non timuit, quod ſtante conſuetudine extrahendi per Miniſtros laicalis iuriſdictionis delinquentes, qui ad Eccleſiã confugerint,excuſetur inde etiam inuitum abducens,de eius dicto quærendum eſſe duxi. Quia in ore omnium eſt,quod cõſuetudo, etiam quod ſit iniqua,excuſat à pęna temporali.glo.1.vbi Panor.& apoſt.ad eum in c.cum venerabilis,de conſuet.& in c.abijciuntur.in ver.crimẽ 32.q.4.Alex.conſil.172.num.6.lib.2.quod duplicatur, conſil.41.lib.4.conſil.233.num.13.& conſil.240.n.8. lib.6. Dec.conſil.170.ſub num.2.conſ.175.ſub nu.7.& in c.

in c. nam & concupiſcentiam. 2. lect. ſub num. 6. de conſtit. Marſ. in princ. l. 1. num. 83. ff. de Sicar. & cauſ. crim. cõſ. 90. num. 8. & conſ. 100. n. 8. & in pract. §. quoniam, nu. 97. Abb. in c. fi. in fin. ibiq; apoſt. de Conſtit. & in c. cum in Eccleſię, vbi etiam latiſſimè apoſt. de Simon. Roman. ſing. 19. & ibi adden. & conſ. 466. in prin. Felin. in c. non ſatis, in prin. de ſimon. Iaſ. vbi alij, in l. de quibus, num. 8. ff. de ll. & in l. ſingularia. ſub nu. 36. ff. ſi cert. pet. & in l. 3. §. 1. num. 15. & in prin. l. qui iuraſſe, num. 7. ff. de iur. iuran. Io. Arno. ſolilo. 90. Rip. in rubr. extr. de iudic. nu. 24. Ro. Gerar. ſing. 83. ad fi. Grammat. deciſ. 50. nu. 3. Pariſ. cõſil. 171. num. 19. lib. 4. Bar. in prin. l. 1. in fi. vbi cæteri, ff. quod quiſq; iur. firmant Hondad. conſ. 53. n. 21. lib. 1. Cęph. conſ. 362. n. 31. lib. 3. Becci. conſ. 4. n. 17.

Attamẽ & ſi prædicta vera ſint, in caſu noſtro nõ procedũt, quia, cum reſolutum ſit in iure, quod delinquẽtes ab Eccleſijs extrahi nequeãt, & iudices laici extrahẽdo cõtraueniãt diſpoſitioni iuris tam ciuilis, quàm Canonici, ideo ob cõſuetudinem non excuſantur, quæ potius dicitur prauus vſus, & abuſus, quã cõſuetudo, & in ijs, quæ de ſui natura mala, & deteſtabilia ſunt, cõſuetudo, etiam quod totus mũdus ea vtatur, nõ excuſat, c. flagitia 32. q. 7. c. obijciuntur. 32. q. 4. glo. in c. ſanè de tempor. ordin. & in c. cum ſecundum leges, de hæret. in 6. Iaſ. in l. ait Prætor, colum. 5. de iureiur. Bald. in l. de quibus. ff. de legi. Innoc. in c. ſanè, de off. ord. Fel. in c. ea quæ, de ſimo. Calcan. cõſ. 28. n. 14. & citatis his, Farin. de delict. & pęn.

q. 20.

q.20.n.46.Et Natt.cõſ.586.n.10.lib.3.reſpõdit,quod ſi manifeſtè apparet ex forma contractus vſuram eſſe commiſſam,conſuetudo non excuſaret à pœna,per tex. in c.inter dilectos,in prin.de exceſſ.Prælat.& in Clem.1. de vſur.

Verum in caſu noſtro manifeſtum eſt,quod iudices laici nõ poſſunt euellere ab Eccleſijs confugientes ad eas, & vti periti legalis ſciẽtiæ hoc ignorare nõ debẽt,eo etenim ipſo, quod fuerũt in examine Doctoratus approbati,& profitẽtur ſe Doctores,præſumũtur docti, & in iure periti, ſicuti comprobat Boer.deciſ.350.nu.6.ideo per cõſuetudinem nõ excuſari mihi videtur, nam certò ſciũt,has non conſuetudines,ſed manifeſtos abuſus eſſe. Et in blaſphemo,quod ob conſuetudinem regionis non excuſetur à pœna blaſphemibus inflicta, affirmat Clar. in pract. §.blaſphemia.verſ.ſed nũquid,& atteſtatur,qđ in Mediolaneñ ſtatu. non ſolum excuſantur,ſed iubere Senatum reijci capitula,in quibus blaſphemiæ rei vellẽt conſuetudinem probare,cuius dictum reaſſumpſit Maſcard.de probat.concluſ.194.n.7.par.1.& proſequitur Farin.de delict.& pœn.q.20.n.45.

Nec non ſupradicta procedere poſſent ad euitandam pœnam temporalem, vti declarat Alex.conſil.39.lib.3. Cępo.cauſ.crim.conſil.13. Aym.concl.6.nu.103.in fi. Bero.conſil.153.num.64.lib.1.Surd.conſ.184. num.10. lib.2.& Tiraq.de retract.conuent.in fi.nu.127.Pęna autem excommunicationis qua plectũtur iſti extractores,

eſt

eſt ſpiritualis, cum à communione fideliũ ſeparet, ſicut nomẽ ipſum denotat, & aſſerit Silueſt. in ſumm. in ver. Excommonicatio. il. 1. in prin. ideo eam euitare minimè poſſent, ſtãte quauis conſuetudine.

Et ſi velimus aliquãtulum deferre Decian. viro certè doctiſſimo, & olim præceptori meo, poſſumus dicere, quod talis cõſuetudo, ſi nõ excuſet à toto, ſaltẽ excuſat à parte, vt faciat mitigare pęnam, vt in blaſphemo cõclu dit ipſe Decian. tract. crim. par. 2. lib. 6. c. 5. num. 4. ex Ferat. & Couar. in locis per eum citatis, & cum ipſo reſidet Farinat. d. q. 20. n. 46. in fin. de delict. & pœn.

De Eccleſiaſtica iuriſdictione à ſeculari ſeparata; Et quo iure exemptio Eccleſiaſticarum perſonarum à laicali iuriſdictione fuerit introducta. Cap. XVI.

SVMMARIVM.

1 *SVm. Pont. in Conſtitutione iſta mandat, vt ſeculares non ſe intromittant in cauſis perſonarum Eccleſiaſticarum.*

2 *Sacra à profanis quouis iure ſemper diſtincta.*

3 *Spiritualis iuriſdictio à temporali ſeparata, tam ex mente Theologorum, quam Canoniſtarum.*

4 *Iure Diuino Clerici, & cæteri Eccleſiaſtici ſunt exempti à laicali iuriſdictione.*

5 Clerici rem ſpiritualem ſapiunt.
Et Clericatus eſt res diſtinctiua à profanis.

6 Conſtitutiones Pontificiæ de exemptione iſta Clericorum ſunt antiqui iuris declaratiuæ, non noui diſpoſitiuæ.

7 Papa non poteſt legem condere, vt Clerici à laicis iudicibus iudicentur.

8 Conſuetudo non poteſt inducere, vt laici in cauſis Clericorũ ſe intromittant.

9 Clerici etiam volentes, non poſſunt in iudicẽ laicũ cõſentire.

10 Si Clericus conueniatur pro quacunq; cauſa coram laico iudice, Prælatus ſuus poteſt etiã eo inuito à iudicio abſtrahere.

11 Nec etiam Epiſcopo conſentiente, poſſunt Clerici in ſecularem iudicẽm conſentire.

12 Priuilegio iſto Clerici in ſacris conſtituti renunciare non poſſunt.

13 Fauori ſuo quod quis renunciare poſſit, quomodo procedat, declaratur.

14 Clericus cauſam agens coram laico excommunicatur, quod declaratur ibidem.

15 Epiſcopi, & cæteri Ordinarij hoc fori priuilegium tueri tenentur, & negligentes in repetitione Clericorum carceratorum puniuntur.

CONSTITVTIO noſtra nõ ſolũ prouidet immunitati Eccleſiarũ, ne quis ex eis extrahatur inuitus, de qua hucuſq; verba fecimus. Sed vlte-
1 rius procedẽdo mãdat † Summus Põtifex, ne contra

Eccle-

Eccleſiaſticas pſonas quoquomodo ſeculares iudices procedere præſumāt, in hiſce verbis. (Sicuti ēt prohibemus, ne cōtra Eccleſiaſticas perſonas ſeculares, aut cuiuſuis ordinis, vel militiæ ēt s. Ioā. Hieroſolymitani regulares, quoquomodo ēt vigore prædict. priuilegiorū, indultorū, aut cōceſſionū, quæ oīa ad terminos iuris per pñtes reducimus, procedāt, aut ſe intromittere, illaſue ab Eccleſijs, Monaſterijs, Domibus, locis ſacris, aut religioſis, ēt in caſib⁹ in hac Cōſtitutione expreſſis extrahere, abducere, capere, & incarcerare, aut cognoſcere de criminibus ad forū Eccleſiaſticū pertinētib. aliàs quam de iure, & per priuilegia eiſdē ordinib. aut militijs conceſſa permittitur, quomodolibet præſumāt.)

2 Sēper etenim iure Diuino, atq; humano ſacra à pſanis fuere diſtincta, quæ, vt cuiq; hoīum magis paterēt ad ſēſum, voluit Deus, altiſſimi parietis interſtitio, ſacras ędes à profanis eſſe in Tēplo diuiſas, vſq; adeò, vt nequaquā Regibus liceret illū Dei conſtitutū terminū trāſilire, ſed neq; eidem appropinquare, abſq; Numinis offenſa grauiſſima, vt refert ampliſs. Card. Baronius in Pareneſi ad Rempub. Venetā fol. 13. vbi adducit vehementē illam querelam Dñi in Ezechielē. c. 43. aduerſus Reges Iuda.

Et ſi mādauit Deus diſtinctas eſſe ędes ſacras à profanis, quid dicēdum de iuriſdictione Eccleſiaſtica à tēporali? Sumpta igitur occaſione ex verbis Conſtitutionis noſtræ, de exemptione perſonarum Eccleſiaſticarum à iuriſdictione ſeculari nonnulla dicere propoſui.

3 Eſt itaq; iuriſdictio ſpiritualis à temporali diſtincta cũ effectu. Siue teneamus vna cũ Theologis, quod duæ ſint poteſtates diſtinctæ, & ſeparatæ, ac indepẽdentes, ſpiritualis ſcilicet, Sum. Pont. cõmiſſa, & temporalis Principibus Mũdi, nec vnã habere quid cõe cum alia, ſed primam ſpiritualem præexcellẽtiorem, & ſupremã poſſe ẽt de temporalibus cognoſcere, & diſponere, qñ ſunt neceſſaria, & directa ad cõſeruationem, & neceſſitatem ſpiritualium: de quo latè Frãc. de Victor. de poteſt. Eccleſ. relect. 1. q. 6. verſ. Tertia propoſitio. Sot. ſatis elegãter in 4. ſẽt. 25. diſtinct. art. 1. latiſs. Molin. de iuſtit. tract. 2. c. 29. & elegãtiſs. ampliſs. Card. Bellarminus lib. 5. de poteſt. Põt. c. 1. & hæc Theologorum ſentẽtia fundatur in c. duo ſunt. 96. diſt. & in c. ſequenti, vbi gloſ. in c. quæſitum. 23. q. 4. & in c. ſolitæ. de maio. & obed. & in §. quia igitur. in Authẽ. de inſtr. caut. & fid.

Siue ſequendo Canoniſtarum opinionem, aſſeramus, quod vtraq; iuriſdictio ſit penes Eccleſiam, ſpiritualis actu, & habitu. tẽporalis verò habitu tñ; cui⁹ exercitiũ, & actũ Eccleſia mãdauit Imperatorib. Regib⁹, & alijs ſecularib. poteſtatibus, vti affirmarũt Hoſt. Butr. Abb. Imo. Io. And. Car. Dec. & cęteri oẽs in c. nouit. de iudic.

Quapropter quauis opinione attẽta, Eccleſiaſtici à laicali poteſtate, & iuriſdictione ſunt ſegregati, & de eis ſeculares poteſtates non debent cognoſcere.

4 Iure nẽpe Diuino Clericis, alijſq; Eccleſiaſticis pſonis exẽptio iſta, ne laicali ſubiaceãt iuriſdictioni, fuit cõceſſa, vt

ſa, vt

Digitized by Google

ſa, vt docuit glo. in c. quãquã. in ver. iure Diuino de cenſ. lib. 6. quę voluit, vt legatur Geneſi. c. 47. vltra medium. Quod Ioſeph ſubiecit omnẽ terrã Aegypti Pharaoni, & cũctos populos eius, à nouiſſimis terminis Aegypti, vſq; ad fines eius, p̃ter terrã ſacerdotalẽ, & ex eo tpe, vſq; ad præſentem diem in vniuerſa terra Aegypti quinta pars Regib. ſoluitur, & factum eſt quaſi in legem, præter terrã ſacerdotalẽ, quę libera ab hac cõditione fuit. Et Eſdre lib. 1. c. 7. vltra medium ſm̃ eãdẽ gloſ. hr̃. Quod Rex Adagei dixit ſuis Miniſtris. Vobis quoq; notum facimus de vniuerſis ſacerdotibus, & leuitis, cãtorib⁹, & ianitorib⁹, & miniſtris domus Dei, vt vectigal, & tributum, & annonas nõ habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos; & hæc concordare affirmat. d. gloſ. cũ. c. non minus. de immun. Eccleſ. ſi enim bona Clericorũ eximuntur a poteſtate laicorũ, tantò magis eorũ pſonæ. Quod in nouo ẽt teſtamento ſancitũ ſcribit Decian. in tract. crim. c. 9. ſub n. 1. lib. 4. par. 1. dum dixit Chriſtus Petro. Tu es Petrus, & ſuper hanc petrã ædificabo Eccleſiã meã. Quod regiſtratum legimus in c. ita Dñs. 19. diſt. & in c. in noua. 21. diſt. Innocen. & ibi apoſt. in c. ſi quis. poſt prin. de maio. & obed. vbi quærit, quis eximit Clericos à iure Imperatoris, & dicit. Qđ exempti ſunt à Deo. per tex. c. ſi Impe rator. 96. diſt. in quo in fine ſancitur. Nõ legib⁹ publicis, non à Poteſtatibus ſeculi, ſed à Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotẽs Deus Chriſtianæ religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & diſcuti, & recipi de er-

rore remeãtes, quo in loco, gloſ. in ver. (& diſcuti) inq̃t: Ergo antequã eſſet aliqua Cõſtitutio, ẽt Clerici nõ erãt de iuriſdictione ſeculari, & per d. tex. concludit Rot. Roman. tit. de conſuet. deciſ. 10. aliàs 840. incipien. vtrũ valeat. ſub n. 4. in antiq. Panor. in prin. c. at ſi Clerici. nu. 23. de iudic. & in c. Eccleſiæ S. Mariæ. ſub nu. 6. & ibi Felin. eo. nu. de Conſtit. Roland. conſ. 4. nu. 7. lib. 3. & ante eos hoc voluit Card. in repet. c. perpẽdimus. 7. oppo. de sẽt. excomm. Aufrer. in Clem. 1. ver. ad quæſtionem. de off. ordin. Roch. de Curt. in c. vlt. de cõſuet. perſequitur Burſatt. conſ. 42. n. 2. lib. 1. qui reſpõdit de iure Diuino Clericos eſſe exemptos à iuriſdictione laicorum, vt ex magis communi tradit Alcia. in c. cum non ab homine. in prin. de iudici. Vaſqui. de ſucceſſ. par. 1. lib. 3. §. 22. limit. 17. nu. 58. cum ſeq. idem Vaſqui. in eo. tract. par. 1. lib. 1. §. 10. & in l. quoniam in prioribus nu. 652. de inoff. teſta. Villalob. com. opin. ver. Clericus n. 69. vbi ſcribit, quod Clerici nunquam fuerunt ſub iuriſdictione laicali. Viuiano tract. ver. Clerici à poteſtate. Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defect. iuriſd. nu. 101. Sigiſm. Scacci. de iudi. cauſ. crim. c. 11. n. 44. lib. 1. Nauar. in relect. c. nouit. de iudic. in 6. not. ſub n. 30. dixit, quod Clerici, & Monachi de iure Diuino ſunt exempti à poteſtate laicali in cauſis criminalibus, iuxta gloſſ. ſolemnem tam à Theologis, quam à Iuriſperitis communiter receptam in d. c. ſi Imperator. 96. diſt. proſequitur Surd. conſ. 301. nu. 16. lib. 3. & allegatur teſtimonium Cõnſtãtini Imperatoris, q. preſidens

in Sãcta Nicena Synodo, cum querela quorundã Cleri corum coram eo delata eſſet, ait. Vos à nemine iudicari poteſtis, quia ad Dei ſolius iudicium reſeruamini, ita regiſtratũ habemus in c. continua. 11. q. 1. & in c. futuram. 12. q. 1. licet Couar. pract. qq. c. 31. latè hãc q̃ſtionem diſputet ad partes, & multos caſus diſtinguat, & ita generice de iure Diuino nõ eſſe introductã cõtendat, q̃ nimis partialis ſemp fuit, qñ de iuriſdictione laicali verba fecit, vti benè oſtẽdit Ampliſs. Card. Bellarminus in Opuſculo vernacula lingua edito, in reſpõſione librorum editorũ abſq; noĩe, ſuper cenſuras publicatas à Sãctiſs. D. N. Papa Paulo V. contra Venetos fol. 41. & cõiter tenetur, iure Diuino cõpetere exemptionem hãc, quãq̃ Farinat. tit. de inq̃ſitio. q. 8. n. 2. vna cum ipſo Couar. reſtringere conẽt ad ea, q̃ ſunt ſpiritualia, & Eccleſiaſtica, ſcilicet, qñ agitur de ordinibus, gradibus, obſeruationib. & ſimilib. ſecus verò in temporalib. quorum opinio non eſt tenenda, cum contrarium ſupracitati omnes affirment.

5 Quia Clerici ſapiũt rem ſpiritualem, ex quo corpus, & animam deputauerunt Dei ſeruitio, & aſcripſerũt in ſortem Dñi c. cui portio. 12. q. 1. c. inolita. & c. placuit 11. q. 1. & notatur in c. 2. de maio. & obed. & in c. ſignificãtibus. de iudic. & in c. at ſi Clerici. eo tit. & habem' in c. 1. & 2. 11. q. 1. & per totã illã quæſt. vt notat Innocen. in d. c. ſignificãtibus. de off. delegat. & comprobat Rolãd. d. conſ. 4. n. 7. lib. 1. & aſſentit Surd. d. conſ. 396. nũ. 14. lib. 3. Et Clericatus eſt res diſtinctiua à profanis ſecun-

dum Nauar.d.c.nouit.ſub nu.30.de iudici.

6 Et quamquã Conſtitutiones Pontificias habeamus,ꝑ quas Clerici eximũtur à poteſtate ſeculari,attñ ante eas Clerici gaudebãt priuilegio iſto,& Conſtitutiones ſunt antiqui iuris declaratiuæ, non noui diſpoſitiuæ, vt docet gloſ.in d. c. ſi Imperator. 96. diſt. quam ſequuntur Surd.d.conſ.396.n. 14.lib.3.& Roland. d.conſ.4. nu.7. lib.1.Villalob.vbi proximè.

7 Ita,& taliter laici sũt ĩcapaces exercitij iuriſdictionis in Eccleſiaſticos,quod nec Papa põt legẽ facere,quod Clerici cõueniãt corã ſeculari iudice.huiuſce dicti anteſignanus fuit Roman.ſing.419.ibiq; apoſt.qui ſcriptũ reliqt. Quod antequã eſſet Petrus,Clerici non erãt ſubiecti ſecularib. ꝑ illud Dei. Nolite tãgere Chriſtos meos, Pſal. 104.Ergo nõ põt per Papã tolli.l.fin.C.ſi cõt.ius.& hoc tenuiſſe affirmat Frãc. Zab.in repet. d.c.ꝑpendimus.de ſent.excom.& ipſe Rom.hoc idem dixit in l.ſi vero.§.de vero.in 7.fallent.ff.ſol.matr.Abb.in c.Eccleſię S.Mariæ, ſub num.6.vbi Felin.eo.num.Conſtit. idem Felin. in c.ſi quis,in princ.de maio.& obed.& in c.literas. ſub nu.14. de reſt.ſpol.Iaſ.ĩ l.eſt receptũ.n.3.ff.de iur.om.iud. Vãt. d.tit.de nullit ex defectu iuriſd.n.101.Grãmat. deciſ.61 n.9.Couar.ipſe,qui voluit hanc exemptionem eſſe de iure poſitiuo,& non Diuino,d.c.31.n.4.cõſentit,quod Papa nõ poſſit tollere Clericorũ exẽptionẽ à iuriſdictione ſeculari,quoad oẽs Clericos,& quo ad oẽs cauſas invniuerſũ,Farinat.quoq; aſſentit d.q.8.n.4.& Scacc.d.c.11 nu.43.

8 Con-

8 Conſuetudo, quæ, vt aliàs diximus cap. 14. iuriſdictionem tribuere ſolet, nec etiam poteſt inducere, quod laicus iudicet Clericos, tex. eſt expreſſus in c. Clerici. de iudici. vbi Clemens III. decreuit. Quod non debet in hac parte Canonibus aliqua conſuetudo præiudicium generare, & gloſ. ibi dicit in caſu iſto, nō poſſe locum habere cōſuetudinem, quãtocumq; tempore obtẽtam, quia eſſet cõtra Eccleſiaſticam libertatem, & ſtatum Eccleſię. per quẽ tex. ita tenet Felin. in d. c. Eccleſiæ S. Mariæ, ſub num. 6. de maio. & obed. Alex. cõſil. 149. n. 10. lib. 1. & in d. conſil. 8. lib. 1. Soc. in c. ſi quis Clericus. in 19. fallent. de for. cõpet. Rot. Rom. d. deciſ. 840. per tot. in antiq. aliàs eſt 10. de cõſuet. Prob. ad Io. Monac. in c. iudex. in prin. de ſent. excom. in 6. Couar. d. c. 31. n. 5. pract. q. Clar. de communi atteſtãs, in pract. §. fi. q. 36. in princ. Roland. d. conſil. 4. n. 10. lib. 1. cõſ. 12. nu. 45. & cõſ. 23. nu. 9. lib. 2. Alex. de Neuo. conſ. 56. n. 1. Vilalob. com. opin. ver. Clericus, n. 80. Farin. d. q. 8. n. 3. Scacci. d. c. 11. n. 42. qui de communi atteſtatur. Et huic ſententiæ conferre poſsũt, quæ diximus. d. cap. 14. de conſuetudine irrationabili, & Eccleſijs oneroſa, quam nõ valere oſtẽdimus, præcipuè data incapacitate vtentium, vti affirmat Decia. in ſpecie d. c. 9. n. 10. & ſeq. lib. 4. Et talis conſuetudo nõ releuat, quia ei derogatur per Bullam in Cœna Domini, & ita cõcluſum fuit in Rot. Rom. in vna Canonicatus Oſcen. coram R. P. Pegna, quam regiſtrauit Farinat. inter ſua conſ. crim. conſ. 68.

Et

9 Et prædicta in tantum vera ſunt. Quod Clericus etiam volens, nõ poteſt ſe ſupponere diffinitionibus laicorum. tex. habemus in c. decimæ 96. diſt. & latè ſcribit Hoſtiẽ. in ſum. tit. de iudici. §. quæ ſine neceſſaria, & voluit Grã. mat. d. deciſ. 61. n. 8. conſuluit Dec. conſ. 150. n 4. Anch. conſil. 321. primo dub. Alex. conſil. 67. colum. fin. lib. 1. Cappic. deciſ. 126.

10 Et ſi Clericus conueniret ur pro quacunque cauſa coram iudice laico, Prælatus ſuus vtique poſſet etiam eo inuito, illum abſtrahere à iudicio ſeculari, ſecundum Innocen. in c. vt famæ. ſub nu. 21. de ſent. excom.

11 Quinimo nec etiam Epiſcopo cõſentiente, poteſt Clericus conſentire in iudicem laicum, gloſ. in c. ſignificaſti. de for. compet. Soc. reg. tract. reg. 56. incipit. Clericus. Alex. conſ. 8. in prin. lib. 1. Roland. d. conſ. 4. nu. 10. lib. 1. & conſ. 12. n. 36. lib. 2. Galeſ. de oblig. Camer. par. 2. q. 2. n. 2. Scacci. d. c. 11. n. 38. Farin. d. q. 8. ſub n. 13.

12 Cui priuilegio Clerici in ſacris conſtituti non poſſunt renũciare, nec tacitè, nec expreſsè, vt notãt omnes in c. ſi diligẽti, & in c. ſignificaſti. vbi gloſ. fi. de for. cõpet. in c. cõtingit il primo, ibiq; gloſ. pen. & in c. perpendimus. in ver. cogãtur. de ſent. excom. in c. Ioães. in ver. nõ poteſt. de Cler. cõiug. & in c. vni. in ver. cõiugalis, eo tit. in 6. in l. ſi quis in cõſcribẽdo. in ver. dignitatis, in fi. C. de pact. Archidiac. in c. placita ſecularia. 15. q. 4. Spec. in tit. de cita. §. contra. ver. ſed pone. Grammat. d. deciſ. 61. nume. 14. Cepo. cauſ. crim. cõſ. 11. num. 4. Oldr. cõſ. 83. col. 3. verſ. priui-

priuilegium enim eſt. Felin. in d.c.ſi diligẽti.n.16.de for. compet. Bal.in l.vni.col.8. verſ. ſed quid dices. Clericus. C.de confeſſ. &c conſ.80.per tot.lib.2 Calcan.cõſ.118. num.2.P.Dnen.reg.tract. reg.100.1.ampliat.Roland.d. conſil.4. num.9.lib.1.Alber.in 3.par.ſtat.q.92.Alex.de Neuo. d.conſil.56.num.1.vbi ampliat,quod nec etiam cum iuramento.Scacci.d.c.11.num.35.& 36. Farinat. d.q.8.num.10.

13 Nec dicatur, quod quilibet fauori ſuo renunciare poteſt. d.l.ſi quis ſcribendo. C.de pact.l.ſi plures.C.de fid. inſtr.l.generaliter, vbi omnino Bald.C.de Epiſc.& Cler. l.poteſt.ff.ad l.Falc.c.Eccleſiæ S.Mariæ,il 2.§.1.de elect. c.ſi de terra.de priuil. c.ſtatuimus,& c.ad Apoſtolicam, de regular.glbſ.videnda in Authent.vt ſin.prohi.matr.in verb. Senatus conſulto Felin. ad quem ſemper confuge in d.c.ſi diligẽti. de for. compet. Quia hoc eſſet verum, quãdo priuilegium non eſſet introductum contẽplatione alterius. Panorm.in c.conquæſtus,vlt.not.n.6.de feri. in d.c.ſi de terra, num.5.de priuil.& conſ.61.ſub nu.2. lib.2. Aym.conſ.80.n.3.Iaſ.conſ.125.in prin.lib.1.

Sed priuilegium, ne Clericus coram laico cõueniatur, non eſt proprium ipſius clerici, ſed totius ordinis Clericalis d.c.ſi diligẽti. Hinc renũciatio nil debet operari, vt eſt generale in omni actu, qui à iure improbatur, neq; eſt in poteſtate faciẽtis,ita in pũcto reſpondit Bar. conſ. 225. quem ſequitur Marian.Soc.in c.1.num.23.in fi.de for.compe.Barbat.in c.2.n.100.eo.tit.Decia.d.c.9.n.61.
lib. 4.

12 Clericus enormitatibus ſe immiſcens, an, & quando puniri poſſit à laico iudice, latè declaratur.

13 Clericus in minoribus, vt fori priuilegio gaudere poſsit, quid facere debeat.

14 Clericus in ſacris habitum clericalem retinens, pro quauis enormitate non punitur à ſeculari iudice.

15 Secus ſi dimiſſo habitu, enormibus ſe immiſceat.

16 Quod intelligendum eſt, præcedente trina monitione, vel vna facta in Synodo.

17 Clericus, & ſi non opponat de clericatu, eſt exemptus à iuriſdictione laicali.

18 Priuilegiatus tenetur comparere ad allegandum priuilegium.

19 Iudex laicus, quam cito ſibi de Clericatu conſtabit, tenetur de facto reuocare quod fecit contra Clericum, & proceſſus eſt ipſo iure nullus.

20 Quæ exceptio Clericatus quandocumque opponi poteſt.

21 Clericus, qui diſtulerit de Clericatu opponere, debet in expenſis condemnari.

22 Sed condemnatio expenſarum ab Eccleſiaſtico fit.

23 Nec etiam Clericos examinare, & interrogare poſſunt ſeculares iudices.

24 Nec etiam poſſunt abſoluendo cognoſcere laici, de delictis Clericorum.

25 Clericus incorrigibilis poteſt puniri per ſecularem iudicem.

26 Præcipuè ſi non poteſt ab Eccleſia puniri.

27 Quando

Digitized by Google

27 *Quando vti incorrigibilis punitur, non ſecundum Canones, ſed ſecundum leges punitur Clericus.*

28 *Clericus quando dicatur incorrigibilis, demonſtratur.*

29 *Regulare eſt, quod vt Clericus in ſacris à laico iudice puniri valeat, eſt degradandus, & tradendus Curiæ ſeculari.*

30 *Intellectus Dec. ad c. cum non ab homine. de iudic. refertur.*

31 *Degradationis diffinitio.*

32 *Duplex degradatio, Verbalis, & Actualis.*

33 *Verbalis quomodo fiat, & eius forma.*

34 *Quando, & pro quibus delictis verbalis degradatio imponatur.*

35 *Verbalis degradatio ad quem finem fuerit introducta?*

36 *Actualis degradatio, quæ etiam appellatur depoſitio ſolemnis, eſt executio verbalis, quam regradationem D. Hieronymus appellat.*

37 *Antiquitus inuenta actualis degradatio; & quæ ad ea requirebantur.*

38 *Actualis degradationis forma.*

39 *Pro quibus delictis Clericus actualiter degradetur.*

Regula datur in puniendis Clericis.

IN omni caſu, ſiue Diuino, vti ex cōmuni Scribētium ſentētia, ſuperius demōſtrauimus, ſiue de iure poſitiuo ſit exemptio iſta, certū eſt, quod nō poteſt ſecularis poteſtas ſe ingerere in cogno-
1 ſcēdis delictis perſonarum Eccleſiaſticarū, & ꝑpea † ſe-

culares

3 Eſt itaq; iuriſdictio ſpiritualis à temporali diſtincta cũ effectu. Siue teneamus vna cũ Theologis, quod duæ ſint poteſtates diſtinctæ, & ſeparatæ, ac indepẽdentes, ſpiritualis ſcilicet, Sum. Pont. cõmiſſa, & temporalis Principibus Mũdi, nec vnã habere quid cõe cum alia, ſed primam ſpiritualem præexcellẽtiorem, & ſupremã poſſe ẽt de temporalibus cognoſcere, & diſponere, qñ ſunt neceſſaria, & directa ad cõſeruationem, & neceſſitatem ſpiritualium: de quo latè Frãc. de Victor. de poteſt. Eccleſ. relect. 1. q. 6. verſ. Tertia propoſitio. Sot. ſatis elegãter in 4. ſẽt. 25. diſtinct. art. 1. latiſs. Molin. de iuſtit. tract. 2. c. 29. & elegãtiſs. ampliſs. Card. Bellarminus lib. 5. de poteſt. Põt. c. 1. & hæc Theologorum ſentẽtia fundatur in c. duo ſunt. 96. diſt. & in c. ſequenti, vbi gloſ. in c. quęſitum. 23. q. 4. & in c. ſolitæ. de maio. & obed. & in §. quia igitur. in Authẽ. de inſtr. caut. & fid.

Siue ſequendo Canoniſtarum opinionem, aſſeramus, quod vtraq; iuriſdictio ſit penes Eccleſiam, ſpiritualis actu, & habitu. tẽporalis verò habitu tñ; cui⁹ exercitiũ, & actũ Eccleſia mãdauit Imperatorib. Regib⁹, & alijs ſecularib. poteſtatibus, vti affirmarũt Hoſt. Butr. Abb. Imo. Io. And. Car. Dec. & ceteri oẽs in c. nouit. de iudic.

Quapropter quauis opinione attẽta, Eccleſiaſtici à laicali poteſtate, & iuriſdictione ſunt ſegregati, & de eis ſeculares poteſtates non debent cognoſcere.

4 Iure nẽpe Diuino Clericis, alijſq; Eccleſiaſticis pſonis exẽptio iſta, ne laicali ſubiaceãt iuriſdictioni, fuit cõceſ-

ſa, vt

ſa, vt docuit glo. in c. quãquã. in ver. iure Diuino. de cenſ. lib. 6. quę voluit, vt legatur Geneſi. c. 47. vltra medium. Quod Ioſeph ſubiecit omnẽ terrã Aegypti Pharaoni, & cũctos populos eius, à nouiſſimis terminis Aegypti, vſq; ad fines eius, p̃ter terrã ſacerdotalẽ, & ex eo tpe, vſq; ad præſentem diem in vniuerſa terra Aegypti quinta pars Regib. ſoluitur, & factum eſt quaſi in legem, præter terrã ſacerdotalẽ, quę libera ab hac cõditione fuit. Et Eſdre lib. 1. c. 7. vltra medium ſm̃ eãdẽ gloſ. hr̃. Quod Rex Adagei dixit ſuis Miniſtris. Vobis quoq; notum facimus de vniuerſis ſacerdotibus, & leuitis, cãtorib⁹, & ianitorib⁹, & miniſtris domus Dei, vt vectigal, & tributum, & annonas nõ habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos; & hæc concordare affirmat. d. gloſ. cũ. c. non minus. de immun. Eccleſ. ſi enim bona Clericorũ eximuntur a poteſtate laicorũ, tantò magis eorũ pſonæ. Quod in nouo ẽt teſtamento ſancitũ ſcribit Decian. in tract. crim. c. 9. ſub n. 1. lib. 4. par. 1. dum dixit Chriſtus Petro. Tu es Petrus, & ſuper hanc petrã ædificabo Eccleſiã meã. Quod regiſtratum legimus in c. ita Dñs. 19. diſt. & in c. in noua. 21. diſt. Innocen. & ibi apoſt. in c. ſi quis. poſt prin. de maio. & obed. vbi quærit, quis eximit Clericos à iure Imperatoris, & dicit. Qđ exempti ſunt à Deo. per tex. c. ſi Imperator. 96. diſt. in quo in fine ſancitur. Nõ legib⁹ publicis, non à Poteſtatibus ſeculi; ſed à Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotẽs Deus Chriſtianæ religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & diſcuti, & recipi de er-

rore remeãtes, quo in loco, gloſ. in ver. (& diſcuti) inqt: Ergo antequã eſſet aliqua Cõſtitutio, et Clerici nõ erãt de iuriſdictione ſeculari, & per d. tex. concludit Rot. Roman. tit. de conſuet. deciſ. 10. aliàs 840. incipien. vtrũ valeat. ſub n. 4. in antiq. Panor. in prin. c. at ſi Clerici. nu. 23. de iudic. & in c. Eccleſiæ S. Mariæ. ſub nu. 6. & ibi Felin. eo. nu. de Conſtit. Roland. conſ. 4. nu. 7. lib. 3. & ante eos hoc voluit Card. in repet. c. perpẽdimus. 7. oppo. de sẽt. excomm. Aufrer. in Clem. 1. ver. ad quæſtionem. de off. ordin. Roch. de Curt. in c. vlt. de cõſuet. perſequitur Burſatt. conſ. 42. n. 2. lib. 1. qui reſpõdit de iure Diuino Clericos eſſe exemptos à iuriſdictione laicorum, vt ex magis communi tradit Alcia. in c. cum non ab homine. in prin. de iudici. Vaſqui. de ſucceſſ. par. 1. lib. 3. §. 22. limit. 17. nu. 58. cum ſeq. idem Vaſqui. in eo. tract. par. 1. lib. 1. §. 10. & in l. quoniam in prioribus nu. 652. de inoff. teſta. Villalob. com. opin. ver. Clericus. n. 69. vbi ſcribit, quod Clerici nunquam fuerunt ſub iuriſdictione laicali. Viuiu eo. tract. ver. Clerici à poteſtate. Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defect. iuriſd. nu. 101. Sigiſm. Scacci. de iudi. cauſ. crim. c. 11. n. 44 lib. 1. Nauar. in relect. c. nouit. de iudic. in 6. not. ſub n. 30. dixit, quod Clerici, & Monachi de iure Diuino ſunt exempti à poteſtate laicali in cauſis criminalibus, iuxta gloſſ. ſolemnem tam à Theologis, quam à Iuriſperitis communiter receptam in d. c. ſi Imperator. 96. diſt. proſequitur Surd. conſ. 301. nu. 16. lib. 3. & allegatur teſtimonium Cõſtãtini Imperatoris, q preſidens

in

Digitized by Google

in Sācta Nicena Synodo, cum querela quorundā Clericorum coram eo delata eſſet, ait. Vos à nemine iudicari poteſtis, quia ad Dei ſolius iudicium reſeruamini, ita regiſtratū habemus in c. continua. 11. q. 1. & in c. futuram. 12. q. 1. licet Couar. pract. qq. c. 31. latè hāc q̄ſtionem diſputet ad partes, & multos caſus diſtinguat, & ita genericè de iure Diuino nō eſſe introductā cōtendat, q nimis partialis ſemp fuit, qn̄ de iuriſdictione laicali verba fecit, vti benè oſtēdit Ampliſs. Card. Bellarminus in Opuſculo vernacula lingua edito, in reſpōſione librorum editorū abſq; noīe, ſuper cenſuras publicatas à Sāctiſs. D. N. Papa Paulo V. contra Venetos fol. 41. & cōiter tenetur, iure Diuino cōpetere exemptionem hāc, quāq; Farinat. tit. de inqſitio. q. 8. n. 2. vna cum ipſo Couar. reſtringere conēt ad ea, q̄ ſunt ſpiritualia, & Eccleſiaſtica, ſcilicet, qn̄ agitur de ordinibus, gradibus, obſeruationib. & ſimilib. ſecus verò in temporalib. quorum opinio non eſt tenenda, cum contrarium ſupracitati omnes affirment.

5 Quia Clerici ſapiūt rem ſpiritualem, ex quo corpus, & animam deputauerunt Dei ſeruitio, & aſcripſerūt in ſortem Dn̄i c. cui portio. 12. q. 1. c. inolita. & c. placuit 11. q. 1. & notatur in c. 2. de maio. & obed. & in c. ſignificātibus. de iudic. & in c. at ſi Clerici. eo. tit. & habem⁹ in c. 1. & 2. 11. q. 1. & per totā illā quæſt. vt notat Innocen. in d. c. ſignificātibus. de off. delegat. & comprobat Rolād. d. conſ. 4. n. 7. lib. 1. & aſſentit Surd. d. conſ. 396. nū. 14. lib. 3. Et Clericatus eſt res diſtinctiua à profanis ſecun-

dum Nauar.d.c.nouit.ſub nu.30.de iudici.

6 Et quamquã Conſtitutiones Pontificias habeamus,ꝑ quas Clerici eximũtur à poteſtate ſeculari,attñ ante eas Clerici gaudebãt priuilegio iſto,& Conſtitutiones ſunt antiqui iuris declaratiuæ, non noui diſpoſitiuæ, vt docet gloſ.in d. c. ſi Imperator. 96. diſt. quam ſequuntur Surd.d.conſ.396.n.14.lib.3.& Roland. d.conſ.4. nu.7. lib.1.Villalob.vbi proximè.

7 Ita,& taliter laici sũt ĩcapaces exercitij iuriſdictionis in Eccleſiaſticos,quod nec Papa põt legẽ facere,quod Clerici cõueniãt corã ſeculari iudice.huiuſce dicti anteſignanus fuit Roman.ſing.419.ibiq; apoſt.qui ſcriptũ reliqt. Quod antequã eſſet Petrus,Clerici non erãt ſubiecti ſecularib. ꝑ illud Dei. Nolite tãgere Chriſtos meos, Pſal. 104.Ergo nõ põt per Papã tolli.l.fin.C.ſi cõt.ius.& hoc tenuiſſe affirmat Frãc. Zab.in repet. d.c.ꝑpendimus.de ſent.excom.& ipſe Rom.hoc idem dixit in l.ſi vero.§.de vero.in 7.fallent.ff.ſol.matr.Abb.in c.Eccleſię S.Mariæ, ſub num.6.vbi Felin.eo.num.Conſtit. idem Felin. in c.ſi quis,in princ.de maio.& obed.& in c.literas. ſub nu.14. de reſt.ſpol.Iaſ.ĩ l.eſt receptũ.n.3.ff.de iur.om.iud. Vãt. d.tit.de nullit ex defectu iuriſd.n.101.Grãmat. deciſ.61 n.9.Couar.ipſe,qui voluit hanc exemptionem eſſe de iure poſitiuo,& non Diuino,d.c.31.n.4.cõſentit,quod Papa nõ poſſit tollere Clericorũ exẽptionẽ à iuriſdictione ſeculari,quoad oẽs Clericos,& quo ad oẽs cauſas in vniuerſũ,Farinat.quoq; aſſentit d.q.8.n.4.& Scacc.d.c.11 nu.43.

8 Con-

8 Conſuetudo, quæ, vt aliàs diximus. cap. 14. iuriſdictionem tribuere ſolet, nec etiam poteſt inducere, quod laicus iudicet Clericos, tex. eſt expreſſus in c. Clerici. de iudici. vbi Clemens I I. decreuit. Quod non debet in hac parte Canonibus aliqua conſuetudo præiudicium generare, & gloſ. ibi dicit in caſu iſto, nõ poſſe locum habere cõſuetudinem, quãtocumq; tempore obtẽtam, quia eſſet cõtra Eccleſiaſticam libertatem, & ſtatum Eccleſię. per quẽ tex. ita tenet Felin. in d. c. Eccleſiæ S. Mariæ, ſub num. 6. de maio. & obed. Alex. cõſil. 149. n. 10. lib. 1. & in d. conſil. 8. lib. 1. Soc. in c. ſi quis Clericus in 19. fallent. de for. cõpet. Rot. Rom. d. deciſ. 840. per tot. in antiq. aliàs eſt 10. de cõſuet. Prob. ad Io. Monac. in c. iudex. in prin. de ſent. excom. in 6. Couar. d. c. 31. n. 5. pract. q. Clar. de communi atteſtãs, in pract. §. fi. q. 36. in princ. Roland. d. conſil. 4. n. 10. lib. 1. cõſ. 12. nu. 45. & cõſ. 23. nu. 9. lib. 2. Alex. de Neuo. conſ. 56. n. 1. Vilalob. com. opin. ver. Clericus, n. 80. Farin. d. q. 8. n. 3. Scacci. d. c. 11. n. 42. qui de communi atteſtatur. Et huic ſententiæ conferre poſſũt, quæ diximus. d. cap. 14. de conſuetudine irrationabili, & Eccleſijs oneroſa, quam nõ valere oſtẽdimus, præcipuè data incapacitate vtentium, vti affirmat Decia. in ſpecie d. c. 9. n. 10. & ſeq. lib. 4. Et talis conſuetudo nõ releuat, quia ei derogatur per Bullam in Cœna Domini, & ita cõcluſum fuit in Rot. Rom. in vna Canonicatus Oſcen. coram R. P. Pegna, quam regiſtrauit Farinat. inter ſua conſ. crim. conſ. 68.

Et

Digitized by Google

9 Et prædicta in tantum vera ſunt. Quod Clericus etiam volens, nõ poteſt ſe ſupponere diffinitionibus laicorum: tex. habemus in c. decimæ 96. diſt. & latè ſcribit Hoſtieñ. in ſum. tit. de iudici. §. qu æ ſine neceſſaria, & voluit Grã. mat. d. deciſ. 61. n. 8 . conſuluit Dec. conſ. 150. n 4. Anch. conſil. 321. primo dub. Alex. conſil. 67. colum. fin. lib. 1. Cappic. deciſ. 126.

10 Et ſi Clericus conueniretur pro quacunque cauſa coram iudice laico, Prælatus ſuus vtique poſſet etiam eo inuito, illum abſtrahere à iudicio ſeculari, ſecundum Innocen. in c. vt famæ. ſub nu. 21. de ſent. excom.

11 Quinimo nec etiam Epiſcopo cõſentiente, poteſt Clericus conſentire in iudicem laicum, gloſ. in c. ſignificaſti. de for. compet. Soc. reg. tract. reg. 56. incipit. Clericus. Alex. conſ. 8. in prin. lib. 1. Roland. d. conſ. 4. nu. 10. lib. 1. & conſ. 12. n. 36. lib. 2. Galeſ. de oblig. Camer. par. 2. q. 2. n. 2. Scacci. d. c. 11. n. 38. Farin. d. q. 8. ſub n. 13.

12 Cui priuilegio Clerici in ſacris conſtituti non poſſunt renũciare, nec tacitè, nec expreſsè, vt notãt omnes in c. ſi diligẽti, & in c. ſignificaſti. vbi gloſ. fi. de for. cõpet. in c. cõtingit il primo, ibiq; gloſ. pen. & in c. perpendimus. in ver. cogãtur. de ſent. excom. in c. Ioãnes. in ver. nõ poteſt. de Cler. cõiug. & in c. vni. in ver. cõiugalis, eo tit. in 6. in l. ſi quis in cõſcribẽdo. in ver. dignitatis, in fi. C. de pact. Archidiac. in c. placita ſecularia. 15. q. 4. Spec. in tit. de cita. §. contra. ver. ſed pone. Grammat. d. deciſ. 61. nume. 14. Cepo. cauſ. crim. cõſ. 11. num. 4. Oldr. cõſ. 83. col. 3. verſ. priui-

priuilegium enim eſt. Felin. in d.c.ſi diligēti.n.16.de for. compet. Bal.in l.vni.col.8. verſ. ſed quid dices, Clericus. C.de confeſſ. & conſ.80.per tot.lib.2. Calcan.cōſ.118. num.2.P.Dnen.reg.tract. reg.100.1.ampliat.Roland.d. conſil.4. num.9. lib.1. Alber.in 3.par.ſtat.q.92.Alex.de Neuo. d.conſil.56.num.1.vbi ampliat, quod nec etiam cum iuramento.Scacci.d.c.11.num.35.& 36. Farinat. d.q.8.num.10.

13 Nec dicatur, quod quilibet fauori ſuo renunciare poteſt. d.l.ſi quis ſcribendo. C.de pact.l.ſi plures.C.de fid. inſtr.l.generaliter, vbi omnino Bald.C.de Epiſc.& Cler. l.poteſt.ff.ad l.Falc.c.Eccleſiæ S.Mariæ,il 2.§.1.de elect. c.ſi de terra.de priuil. c.ſtatuimus,& c.ad Apoſtolicam, de regular.gl.ſ.videnda in Authent.vt ſin.prohi.matr.in verb. Senatus conſulto Felin. ad quem ſemper confuge in d.c.ſi diligēti. de for.compet. Quia hoc eſſet verum, quādo priuilegium non eſſet introductum contēplatione alterius. Panorm.in c.conquæſtus,vlt.not.n.6.de feri. in d.c.ſi de terra, num.5.de priuil.& conſ.61.ſub nu.2. lib.2. Aym.conſ.80.n.3.Iaſ.conſ.125.in prin.lib.1.

Sed priuilegium, ne Clericus coram laico cōueniatur, non eſt proprium ipſius clerici, ſed totius ordinis Clericalis d.c.ſi diligēti. Hinc renūciatio nil debet operari, vt eſt generale in omni actu, qui à iure improbatur, neq; eſt in poteſtate facientis, ita in pūcto reſpondit Bar. conſ. 225. quem ſequitur Marian.Soc.in c.1.num.23.in fi.de for.compe.Barbat.in c.2.n.100.eo.tit.Decia.d.c.9.n.61. lib.4.

Digitized by Google

lib.4. Alex.d.cõſ.8.in prin.lib.1. Alber.in 3.par.ſtatut.q. 42.citatus à Roläd. d.cõſ.4.n.9.lib.1.Et cum iura prohibeãt, ne clericus à laico iudicetur, huic iuri prohibitiuo renũciari non poteſt, teſtibus,glo.& Bartol.in l.1.C.ne fide. dot.dent.Dec.in l.principalibus,n.5.ff.ſi cert.pet.

14 Et quod plus eſt,ſi Clericus coram laico iudice cauſam ageret,excommunicatus eſſet.c.nouerit,& c.graue,de ſent.excomm.c.qualiter,& quãdo.vbi Doct.omnes de iudic. & habemus Bullam in Cœna Domini, & firmat Farin. d.cõſ.68.n.1. & fuit reſolutum in Rot.Rom.coram R.P.Pegna, & coram R.P. Blãchetto modò Card. ampliſſimo, vt refert Fari. d.cõſ.68. vbi prædictas deciſiones regiſtrauit. Et Caetan.in ſum.in ver.excommunicatio.c.30. & ſeq.ſcribit, quod Clericus ad iudicem laicum,& ſecularem recurrẽs ſacrilegium committat,qđ intelligẽdum eſſe putarem, quãdo Clericus conueniret alterum Clericum coram laico,& nõ,ſi Clericus laicum conueniret,vti benè cõſiderat Roläd. d.conſ.23.nu.14. lib.2.relatus à Scacci. d.c.11. ſub nu.45.Vel quãdo Clericus recurreret ad ſecularem Curiam pro impediendis mãdatis, & executionibus Apoſtolicis, vti in facto, in quo conſuluit Fari.d.conſ.68.

15 Et Epiſcopi,ac cæteri Ordinarij hoc fori priuilegium tueri tenẽtur intãtum,Quod ſi habita notitia de carceratione Clerici,illum pœnis adhibitis,cẽſuriſque prolatis, repetere neglexerint,ab adminiſtratione deponũtur; & ſi tanta eſſet negligentia,criminaliter eſſent puniendi,ſecundum

cundum Caſſan. conſil. 38. quem ſequitur Lopez. in addit. ad pract. Diaz. c. 64. num. 8. & 15. & ipſos amplectitur Fari. d. q. 8. n. 4. verſ. amplia. 18.

De exemptione Clericorum à iuriſdictione laicali in criminalibus. Cap. XVII.

SVMMARIVM.

1 *PRincipes ſeculares, & eorum Miniſtri nullam prorſus habent in Clertcos iuriſdictionem.*

2 *Imperator nec ipſe de cauſis criminalibus Clericorum cognoſcit. Sed exemplo Conſtantini deberet libellum accuſationis incendere.*

3 *Nec in atrocioribus, & in crimine læſæ Maieſtatis Imperator iudicat Clericos.*

4 *Crimen læſæ Maieſtatis non committitur à Clerico erga ſeculares Principes.*

5 *Pro aſſaſſinio an Clericus puniatur à ſeculari iudice?*

6 *Clericus aſſaßinus poteſt impunè occidi.*

7 *Actualiter degradatus poteſt à ſeculari iudice puniri.*

8 *Intellectus ad c. 1. de homicid. in 6. datur.*

9 *Quando in diſpoſitione aliquid præſupponitur, vt præſuppoſitum locum habeat, præſuppoſitum verificari debet.*

10 *Sententia declaratoria requiritur ſuper aſſaſſinio, vt Clericus pro tali crimine puniri poſſit à laico.*

11 *Quæ declaratio ab Eccleſiaſtico fieri debet.*

12 Cle-

Digitized by Google

12 Clericus enormitatibus ſe immiſcens, an, & quando puniri poſſit à laico iudice, latè declaratur.

13 Clericus in minoribus, ut fori priuilegio gaudere poſsit, quid facere debeat.

14 Clericus in ſacris habitum clericalem retinens; pro quauis enormitate non punitur à ſeculari iudice.

15 Secus ſi dimiſſo habitu, enormibus ſe immiſceat.

16 Quod intelligendum eſt, præcedente trina monitione, vel vna facta in Synodo.

17 Clericus, & ſi non opponat de clericatu, eſt exemptus à iuriſdictione laicali.

18 Priuilegiatus tenetur comparere ad allegandum priuilegium.

19 Iudex laicus, quam cito ſibi de Clericatu conſtabit, tenetur de facto reuocare quod fecit contra Clericum, & proceſſus eſt ipſo iure nullus.

20 Quæ exceptio Clericatus quandocumque opponi poteſt.

21 Clericus, qui diſtulerit de Clericatu opponere, debet in expenſis condemnari.

22 Sed condemnatio expenſarum ab Eccleſiaſtico fit.

23 Nec etiam Clericos examinare, & interrogare poſſunt ſeculares iudices.

24 Nec etiam poſſunt abſoluendo cognoſcere laici, de delictis Clericorum.

25 Clericus incorrigibilis poteſt puniri per ſecularem iudicem.

26 Præcipuè ſi non poteſt ab Eccleſia puniri.

27 Quando

Digitized by Google

27 Quando vti incorrigibilis punitur, non ſecundum Canones, ſed ſecundum leges punitur Clericus.
28 Clericus quando dicatur incorrigibilis, demonſtratur.
29 Regulare eſt, quod vt Clericus in ſacris à laico iudice puniri valeat, eſt degradandus, & tradendus Curiæ ſeculari.
30 Intellectus Dec. ad c. cum non ab homine. de iudic. refertur.
31 Degradationis diffinitio.
32 Duplex degradatio, Verbalis, & Actualis.
33 Verbalis quomodo fiat, & eius forma.
34 Quando, & pro quibus delictis verbalis degradatio imponatur.
35 Verbalis degradatio ad quem finem fuerit introducta?
36 Actualis degradatio, quæ etiam appellatur depoſitio ſolemnis, eſt executio verbalis, quam regradationem D. Hieronymus appellat.
37 Antiquitus inuenta actualis degradatio; & quæ ad ea requirebantur.
38 Actualis degradationis forma.
39 Pro quibus delictis Clericus actualiter degradetur. Regula datur in puniendis Clericis.

IN omni caſu, ſiue Diuino, vti ex cõmuni Scribẽtium ſentẽtia, ſuperius demõſtrauimus, ſiue de iure poſitiuo ſit exemptio iſta, certũ eſt, quod nõ poteſt ſecularis poteſtas ſe ingerere in cognoſcẽdis delictis perſonarum Eccleſiaſticarũ, & ꝑpea † ſe-
1
culares

culares Principes, eorumq; Miniſtri in Clericos, & Eccleſiaſticos ſeculares, & regulares nullam prorſus iuriſdictionem habēt.c.cum non ab homine.c.at ſi Clerici.c. qualiter.de iudic.c.ſi diligēti.& c.ſignificaſti.de for.com pet. c.continua.c.placuit.c.Clericū nullus.11.q.1.c.deniq; 96.diſt.c.ſi iudex laicus, de ſent. excom.in 6. Auth. ſtatuimus.C.de Epiſcop.& Cler. Auth.vt Clerici apud propr. Epiſ.Alex.conſ.8.in princ. & num. 11.lib.1.Rolād. conſ.4. num.6.lib.1.conſ.12.n.34.& ſeq.& conſil. 23.num.6. & ſeq.lib.2.Grammat.vot.28.nu.7.vot.33. num.3.deciſ.29.& deciſ.61.Gig.de crim.læſ.Maieſt.lib. 1.tit.quis de crim.læſ.Maieſt.cognoſ.poſſ.q.1.nu.12.& ſeq. Foller.in pract. crim.in ver.audiātur excuſatores,n. 38.& ſeq.Cartar.de interrog. reor.lib.1.c.2.num.12.& eſt communis Doctorum ſentētia ſecūdum Alciat.in d. c.cum nō ab homine.in prin.de iudic.Vaſqui,de ſucceſ. par.1. lib.3. §.22.limit.17.nu.58. & ſeq.Burſatt.cōſ.42. nu.2.lib.1.Hondad.conſ.3.num.12. lib.1.& conſ.20.nu. 11. lib.2. Bart. Soci.conſ.57.num.12.lib.3.Marian.Soc. ſen. conſ.12. num.16.lib.1.Calcan.conſil.71.n.2.Farin. citatis infinitis, de inquiſit. q.8.in prin. & dicit Couar. pract.quæſt.c.31.num.2. verſ.tertia concluſio.Quod ferè totus orbis Chriſtianus in hanc Clericorum exēptionem à ſeculari iuriſdictione, propter publicam vtilitatem, conſenſit, & propterea non poſſet à ſecularibus Principibus reuocari,& habemus Bullam in cœna Domini, quæ prohibet omnibus iudicibus, & Magiſtrati-

bus

bus ſecularibus, ne cōtra Clericos ſe intromittant quoquomodo, etiam ſub prætextu quorumcumq; priuilegiorum à Sede Apoſtolica conceſſorum, quæ irrita, & nulla, ac nullius roboris, vel momenti fore, & eſſe decernit, quod quoque habemus in Conſtitutione noſtra.

2 Et hoc adeo verū eſſe affirmāt Scribētes, quod nec etiā Imperator ipſe poſſit criminaliter iudicare Clericū per tex.c.ſolitæ, ibi. (Quod autē ſequitur ad vindictam.) de maio.& obed.& in c.Sacerdotibus. 11.q.1. Et nō ſolum Imperator Clericos iudicare nō prætēdit, ſed Eccleſiaſticis libēter colla ſubmittit, vt habemus in c.Valētinianus. 63. diſt. Hinc ſi coram Imperatore denunciaretur perſona Eccleſiaſtica pro aliquo delicto, deberet ipſe Imperator Cōſtantini Imperatoris exemplo, libellū denunciationis, ſeù accuſationis, & quærelæ incendere, vt ſancitur in d.c.Sacerdotibus. §. Eccleſiaſtica quoq; 11. q.1. Et laicus quacumque fulgeat dignitate, nullatenus poteſt cognoſcere cauſas criminales Clericorum. Alex. conſ.8.n.1.lib.1. Roland.conſ.4.ſub n.8.lib.1. Scacci.de iudic.cauſ.crim.c.11.n.34.& 35.

3 Et propoſitio iſta vſq; adeo protēditur, vt etiā in atrocioribus, & in crimine læſæ Maieſtatis in perſonā eiuſdem Imperatoris, ipſe Imperator nō poterit pro tali crimine cōtra laicū procedere, quod fuiſſe videtur de mente Bar.in extra.Ad reprimēdum.in ver.cōditionibus; & affirmat Reſtaur. in tract. de Prin.ſeu Imperat.q.111.nu. 10.& comprobat Gig.de crim.læſæ Maieſt. lib.1.d.tit.q.5

de crim. læſ. Maieſt. cogno. poſſ. num. 12. & ſeq. vbi poſt multa ita cõcludit, proſequitur Decia. in tract. crim. lib. 4. c. 9. num. 8. par. 1. & reſpondit Alex. d. conſ. 8. in prin. lib. 1. vbi per multa iura cõcludit, quod laicus quacumque fulgeat dignitate, nullo pacto poteſt cognoſcere cõtra Clericum. Quia diſtinctæ ſunt iuriſdictiones, & Pontifici eſt aſſignata omnis iuriſdictio in ſpiritualibus, & ita
4 Alex. tenentem refert † Rolãd. d. conſil. 4. nume. 8. lib. 1. vbi affirmat, quod hoc crimen læſæ Maieſtatis non committitur à Clerico erga Principem ſecularem. Et poſt quam erga ſeculares Principes à Clerico hoc crimẽ non committitur, non eſt mirum, quod Imperator, & multò minùs iudices ſeculares nõ poſſint punire Clericum, vti de communi atteſtatus, dixit Clar. in pract. §. fin. q. 36. num. 27.

Quam rationem proximè aſſignatam perbellè improbat Fari. d. q. 8. ſub n. 28. vbi ineptam ſibi videri ait, quia plura ſunt delicta qualificata, vt videbimus inferiùs, de quibus Clerici à laico iudice puniri poſſunt, vnde nõ ſequitur conſequentia, Clericus conſpirando contra Principem ſecularem non committit crimen læſæ Maieſtatis, ergo non poteſt de tali conſpiratione puniri, & è contrà, dato quod Clericus per talem conſpirationem committeret hoc crimen læſæ Maieſtatis, ſequeretur dicta ratione attẽta, quod Clericus propter atrocitatem iſtius criminis poſſet à ſeculari iudice puniri, quod tamen ex diſpoſitione text. c. cum non ab homine. de iudic. Cleri-

cus iuriſdictioni ſeculari, & punitioni, etiam pro quocumque atrociſſimo delicto ſubiectus nõ eſt, vt optimè adnotauit Boſſ. tit. de for. compet. num. 127. & inferiùs comprobabimus. Tamen cum Farinat. dicto loco ſequenda erit opinio noſtra, quod pro crimine læſæ Maieſtatis non ſit puniendus Clericus à ſeculari poteſtate, quæ ſi auderet carcerare, & punire Clericum pro tali crimine, malè faceret, & mortaliter peccaret, cum teneatur ex debito officij ſui remittere Clericum ad Eccleſiaſticam curiam.

5 Sed difficultas erit, nũquid pro alijs atrocioribus poſſit à ſeculari iudice puniri? & reperio, quod Lap. in c. pro humani. de homicid. in 6. voluit, quod Clericus pro crimine aſſaſſinij poſſit puniri per iudicem laicum, prout eum refert Pariſ. de Put. de Synd. ver. inquiſitio. c. dicit cõſtitutio. colum. 3. verſ. an in percuſſionem factam. Aufrer. de poteſt. ſecul. ſup. Eccleſ. perſo. 18. limit. n. 26. Marſ. in pract. §. diligenter, num. 166. & §. examinanda, num. 25. Grammat. vot. 8. num. 4. vot. 9. num. 18. & vot. 11. in prin. fuit quoque de mente Soc. inter conſil. Curt. ſen. conſil. 20. num. 44. vbi dicit, quod nec etiam requiritur ſententia declaratoria, quod voluit, & Aufrer. vbi ſupra. Et mouentur præfati omnes per tex. c. 1. de homicid. in 6. vbi habetur. Quod quicumque Princeps, & quantumcumq; magnus Prælatus, ſeu quæuis alia perſona Eccleſiaſtica, vel ſecularis quempiam Chriſtianorum per aſſaſſinos occidi fecerit, vel mandauerit, quam-

uis mors ſequuta nõ ſit, aut eos receptauerit, vel occultauerit, aut deffenſauerit, excommunicationis, & depoſitionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio, incurrit ſententias, ipſo facto, & eſt cum omnibus ſuis mundanis, tanquam Chriſtianæ religionis æmulus, per-
6 petuò diffidatus, † & bannitus à toto populo Chriſtiano. Quo fit, vt Clericus qui hoc crimẽ commiſerit, poſſit impunè occidi ſecundum Ang. conſ. 14. & voluit Gemin. in dicto c. 1. de homicid. in 6. cum idem ſit bannire, & diffidare, quod ſtatuere, & præcipere, vt impunè poſſit occidi, per notata in l. reos. C. de accuſat. vbi Cyn. in 6. q. l. tertia. §. transfugas. ff. de ſicar. Authent. nauigia. C. de furt. & in Authent. item quęcumque communitas. C. de Epiſc. & Cler. Capic. deciſ. 112. nume. 3. & deciſ. 155. num. 26. Barbat. in c. vt ſi Clerici. num. 129. de iudic. & dicunt omnes congeſti à Rim. iun. conſil. 685. num. 1. & ſeq. lib. 6. Videntur etenim diffidati de iure Canonico ipſo iure degradati, tanquam expoſiti à iure, vt cuique data ſit facultas capiendi perſonas, vt notatur in c. vni. de ſchiſmat. ibi (expoſitis perſonis eorum à fidelibus capiendis) & eſt tex. in c. felicis. de pœn. ſicque à iure videntur ſpoliari priuilegio Clericali, & poni in poteſtate cuiuslibet, vt innuit tex. d. c. 1. de homicid. in 6.
7 Et ſicuti realiter, & actualiter degradatus poteſt à iudice laico puniri, ſecundum communem opinionem, de qua Alciat. in dicto c. cum non ab homine, num. 108. de iudic. relatus à Villalob. comm. opin. littera. C. nu. 71.

quos

quos refert, & ſequitur Clar. d. q. 36. nu. 35. in fi. Cumq; degradatio nil aliud ſit, quam denudatio omnium priuilegiorum Clericalium, vt in c. degradatio. de pœn. in 6. & Decian. citatis alijs, dicto c. 9. nume. 78. lib. 4. Ideo Clericum, qui aſſaſſinium commiſit, puniri poſſe à laico dicendum videtur, vti reſpondit Decia conſ. 82. per tot. lib. 2. & affirmat Diaz. in pract. Cano. c. 98. & faciunt dicta per Boer. deciſ. 69. n. 19.

8 Tamen ſi rectè perpendatur diſpoſitio dicti text. c. 1. de homicid. in 6. aſſaſſinus, de quo loquitur text. prædictus, non eſt propriè is, qui conducit operas alicuius prçcio ad occidendum; ſed qui occidit Chriſtianum opera aſſaſſinorum, de quibus loquuti fuimus ſuperius c. 7. & licet ibi aſſeuerauimus, quod hodie, cum præfatum hominum genus non reperiatur, propterea ex longa interpretatione, & communi vſu loquendi receptum ſit, vt aſſaſſini dicantur omnes, qui, vel mandato, præcio conducentes, operas etiam Chriſtianorum aliquem occidi faciũt, vel qui præcio conducti hoc ſcelus committunt.

Aduertendum tamen erit, quod ad effectum, vt Clericus incidat in pœnam ipſius tex. omnia in eo contenta concurrere debent.

9 Quia quando in diſpoſitione aliquid præſupponitur, vt præſuppoſitum locum habeat, præſuppoſitum verificari debet, gloſ. in l. mancipia in ver. aduertendum, vbi Caſtren. & alij. C. de ſer. fugit. Alex. in rubr. ff. ſolut. ma-

trim. nume. 22. Soc.ſen.conſil. 71.nume. 23.lib.4.Dec. in l. 1.nume. 14.C.de eden.conſil.90.num.2. conſ.259. num.6.conſil.275.nume. 12.conſil.290. num.3.conſil. 291.num.8.conſil.317.num.2.conſil. 325. circa princ. conſil. 327.ſub num.6.conſil. 340.ſub nu. 3.conſil.400. ſub num.8.conſil.466.num.8.conſil. 511.num.4.conſ. 519. ſub num.5.conſil.540. in prin.conſil. 591.num.4. & conſ.644.in fin.

Sed quandò aſſaſſinium committitur, ſed nõ per ipſos aſſaſſinos, de quibus in tex. non verificatur præſuppoſitum, ideo non debet hábere locum diſpoſitio ipſius tex. eo quia Sum. Pont. ibi priuauit, & deſtituit Clericos, Clericali priuilegio ob illam ignominiam, quæ infereba tur nomini Chriſtiano, vt Principes etiam à prędictis aſſaſſinis cogerẽtur ſe, & eorum bona redimere, quod potiſſimè eſt attendendum in hac materia, & diſpoſita in d. c. 1. quod eſt pęnaliſſ. & odioſiſſi ſunt intelligenda in propria ſignificatione verborum. ita Rim. iun. in puncto d.conſ.685.n. 11.lib.6.

Et quamquã hoc crimen aſſaſſinij ex longa interpretatione, & vſu hodie etiam committatur abſque dictorum infidelium interuentu, non propterea Clerici veniunt,
10 ita de facto priuati eorum † priuilegio, vnde benè dicebat Clar. in pract. §.fin.d.quæſt. 36.numé. 31. Quod requiritur ſententia declaratoria, per quam iudex pronunciet, & ipſum eſſe aſſaſſinum, & hanc communem opinionẽ eſſe affirmat de mente Couar. Capic. & Plach.

Qua

Qua declaratione facta, non requiritur alia ſententia, per quam imponatur pœna dicti c. 1. ſed ſtatim illas ipſo iure incurrit Clericus, vt conſultus reſpondit Alexād. conſil. 166. num. 1. lib. 7. qui ita communiter tenere omnes Doct. aſſerit, & ſentit Aufrer. de poteſt. ſecul. ſup. Eccleſ. perſo. dicto num. 26. vbi dicit, quod non requiritur alia ſententia, ſcilicet, quæ det licentiam occidendi, & huiuſmodi, quia ſufficit, quod ſit declaratus aſſaſſinus, vel fautor, & ita tenet Lopez. in addit. ad pract. Diaz. c. 98. in ver. præcedat degradatio. verſ. nota. tamen vtiliter. Capic. deciſ. 112. in princ. & comprobat Farin. d. q. 8. nume. 85. vbi latiſs. hanc eſſe communem ſententiam demonſtrat.

Et præcipuè ſi admitteremus, quod abſque declaratione iſta, Clericus poſſet puniri à laico, reſultaret, quod per ſimplicem querelam, & imputationem de aſſaſſinio, amitteret beneficium fori, quod non eſt dicendum.

11 Et declaratio iſta debet fieri per iudicem Eccleſiaſticum, & non laicum, vti de iure clarum eſſe affirmat Clar. d. quæſt. 36. ſub nume. 31. licet apud eos contrarium de facto ſeruari dicat, ſed contrarium verum eſſe de iure comprobat Lopez. ad Diaz. d. cap. 98. verſ. nota tamen vtiliter.

Quapropter non curandum de dictis reſponſis Decia. & Soc. Quia non mirum, cum Soc. Piſis legeret, Decia. vero Paduæ, & ambo ſub magna mercede Dominorum laicorum, pro quibus conſuluerunt.

Et communis eſt opinio, quod declaratoria iſta ab Eccleſiaſtico iudice proferenda requiratur; vt dicunt omnes in dicto c. 1. de homicid. in 6. & d. cap. cum non ab homine. de iudic. & concludit Capic. d. deciſ. 112. in fin. & conſuluit Card. Alban. conſil. 13. vbi reſpondit, quod non poteſt laicus Clericum vti aſſaſſinum punire, niſi poſtquam fuerit à iudice Eccleſiaſtico vti aſſaſſinus bannitus, diffidatus, & condemnatus, & ita eum refert Fari. d. q. 8. num. 85. in fin.

12 Sed quid dicendum de Clerico, qui in profundum malorum delapſus, dimiſſis tonſura, & habitu Clericali multis ſe immiſcuit enormibus, ita, & taliter, quod poſſit nuncupari ſcelerum miniſter, an ipſo iure ſit priuilegio Clericali deſtitutus, qui, & ſi ſacris ordinibus ſit ornatus, poſſit nihilominus à iudice laico puniri; In quo articulo Hoſtien. Ioan. Andr. & Butr. in cap. perpendimus. de ſentent. excommun. Anch. in reg. ea, quæ. quæſt. 12. de reg. iur. in 6. quorum opinion. eſſe communem affirmat Aufrer. in Clement. 1. de off. ord. reg. 1. fallent. 19. voluere, quod iſte Clericus ita ſceleribus deditus, & inueteratus poſſit à iudice laico puniri.

Nec eſt hoc in caſu neceſſaria trina monitio, quæ alioqui iure ordinario requiritur, quos omnes retulit Couar. pract. quæſt. cap. 32. ſub numero ſecundo, cui ſententiæ patrocinari videtur text. cap. vni. de vit. & honeſt. Cleric. in 6. vbi datur caſus, in quo Clericus etiam in ſacris, abſque vlla degradatione amittit priuilegium Clericale

Clericale oĩno ipſo iure, ẽt quo ad forum, ſiñ cõem intellectum ipſius tex. cum quo concordat. c. 1. de apoſtat. vbi hæc cõis probatur ſñia, á qua non recedit Henric. Boic. in c. ex litteris. col. pen. de vit. & honeſt. Cleric. & Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 1. §. 5. n. 55. atteſtatur opinionẽ iſtam cõiter in praxi receptam eſſe, quos oẽs recenſet Couar. pract. quęſt. d. c. 32. ſub n. 2. & habemus tex. d. c. perpendimus. de ſent. excom. quem ita cõiter, & magis cõiter interpretari à Scribentibus teſtatur Boſſ. in tit. de for. compet. n. 134. 139. & 140. & hanc opinionem ſeruari affirmat Capr. concl. 97. n. 76. & Farinat. de inquiſitio. d. q. 8. nu. 53. vbi cõprobat, quod diſpoſitio d. c. perpendimus non ſolum procedit in beneficio Canonis, ſi quis ſuadente diabolo. Sed ẽt in priuilegio fori, & hunc intellectum eſſe magis cõiter receptum affirmat, ꝑ ea, quæ ſcripſerunt Clar. d. q. 36. n. 23. & Alex. de Neuo latiſs. d. conſ. 59. n. 12. & ſeq. & hanc opinionem magis communem pronunciat. Sigiſm. Scacci. de iud. cauſ. criminal. d. c. 11. nu. 62. & 78. in fin. in 2. limit. & Decian. d. c. 9. nu. 88. lib. 4.

Contrariã vero partem ſequuti ſunt multi, quibus diſplicuit, & nimis graue viſum fuit, Clericum nulla legitima monitione præmiſſa. priuilegio fori priuari, ex eo qđ multis enormib. criminibus operam dederit, & ſe immiſcuerit, & Anch. in d. c. 1. de Apoſtat. dixit illius capituli deciſionem non militare niſi in ſpecie, & caſu, quo loquitur Panor. & Card. in d. c. perpendimus d. tex. intelligunt

gũt quo ad priuilegium Canonis tm̃, non autem quo ad priuilegium fori,& ita d.tex. intelligendum eſſe compro bat Alex.d.conſ.8. lib.1.Soc.d.conſ.12.n.19.lib.1. Clauas.in ſumm.in ver.Clericus.10.q.Silueſt.in ſum.in ver. Clericus il 30.n.9.cui nõ obſtare tex.d.c.vnici. de vit. & honeſt.Cler.in 6.aſſentit Couar. d.c.32.ſub nu.2.in fin. Quia illa Conſtitutio pęnalis eſt, & ideo non extenditur ad alium caſum,& propterea in Clerico in ſacris conſti tuto magis ſibi placere opinionẽ illorum, qui hanc partem tuentur. Et re vera,vt inquit Clar.d.q.36.n.23.negari non põt,quin tex.d.c.perpendimus. intelligendus ſit in beneficio Canonis,& non fori,cum multum applaudeat lr̃ę illius,dum dicit(propter hoc ad obtinendã abſolutionem Apoſtolicã Sedem adire cogantur.) Quę verba magis vñr conuenire excõicationi, quæ infertur per Canonem.ſi quis ſuadente. Quam illi,quæ infertur propter violatum priuilegium fori.

13 Pro reſolutione huiuſcę quæſtionis diſtinguendũ eſſe putarem,an Clericus iſte,qui ita enormib. ſe immiſcuit, ſit in minoribus conſtitutus ordinibus; nam cum poſſit relinquere Clericatum, & redire ad ſecularitatem, non ſolum expreſsè renunciando Clericatui, ſed ẽt tacitè,& de facto contrahendo matrimonium, & dimittendo habitum,& tonſuram Clericalem, qui, ſi nedum enormibus ſe immiſceat, ſed etiã ſi quouis modo deliquerit nulla admonitione,neq; ſolemnitate aliqua adhibita, poterit à laico iudice puniri, cum per dimiſſionẽ ſolũmodo

habitus

habitus renũciauerit beneficio Clericali,& ſacra Tridẽt. Synod.in c.nullus primæ tõſuræ initiatus quod eſt.6.23 ſeſſ.de reformat. decreuit, quod Clericus in minoribus conſtitutus non gaudeat beneficio fori, niſi incedat in habitu,& tonſura,& de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſeruiat,vel habeat beneficium Eccleſiaſticum, vbi aduertẽdũ erit, quod copulatiuè requiritur delatio habitus,& tonſuræ Clericalis, & ſeruitium Eccleſiæ de mãdato Epiſcopi, & ſic non ſufficeret delatio habitus,& tonſuræ,ſi non inſeruiret Eccleſiæ. Quapropter vna cũ tonſura,& veſtibus Clericalibus,vnum ex duobus requiritur,aut beneficium Eccleſiaſticum, vel ſeruitium Eccleſiæ,quibus deficiẽtibus, iſti Clerici in minoribus priuilegium fori non ſortirẽtur. Quod Sãctiſs.& cum ſumma prudẽtia Decretum iſtud editum fuit,ne in Eccleſia Dei meri cerdones, pelliones,corriarij,fullones, & ſimiles nudæ tonſuræ prętextu immunitatib.fruerentur,quę in Clericorum fauorem Diuino muneri miniſtrãtium conceſſæ fuerunt,ita Lopez.ad Diaz.c.64.in fin.& de iſto ſacri Cõcilij Decreto verba fecerũt Cartar.de interrog.reor.lib.1.c.1.n.12.& Scacci.d.c.11.nu.82.

14 De Clerico autem in ſacris conſtituto,cum non poſſit, nec tacitè,nec expreſsè renunciare beneficio fori, vt ſuperius enucleauimus,iterum diſtinguendum erit.Quod aut iſte, dum enormibus ſe immiſcet,retinet habitum, & tonſuram Clericalem, & tunc quauis enormitate ab ipſo commiſſa, non poterit à laico puniri, & hoc mihi

perſua-

perſuadet Clar. d. q. 36. n. 24. vbi nobis mãdauit in hæc verba. Cæterum ſi Clericus incedat in habitu, & tõſura, ceſſant hæc oĩa, nam quantumcumq; grauia crimina committat, & illa reiteret, in eiſq; perſeueret, nunquam efficitur de foro ſeculari. hæc Clar. quam ſñiam commu nem eſſe probat. Boſſ. in tit. de for. compet. ſub n. 134.

15 Si verò Clericus dimiſſis veſtibus Clericalibus, & tonſura, ita perſeuerando in delictis, nil ſæuum, & enorme tẽtare non erubeſcat, hoc in caſu poſſe à iudice ſeculari comprehẽdi, & puniri cum communi Scribentium sẽtentia, dicendum eſſe affirmo.

Quod intelligẽdum erit, vbicumq; quis nõ incedit in habitu eo animo, vt non modo illo in delicto, in quo deprehenſus eſt, habeatur pro laico, ſed generaliter in omnibus, quia in nullo tempore volebat haberi pro Clerico, puta, quia per annum, & vltra, ſemper commoratus eſt, & vixit, & negotiatus eſt palam, vti laicus, negãdo ſe Clericum, & ideo cum talis ſit apoſtata, poterit puniri per laicum, dato, quod conſtaret eſſe Clericũ, ſi in atrociori delicto fuerit deprehenſus, ita Decian. d. c. 9. n. 92. lib. 4.

16 Semper tñ cum cõditione, vt iſte ſceleſtus Clericus, & ſuæ dignitatis immemor, fuerit prius ter monitus à ſuo Prælato, quia, vt diſpoſitio d. c. perpendimus, habeat locũ, trina requiritur monitio, per tex. in c. audiẽtia. de sẽt. excom. in c. fin. de vit. & honeſt. Cler. in c. cõtingit il 2. de ſent. excom. in 6. Io. Andr. & Butr. in d. c. perpendimus. Cepo. cauſ. crim. conſ. 11. & n. 36. & ſeq. Brun. cõſ. crim.

diuerſ.

Digitized by Google

diuerſ.conſ.115.n.68.& ſeq.lib. 2. magnę impreſſionis. Couar.d.c.32.n.2.in fin. Alber.in 2.par. ſtatut.q.42.vbi de cõi obſeruãtia teſtatur. Alex.d.conſ.8.n.2.lib.1. Grã mat.vot.33.n.11.& ſeq.& ſuper conſuet.Regni fol.29. colum.1.verſ.10.vbicumq;.Imo. in c.1. de apoſtat.Viu. com.opin.verſ.Clerici. Menchiach.lib.3.de teſta.§.22. num.63.Rolãd.d.conſ.4.n.31.lib.1.

Nec refragãtur adducta in contrarium à Farinat.d.q. 8.ſub n.34. Nam oẽs loquũtur,& ſunt intelligẽdi,quod ſaltem iſti Clerici fuerint moniti in Synodo Dięceſana, vt habitum,& tonſuram Clericalem deferãt,ſub pęna amiſſionis iſtius fori priuilegij, quo in caſu illã monitionẽ ſufficere ſcribit Clar. de mẽte Hoſt.& Alex. de Neuo.d. q.36.n.20.& nõ diſſenſit Farinat.d.q.8.n.62. Quinimo ipſe Farinat.ibidem n.58.affirmauit. quod antequã Clericus enormibus ſe immiſcẽs,puniri poſſit à laico, opus eſt,vt ante omnia de enormitatib. cõſtet,eo quia. qualitas tribuens iuriſdictionem debet in primis probari ad hoc,vt iuriſdictio locum habeat.l.2.§.ſed & ſi dubitetur, & l.ſi quis aliena.ff.de iudic.Bal.in l. idem profeſſus,& in l.præſcriptione,C.ſi contr.ius. vel vtil.pub.& dicunt oẽs in c. ſi Clericus laicum.de for.compet. Plach.in epit.delict.c.19.n. 27. Et ſi aliter diceremus,ſequeretur abſurdum,quod Clericus poſſet proceſſari,incarcerari,& torqueri per iudicem laicum ſub colore, quod enormitatibus ſe immiſceret,& propterea opus eſſe docet Farinat. vbi ꝓximè,quod Clericus in flagrãti reperiatur,& quomodo

modo id fiat, oſtẽdit. Qualia autẽ ſint enormia delicta, declarat idem Farinat. ibidem num. 59.

17 Et propoſitio à nobis ſuperius firmata, quod Clerici ſunt à iuriſdictione laicali prorſus exempti, ampliatur procedere, etiamſi Clericus nõ opponeret de Clericatu, & nemo pro eo in iudicio compareret ad allegandum priuilegium Clericale.

Quia & ſi proceſſus factus per iudicem laicum contra Clericum, quem nõ cõſtabat talem eſſe, valeat, vt cõſuluit Dec. conſ. 125. nu. 7. Calder. de iud. & for. compet. cõſ. 12. 1. dub. Zabar. in Clem. 1. col. 2. appoſ. 2. de exceſſ. Prælat. Alex. ad Bar. in l. 2. ſub n. 12. ff. de appell. recip.

18 Quia regulariter quilibet priuilegiatus tenetur comparere ad allegãdum priuilegium. gloſ. in c. conuenior. in ver. congruerat. 23. q. 8. in c. ſi Epiſcopus. in ver. conuocari ad fin. 3. q. 2. in c. cũ ordinem. vbi Doct. de reſcript. & in c. ſuper litteris. in ver. niſi forsã. eo. tit. in c. cum parati. in ver. obtẽtu. de appellat. in c. cum perſonæ. in fin. de priuil. in 6. Scribẽtes in l. 2. ff. de in ius. vocã. eſt tex. ibiq; Doct. in l. ſi quis ex aliena. ff. de iudic. Hoſt. in ſum. tit. de iudici. §. quæ ſunt neceſſaria n. 9. Alexã. per eum tex. in l. 2. n. 3. ff. ſi quis in ius voca. nõ ier. c. veniẽs, & ibi gloſ. in ver. propter contumaciam. de accuſat.

19 Tamẽ quam cito conſtiterit de Clericatu, iudex laicus de facto reuocare debet, quod de facto fecit, ita Spec. de citat. §. 1. n. 20. par. 2. Archid. in c. placita. 15. q. 4. Io. And. in c. regula ſciẽti. in mercur. Cyn. in l. gñaliter. C. de Epiſc.

Epiſc. & Cler. & citatis his; & alijs, firmat Alex. cōſ. 149. n. 13. lib. 6. vbi dicit, quod proceſſus eſt ipſo iure nullus, et Clerico non comparente, & tanquam laicum citato, & ſingulariter dixit Marſ. ſing. 694.

20 Quod apud oēs ſanos mente notum eſſe putat, quod Clericus nō poteſt conueniri ſub iudice laico. Quinimò quilibet proceſſus factus per iudicem laicum cōtra Clericum eſt nullus; & quælibet ſentētia eſt nulla, quamuis nemo pro eo comparuerit ad allegādum priuilegiū Clericale; proſequitur latè Grammat. vot. 18 nu. 19. & ſeq. vbi de mente Bal. in l. generaliter. C. de Epiſ. & Cler. ſcribit. quod ſi eſſet proceſſum contra Clericum per iudicē laicum diffinitiuè, ipſum cōdemnādo, & à ſentētia illa non ſit per ipſum Clericum appellatum, quod nihilominus ſi comparet cū inſtrumēto Clericatus, dicēdo de nullitate proceſſus, & ſentētiæ, quod omnino eſt audiēdus, & proceſſus, & ſententia erit nulla, ex quo veritas eſt, quod talis allegatio procedit, & reddit iudicium retro nullum ex defectu iuriſdictionis: & hoc idem dixit Bal. in l. 1. C. ſi nō à compet. iud. Quia defectus iuriſdictionis, qn̄ deficit ipſo iure, iuriſdictio ſemper opponi poteſt, etiam ſi ſtatutum dictaret generaliter, quod nō poſſit opponi de nullitate ſententiæ, vt notatur in Clem. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. vbi eſt gloſ. ſingularis, & ipſe Grāmat. concludit in deciſ. 61. per totam. vbi multa in hac materia.

Et exceptio iſta incompetentiæ iudicis quandocunq;

oppo-

Digitized by Google

opponi poſſet, etiam poſt ſententiam, quinimo nec etiã eſt neceſſe, quod opponatur; cum oĩa acta facta per iudicem laicum cõtra Clericum ſint ipſo iure nulla, vt docuit Clar.d.q.36.verſ.eſt autem hæc exceptio; proſequitur Decian.d.c.9.n.61.& n.115.lib.4.vbi affirmat, quod Clericus condemnatus à iudice laico, eo quia nõ oppoſuerit incompetẽtiam, habet duplicem viam reparandi grauamen illatum, Couar. pract.quæſt.d.c.32.n.2.Roland.d.conſ.4.nu.10.lib.1.cõſ.52.nu.42.lib.2.Vrſill.ad Afflict.deciſ.2.nu.2.& ſeq. Lopez.ad Diaz.c.62.n.2.& 3.Vãt.de nullit.tit.de nullit.ex defect.iuriſd.n.101.Alex. de Neuo.d.conſ.56. n.6.& ſeq.Soc.cõſ.12.lib.1.& citatis alijs, Farinat.d.q.8.num.15.quibus addo Corol.de Graſs.de excep.ad ſtat.exclud.om.excep.18.excep.per tot.vbi multa ſcribit de exceptione iſta incompetentię iudicis.

21 Bene verum eſt, quod ſi Clericus, vti laicus, citatus nõ comparuerit ad allegãdum priuilegium Clericale, ſed diſtulerit vſq; ad ſententiam, vel poſt, cuius vigore captus fuerit, quamq̃ acta, & proceſſus ſint, vti diximus, nulla, deberet attamen in expenſis cõdemnari, ita ſentit Felin. in c. exceptionem, in prin.de excep. Calderin.d. con.12.de iud & for.compet.Boer.in Conſtit.Burgũd. de coſtumes, concernans, §.21.col.fin.Aufrer.in Clem. 1.de off.ord.reg.2.nu.23.Dec.cõſ.241.Couar.d.c.32. n.2.pract.q.Vrſil.ad Afflict.d.deciſ.2.n.4.& 5.Lopez. ad Diaz.c.62.n.6.Aſin.in pract.§.32.in 6. ampliat.n.1.

Fari-

Fari. d.q.8.n.8. & num. 16. Bellamer. deciſ. 226. Marſ. in l. patre, vel marito. n.77. ff. de quęſt.

At cauendum velim, quod iſta expenſarum condemnatio nõ à iudice laico, ſed ab Eccleſiaſtico facienda eſt, quia ſecularis iudex nõ poteſt Clericum in expẽſis condemnare; ſed nec etiam multare, ratione contumaciæ. Bald. in l. generaliter, & in l. ſi quis ex aliena. ff. de iudic. in l.2. C. de Epiſc. & Cler. Abb. in c. ſi diligenti. col. pen. de for. compet. Grammat. vot. 18. n. 15. & ſeq. Guid. Pap. deciſ. 450. Couar. d. c. 32. num. 2. Rolãd. cõſ. 12. n. 38. & ſeq. lib. 2. Vant. d. tit. de nullit. ex deffect. iuriſd. n. 101. latè deffendit Dec. conſ. 241. in primo dub. Surd. conſil. 396. num. 28. lib. 3.

Nec erit curãdum de Bart. qui cõtrariũ tenuit in l. non videtur, la prima, nu. 1. ff. de iudic. quam Bart. doctrinam ſeruari aſſerit Aufrer. in addit. Tholoſ. deciſ. 165. & ſecundum Bart. fuiſſe iudicatum per Curiam Neapolitanam atteſtatur Grammat. vot. 27. in prin. Quia dictum Bart. reprobatur, & contra eum eſt vera, & communis opinio, teſte Carauit. ſuper rit. mag. cur. 235. num. 11. & Clar. d. q. 36. n. 5. in fi. ait, ita ſeruãdum à iudicibus Deũ timẽtibus, & quod malè iudicauerit Curia Neapolitana probat Grammat. d. vot. 27. per tot. & Boer. expreſsè improbatur à Couar. vbi ſupra, & latiſſ. Lopez. ad Diaz. c. 64. nu. 7. qui poſtquam retulit, quod in Hiſpania contrarium obſeruatum fuerit, exclamat, iniquiſſimè factũ, & contra ſacras iuris Pontificij Conſtitutiones iudica-

tum fuiſſe ab illo iudice,& ſi caſus aliquãdo contigerit, admonet iudices, vt ab huiuſmodi errore caueant, & cum hac opinione tranſit Fari.d.q.8.n.17.

23 Et ſicuti diximus, iudices ſeculares ſunt incapaces cognitionis delictorũ perpetratorũ à Clericis, ita nec eos examinare,& interrogare poterũt,ad finem criminis indagandi, quia quemadmodum iudicãdo perſonam Clerici tãgere nõ poſſunt,ita neque hoc ſententiæ præambulum exercere poſſunt, ita docuit gloſ.in c.at ſi Clerici de iudic.per quam cõſultus reſpõdit Bart.cõſ.80.& bene dicebat Bald. in d. c. at ſi Clerici : quod cõfeſſiones Clericorum coram iudice laico nõ debẽt in actis redigi,& habemus Bullam in Cœna Domini hoc prohibẽtis, de qua meminit Viui.com.opin. verb. iudex laicus, vbi admonet ſeculares iudices, vt ſicut ab igne,caueant, ne ſe ingerant, ac intromittant aliquo modo in cauſis criminalibus Clericorum, & aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum, prout eum refert,& ſequitur Cartaſ.de interrog.reor.d.c.1.n.12.

24 Ita,& taliter iudices ſeculares ſunt incompetẽtes in cognoſcẽdis criminibus Clericorum,qđ nõ ſolum nõ poſſunt iudicare cõdemnãdo c.1.& 2.de for.compet. Alex. cõſ.149.n.1.lib.6. Menoch.de arbitr.q.43.nu.15.Hondad. d.cõſ.3.n.21.lib.1. ſed,quod plus eſt, nec etiam abſoluendo.ita Bald.& cæteri, in Authent. Clericus.C.de Epiſc.& Cler.vbi Bal.dicit hanc eſſe veritatem.

Ex regula, quæ negatiuè formatur, qui nõ poteſt con-

demnare,

demnare, nec etiam abſoluere poterit. l. nemo, qui condemnare. ff. de reg. iur. l. qui cõdemnare. ff. de re. iud. c. nõ poteſt, vbi latè Felin. de re. iudic. & ita negatiuè arguit Iuriſconſultus in l. ſolent. in princ. ff. de off. Proconſ. ibiq; Bal. 2. not. Soc. ſen. in rub. ff. de acq. poſſ. num. 8. vbi poſt alios differit ſatis copioſè. Menoch. de arbitr. d. q. 43. nu. 25. Fari. d. q. 8. ſub num. 46. verſ. amplia. 19.

Quamquam Iaſ. in d. l. qui condemnare, nu. 2. ff. de re. iudic. ſenſerit, quod iudex laicus poſſit abſoluere Clericum à delicto ſeculari, licet pro condemnãdo debeat eũ remittere ad Epiſcopum, per tex. §. illud palam, & ibi gl. notat pro mirabili, in Authẽt. vt Cler. apud propr. Epiſ. & in Authẽt. Clericus, ibiq; etiam gl. C. de Epiſ. & Cler. Et corroborari poſſet Iaſ. ſententia ex illa declaratione, quæ affertur ad regulam iſtam negatiuè, vt ſupra conceptam. Quia laicis iudicibus condemnatio Clericorum fauore, & priuilegio perſonæ Clericorum prohibetur, ideo abſolutio prohibita non cenſetur, ne in odium retorqueatur, quod ad fauorem fuit introductum. ſic Bal. in l. quoties. n. 2. C. vbi Senat. vel Clariſſ. ſecutus à Dec. in d. l. nemo, qui cõdemnare, n. 2. ff. de reg. iur. Alcia. in rub. ff. de acq. poſſeſ. n. 9. Rip. in d. l. qui cõdemnare, n. 7. ff. de re. iudic. vbi de Clerico exemplum affert.

Sed aduertẽdum erit, quod dicta per Iaſ. procedebant de iure antiquo, quo laicus poterat vna cum Epiſcopo condemnare de delicto ſeculari, vt in iuribus, & glo. adductis à Iaſ. & dicit ipſemet Iaſ. cum, iure illo attẽto, non

eſſet Clericus in totum exemptus, & iudex laicus nõ eſſet totaliter ſine iuriſdictione in Clericum, cum poſſet ſimul cum Epiſcopo condemnare, & propterea nõ mirandum, ſi ſolus poterat abſoluere, ſed cum iura illa fuerint correcta, & per Authent. ſtatuimus. C. de Epiſc. & Cler. & per iura Canonica, vt in d. c. 2. & 3. de for. compet. per quæ omnino eximuntur Clerici à laicali iuriſdictione; quapropter nec etiam abſoluendo, cognoſcere de præſenti poteſt laicus de delictis perſonarum Eccleſiaſticarum; & hanc opinionem ſequitur Cagno. in d. l. nemo, qui condemnare, in vltimis verbis. ff. de reg. iur. & rationem ſuperius aſſignatam ponderat Decia. d. cap. 91 num. 9. in fi. lib. 4.

Nec inducta in fauorem Clericorum retorquentur in odiũ, Nam magis fauorabile eſt, quod nullo pacto ſubiaceant iuriſdictioni laicali.

Nec eis prodeſſet abſolutoria lata ab incompetenti prorſus iudice, vt affirmant Panorm. in c. ſi diligenti. nu. 33. de for. compet. & Dec. in cap. cum ordine. in fin. de reſcrip.

25. Regulam iſtam, quod Clericus pro quocumq; crimine, & delicto enormi puniri non poſſit à laico iudice reſtringẽdam eſſe dicunt multi ad Clericum incorrigibilem, quẽ vtique puniri poſſe contẽdunt, nulla præcedente degradatione, per tex. in c. cum non ab homine. de iudici. quem ita intellexerunt Ioan. Andr. Card. & Imo. vbi Boſſ. tit. de for. compet. num. 131. Foller. in pract. crim.

verſ.

verſi audiantur excuſatores.nu.40.& ſeq.Brun.d.conſil. 115.num. 12.& ſeq.crim.diuerſ.lib.2.Alex.de Neuo.d. conſ.56.n.28.& 30.& dixit Couar.pract.quæſt.d.c.32. num.2.& aſſentit Clar.d.q.36.n.33.vbi ait,quod ſi Clericus ſit verè incorrigibilis, eo caſu vtiq; poterit per iudicem ſecularem abſq; vlla degradatione puniri, etiam ſi ſit in ſacris conſtitutus.

26 Et hoc tantò facilius procederet,ſi talis Clericus incorrigibilis non poſſet ab Eccleſia puniri, quia tunc abſque alia degradatione poſſet per iudicem ſecularem comprehendi,ſecũdũ communem opinionem,de qua Aret. in d.c.cum non ab homine.ſub num.39.de iudic.relatus à Diaz.in pract.Cano.c.131.quos omnes ſequitur Clar. d.q.36.n.33.in fi.& cum præfatis reſidet Scacci.d.c.11. nu.56.qui relatis alijs,de communi quoque teſtatur,& aſſentit Fari.d.q.8.nu.47.in fin.

27 Et ſciendum eſſe velim, quod quando Clericus vti incorrigibilis,poteſt à laico puniri,non punitur ſecundum iura Canonica, ſed iuxta legum ciuilium diſpoſitionem. cap.ad falſariorum,de crim.falſ.Abb.in dicto cap.cum non ab homine. in vlt.not.Clar.d.quęſt.36.verſic.ſed an ſecularis iudex. Foller. dicto ver.audiantur excuſatores, nume.41.& Diaz.dicto c.131.prope finem,quæ omnia de plano procedere aſſerit Farinat. d. quæſt. 8.nume.48.

28 Difficultas itaque erit,quando Clericus dicatur incorrigibilis,& tex.in d.c.cum nõ ab homine.de iudic.in quo

Celeſtinus Pap. III. ſanciuit, Clericum in aliquo crimine deprehenſum legitimè, atque conuinctum ab Eccleſiaſtico iudice deponendum, qui ſi adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia creſcente, anathematis mucrone feriri, tandem ſi in profundum malorum veniens, contempſerit, cum Eccleſia non habeat vltra quid faciat, ne poſſit eſſe vltra perditio plurimorum, per ſecularem comprimendus eſt poteſtatem. Ex quo text. colligere poſſumus, quod vt Clericus fori priuilegium perdat, oportet de neceſſitate, quod depoſitio præcedat Clerici incorrigibilitatem, quæ depoſitio eſt fienda à iudice Eccleſiaſtico, quia à ſeculari fieri non poteſt, vt declarat Dec. in c. at ſi Clerici. col. pen. & fin. de iudici.

Nec etiam ſufficeret iſta depoſitio, ſed vlterius poſt depoſitionem, & incorrigibilitatem requiritur, quod ſequatur excommunicatio, & adhuc non ſatis erit, quia etiam anathematis mucrone debet feriri, & tandem cum Eccleſia nil vltra facere poſſit, tunc iudici ſeculari eſt aperta via, & data facultas procedendi in eum, & condemnandi, vt notant Soc. reg. tract. reg. 56. in 10. fallent. pract. Conrad. tit. de inquiſit. num. 8. in 5. limit. & in hoc caſu Clericum reputari incorrigibilem dubitandum non eſſe vna cum Farin. d. q. 8. num. 50. dicere poſſumus.

Quia & ſi Felin. in dicto cap. cum non ab homine, nume. 9. & ſeq. velit, quod ſecundum communem Docto-

rum

rum mentem ſit neceſſaria iudicis declaratio ſuper incorrigibilitate, tamen quotieſcumque erit ſeruata forma d. text. dicendum erit, Clericum ipſo iure ab Eccleſia demiſſum, & fictè declaratum incorrigibilem, ita pluribus comprobat Scacc. d. c. 11. n. 55. & ſeq. & ideo non erit opus alia declaratione.

Ex quibus apparet nõ eſſe curandum de relatis à Clar. dicta quæſt. 36. de obſeruantia Pariſienſis Curiæ, quod poſt binam remiſſionem factam de Clerico, habeatur pro incorrigibili, nulla ſequuta depoſitione, aut excommunicatione, in odium etiam iudicis Eccleſiaſtici negligentis illum corrigere, nam ſunt contra tex. prædicti diſpoſitionem, vti ponderat Farinat. d. quæſt. 8. nume. 52.

29 Regulare igitur erit, quod Clericus in ſacris conſtitutus, vt puniri poſſit à iudice ſeculari pro quo vis crimine etiam enormiſſimo; in primis ab Eccleſiaſtico degradetur, & tradatur Curiæ ſeculari puniendus, quod omnes fateri aſſerit Didac. pract. quæſt. dicto c. 32. numero ſecundo. Et hæc duo requiruntur, vt iudex laicus punire poſſit Clericum, vt teſtatur Clar. dicta quæſt. 36. numero 35. & Dec. in cap. at ſi Clerici. colum. penult. & fin. de iudic. efficaciter inducendo d. cap. cum non ab homine. ſcribit, quod præfatum cap. ponit tria dicta.

30 Primum eſt, quod non licet Regi, nec alicui Principi iudicare Clericos ſiue in furto, ſiue homicidio, vel per-

Digitized by Google

iurio, ſiue in quibuſcumque criminibus fuerit deprehenſus, & hoc primum dictum clarum eſt, quod habet locum in quolibet atrociſſimo delicto, vt illa verba demonſtrant, & hoc præter Dec. comprobat Rim. iun. dicto conſil. 685. nu. 32. lib. 6. Quia vox illa (quibuſcumque) ampliat, & multum extendit generalitatem diſpoſitionis. l. qui autem. §. fin. ff. de conſtit. pecun ibi (quibuſcumque verbis) c. quia plerique. de off. ord. in 6. tradit Bald. in l. 1. q. 34. ff. de rer. diuiſ. & in c. Imperialem. de proh. feud. alien. ſequitur Dec. conſ. 436. n. 16. & Decia. conſ. 51. n. 12. lib. 1.

Secundum dictum prænominati cap. cum non ab homine, illud eſt, vt inquit Dec. quod Clericus de talibus delictis conuictus deponendus eſt à iudice Ecclaſiaſtico, quod dictum etiam habet locum in quocumque delicto grauiſſimo; quia à ſeculari depoſitio fieri non poteſt, & vltra Dec. affirmat Rim. iun. d. conſil. 685. nume. 35. libro 6. cum Sum. Pont. reſpondendo loquatur, dicens (ſeù alio crimine fuerit deprehenſus) debet intelligi de grauiſſimo, virtute dictionis (quibuſcumque) in interrogatione poſita. §. præterea. Inſtit. de inut. ſtip. c. inter dilectos. verſic. cæterum. de fid. inſtr. vbi Bal. Alex. conſil. 84. in fin. lib. 1. & Decian. conſil. 86. nume. 49. lib. 3.

Tertium dictum illius. c. cũ nõ ab homine. eſſe affirmat Dec. Quod ſi depoſitus incorrigibilis fuerit, quæ verba ſecundũ Dec. faciunt relationẽ ad pręcedẽtia. l. Iulianus.

vbi

vbi Bar. ff. de hæred. inſtit. ergo videtur, quod incorrigibilitas habeat locum, & cõſideretur in quolibet delicto de ſupradictis licet grauiſſimis, & cum Dec. conformis eſt Bero. ibidem ſub nu. 181. qui aſſerit, quod bene ſciebat Põtifex multa eſſe genera criminum grauia, & grauiſſima, & vt oĩa comprehẽderet, vſus fuit verbis vniuerſalibus (quibuſcunq;) quæ diſpoſitionẽ ampliãt, vt per Imo. & Alex. in l. quod dicitur. ff. de verb. oblig. Concludamus itaq; in omni delicto eſſe degradationem, & traditionem Curiæ ſeculari neceſſariam, quæ abſq; incorrigibilitate nõ fit, & nũquàm incorrigibilis Cleric⁹ pronũciatur expreſsè, niſi qñ traditur Curiæ ſeculari puniẽdus, quo in caſu, & non aliter, punitur à ſeculari iudice. Vnde videndum erit, quid ſit degradatio, & quotuplex, & pro quibus criminibus infligenda.

31 Etenim degradatio priuilegiorum, & ſacrorũ ordinũ amotio, & priuatio ob crimen atrox cõtra Clericum in ſacris cõſtitutum facta, vt probatur in c. 2. de pœn. in 6. in c. nouimus. de ver. ſignif. in d. c. cum nõ ab homine. de iudic. & in c. qualiter, & qñ il 2. de accuſat. & hãc diffinitionem, ſeu deſcriptionem attulit Bertach. de Epiſ. in 8. par. 4. lib. in prin. & ex mẽte Decian. in d. c. 9. n. 78. lib. 4 ſuperius diximus, degradationem nil aliud eſſe, quã denudationem oĩum priuilegiorum Clericaliũ, & differt à depoſitione, q̃a depoſitio iſta eſt à dignitatib. & honorib. amotio, & degradatio propriè eſt ab ordinib. ita Spec. de accuſat. §. 2. n. 5. par. 3. relat⁹ à Bertach. vbi ſ. ſub n. 1.

oni 32 Du-

32 Duplex quoq; eſt degradatio, verbalis ſcilicet, & actualis, de quibus in c. 1. de pęn. in 6. & tradũt Doct. in d. c. cũ nõ ab hoĩe, & in c. at ſi Clerici. de iudic. Spec. d. tit. de accuſat. §. 2. Bertach. de Epiſ. in 3. par. 8. par. lib. 4. n. 1. Felin. in c. cum nõ poteſt. circa fin. de re iudic. Scribẽt. in c. qualiter, & quãdo. il. 2. de accuſat. & in c. tuæ. de pęn.

33 Verbalis nempe degradatio fit ſolo verbo, vt cũ ſentẽtia ꝓfertur depoſitionis cõtra aliquẽ, ob crimẽ, vel cauſam aliquam, cuius forma eſt. Quia nobis euidẽter, & legitimè cõſtat, te tale crimen commiſiſſe, quod nõ ſolum graue eſt, verum ẽt damnabile, & damnoſum, ideo te ſẽtẽtialiter ab omni priuilegio, & Clericali ordine ducim⁹ deponẽdum. Et hãc formam poſuit Spec. tit. de accuſat. d. §. 2. ſub n. 7. quem ſequitur Bertach. vbi proximè, & probatur in d. c. nouimus. de ver. ſignif. in c. accedẽs. 50. diſt. in c. Eps. 11. q. 3. in c. veritatis. de dol. & contum. Et ita verbaliter degradatus dicitur depoſitus, ſiñ Carrer. in pract. tit. de homicid. §. circa primum n. 3. quo in loco nõnulla dicit in hac materia ſcitu digna.

34 Quãdo autem hæc verbalis degradatio imponẽda ſit, & pro quo delicto, Abb. in d. c. at ſi Clerici num. 34. ait, quod multæ reperiũtur gloſ. quarum principales referre intẽdit, ex quibus tres cõcluſiones colligit. Prima eſt, quod omne crimen exigat depoſitionem, ſeu degradationem verbalem, niſi caſus à iure ſit exceptus. Secũda facit regulam in cõtrarium, vt nullum crimẽ exigat depoſitionem, niſi in iure reperiatur. Tertia verò, quod nemo

Digitized by Google

nio veniat deponẽdus, niſi pro maximo crimine, & hãc Panor. ſentẽtiam ſequitur Barbat. in d. c. at ſi Clerici. nu. 112. Dec. ibi. n. 221. aſſeruit de mẽte eiuſdem Abb. qđ depoſitio nõ imponitur niſi pro graui crimine, quę vero ſint crimina grauia, iudicis arbitrio relinqui, de quo eſt caſus cum gloſ. in c. peruenit. de ſent. excom. & notat Innoc. in c. cum illorũ. eo. tit. & firmat Cepo. cauſ. crim. d. conſ. 11. n. 26. & in ſpecie, quę delicta grauia dicãtur, per quæ Clericus deponi poſſit, arbitrio iudicis relinq., affirmat Abb. in d. c. at ſi Clerici. n. 34. de iudic. ibiq; Felin. n. 12. latè proſequitur Io. de Silua tract. de benefic. 3. par. q. 3. n. 7. & ibi refert multos caſus, ꝑ quib. Clericus deponitur, & ſcribit Diaz in pract. Cano. c. 11. n. 78. grauia cẽſeri delicta, quę doloſè perpetrata ſunt, nõ quę imperitè, his citatis Menoch. de arbitr. caſ. 266. num. 6.

35 Quæ verbalis degradatio eſt quędam depoſitio, vt aduertit Clar. in pract. §. fin. q. 74. & ſolet fieri ad duplicẽ effectum, aut ad pœnam, aut in ordine ad eijciendum eum à foro Eccleſiaſtico, vt declarat Menoch. de arbitr. caſ. 415. n. 4. & ſeq. Et differt hæc verbalis degradatio ab ordine ab actuali in hoc, quia actualiter degradatus ſtatim eo ipſo, ſubijcitur iuriſdictioni iudicis laici, nec requiritur alia traditio faciẽda à iudice Eccleſiaſtico, ſiñ cõem opinionem, de qua Villalob. com. opin. ver. Clericus. nu. 71. Clar. d. q. 36. verſ. ſcias autem. Farinat. d. q. 8. nu. 75. Degradatus verò verbaliter remanet adhuc ſub iuriſdictione iudicis Eccleſiaſtici, donec, & quouſque

trada-

tradatur curiæ ſeculari, ita Silueſt. in ſum. d. ver. Degradatio in princ. & n. 8. Marāt. in pract. par. 4. diſt. 11. nu. 72. Clar. d. q. 36. & latè proſequitur Scacci. de iud. cauſi crim. c. 11. n. 71. & ſeq.

36 Actualis vero degradatio, quæ fit poſt sñiam verbalē, quādo inſignia ordinum Clerico ſolemniter detrahũtur, quæ etiam dicitur depoſitio ſolemnis, de qua loquitur tex. in c. Epiſcopus. 11. q. 3. eſt executio verbalis degradationis, ſecūdum Silueſtr. in ſumm. d. ver. Degradatio. n. 1. in fin. & hāc degradationem D. Hieronymus in Epiſtola ad Pammachium regradationem appellat, quaſi quod ex altiori gradu, ſuo vitio ad inferiorem deuoluat, prout eum refert Lopez ad Diaz. in pract. c. 142. n. 2.

37 Quæ pœna ab antiquis Canonibus fuit inuēta, vt in c. ſi quis tumidus, & c. felix. 15. q. 7. & in Cōcil. Tolerã. 4. c. 18. & in Cōcilio Triburiē. c. 10. in c. 2. de trāſlat. Prælat. in c. 2. de pę̄n. in 6. quibus in locis ad exauthorādum Epiſcopum duodecim Epiſcopi, ad Pręsbiterum ſex Epiſcopi, ad Diaconum tres Epiſcopi deſiderabātur.

Verum quia ſumma difficultate tot Epiſcopi poterāt cōgregari, idcirco Gregorius IX. in c. 1. de hæret. in 6. diffiniuit, vt ſolus Epiſcopus Clericum in quibuſcūq; ſacris ordinib. cōſtitutū degradare poſſet, cōuocatis Abbatibus, alijſq; Prælatis, & religioſis perſonis, & ſacra Tridētina Synodus c. 4. ſeſſ. 13. de reformat. præſcripſit formam, quæ in degradatione ſeruari debet.

38 Degradationis huiuſcę actualis forma hæc eſt.

(De-

Degradādus ſacris veſtibus indutus, & manibus tenēs vas, vel inſtrumētum, ſeu ornamētum ad ſuū ordinem ſpectās, ac ſi in ſuo ordine ſolemniter miniſtrare deberet, adducit ad pñtiam Epiſcopi, & auferūtur ab eo oīa data in ordinatione, incipiēdo ab vltimo gradatim, vſq; ad veſtem datam in prima tōſura, deinde tōditur, vel raditur, & poteſt Epiſcopus vti ad terrorem verbis oppoſitis his, quę in ordinatione prolata ſunt, & vltimo loco dicere debet Epiſcopus, (Auctoritate Dei omnipotentis Patris, Filij, & Spiritus sācti, ac noſtra, tibi auferimus habitum Clericalem, & deponimus, & degradamus, & ſpoliamus, & exuimus te omni ordine, & beneficio, & priuilegio Clericali,) quæ oīa hñt in c. degradatio. de pœn. in 6. & hāc formam referūt Spec. d. tit. de accuſatio. §. 2. Bertach. de Epiſ. d. par. 3. 8. par. lib. 4. num. 1. Silueſt. in ſum. d. ver. degradatio ſub n. 1. & de hac ſolemnitate habetur forma in Pontificali Romano.

39 Sed ad iſtam actualem degradationem, pro quibus delictis deueniēdum ſit gloſ. notabilis in c. ad abolendam. de hęret. & in d. c. cum nō ab homine. de iudic. ponit tria delicta, quæ digna ſunt degradatione actuali, & delinquēs in eis traditur curiæ ſeculari puniendus, & sūt Hæreſis, Falſitas commiſſa in litteris Apoſtolicis, & Cōſpiratio in proprium Epiſcopum, quæ gloſſ. cōiter approbatur, & ſm̄ eam eſt cōis theorica Doctorum, vt ait Gugliel. de Bened. in repet. c. Raynutius 3. par. in q. de homicid. num. 3. & ſeq. de teſtam. & eum refert Foller. in

pract.

pract.crim.Cano.num.23.fol.272. & hãc cõem opinionem eſſe comprobat Boſſ.tit.de for.compet.nu. 136.& aſſentit Clar.d.q.36.n. 36. & dicũt oẽs in c.at ſi Clerici. de iudic. In cęteris igitur caſibus ad degradationem hãc actualem deueniendũm non erit, vt voluit Anan. in c. 1. quaſi in fin.de Cler.pugnã.in duell.poſt Aret.quẽ refert. Tñ in cõtrarium facit regula tradita à Io.Andr.poſt Innocẽ.in c.qualiter,& quãdo il 2.de accuſat. vbi æquiparando per modum regulæ pœnas Canonicas legalibus, tradidit pro regula,quod in oĩbus delictis,pro quibus p leges imponitur pœna mortis naturalis,per ius Canonicum ſuccedit degradatio, & traditio iudici ſeculari; & certè cum ad actualem iſtam degradationem deueniatur pro falſificatione litterarum Apoſtolicarum, & pro contumelia illata in Epiſcopum,abſurdum eſſet, quod pro delictis ijs ſatis maioribus,& grauioribus, Clericus actualiter nõ eſſet degradãdus, vti reſpõdit Anch. conſ. 158.n.6.Hinc voluere Scribẽtes oẽs in d.c.at ſi Clerici. & c.cum nõ ab homine. de iudic. quod in delicto, pro quo Eccleſia pœnam cõdignam nõ habet, deueniatur ad hãc degradationem,prout cõſiderat Anch.d. conſil. 158. & tenet Abb.in d.c.at ſi Clerici.ſub n.39. & Dec. nu.255.& Barbat.122.de iudic.

40 Nos autem, vt aliquam regulam genericam in hac materia demus, ex qua colligi poſſit, quãdo Clerici ſint ſuſpendẽdi,deponendi,& degradãdi, ſciendum duximus, quod delicta Clericorum pñt eſſe leuia, & abſque dolo,

ſed

ſed per imperitiam commiſſa, & etiam cum culpa, quæ tñ dolo nõ æquiparetur; & tunc Clericus nec deponi, nec priuari debet beneficio, ſed ſuſpẽdi ad tempus, vel aliter, iudicis arbitrio puniri, c. cum dilecti. de accuſat. Si enim delicta ſunt grauia, & cum dolo perpetrata, & tendũt in graue præiudicium alterius, & magna plectũtur pœna de iure, & iſto caſu poterit deponi Clericus, quod probatur per tradita in d. c. cum ab homine. de iudic.

1 Rurſus ſi delicta Clericorum eſſent publica, & grauiora, pro quibus tñ de iure nõ imponitur pœna mortis, & tũc vltra depoſitionem poſſũt detrudi in Monaſterium, iuxta diſpoſita in c. tuæ. de pœn. Aut delicta à Clericis commiſſa ſunt grauiſſima, & pœna mortis de iure in laico punibilia, & in caſu iſto poterit deponi, & damnari ad perpetuum carcerem per c. pen. de hæret. & c. nouimus. de ver. ſignif.

Si verò crimina, & flagitia eſſent ita pernicioſa exemplo, & qualificata, tunc degradatur Clericus, & traditur curiæ ſeculari, vt in d. c. nouimus. ita docuit Abb. in d. c. tuę. de pẹn. relatus, & ſequutus à Silueſtr. in ſumm. d. ver. Degradatio. ſub num. 6.

Et notandum erit, quod dixit Diaz. in pract. Cano. d. c. 142. n. 2. Quod ſine accuſatione nemo degradãdus eſt, licet aliàs ſit puniẽdus, vt in c. dilectus. de ſimon. & ſecũdum Hoſtien. in ſumm. tit. de accuſat. §. quis ſit effectus accuſationis, verſ. ergo ſine accuſatore.

Et hæc circa degradationem ſufficere poſſe putaui, in

quan-

quantũ pertinet ad materiam, de qua agimus, qui enim plura deſideret, perlegat Carrer. in pract. tit. de homicid. circa primum; vbi latiſs. differit. Clar. in pract. §. fin. d. q. 36. & q. 74. Tabien. Ang. & Silueſt. in ſum. ver. Degradatio. Conrad. Brun. de hæret. c. 13. lib. 5. Iacob. Septem. in Catholic. inſtit. tit. 46. n. 69. & 70. Ioã. Royas. in ſing. fidei. ſing. 48. Alb. Trott. de ver. & perfect. Cler. lib. 1. c. 5. n. 3. Petr. Gregor. ſyntag. iur. vniuer. lib. 31. c. 30. per tot. Scacc. de iudic. cauſ. crim. c. 11. nu. 54. cum plurib. ſequentib.

Nunquid iudex ſecularis, cui traditus fuit Clericus degradatus, teneatur ſtare proceſſui facto ab Eccleſiaſtico? dixi non nulla ſuperius, c. 11. & recurrendum erit ad Decian. d. c. 19. n. 121. cũ multis ſeqq. lib. 4. vbi diligẽtiſſimè, & magiſtraliter hũc articulum tractauit, cui nil addendum eſſe duxi, cum fuerit præceptor meus.

De caſibus, in quibus laicus de delictis Clericorũ cognoſcere poſſit. Cap. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex poteſt delegare iudici ſeculari cauſas, etiam criminales, Clericorum.*

2 *Cognoſcere de cauſis eſt iuriſdictionis.*

Ideo Papa poteſt ea, quæ ſunt iurisdictionis delegare, ſecus ea, quæ ſunt ordinis.

3 Epi-

3 Epiſcopi, & cæteri Ordinarij non delegant laico cauſas criminales Clericorum.

4 Nec etiam ſi vna cum laico committerentur Clerico.

5 Nec pariter Clerico coniugato.

6 Laicus an de mandato Epiſcopi poſſit torquere Clericum abſque incurſu excommunicationis?

7 Sum. Pont. poteſt etiam per priuilegium poteſtatem impartiri laico cognoſcendi de delictis Clericorum.

8 Quod intelligitur de certis delictis, & de Clericis certi loci, & non per generale priuilegium totum ordinem Clericalem comprehendens.

9 Et ſi de priuilegio non conſtaret, tamen ſufficeret poſſeſſio immemorabilis cum allegatione priuilegij.

10 Et hoc priuilegium à Sum. Pont. reuocari poteſt.

11 Priuilegium quando tranſiuit in contractum, quomodo reuocari poſſit, latè diſcutitur.

12 Princeps etiam ſupremus tenetur obſeruare contractum; Cum Deus Principibus ſubiecerit leges, ſed non contractus.

13 Priuilegium conceſſum non ſubdito difficilius reuocatur, quando in contractum tranſiuit.
Ratioq; redditur.

14 Priuilegium quando dicatur habere vim contractus.

15 Priuilegia iuriſdictionalia non ſubditis conceſſa reuocantur.

16 Quãdo priuilegium incipit nimis lædere reuocatur; quamuis non ſubdito conceſſum.

17 Abutens priuilegio meretur priuilegium amittere.

Et pariter contraueniens.
Et vnicus ſufficit actus.

18 *Priuilegia ſtricti iuris, ideo ſtrictè interpretanda.*
19 *Clericus coram laico iudice falſum deponens, quod puniri poſſit à laico, quod reprobatur num. 21.*
20 *Feder. de Sen. opinio damnatur, dum voluit Clericum, qui falſum coram ſeculari depoſuit, poſſe puniri ex officio pecuniariter.*
21 *Clericus nullo modo puniri poteſt à laico iudice de falſo coram eo commiſſo.*
22 *Laicus coram Eccleſiaſtico iudice falſum deponens punitur, & eſt locus præuentioni inter Eccleſiaſticum, & ſecularem.*
23 *Clericus, qui officia ſecularia prohibita à Canonibus, & artes ſordidas exercet nunquid puniatur per Curiam ſecularem?*
24 *Clericus iaculator, hiſtrio, & buffonus, niſi intra annum reſipuerit, quando puniatur à laico.*
25 *Et quid de Clerico in ſacris.*
26 *Nunquid iſte Clericus pœnitendo poſſit priuilegium fori recuperare?*
27 *Annus datus exercenti artes prædictas quomodo debeat eſſe continuus.*
28 *Clericus, qui perſonaliter, & publicè officium carnificis, macellarij, & tabernarij exercet, nunquid amittat priuilegium fori?*
29 *Et prædicta non extenduntur ad alias artes ſordidas.*
30 *Clericus exercens chirurgiam an puniatur à laico, ſi negli-*

gens in eius vſu fuerit.

31 Clericus poteſt capi à Curia ſeculari, ſi poſt delictum fugam arriperet, ad effectum præſentandi ſe ſuo iudici.

32 Et iſta captura facta per laicum infamaret, & faceret iudicium coram Eccleſiaſtico.

33 Si non eſſet de fuga ſuſpectus Clericus, non poſſet capi per Curiam ſecularem etiam ad effectum præſentandi Eccleſiaſtico.

34 Laicus, qui capit Clericum, vt præſentaret Eccleſiaſtico, non poſſet retinere vltra 20. horas.

35 Etiã priuatus poteſt retinere Clericum cum muliere inuentum, dummodo ſit maritus, frater vel filius.

36 Clericus arma defferens poteſt armis ſpoliari per Curiam ſecularem.

Quia armorum delatio prohibetur Clericis.

Quod diſplicet Deciano.

37 Quando defficeret Eccleſiaſtica Poteſtas propter ſchiſma, tunc Principes ſeculares poſſent ſe intromittere ad id ſedandum.

38 Nullus datur caſus, in quo ſecularis Poteſtas puniat Clericos non degradatos.

Negligentiam Eccleſiaſtici non ſupplet ſecularis iudex.

39 Et quid agendum, quando Eccleſiaſticus negligit punire Clericos delinquentes.

1 POSTQVAM pro regula ſuperius firmauim*. Quod Clerici in cauſis criminalibus nõ poſſunt à laico, & ſeculari iudice puniri, neceſſarium erit videre, an vllus detur caſus, in quo iudex ſecularis abſque degradatione poſſit cognoſcere de delictis Clericorum illoſq; punire, & cum dixerimus, quod nec etiam Papa poteſt legem generalem facere, per quam Clerici laicali ſubiaceant iuriſdictioni, ſciendum nihilominus erit, quod Summus Pontifex poteſt delegare iudici ſeculari cauſas criminales Clericorum, & tunc non iure proprio, ſed vti delegatus Sum. Pont. poſſet iudicare Clericos etiam in criminalibus, vti tenent Innocent. Hoſtien. Io. Andr. & Henrich. Boich. in c. at ſi Clerici. de iudic. & probat tex. in cap. præter. §. verum. 32. diſt. vbi Papa commiſit cauſam Clericorum ſimoniacorũ duobus Ducibus, dando illis poteſtatem deponendi eos, & quod plus eſt, delictum illud erat ſpirituale: ſimilis, & fortior eſt tex. in c. Menna. 2. q. 4. quo in loco Papa commiſit arbitrio Reginæ Francorũ purgationem infamiæ, quam patiebatur quidam Epiſcopus de ſimonia, & voluit Bal. in l. reſcripta. C. de precib. Imperat. offeren. cum alijs adductis per Aufrer. in repet. Clemẽt. 1. de off. Ordin. in prima reg. in 10. fallent. Rip. in c. 2. num. 40. & nu. 73. de iudic. & poſt prædictos Decian. dicto c. 9. num. 70. & ſeq. lib. 4. Couar. pract. quæſt. c. 30. num. 4. in fin. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 41. num. 8. qui ait. quod Papa

poteſt

poteſt mero laico committere cauſas criminales Clericorum, per glo. in c. bene quidem. in ver. præter. 96. diſt. Habet enim Papa in cauſis Eccleſiaſticis abſolutam poteſtatem. Bero. quæſt. famil. q. 7. per gloſ. in c. 2. de iudic. & in d. c. bene quidem. in ver. pręter 96. diſt. quam, vt ipſe dicit, totus mundus ſequitur, ſcribit. quod Papa poteſt mero laico committere cauſas ſpirituales, & Eccleſiaſticas etiam criminales Clericorũ, quod dicit pariter voluiſſe gloſ. in c. 1. in ver. præcipimus. 94. diſt. & in c. nullus. 11. q. 1. & in d. §. verum. in ver. Ducibus. 32. diſt.
2 quod † comprobat Bero. quia cognoſcere de cauſis criminalibus Clericorum eſt iuriſdictionis, & non ordinis, vt colligitur ex his, quæ habentur in ſumm. 16. q. 1. & in c. dilectus. de off. Ordin. Vnde Papa poteſt quæ ſunt iuriſdictionis delegare, quia in eis habet plenitudinem poteſtatis. c. propoſuit de conceſſ. præben. gloſ. in d. §. verum. 32. diſt.

Et tantum prohibetur demãdare ea, quę ſunt ordinis, ad tradita per Doct. communiter in c. quando. de conſuet. & aſſentit Scacci. de iud. cauſ. crim. c. 11. num. 92. Farinat. de inquiſit. d. q. 8. num. 4.

Verum iudex laicus, quando vti delegatus Papæ procedit, non id facit auctoritatę propria, ſed iure delegationis, qua de re non debemus aſtruere, quod iudex laicus hoc in caſu cognoſcat de delictis Clericorum.

Quæ & ſi vera ſint in Sum. Pont. Epiſcopus vero, & cęteri inferiores Ordinarij hanc poteſtatem nõ habent,

delegandi cauſas criminales Clericorum mero laico, ita Rip. in c. decernimus, num. 34. de iudic. vbi de commu- ni Clar. dicta quæſt. 41. num. 5 Scacci d. q. 11. numer. 39. Decian. d. c. 9. num. 70. lib. 4. qui affirmauit, quod in cau- ſis criminalibus iudex Eccleſiaſticus inferior à Papa de- legare laicum iudicem non poteſt, per gloſ. notabilem in cap. 2. in ver. non præſumant. de iudic. vbi Abb. num. 3. & poſt eum cæteri Scribentes, & reſponderunt Ale- xand. dicto conſil. 8. colum. 2. verſ. poteſt etiam Impe- rator. lib. primo, & Barbat. conſ. 45. numero 9. & ſeq. lib. 2.

4 Et nō ſolū Epiſcopus nō poteſt cōmittere cauſas cri- minales Clericorum mero laico, ſed nec etiam ſocià cum laico committeret Clerico, ita Abb. in cap. ſignifi- caſti. de for. compet. & tradit Hoſtien. in ſum. tit. de off. delega. §. cui poſſit, verſ. quid ſi delegerut. ſequitur Gemin. in cap. 2. §. 1. de iudic. in 6. & hanc dicit com- munem Dec. in d. cap. 2. numer. 5. in fin. de iudic. Clar. d. q. 41. n. 6. Roland. d. conſ. 4. num. 4. lib. 1. Scacci. d. c. 11. num. 39. Fari. d. q. 8. ſub num. 4.

5 Quinimò Epiſcopi, & cæteri Ordinarij, nec etiam cauſas criminales Clericorum poſſunt demandare co- gnoſcendas Clerico coniugato, per doctrinam Rip. in dicto cap. decernimus, numero 34. de iudic. Eo quia ta- lis Clericus coniugatus reputatur pro puro laico, præ- terquam in duobus caſibus, vt ibi, & Rip. refert, & ſe- quitur Clar. d. quæſt. 41. nu. 7. & ſuit opinio Collectam

in d. c. 2. de iudic. ſequutus ab Abb. ibi. nume. 15. & eſt communis ſecundum Decian. dicto cap. 9. numero 72. lib. 4.

Et hanc propoſitionem, quod laicus, etiam delegatus ab inferiori à Papa non poſſit ſe ingerere in cauſis criminalibus Clericorum, extendere conati ſunt Doctores, quod nec etiam laicus de mandato Epiſcopi poſſit torquere Clericum, aliàs incideret in excõmunicationem Canonis, Si quis ſuadente Diabolo. Io. de Anna. in c. ſuper eo. colum. 2. in fin. de crim. falſ. cum alijs congeſtis à Maranti in pract. par. 4. diſt. 11. n. 74. & Carroc. in reg. cum quid prohibetur. lib. 6. par. 1. ampliat. 2. n. 18. & eſt communis opinio ſecundum Rip. in d. cap. decernimus. num. 39. de iudic.

6 Verum, in hoc practica obſeruat contrarium, vti atteſtati ſunt Abb. in c. vt famæ, num. 8. de ſent. excomm. Simanch. de Cathol. inſtit. tit. de torment. num. 50. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 64. verſ. ſed hic quæro. Farinat. lib. 2. q. crim. q. 41. num. 15. & Scacci. dicto c. 11. nume. 41. ſcribit, quod & ipſe ſeruauit, dum aſſiſteret in ſancto Officio Inquiſitionis Meliuitanæ, & hæc eſt obſeruantia iuridica, quia ſi Clericus poteſt de mandato iudicis Eccleſiaſtici capi, & carcerari per miniſtros laicos, vt voluit Dec. in cap. cum non ab homine. ſub numero 12. de iudic. Diaz. in pract. Cano. c. 114. Boſſ. tit. de captur. numero 37. ſequitur, quod de mandato eiuſdem poſſit torqueri, & ſi laici torquendo Clericum inciderent in

excommunicationem dicti Canonis, cur non Clerici, ſi torquerent alium Clericum? vti ponderauit Marc. Ant. Cucc. inſtit. maior. tit. 9. nu. 38. lib. 3. relatus à Scacci. d. c. 11. num. 41.

7 Sicuti Pont. Max. poteſt cauſas Clericorum etiam criminales delegare laico, ita, & pariter poteſt priuilegium concedere alicui Principi ſeculari, vel Iudici laico, vt contra Clericos cognoſcat de aliquo delicto, ſeu contra Clericos alicuius loci procedere poſſit, glo. optimam habemus, in cap. laicis. 16. quæſt. 7. & firmat Bald. in l. reſcripta. C. de precib. Imperat. offerend. Card. in repet. c. perpendimus, num. 6. in fi. & num. ſeq. de ſent. excom. quem ſequitur Felin. in c. 2. nu. 3. de maior. & obed. proſequitur latè Decia. d. c. 9. n. 66. lib. 4.

Nec prædictis obſtant, quæ diximus, quod Papa non poteſt legem facere, per quam Clerici laicis ſubiaceant, nec minus, quod ſcribit Boſſ. tit. de for. compet. nume. 130. Quod laicus de delictis Clericorum cognoſcere nõ poteſt, licet Sum. Pont. faceret priuilegium Principi ſeculari, vt poſſet in cauſis criminalibus Clericorum procedere.

8 Nam iſta locum ſibi vendicarent. ſi Papa facere vellet priuilegium generale, vt ſecularis cognoſceret de omnibus delictis Clericorum reſpectu omnium, complectendo totum ordinem Clericalem, ſic declarauit Cucc. inſtit. maio. tit. 2. num. 20. lib. 2. prout eum refert Scacci. d. c. 12. num. 43.

Quia

Digitized by Google

Quia & ſi hoc priuilegium, ne Clericus à laico iudicet, vti comprobauimus, ſit de iure Diuino, idcirco nõ poſſit tolli in totum, poterit tñ in aliquibus caſibus derogari, tex. eſt in c. lector. 24. diſt. Archid. & cęteri in c. ſunt quidam. 25. q. 1. & faciũt dicta ſuperius de commiſſione facta à Papa, vt laici, quinimo fęmina, de cauſis merè ſpiritualibus Clericorum cognoſcerent, & laici, q vigore priuilegij Pontificij de cauſis Clericorum iudicarẽt, cenſebũtur delegati Papæ. ita Aufrer. in repet. Clem. 1. q. 4. n. 6. de off. Ordin. proſequitur latè Decian. d. c. 9. nu. 66. lib. 4. & concludit Farinat. d. q. 8. n. 4. & ſequitur Clar. d. q. 41. verſ. ſed quid dicendum?

9 Vlterius memoriæ mandãdum erit, quod notabiliter ſcribit Decian. d. q. 9. n. 67. Quod dato, quod nõ extaret priuilegium, tamẽ ſufficeret poſſeſſio tanti temporis, de cuius cõtrario memoria nõ extaret, cum allegatione priuilegij, quia ex curſu tãti temporis pſumeretur priuilegium extitiſſe, vt per Alexãd. conſ. 6. lib. 1. Dec. conſ. 85. col. 2. & ſequitur Aufrer. in d. Clem. 1. in 1. reg. in 12. fallent. & in 13. 14. & 15. de off. Ordin.

10 Hoc aũt priuilegium à Summ. Pont. cõceſſum ſeculari Principi reuocari poſſe erit dicẽdum, quia iudicium ſoluitur, vetãte eo, qui iudicare iuſſerat l. iudicium. ff. de iudic. & hr. in c. ſugeſtum. de decim. & reſpõdit Decian. conſ. 51. n. 30. lib. 3. quod nõ poteſt quis talem ſibi legẽ imponere, & ſucceſſorib. ſuis, à qua recedere nõ liceat, l. ſi quis in principio teſtam. ff. de leg. 3. & iſtud patet in l.

quod

quod ſemel.ff.de decret.ab Ord.facien. & hoc expreſsè decidit Bar.in l.2.in vlt.verbis.ff.de iur.immunit.vbi docuit, quod ſi Ciuitas cõceſſerit alicui immunitatem, poterit illam reuocare per ſuam legem, & ita reſpondit Crott.conſ.64.n.29.lib.1.

11 Sed aduertẽdum erit, quod quãdo priuilegium trãſiuit in contractum, Princeps ſine cauſa reuocare non poteſt, Ant.de Butr.in c.cum M.col.5.de Conſtit.Bal.in l.q ſe patris in fin.C.vn.liber.& in l.ſi cum mihi.ff.de dol. Bar.in l.oẽs populi.in q.43.in prin.n.29.ff.de iuſt.& iur. & in l.quod ſemel.ff.de decret.ab Ord.facien. Ant. de Butr. Abb.& cæteri Canoniſtæ,in c.nouit.de iudic.

12 Eo quia quilibet,etiam ſi eſſet ſupremus Princeps, tenetur obſeruare ea, quæ trãſeunt in vim cõtractus.c.ſi. de probat.Caſtren.in l.fin.C.de trãſact.& in l.digna vox. C.de.ll.vbi loquens de Sum.Pont.dicit, quod fœdera inita cum Ciuitatibus ſibi ſubiectis tenetur obſeruare, nec illa poteſt infringere ipſe,nec ſui ſucceſſores, etiã de plenitudine poteſtatis,cum Principi Deus ſubiecerit leges, non contractus; Barbat.inter conſ.Alex.conſ.vlt. nu.191 lib.4.Dec.conſ.286.nu.4.vſq; ad fin. & conſ.292.nu.7. Iaſ.conſ.1.n.1.& conſ.56.n.1.& 2.lib.1.Natt.conſ.122 lib.1.Alcia.conſ.208.nu.3.Ant.Gabr.com.opin.lib.3. tit.de iur.quæſ.nõ tollen.cõcluſ.6.nu.5.Viui.com.opin. ver.Princeps.n.235.Rolãd. conſ. 13.n.33.lib.3.qui de communi teſtatur, Neuiz.latè conſ.12.nu.24. cum ſeq. inter conſ.Brun.Rim.iun. conſ. 102. num. 31.& ſeq. lib.1.

lib. 1. Burſatt. conſ. 160. num. 16. lib. 2.
13 Præcipuè quãdo priuilegium per vim contractus cõceditur nõ ſubdito, nam tũc nec etiam cum cauſa reuocari poteſt. Domin. in c. 1. col. 4. verſ. oppono vltimo. de Conſtit. in 6. Roman. in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. matr. in 24. fallẽt. Iaſ. d. conſ. 1. n. 4. lib. 1. Rebuff. in concord. tit. de collat. verſ. item priuilegium. Dec. in c. nouit. n. 14. de iudic. Alex. conſ. 217. col. 4. lib. 2. alios adducit Gabr. d. concluſ. 6. n. 20. quibus addo Natt. conſ. 431. n. 18.
Et prædictorũ duplex aſſignatur ratio. Prima, quia cũ ſtatuere depẽdeat à iuriſdictione, nõ poteſt Princeps ſtatuere in præiudicium iuris iam quæſiti tertio nõ ſubdito, ſiñ Caſtren. cõſ. 281. quem citat, & ſequitur Dec. in d. c. nouit. n. 13. circa fin. vbi aſſerit, hoc procedere etiam ſubſiſtente cauſa. Secũda redditur ratio. Quia priuilegium in fauorem nõ ſubditi ſuſtinetur, nõ vti lex, vel priuilegium, ſed vti contractus, & ideò eſt irreuocabile, & ligat concedẽtes. c. 1. de probat. Barbat. in d. c. nouit. vbi dicit, quod priuilegium conceſſum nõ ſubdito efficitur contractus, ſequitur Felin. conſ. 161. n. 7. in prin. & n. 9. idem Felin. in c. 1. n. 2. de probat. quo in loco allegando Romi. Abb. & alios firmat hãc cõcluſionem: Quod Princeps reuocare non poteſt conceſſionem factam nõ ſubdito, quia ſuſtinetur vti cõtractus. proſequitur latiſſimè Surd. conſ. 262. n. 58. & plurib. ſeqq. lib. 2. 1
14 Cauẽdum tamẽ erit, quod priuilegium trãſire dicitur in contractum, quãdo emanauit ob aliquã cauſam, quæ

fuit adimpleta ex parte illius, cuius fauore emanauit priuilegium, exemplum poteſt poni in quæſtione formata per Io. Andr. poſt Guid. de Suzzar. in addit. Spec. tit. de cenſib. §. nūc dicendum. verſ. quæro, quid ſi vniuerſitas, quæ eſt talis. Ciuitas ſtatuit, quòd venięte s ad habitādū in ipſa, eſſent immunes ab omnib. oneribus, quidā, facto hoc ſtatuto, venerūt ad habitādum, & dictā immunitatē per aliquā tēpora gauiſi ſunt, modò Ciuitas vult ſtatuere, quòd quilibet teneatur contribuere pro fabrica cuiuſdā operis, quæritur, nunquid poſſit ita ſtatuere? & dicit quod nō, quia iſtis, qui venerunt ad habitandum, ius immunitatis fuit quæſitum, quod eis auferri non poteſt. l. fin. ff. de pact.

Vnde ſi priuilegium emanauerit abſq; vlla cauſa impleta ab ipſis, qui priuilegium obtinuerūt, ſed ſimpliciter reuocari hoc caſū poterit, quia nō trāſiuit in ſpeciem alicuius cōtractus. ita Crott. d. conſ. 64. n. 37. lib. 1. Et quo ad nō ſubditos, circa quos priuilegium efficitur contractus, qn̄ pecunia interueniēte, illud adquiſiuerint, Soc. ſen. conſ. 87. num. 12. lib. 3. cum quo reſidet Gabr. d. cōcluſ. 6. num. 8.

15 Ac etiam priuilegia nō ſubditis cōceſſa, tāquam in cōtractum trāſitum fecerint, nō poſſe reuocari, intelligēdū erit de cęteris, præterquam in iuriſdictionalib. ita nobis mādauit Bal. in l. qui ſe patris. col. pen. verſ. item in conceſſis. C. vnde lib. Dec. in c. nouit. n. 14. de iudic. vbi Aret. col. 3. & Felin. col. 7. & 9. & firmat Gabr. d. cōcl. 6. n. 22.

Qua-

Quapropter cum priuilegium cōceſſum laico,vt de Clericorum criminibus cognoſcat, tribuat ei iuriſdictionē, hinc reuocari poſſe dicēdum venit,vti factum fuit in Cōſtitutione noſtra,in qua reuocātur omnia priuilegia cōceſſa Principibus ſecularibus cognoſcēdi de delictis Eccleſiaſticarum perſonarum.

16 Necnō priuilegium etiam nō ſubdito conceſſum, qñ incipit eſſe nimis præiudiciale, tunc reuocari poſſe affirmant, Aret.& Felin.in d.c.nouit.de iudic. & iuſta cauſa reuocandi priuilegium dicitur,quando ſuperuenit læſio enormis.c.delicti,& c.ſugeſtum de decim.Oldr.cōſ.65 in fin.Aym.conſ. 21.n.3.

17 Et quotieſcumq; priuilegiatus abutitur priuilegio,meretur priuilegium amittere, ex quo permiſſa ſibi abutitur poteſtate.l.ſi quis.C.de off.Pręf.Præt.orien.c.priuilegiū.c.ſuarum.de priuil.c.licet.de regular.c.cū illorum.in fin.de ſent.excom.Aym.pulchrè.cōſ.73.n.25.Spec.tit.de inſtr.edit.§.nunciauit,verſ.item pone,quod priuilegiatus.ſub n.10. Et per cōtrauētionem factam priuilegio,amittitur priuilegium iſtud, ſm Spec.vbi ſupra n.9. & facit.l.ſi ſtillicidij.ff.quemad.ſer.amittat. Vnicuſque actus cōtrauētionis ſufficit.c.cum acceſſiſſet.vbi gloſ.& Doct.de Conſtit.c.pro illorum.de præben.c.vxore.de his,quę fiunt à maior.par.cap.l.commiſſorię.C.de pact.int.empt.& vendit.Rebuff.in pract. beneſ.tit.differ.int.reſcrip.& priuil.n.40. Rot.Rom.tit.de cauſ.poſſeſſ.& propr.deciſ.8.aliàs 382.incipit. Fuit dubitatum.poſt

prin.

prin.in nou. Felin. vbi diſtinguit in d. c. cum acceſſiſſet ſub num. 30. de Conſtitut.

18 Et circa priuilegium iſtud, quod cõcederet Sum.Põt. laico procedẽdi cõtra Clericos, hoc etiam dixiſſe volui, quod cum omnia priuilegia ſint ſtricti iuris, ideo ſtrictè interpretãda c.1.& 2.de priuil. in 6.l. ſi quãdo. C. de inoff.teſtam.l.1.in prin.vbi Bal.in 1.not.& in l.quæ ex relationib.C.de.ll.Roman.cõſ.80.in fin.Bellon.cõſ.52.n.2. Tanto magis ſtrictè, imo ſtrictiſs. erit interpretandum præfatum priuilegium, cuius vigore infertur præiudiciũ poteſtati ordinariæ, quæ mãdat, vt Clerici à laicis non iudicẽtur, ita Calder.tit.de priuil.conſ.6. in fin.& ſicut exemptio à iuriſdictione ordinaria per priuilegiũ alicui cõceſſa intelligitur ſolum in eo, quod eximit, & nõ vltra ſiñ Zabarell.in Clem.1.n.16.de off.Ordin.ita quoq; debet intelligi priuilegium, quod dat facultatem laico exercẽdi iuriſdictionem in Clericum nullo modo de iure ſibi ſubiectum, vt ſtrictiſſimè intelligatur, & non extẽdatur ad alia delicta nõ expreſſa in priuilegio. c. cũ capella. vbi Panor.in prin.& in fin.n.6.de priuil.c.ex ore.in fin.& c.quoniam.in fin.vbi gloſ.in ver.permanẽtib.eo.tit.

Sed certè nec hic caſus erit cõnumerãdus, vt ſecularis Poteſtas poſſit iudicare Eccleſiaſticos, nam nõ poteſtate propria, ſed vigore indulti in eos ſe intromittit.

19 Secũdo loco ſolẽt noſtrates quęrere, nũquid Clericus, qui examinatus à laico iudice de licentia ſui ſuperioris Eccleſiaſtici, & falſum coram eo depoſuit, poſſit puniri

per

per ſecularem iudicem, vt volunt multi, quod iſte caſus ſit vnus de illis, pro quibus Clerici ſubiaceāt punitioni laicorum, & huiuſce ſentētiæ fuit gloſ. illa. in. l. nullū. C. de teſtib. ibiq; Bal. n. 5. in fin. inquit, quod Clericus falſum deponēdo coram iudice laico puniri debet ab eodem iudice. Quia delinquēdo in iudicio ſe aſtrinxit foro, quod ſpeciale eſſe voluit. per d. gloſſ. quam menti tenēdam dicit, & probatur ex diſpoſitione tex. ipſius. l. nullum. vbi Imperator Zeno reſcripſit. Quod periurus teſtis delinquens in officijs teſtificationis efficitur de foro iudicis, coram quo teſtificatur, nec habet aliquod priuilegium, nec immunitatem, propter quam poſſit euitare pœnam pro motu iudicis imponēdam, & per d. tex. hoc idem affirmauit Cyn. ibi, & ſentit Lāfr. Orian. in. c. quoniam contra. in ver. confeſſiones. nu. 16. de probat. Ant. Burg. in c. fin. n. 17. de empt. & vend. Marſ. in l. fin. n. 152. ff. de iur. om. iud. Alex. in addit. Bar. in l. 1. 2. oppoſit. ff. de iudic. Soc. conſ. 99. col. pen. lib. 3. Marſ. in l. fin. n. 152. ff. de iuriſd. om. iud. Afflict. deciſ. 30. col. 2. hæc enim facultas puniēdi teſtem venit in conſequētiam examinis, & delinquēdo coram laico aſtringitur laicali iudicio. Verū gloſ. prælibata communiter reprobatur, vt dicit Card. Alex. in d. c. accuſationibus. col. 32. verſ. quid Clericus. 2. q. 8. relatus per Clar. d. q. 38. n. 14. & hāc gloſ. reprehēdit Innocē. in. c. verum. de for. compet. & Caſtrē. in d. l. nullum. C. de teſtib. Nec obſtat d. l. nullum. in qua ſancitur, quod ſi teſtis aures iudicis offenderit, poteſt per

eum puniri, nõ obſtãte quocumq; priuilegio fori, quia dicta lex nõ conſtringit Clericos, qui habẽt ſpecificum priuilegium, & ſunt prorſus alienæ iuriſdictionis, & leges ciuiles in hac materia nõ ſunt attẽdendæ, ſed Canones, ex quorum diſpoſitione Clerici nõ ſubiacent ſeculari poteſtati, vti diximus, & hanc ſentẽtiam latiſſimè improbat Barbat. in c. verum. n. 53. cũ ſeq. de for. compet.

20 Secũda igitur fuit opinio Feder. de Sen. cõſ. 93. vbi reſpondit, quod iudex laicus nõ ad accuſationem partis, ſed ex officio poteſt punire Clericum de teſtimonio falſo coram eo prolato in pœna tãtum pecuniaria, quam opinionem in Francia ſeruare aſſerit Gugliel. de Bened. in 1. par. repet. c. Raynutius. n. 142. de teſtam. prout eũ refert Caſſan. ſuper Conſuet. Burgũd. fol. 52. n. 87. quod etiam atteſtatus fuit Aufrer. in d. Clem. 1. in 2. fallen. reg. 1. de off. Ordin. & fuit de mente Anch. in repet. c. 1. in 4. oppoſit. de conſtit. & in repet. c. ea, quæ, q. 22. in prin. de reg. iur. in 6. & proſequitur Decian. d. c. 9. n. 82. lib. 4. Attamen & iſtorum aſſertio vera nõ eſt, & reprobatur per Afflict. deciſ. 230. n. 3. & 4.

21 Tertia itaq; erit opinio verior de iure, quam tradit Hoſtien. in d. c. verum, de for. compet. ſequutus ibi ab Innocen. Butr. & Io. And. Quod iudex laicus non poſſit Clericum falſum coram eo deponẽtem punire, neq; corporaliter, neq; pecuniariter, nec ex officio, nec ad inſtantiam partis, & hoc idem voluit Io. And. in c. at ſi Clerici, ibiq; Felin. de iudic. Cagnol. in l. 1. num. 3. ff. de iudic. qui dicit

com-

communem opinionem Tiraq. de retract. tit. 2. §. 1. gl. 7. num. 10. Ang. de maleſ. in ver. falſario. verſ. quæro, teſtis dixit falſum, & ibi Auguſt. in addit. Diaz in pract. Cano. c. 94. in fi. vbi alios addit, & teſtatur de communi. proſequitur Lopez. ad eum, littera. C. Marãt. dicẽs magis communem opinionem in pract. par. 6. in 12. act. n. 4. Capic. affirmãs magis cõmunem opinionem deciſ. 2. n. 13. vbi latiſs. Vant. idem teſtans de nullit. tit. de nullit. ex deffect. iuriſd. n. 50. Couar. pract. quæſt. c. 18. ad fi. Ant. de Padill. in l. trãſigere. n. 112. C. de trãſact. Boſſ. in tit. de falſ. n. 110. Clar. in pract. §. fi. q. 38. num. 14. in fi. vbi atteſtatur ita in Mediolaneñ Ducatu ſeruari. Rolãd. cõſ. 12. n. 48. lib. 2. Afflict. deciſ. 230. qui dicit hanc opinionem tenere communiter Canoniſtas. Serafin. de priuil. iuram. priuil. 132. num. 32. Bruno. à Sol. in quęſt. legal. q. 34. nu. 26. & ſeq. Et ſine dubio hæc eſt magis communis opinio, ſicuti teſtatur Felin. in d. c. verum. col. 3. verſ. cõtra Clericum. & Vrſill. ad Afflict. d. deciſ. 230. & cõcludit Fari. d. q. 8. nu. 26. Surd. cõſ. 396. nu. 27. lib. 3. Cum etenim communis opinio ſe habeat, vt Clericus nullo modo poſſit à laico iudice puniri pro falſo coram eo cõmiſſo, ſequitur, quod nec etiam in caſu præfato Clericus ſubiaceat laicali poteſtati.

22 Et quamquam Clericus coram laico iudice falſum deponẽs nõ poſſit puniri, nõ per hoc laicus coram Eccleſiaſtico iudice falſum aſſerẽs ab eodem puniri poſſet, q̃a vtique punitur & per iudicem Eccleſiaſticum, & per alios

N ſecu-

excommunicationem dicti Canonis, cur non Clerici, ſi torquerent alium Clericum? vti ponderauit Marc. Ant. Cucc. inſtit. maior. tit. 9. nu. 38. lib. 3. relatus à Scacci. d. c. 1 1. num. 41.

7 Sicuti Pont. Max. poteſt cauſas Clericorum etiam criminales delegare laico, ita, & pariter poteſt priuilegium concedere alicui Principi ſeculari, vel iudici laico, vt contra Clericos cognoſcat de aliquo delicto, ſeu contra Clericos alicuius loci procedere poſſit. glo. optimam habemus, in cap. laicis. 16. quæſt. 7. & firmat Bald. in l. reſcripta. C. de precib. Imperat. offerend. Card. in repet. c. perpendimus, num. 6. in fi. & num. ſeq. de ſent. excom. quem ſequitur Felin. in c. 2. nu. 3. de maior. & obed. proſequitur latè Decia. d. c. 9. n. 66. lib. 4.

Nec prædictis obſtant, quæ diximus, quod Papa non poteſt legem facere, per quam Clerici laicis ſubiaceant, nec minus, quod ſcribit Boſſ. tit. de for. compet. nume. 130. Quod laicus de delictis Clericorum cognoſcere nõ poteſt, licet Sum. Pont. faceret priuilegium Principi ſeculari, vt poſſet in cauſis criminalibus Clericorum procedere.

8 Nam iſta locum ſibi vendicarent. ſi Papa facere vellet priuilegium generale, vt ſecularis cognoſceret de omnibus delictis Clericorum reſpectu omnium, complectendo totum ordinem Clericalem, ſic declarauit Cucc. inſtit. maio. tit. 2. num. 20. lib. 2. prout eum refert Scacci. d. c. 12. num. 43.

Quia

Quia & ſi hoc priuilegium, ne Clericus à laico iudicet, vti comprobauimus, ſit de iure Diuino, idcirco nõ poſſit tolli in totum; poterit tñ in aliquibus caſibus derogari, tex. eſt in c. lector. 24. diſt. Archid. & cęteri in c. ſunt quidam. 25. q. 1. & faciũt dicta ſuperius de commiſſione facta à Papa, vt laici, quinimo fęmina, de cauſis merè ſpirituàlibus Clericorum cognoſcerent, & laici, q̃ vigore priuilegij Pontificij de cauſis Clericorum iudicarẽt, cenſebũtur delegati Papæ. ita Aufrer. in repet. Clem. 1. q. 4. n. 6. de off. Ordin. proſequitur latę Decian. d. c. 9. nu. 66. lib. 4. & concludit Farinat. d. q. 8. n. 4. & ſequitur Clar. d. q. 41. verſ. ſed quid dicendum?

9 Vlterius memoriæ mandãdum erit, quod notabiliter ſcribit Decian. d. q. 9. n. 67. Quod dato, quod nõ extaret priuilegium, tamẽ ſufficeret poſſeſſio tanti temporis, de cuius cõtrario memoria nõ extaret, cum allegatione priuilegij, quia ex curſu tãti temporis p̃ſumeretur priuilegium extitiſſe, vt per Alexãd. conſ. 6. lib. 1. Dec. conſ. 85. col. 2. & ſequitur Aufrer. in d. Clem. 1. in 1. reg. in 12. fallent. & in 13. 14. & 15. de off. Ordin.

10 Hoc aũt priuilegium à Summ. Pont. cõceſſum ſeculari Principi reuocari poſſe erit dicẽdum, quia iudicium ſoluitur, vetãte eo, qui iudicare iuſſerat l. iudicium. ff. de iudic. & hr. in c. ſugeſtum. de decim. & reſpõdit Decian. conſ. 51. n. 30. lib. 3. quod nõ poteſt quis talem ſibi legẽ imponere, & ſucceſſorib. ſuis, à qua recedere nõ liceat, l. ſi quis in principio teſtam. ff. de leg. 3. & iſtud patet in l.

quod

quod ſemel. ff. de decret. ab Ord. facien. & hoc expreſsè decidit Bar. in l. 2. in vlt. verbis. ff. de iur. immunit. vbi docuit, quod ſi Ciuitas cōceſſerit alicui immunitatem, poterit illam reuocare per ſuam legem, & ita reſpondit. Crott. conſ. 64. n. 29. lib. 1.

11 Sed aduertēdum erit, quod quādo priuilegium trāſiuit in contractum, Princeps ſine cauſa reuocare non poteſt, Ant. de Butr. in c. cum M. col. 5. de Conſtit. Bal. in l. q. ſe patris in fin. C. vn. liber. & in l. ſi cum mihi. ff. de dol. Bar. in l. oēs populi in q. 43. in prin. n. 29. ff. de iuſt. & iur. & in l. quod ſemel. ff. de decret. ab Ord. facien. Ant. de Butr. Abb. & cæteri Canoniſtæ, in c. nouit. de iudic.

12 Eo quia quilibet, etiam ſi eſſet ſupremus Princeps, tenetur obſeruare ea, quæ trāſeunt in vim cōtractus, c. ſi de probat. Caſtren. in l. fin. C. de trāſact. & in l. digna vox, C. de ll. vbi loquens de Sum. Pont. dicit, quod fœdera inita cum Ciuitatibus ſibi ſubiectis tenetur obſeruare, nec illa poteſt infringere ipſe, nec ſui ſucceſſores, etiā de plenitudine poteſtatis, cum Principi Deus ſubiecerit leges, non contractus; Barbat. inter conſ. Alex. conſ. vlt. nu. 19 lib. 4. Dec. conſ. 286. nu. 4. vſq; ad fin. & conſ. 292. nu. 7. Iaſ. conſ. 1. n. 1. & conſ. 56. n. 1. & 2. lib. 1. Natt. conſ. 122 lib. 1. Alcia. conſ. 208. nu. 3. Ant. Gabr. com. opin. lib. 3. tit. de iur. quæſ. nō tollen. cōcluſ. 6. nu. 5. Viui. com. opin. ver. Princeps. n. 235. Rolād. conſ. 13. n. 33. lib. 3. qui de communi teſtatur, Neuiz. latè conſ. 12. nu. 24. cum ſeq. inter conſ. Brun. Rim. iun. conſ. 102. num. 31. & ſeq. lib. 1.

lib. 1. Burſatt. conſ. 160. num. 16. lib. 2.
13 Præcipuè quãdo priuilegium per vim contractus cõceditur nõ ſubdito, nam tũc nec etiam cum cauſa reuocari poteſt. Domin. in c. 1. col. 4. verſ. oppono vltimo. de Conſtit. in 6. Roman. in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. matr. in 24. fallen. Iaſ. d. conſ. 1. n. 4. lib. 1. Rebuff. in concord. tit. de collat. verſ. item priuilegium. Dec. in c. nouit. n. 14. de iudic. Alex. conſ. 217. col. 4. lib. 2. alios adducit Gabr. d. concluſ. 6. n. 20. quibus addo Natt. conſ. 431. n. 18.
Et prædictorũ duplex aſſignatur ratio. Prima, quia cũ ſtatuere depẽdeat à iuriſdictione, nõ poteſt Princeps ſtatuere in præiudicium iuris iam quæſiti tertio nõ ſubdito, ſin Caſtren. cõſ. 281. quem citat, & ſequitur Dec. in d. c. nouit. n. 13. circa fin. vbi aſſerit, hoc procedere etiam ſubſiſtente cauſa. Secũda redditur ratio. Quia priuilegium in fauorem nõ ſubditi ſuſtinetur, nõ vti lex, vel priuilegium, ſed vti contractus, & ideo eſt irreuocabile, & ligat concedẽtes. c. 1. de probat. Barba. in d. c. nouit. vbi dicit, quod priuilegium conceſſum nõ ſubdito efficitur contractus, ſequitur Felin. conſ. 161. n. 7. in prin. & n. 9. idem Felin. in c. 1. n. 2. de probat. quo in loco allegando Romi. Abb. & alios firmat hãc cõcluſionem. Quod Princeps reuocare non poteſt conceſſionem factam nõ ſubdito, quia ſuſtinetur vti cõtractus. proſequitur latiſſimè Surd. conſ. 262. n. 58. & plurib. ſeqq. lib. 2.
14 Cauẽdum tamẽ erit, quod priuilegium trãſire dicitur in contractum, quãdo emanauit ob aliquã cauſam, quæ
fuit

fuit adimpleta ex parte illius, cuius fauore emanauit priuilegium, exemplum poteſt poni in quæſtione formata per Io. Andr. poſt Guid. de Suzzar. in addit. Spec. tit. de cenſib. §. nũc dicendum. verſ. quæro, quid ſi vniuerſitas, quæ eſt talis. Ciuitas ſtatuit, quòd veniẽtes ad habitãdũ in ipſa, eſſent immunes ab omnib. oneribus, quidã, facto hoc ſtatuto, venerũt ad habitãdum, & dictã immunitatẽ per aliquã tẽpora gauiſi ſunt, modò Ciuitas vult ſtatuere, quòd quilibet teneatur contribuere pro fabrica cuiuſdã operis, quæritur, nunquid poſſit ita ſtatuere? & dicit quod nõ, quia iſtis, qui venerunt ad habitandum, ius immunitatis fuit quæſitum, quod eis auferri non poteſt. l. fin. ff. de pact.

Vnde ſi priuilegium emanauerit abſq; vlla cauſa impleta ab ipſis, qui priuilegium obtinuerũt, ſed ſimpliciter reuocari hoc caſũ poterit, quia nõ trãſiuit in ſpeciem alicuius cõtractus. ita Crott. d. conſ. 64. n. 37. lib. 1. Et quo ad nõ ſubditos; circa quos priuilegium efficitur contractus, qñ pecunia interueniẽte, illud adquiſiuerint, Soc. ſen. conſ. 87. num. 12. lib. 3. cum quo reſidet Gabr. d. cõcluſ. 6. num. 8.

15 Ac etiam priuilegia nõ ſubditis cõceſſa, tãquam in cõtractum trãſitum fecerint, nõ poſſe reuocari, intelligẽdũ erit de cęteris, præterquam in iuriſdictionalib. ita nobis mãdauit Bal. in l. qui ſe patris. col. pen. verſ. item in conceſſis. C. vnde lib. Dec. in c. nouit. n. 14. de iudic. vbi Aret. col. 3. & Felin. col. 7. & 9. & firmat Gabr. d. cõcl. 6. n. 22.

Qua-

Quapropter cum priuilegium cõceſſum laico,vt de Clericorum criminibus cognoſcat, tribuat ei iuriſdictionẽ, hinc reuocari poſſe dicẽdum venit,vti factum fuit in Cõſtitutione noſtra,in qua reuocãtur omnia priuilegia cõceſſa Principibus ſecularibus cognoſcẽdi de delictis Eccleſiaſticarum perſonarum.

16 Necnõ priuilegium etiam nõ ſubdito conceſſum, qñ incipit eſſe nimis præiudiciale, tunc reuocari poſſe affirmant, Aret.& Felin.in d.c.nouit.de iudic. & iuſta cauſa reuocandi priuilegium dicitur,quando ſuperuenit læſio enormis.c.delicti,& c.ſugeſtum de decim.Oldr.cõſ.65 in fin.Aym.conſ. 21.n.3.

17 Et quotieſcumq; priuilegiatus abutitur priuilegio,meretur priuilegium amittere, ex quo permiſſa ſibi abutitur poteſtate.l.ſi quis.C.de off.Pręf.Præt.orien.c.priuilegiũ.c.ſuarum.de priuil. c. licet.de regular.c.cũ illorum. in fin.de ſent.excom.Aym.pulchrè. cõſ.73.n. 25.Spec. tit.de inſtr.edit.§.nunciauit,verſ.item pone,quod priuilegiatus.ſub n.10. Et per cõtrauẽtionem factam priuilegio,amittitur priuilegium iſtud, ſm Spec. vbi ſupra n.9. & facit.l.ſi ſtillicidij.ff.quemad.ſer.amittat. Vnicuſque actus cõtrauẽtionis ſufficit. c. cum acceſſiſſet.vbi gloſ.& Doct.de Conſtit.c.pro illorum.de præben.c. vxore. de his,quę fiunt à maior.par.cap.l.commiſſorię.C.de pact. int. empt.& vendit.Rebuff.in pract. beneſ.tit.differ.int. reſcrip.& priuil.n.40. Rot.Rom.tit. de cauſ.poſſeſſ.& propr. deciſ. 8. aliàs 382.incipit. Fuit dubitatum.poſt

prin.

prin.in nou. Felin. vbi diſtinguit in d. c. cum acceſſiſſet ſub num. 30. de Conſtitut.

18 Et circa priuilegium iſtud, quod cõcederet Sum.Põt. laico procedẽdi cõtra Clericos, hoc etiam dixiſſe volui, quod cum omnia priuilegia ſint ſtricti iuris, ideo ſtrictè interpretãda c.1.& 2.de priuil. in 6.l. ſi quãdo. C. de inoff.teſtam.l.1.in prin.vbi Bal.in 1.not.& in l.quæ ex relationib.C.de.ll.Roman.cõſ.80.in fin.Bellon.cõſ. 52.n.2. Tanto magis ſtrictè, imo ſtrictiſs. erit interpretandum præfatum priuilegium, cuius vigore infertur præiudiciũ poteſtati ordinariæ, quæ mãdat, vt Clerici à laicis non iudicẽtur, ita Calder.tit.de priuil.conſ.6. in fin.& ſicut exemptio à iuriſdictione ordinaria per priuilegiũ alicui cõceſſa intelligitur ſolum in eo, quod eximit, & nõ vltra ſiñ Zabarell.in Clem.1.n.16.de off.Ordin.ita quoq; debet intelligi priuilegium, quod dat facultatem laico exercẽdi iuriſdictionem in Clericum nullo modo de iure ſibi ſubiectum, vt ſtrictiſſimè intelligatur, & non extẽdatur ad alia delicta nõ expreſſa in priuilegio. c. cũ capella. vbi Panor.in prin.& in fin.n.6.de priuil.c.ex ore.in fin.& c.quoniam.in fin.vbi gloſ.in ver.permanẽtib.eo.tit.

Sed certè nec hic caſus erit cõnumerãdus, vt ſecularis Poteſtas poſſit iudicare Eccleſiaſticos, nam nõ poteſtate propria, ſed vigore indulti in eos ſe intromittit.

19 Secũdo loco ſolẽt noſtrates quęrere, nũquid Clericus, qui examinatus à laico iudice de licentia ſui ſuperioris Eccleſiaſtici, & falſum coram eo depoſuit, poſſit puniri per

per ſecularem iudicem, vt volunt multi, quod iſte caſus ſit vnus de illis, pro quibus Clerici ſubiaceāt punitioni laicorum, & huiuſce ſentētiæ fuit gloſ. illa. in. l. nullū. C. de teſtib. ibiq; Bal. n. 5. in fin. inquit, quod Clericus falſum deponēdo coram iudice laico puniri debet ab eodem iudice. Quia delinquēdo in iudicio ſe aſtrinxit foro, quod ſpeciale eſſe voluit per d. gloſſ. quam menti tenēdam dicit, & probatur ex diſpoſitione tex. ipſius. l. nullum. vbi Imperator Zeno reſcripſit. Quod periurus teſtis delinquens in officijs teſtificationis efficitur de foro iudicis, coram quo teſtificatur, nec habet aliquod priuilegium, nec immunitatem, propter quam poſſit euitare pœnam pro motu iudicis imponēdam, & per d. tex. hoc idem affirmauit Cyn. ibi, & ſentit Lāfr. Orian. in. c. quoniam contra. in ver. confeſſiones. nu. *16*. de probat. Ant. Burg. in c. fin. n. 17. de empt. & vend. Marſ. in l. fin. n. 152. ff. de iur. om. iud. Alex. in addit. Bar. in l. 1. 2. oppoſit. ff. de iudic. Soc. conſ. *99*. col. pen. lib. *3*. Marſ. in l. fin. n. 152. ff. de iuriſd. om. iud. Afflict. deciſ. 30. col. 2. hæc enim facultas puniēdi teſtem venit in conſequētiam examinis, & delinquēdo coram laico aſtringitur laicali iudicio. Verū gloſ. prælibata communiter reprobatur, vt dicit Card. Alex. in d. c. accuſationibus. col. 32. verſ. quid Clericus. 2. q. 8. relatus per Clar. d. q. 38. n. 14. & hāc gloſ. reprehēdit Innocē. in. c. verum. de for. compet. & Caſtrē. in d. l. nullum. C. de teſtib. Nec obſtat d. l. nullum. in qua ſancitur, quod ſi teſtis aures iudicis offenderit, poteſt per

eum

eum puniri, nõ obſtãte quocumq; priuilegio fori, quia dicta lex nõ conſtringit Clericos, qui habẽt ſpecificum priuilegium, & ſunt prorſus alienæ iuriſdictionis, & leges ciuiles in hac materia nõ ſunt attẽdendæ, ſed Canones, ex quorum diſpoſitione Clerici nõ ſubiacent ſeculari poteſtati, vti diximus, & hanc ſentẽtiam latiſſimè improbat Barbat. in c. verum. n. 53. cũ ſeq. de for. compet.
20 Secũda igitur fuit opinio Feder. de Sen. cõſ. 93. vbi reſpondit, quod iudex laicus nõ ad accuſationem partis, ſed ex officio poteſt punire Clericum de teſtimonio falſo coram eo prolato in pœna tãtum pecuniaria, quam opinionem in Francia ſeruare aſſerit Gugliel. de Bened. in 1. par. repet. c. Raynutius. n. 142. de teſtam. prout eũ refert Caſſan. ſuper Conſuet. Burgũd. fol. 52. n. 87. quod etiam atteſtatus fuit Aufrer. in d. Clem. 1. in 2. fallen. reg. 1. de off. Ordin. & fuit de mente Anch. in repet. c. 1. in 4. oppoſit. de conſtit. & in repet. c. ea, quæ, q. 22. in princ. de reg. iur. in 6. & proſequitur Decian. d. c. 9. n. 82. lib. 4. Attamen & iſtorum aſſertio vera nõ eſt, & reprobatur per Afflict. deciſ. 230. n. 3. & 4.
21 Tertia itaq; erit opinio verior de iure, quam tradit Hoſtien. in d. c. verum, de for. compet. ſequutus ibi ab Innocen. Butr. & Io. And. Quod iudex laicus non poſſit Clericum falſum coram eo deponẽtem punire, neq; corporaliter, neq; pecuniariter, nec ex officio, nec ad inſtantiam partis, & hoc idem voluit Io. And. in c. at ſi Clerici, ibiq; Felin. de iudic. Cagnol. in l. 1. num. 3. ff. de iudic. qui dicit com-

communem opinionem Tiraq. de retract. tit. 2. §. 1. gl. 7. num. 10. Ang. de maleſ. in ver. falſario. verſ. quæro, teſtis dixit falſum, & ibi Auguſt. in addit. Diaz in pract. Cano. c. 94. in fi. vbi alios addit, & teſtatur de communi. proſequitur Lopez. ad eum, littera. C. Marāt. dicēs magis communem opinionem in pract. par. 6. in 12. act. n. 4. Capic. affirmās magis cōmunem opinionem deciſ. 2. n. 13. vbi latiſs. Vant. idem teſtans. de nullit. tit. de nullit. ex deffect. iuriſd. n. 50. Couar. pract. quæſt. c. 18. ad fi. Ant. de Padill. in l. trāſigere. n. 12. C. de trāſact. Boſſ. in tit. de falſ. n. 110. Clar. in pract. §. fi. q. 38. num. 14. in fi. vbi atteſtatur ita in Mediolaneñ Ducatu ſeruari. Rolād. cōſ. 12. n. 48. lib. 2. Afflict. deciſ. 230. qui dicit hanc opinionem tenere communiter Canoniſtas. Serafin. de priuil. iuram. priuil. 132. num. 32. Bruno. à Sol. in queſt. legal. q. 34. nu. 26. & ſeq. Et ſine dubio hæc eſt magis communis opinio, ſicuti teſtatur Felin. in d. c. verum. col. 3. verſ. cōtra Clericum. & Vrſill. ad Afflict. d. deciſ. 230. & cōcludit Fari. d. q. 8. nu. 26. Surd. cōſ. 396. nu. 27. lib. 3. Cum etenim communis opinio ſe habeat, vt Clericus nullo modo poſſit à laico iudice puniri pro falſo coram eo cōmiſſo, ſequitur, quod nec etiam in caſu præfato Clericus ſubiaceat laicali poteſtati.

22 Et quamquam Clericus coram laico iudice falſum deponēs nō poſſit puniri, nō per hoc laicus coram Eccleſiaſtico iudice falſum aſſerēs ab eodem puniri poſſet, qa vtique punitur & per iudicem Eccleſiaſticum, & per

ſecularē,& erit locus præuētioni,ſicuti deciſum fuit per Cōſilium Neapolit. teſte Afflict. deciſ. 219.& Vrſill. ad eum. Clar.d.q.38.verſ.quęro nūc.Rolād.d.cōſ.12.lib.2. & declarat Couar.pract.q.d.c.18.ſub n.8.quos omnes amplectitur Fari.d.q.8.n.27.

23 Tertio loco regulam faciūt ſcribētes, Vt Clericus, qui nō abſtinēdo à ſecularibus negocijs,prohibita ſibi à Canonibus officia, ſordidasq; artes exercet,poſſit per laicū iudicem puniri. c.ſi. ibiq; præſertim Innoc.de vit.& honeſt.Cler.glo.in c.quia tua 12.q.1.Dominic.in c.ſi quis. 32. Diſt.Soc.reg.tract.reg. 56.in 6.fallēt. Imo.ī c.vni. de Cler.coniug.in 6. Capr.concluſ.97.n.79.& ſeq.reſpōdit Alex.in ſæpè citato conſil.8.ſub nu.4.lib.1.& cum præfatis Fari.d.q.8.num.93.

Vnde inferunt ad plura.

24 Primo in Clericis ioculatoribus,hiſtrionibus,& buffonibus, de quibus in c.1. de vit.& honeſt. Cler.in 6. qui ſi per annum illis artibus operam dederint, vel tertio moniti etiam intrà annum nō reſipuerint,ipſo iure carēt priuilegio Clericali, vt decretum fuit in d.c.1. & ſentit Soc. d.reg.56.in 9.fallēt.Boſſ.tit.de for.cōpet.n.139.& 140. pract.Conrad.tit.de inquiſit.n.8. in 6.fallēt. Capr.d.concluſ.97.n.75.& n.87.Fari.d.q.8.n.97.Sed diſtinguēdū meo iudicio erit inter Clericum in minoribus, & inter Clericum in ſacris cōſtitutum. In Clerico in minoribus & enim abſq; dubio procedit,quia,vti diximus, ex decreto ſacri Concilij Tridētini nō gaudet priuilegio fori,

niſi

niſi incedat in habitu,& tonſura,& inſeruiat Eccleſiæ de mandato Epiſcopi, & ideo in omnibus ſubiacet iuriſdictioni ſeculari,& vtiq; puniri poterit à laico.

25 Sed in Clerico ſacris, & maioribus ordinibus decorato cōtrarium mihi dicendum venit,quamquā ſiñ magis communem opinionem diſpoſitio præfati. c.1.velint Scribētes,vt procedat etiam in Clerico in ſacris conſtituto,vti tenent ibi Archid. Anch.Gemin.& Frāc.quos ſequitur Aufrer. in d.Clem.1.reg.1.fallēt.12.de off.Ordin.& affirmat Diaz. in pract.Cano.c.70.n.2.& comprobat Decia. d.c.9. n.86.lib.4.& aſſentit Fari.d.q.8.n.97.

Et ſolus Io.Monach in d.c.1.de vit.& honeſt.Cleric. in 6.aſſerit,quod diſpoſita ibi non militant in Clerico in ſacris conſtituto, & propterea Caſſan. in conſuet. Burgund. ſub tit. de iuſteus, & direct. in verſ. s'il n'a grace. num.55.in fallent.dicit fortè tutius eſſe tenere cōtra Archid. propter actualem degradationem,quæ videtur neceſſaria in Clerico in ſacris conſtituto, & hanc ſententiam videtur ſequi Prob.ad Io.Monac.ibi.Quod tamen non placet Diaz. d.c.70. vbi credit,quod opinio contra Io.Monac. ſit vera, & non ſequitur, quod aduertit Caſſan.vbi ſupra,eſt neceſſaria degradatio,ergo benè ſentit Menoch.dum affirmat,quod pœna illius tex.non procedit in Clerico in ſacris, quia contrarium tenentes non negāt eſſe neceſſariam degradationem, licet de ea mentionem non faciant, & ex verbis Io.Monac. non colligitur, quod ideo velit Clericos in minoribus amittere

Digitized by Google

priuilegium, quia in eis non eſt neceſſaria degradatio.
Tamen ego dicendum putarem, quod in Clerico in ſacris cõſtituto, cum vtique neceſſaria ſit trina monitio, vt abſtineat ab iſtis artibus, ſicuti firmarunt Capr. d. concluſ. 97. num. 91. & ſeq. pract. Conrad. tit. de inquiſit. nu. 4. in 5. & 11. fallent. Boſſ. tit. de for. compet. nume. 128. Alexãd. de Neuo. conſil. 60. num. 4. & conſil. 61. num. 1. vbi de communi. Bertrand. conſil. 13. nume. 5. lib. 8. Clar. d. quæſt. 36. verſ. hæc quæro. & voluit Decia. d. c. 9. num. 84. lib. 4. & Fari. d. q. 8. num. 93. Hoc igitur in caſu ſi Clericus in ſacris monitioni non paruerit, poterit à iudice laico vtiq; puniri; ſed non ob exercitium dictarum artium, ſed vti incorrigibilis.
26 Nam pœnitẽdo poſſunt Clerici, qui artem iſtam exercuerunt, recuperare priuilegium per diſpenſationem Epiſcopi, vt ſentiunt omnes in dicto cap. 1. & comprobat Diaz. d. cap. 70. ſub nume. 3. & Decia. d. cap. 9. nume. 86. lib. 4. notandum dicit, quod ſi abſoluantur, antequam à laico iudicentur, non poterit poſtea laicus de eis cognoſcere.
27 Annus autem, de quo loquitur tex. d. c. 1. in quo ſi perſeuerauerint Clerici in hoc exercitio, amittunt priuilegium fori, cõtinuus eſſe debet, ita notãt Io. Monach. Archid. Io. Andr. & Dominic. ibi. Quapropter ſi diuerſis menſibus diuerſorum annorum, qui ſimul iuncti integrum conſtituerent annum, Clericus has artes exerceret, nõ incurreret pœnam iſtam, quorum opinionem ſe-
quitur

quitur Diaz. d.c.70.ſub n.2. & Lopez.in addit.dicit,q̃d in dubio tempus à lege præfixum continuum eſſe debet, per gloſ.ſing.in rub.de diuerſ.& tẽp.præſcrip.prout eam ſing.& vnicã reputat Imo.in Clem.1.col.4.de in integ. reſtit. hoc idem voluit gloſ. in c.2.in ver. per annum. de temp. Ordin. in 6.vbi Docto. Ang.in l. ſi idem cum eodem.ibique Dec.num.5.ff.de iur.om.iud.quę opinio ab omnibus approbatur.

28 Secundo ſimiliter inferunt ad Clericum exercentem perſonaliter,& publicè officiũ carnificum,macellariorum, aut tabernariorum, vt amittat priuilegium Clericale,vt eſt tex.in Clem. 1. de vit.& honeſt.Cler.c.fin.vbi Innocẽt.extr.eo.tit.gloſ.in c.quia tua. 12.q.1.Dominic. in c. ſi quis. 32.diſt.Soc.reg.tract. d.reg.56. in 6.fallent. Alexãd. d.conſil.8.ſub nume.4.lib.1.Capr.concluſ.97. num.79.& ſeq.pract.Conrad. d.tit.de inquiſit.n.8.in 5. & 11.fallent.Boſſ.tit.de for.compet.num.128.Alex.de Neuo. d.conſil.61.nu.1.vbi de communi.Clar.d.q.36. verſ.hæc verò.

Et hæc omnia abſque difficultate procedunt, concurrente trina monitione, in Clerico coniugato, & in Clerico in minoribus,vltra trinam monitionem,etiam ſi habitum dimiſerit,vt habetur in d.Clem.1.de vit.& honeſt. Cler.cuius deciſione fultus ita declarat Decia. d.c.9.nu. 136.lib.4.& tenet Capr.d.concluſ.97.n.91.& ſeq.& poſt eum Fari.d.q.8.num.93.& Diaz.in pract.Cano.c. 71.& addentes ibi,in princ.

29 Quæ Clem. prædictæ diſpoſitio non extenditur ad alia, ſimilia, & vilia, ac ſordida officia, ſecundum communem, de qua ibi per gloſ. Imo. & Barbat. & comprobat, Decia. d. c. 9. ſub num. 136.

Quia ſi debuiſſet fieri extenſio de ſimilibus ad ſimilia, in iſta priuatione priuilegij Clericalis pluſquam ſufficeret diſpoſitio d. c. 1. de vit. & honeſt. Cleric. in 6. quæ loquitur de ioculatoribus, neque opus fuiſſet hac noua diſpoſitione iſtius Clem. cum autem facta fuerit ſpecialis 81 diſpoſitio in iſtis vilibus exercitijs, apparet, quod noluerunt Sum. Pontif. admittere aliam extenſionem, quam, quæ per expreſſas ſanctiones, & Canonicas Conſtitutiones facta reperitur, quod etiam voluit Diaz. d. c. 71. in fi.

Sed in caſu iſto cadunt ea, quæ diximus in ſuperiori caſu.

30 Tertio infertur à Plach. in epiſt. delict. c. 25. nu. 5. quem refert, & ſequitur Farin. d. q. 8. n. 94. Quod Clericus exercẽs chirurgiam, ſi in eius vſu fuerit negligẽs, & culpoſus, poterit à laico iudice puniri, eo quia chirurgiã Clericus, ſeu religioſus exercere prohibetur. c. ſentẽtiam. ne Cler. vel Monach. Qđ intelligẽdum ſentit Panor. ibi. ſub n. 21. quẽ ſequitur ſum. Armill. in ver. Irregularitas. verſ. 47. in Clerico in ſacris, vel i minorib. cõpetẽter tñ beneficiato. Verum cum præfati debeãt moneri, vt abſtineant, & ſi fuerint cõtumaces, & renitentes, tunc puniuntur à laico, idcirco ob incorrigibilitatẽ efficiũtur de foro laicali.

Pari

Pari modo dicendum erit de alijs illationibus relatis à Fari.d.q.8.num.95.

31 Quarto loco, laicus iudex poterit comprehẽdere Clericum, qui commiſſo delicto aufugeret, poterũt vtiq; ſatellites, & birruarij Curiæ ſecularis illum capere ad effectum præſentandi iudici Eccleſiaſtico. Card. & Imo. in Clem. 1. de off. Ord. Innocẽt. in c. ſi verò, & in c. ſi famæ. de ſent. excom. Abb. in c. cũ nõ ab homine. vbi Barbat. num. 57. & Dec. de iudic. Bal. in c. 1. §. ſi quis. verſ. ſed quid ſi iſte delinquens. de pace. iura. fir. in vſib. feud. & in l. ſi qua per calumniam. C. de Epiſc. & Cler. Bart. in l. ſi quis in ſeruitute. ff. de furt. Ang. de malef. in ver. fama publica. nume. 65. verſ. nono nota. Alcia. in c. cum non ab homine. num. 22. de iudic. de communi atteſtans, & reſpondit Dec. fundamẽtis. Boſſ. tit. de for. compet. n. 150. & tit. de captur. num. 38. Villalob. com. opin. ver. Clericus. nu. 78. vbi communem pronũciat. Clar. in pract. §. fi. q. 28. verſ. ſi verò loquimur. in fi. Menoch. de arbitr. caſ. 180. nu. 23. & ſeq. pluribus comprobat Ruin. cõſ. 4. num. 13. lib. 5. Decia. d. c. 9. num. 118. lib. 4. Fari. d. q. 8. num. 116. Barbat. in d. c. cum non ab homine. nu. 59. poſt Panor. ſcribit. quod familia Poteſtatis ſecularis poteſt capere Clericum de nocte illicitè incedẽtem, vt obuietur delictis, quæ poſſet ipſe ea nocte perpetrare, & quod etiam de die poterit capi per Curiam ſecularem, ſi timetur de fuga, donec adeatur Eccleſiaſticus, & talis

32 captura † Clerici facta à laicis infamat, & facit iudicium

coram Eccleſiaſtico, & ſi fuiſſet captus in flagranti crimine faceret notorium, vt pulcrè tradit Abb. in d. c. cũ non ab homine, & ibi Barbat. nu. 78. & ſeq. & ſequitur Dec. n. 10. Alcia. n. 46. & 58. cum ſeq. Rip. in c. 1. nu. 88. de Conſtit. proſequitur Decia. d. c. 9. num. 118. lib. 4. & Farī. d. q. 8. nū. 120. vbi multos congerit.

33 Et aduertendum ibi mandat Fari. d. q. 8. num. 17. quod ſi non eſſet de fuga ſuſpectus, non poſſet per laicum capi, etiam quod caperetur ad effectum illum ducendi ad ſuum iudicem, vt ponderauit Dec. d. c. cum non ab homine. num. 12. & declarat Menoch. d. caſ. 18 p. n. 22. qui ſcribit, hoc in caſu excuſari laicum à pœna excommunicationis, & fuit de mente Decia. d. c. 9. n. 118. & ita dicunt omnes ſuperius citati.

34 Vlterius erit aduertendum, quod laicus, qui capit Clericum animo adducendi ad iudicem Eccleſiaſticum, non poteſt illum retinere vltra 20. horas carceratum, gloſ. & Bart. in l. capite quinto. ff. de adulter. Felin. in d. c. cum non ab homine. nume. 4. de mente Hoſtien. in c. ſi verò. de ſent. excommun. aſſerit, quod Clericus per laicum captus debet, quam citius fieri poteſt, coram Epiſcopo præſentari; & Viui. commun. opin. ver. Iudex laicus, voluit, quod ſtatim debet præſentari, & ita omnes Canoniſtas communiter ſentire dicit; & tenet Farinat. d. quæſt. 8. numero 118. & tradit Angel. de maleſic. poſt Bald. & Salic. quos allegat in ver. fama publica, numero 65. prope fin. Hoſtienſ.

in ſum. tit. de cohab. Cler. & mulier. §. & qualiter. poſt prin. n. 4. affirmauit, quod Clericus repertus in crimine poteſt per viginti horas detineri, donec teſtes vocentur, per quos probari poſſit.

Attamē nec in caſu iſto Cleric⁹ à laico poterit iudicari, ſed tñ detineri ad effectum conſignādi iudici Eccleſiaſtico, vel vt obuietur delicto, vti ſentit Barbat. vbi ſupra, & Farinat. d. q. 8. n. 120. quo in loco omnes cumulat.

35 Quod etiam priuato liceret ſiñ Innoc. in c. ſi verò. de ſent. excom. & ſentit Decian. d. c. 9. n. 118. & ſubdit Hoſtien. in ſum. vbi proximè, quod Clericus repertus cum muliere cubare, poterit capi, & detineri, dummodò per maritum, fratrem, vel filium detineatur, cū alij excōicationem incurrerēt, c. ſi verò. & c. nuper. de ſent. excom.

36 Quintus erit caſus, in quo laicus iudex poteſt ſe ingerere in Clericum. Quando Clericus arma deferret, quia, & ſi corporaliter puniri non poſſit à ſeculari iudice, poterit nihilominus armis ſpoliari à birruarijs, & ſatellitib. curiæ ſecularis, & capi, & ad iudicem Eccleſiaſticum remitti puniēdus. Ioā. de Plat. in. §. item Iulia. Inſtit. de pub. iudic. Lopez. in. c. per veſtras. §. 1. n. 13. de donat. int. vir. & vxo. Plach. in epit. delict. c. 8. num. 26. Clar. d. q. 36. verſ. vlteri⁹ q̄ro. Couar. var. reſol. lib. 2. c. fi. in fin. & pract. quæſt. c. 33. n. 7. Menoch. de arbitr. caſ. 393. n. 3. & ſeq. Farinat. d. q. 8. n. 96. quibus addo Aufrer. in Clem. 1. 13. fallent. ſub n. 21. de off. Ordin. & Io. Fab. in l. addictos. in gloſ. in ver. vendicētur, C. de Epiſ. aud. Ea moti ratione,

quia armorum delatio vetita eſt. Clericis. c. Clerici.de vit.& honeſt.Cler.& eorũ arma eſſe deberẽt lacrimæ,& orones,c.cõuenior.23.q.8.c. porrò, vbi glo.16.q.8.
Quod durum videtur Decian.d.c.9.n.140.lib.4.Cum portatio armorum ſit leue delictum.l.1.C.vt armo.vſus. lib.11.& abſurdum putat, quod pro tali leui delicto maieſtas ordinis Clericalis violetur, præſertim cum ſit cõtra Canones expreſsè, qui iubent Eccleſiaſticos iudices punire Clericos portãtes arma, vt in c.2.de vit. & honeſtat.Cler.& in Clem.1.§.vlt. eo.tit.
Sed dato, quod armis ſpoliari poſſint, non per hoc iudicio ſeculari ſubmittuntur.
37 Sextus,& vltimus erit caſus, quãdo Eccleſiaſtica Poteſtas deficeret,& poteſt dari exemplum adductũ à gloſſ. in.c.tua.il.1.de decim.in ijs,qui ſchiſma committunt, & nõ poſſunt ab Eccleſia compelli,& Barbat.in d.c.tua.dicit.quod ſi duo cõtenderent de Papatu,& adeo pollerẽt virib. quod Eccleſiaſtica Poteſtas diſcerpta eſſet, & nõ poſſet indicere Cõcilium,neq; aliter tñ,& tale ſchiſma ſedare ob ęqualem amborum potẽtiam, vnde in iſto lacrimabili caſu Principes ſeculares poſſent, & deberẽt, ſe ingerere,& carceribus detinere incorrigibiles,& aliás pœnas in eos exercere, quod pariter voluit idẽ Barbat. in c.quia nõnulli.n.96.de reſcript.& in c. quod trãſlatio nem.n.146.de off.lega.& habetur in.c.Principes ſeculi. 23.q.5. vbi gloſ. Luc.de Pẽn. in l.ſi coloni,C.de agri.& & cenſi.lib.11.& allegatur. c. nõ licuit.17. diſt. &. c.de ligu-

ligurib. 23. q. 5. & voluit Decian. d. c. 9. n. 83. lib. 4.
At etiã in caſu p̃dicto nõ eſt dare poteſtatẽ laico in Clẽricos, ſed tñ ob quietẽ, & pacificũ ſtatũ Eccleſię illis cõcedit facultas coercẽdi ſchiſmaticos ad ſchiſma ſedãdũ.
38 Et propterea cõcludẽdũ erit, quod nullus cas⁹ detur, in quo laic⁹ poſſit punire Clericos, niſi qñ Clerici ob eorũ incorrigibilitatẽ sũt dimiſſi, & degradati ab Eccleſiaſtico, vti oſtẽdimus ſupius, & firmat Alex. conſ. 81. ſub. n. 1. lib. 1. Reſtat adhuc difficultas, ſi Clericus multa commit-
39 tit crimina, & enormia; † pro quibus Eccleſiaſticus nõ curat illũ monere, & eſt negligẽs in puniẽdo, nũquid ſecularis iudex poterit Eccleſiaſtici negligẽtiã ſupplere? & non poſſe mãdat tex. in c. licet ex ſuſcepto, & ibi Doct. oẽs, de for. compet. c. qualiter. de iudic. Quid ergo faciẽdũ? Debebit itaq; ſecularis iudex monere iudicem Eccleſiaſticũ, vt moneat Clericũ, iuxta formã iuris, quod ſi facere recuſauerit, & Ordinarius neglexerit, recurrere ad Prælatũ ſuperiorem, & ſic ad Metropolitanũ, & demũ oĩbus negligentibus, ad Papã, ita Decian. d. c. 9. n. 108. & Farinat. d. q. 8. n. 46. verſ ampliatur. 23. & fuit de mente Aufrer. in Clem. 1. 1. reg. in 3. fallent. de off. Ord. & cõſuluit Alex. d. conſ. 8. ſub n. 1. verſ. q nimo nec ꝑpter. lib. 1. quod p p deffectũ iuſtitiæ, ſeu negligentiæ iudicis Eccleſiaſtici non permittitur, quod trahatur Clericus corã ſeculari d. c. quãdo. de iudic. & not. in c. placuit. 11. q. 1. & tunc recurrendũ eſt ad ſupremũ proximũ ſuperiorẽ. c. nullus. de iur. patro. Authen. vt differen. iudic. in prin.

De

De Clericatu poſt delictum aſſumpto, an, & quando eximat à ſeculari Poteſtate. Cap. XIX.

SVMMARIVM.

1 SI poſt delictum Clericatus aſſumatur, ſecundum Bar. opinionem laicus iudex poteſt procedere.
2 In imponendis pœnis tempus delicti attenditur.
3 Ad cognoſcendum ad quem forum ſpectet cognitio delicti, attenditur ſtatus, in quo quis erat tempore delicti.
4 Oldr. conſuluit contrarium. Quod ſi quis poſt delictum efficiatur Clericus, eximitur à ſeculari iuriſdictione.
5 Conciliantur Doct. vt opinio Oldr. procedat, quando abſq; fraude Clericatus aſſumitur. Bar. vero ſi fraudulenter.
5 Fraus regulariter non præſumitur.
Et in ſpecie in delinquente, qui efficitur Clericus.
7 Alleganti fraudem incumbit onus probandi.
8 Fraus coniecturis, & indicijs probatur.
9 Delinquens, ſi ſtatim commiſſo delicto, Clericus efficiatur, in fraudem curiæ ſecularis feciſſe præſumitur.
10 Tanto magis ſi de delicto fuerit iam diffamatus, delatus, accuſatus, vel inquiſitus.
11 Quæ non procedunt, ſi ex voto emiſſo ante delictum efficeretur Clericus poſt delictum.
12 Et hoc votum iuramento probari ſecundũ cõem oſtenditur.

13 Cuius

13. Cuius contrarium ſeruari in practica demonſtratur.
14. Si votum probaretur alias, quam iuramento vouentis, vti-ſque Clericus effectus poſt delictũ eximeretur à foro ſeculari.
15 In omni caſu, etiam quod in fraudem poſt delictum quis ef-ficiatur Clericus, iudex laicus erit tantum iudex cauſæ, ſed non perſonæ.
16. Forma tradita à ſacro Concilio Tridentino in aſſumptione ordinis Clericalis.

DE eo, qui poſt delictum aſſumpſit Clericatum, nunquid poſſit à iudice laico puniri, contendunt Scribẽtes, & Bar. in l. 1. vbi alij. ff. de pœn. & in l. quædam puella. ff. de iuriſd. omn. iud. voluit.
1 Quod ſi laicus committit delictum, & poſtea ingrediatur religionem, vel efficiatur Clericus, quod per talẽ mutationem fori non impeditur iudex ſecularis contra eũ procedere, & eum punire, & hoc etiam ſentit idẽ Bar. in l. hoc accuſare. §. in hoc bene ſcio. ff. de accuſat. & in l. adultera. §. ſi eo tempore. ff. de adulter. & in l. fin. ff. ſi ex noxa. cauſ. agat. vbi Bal. & Ang. & Bal. in l. ſi quis poſtea. ff. de iudic. Bal. in l. officiales, C. de Epiſ. & Cler. ipſe Bal. poſt Cyn. in Authen. cauſa, quæ fit cum Manocho. eod. tit. & in l. ſi quis Decurio. C. de falſ. in l. idem Vlpianus. ff. de excuſat. tut. in l. crimen. C. de ord. cogn. in c. at ſi Clerici. in 5. col. de iudic. in c. cum non ab homine. 3. col. eo. tit. in c. cum acceſſiſſet. in fin. de probat. & in c. quia veriſimili. de præſumpt. gloſ. Bal. Ang. & Caſtren. in l. nemo

poteſt.

poteſt.ff.de leg.1.Marſ.ſing.534.in prin.& tenet Ant. Gomez.var.reſolut.lib.3.tit.10.nu.5.vbi reſolutiuè dicit.Quod iudex laicus punire debet Clericum, qui poſt delictum recipit Clericatum.

2 Quia in delictis quo ad pœnam imponendam ſemper attẽditur tempus delicti commiſſi, non verò tp̃s ſñiæ; p tex.quem dicit notabilem, & expreſſum in l.1.ff.de pęn. & ibi notare affirmat Doct. & probatur l.iniuriarũ æſtimatio.ff.de iniur.vbi habetur, quod ſi quis paſſus eſſet iniuriã ab alio,& poſtea vilior, vel nobilior factus ſit talis offenſus non debet attendi in æſtimatione iniuriæ tempus ſñiæ,ſed tempus illatæ iniurię, & facere quoque ait Gomez.tex.in.l.doli.§.fin.ff.de ſer. corrup. & in l.ſi quis Decurio.in fin.C.de falſ.in quibus habetur,Quod licet Decurio non poſſit torqueri, benè poteſt torqueri, ſi commiſiſſet falſitatem,antequam eſſet Decurio,& ſic dignitas, & qualitas ſuperueniẽs in perſona delinquentis poſt delictum commiſſum nõ excuſat à pœna, & tortura,& ibi notãt,& commendant Doct. quod Gomez.reputat notabile. Et hoc etiam fuit de mente Bellam. in c. propoſuiſti.q.2.de for. compet.

3 Et ad cognoſcẽdum ad quem forum ſpectet cognitio delicti, attẽditur ſtatus,in quo quis erat tẽpore delicti, ita Bal.in l.affinitatis.in fin.C.comm.de ſucceſſ.Alex.in d.l.nemo poteſt. nu. 31.ff.de leg.1.& cõſ.8.col.fin. verſ. pro hoc etiam eſt.lib. 1. Marſ.ſing. 480.in fin.Grãmat. deciſ.10.n.3.Vnde benè iudicatum fuiſſe venit dicẽdum

per

Digitized by Google

per Cõſilium Neapolitanum, dum mãdauit remitti il-lum, qui dũ Clericus beneficiatus eſſet, deliquit, & poſt-ea renunciãdo Clericatui, vxorem duxit, eò quia tẽpus delicti attenditur, teſte Grammat. deciſ. 10. n. 3.

4 Contrarium vero reſpondit Oldr. conſ. 4. in fin. vbi ita fuiſſe iudicatum in Curia Aquenſi, vt non poſſit fieri exe-cutio à ſeculari iudice cõtra delinquentem, qui poſtea Clericus effectus fuerit, vt conſuluit Guid. de Suzar. cõ-ſil. 100. inter conſ. crim. diuerſ. per Martianẽ. lib. 1. & fir-mat Igne. in l. fideicommiſſum. n. 263. ff. ad Syllan.

Quia mutato perſonæ ſtatu, mutatur etiam forus. l. ſi filius la 1. vbi Bal. de tut. ratio. diſtr. & in ſpecie dixit Ia-cob. Butrig. in l. quiſquis. C. de Epiſ. & Cler. Quod licet ratione cõtractus conueniri quis poſſit in loco contra-ctus, etiam ſi mutauerit domicilium, tamẽ fallit, quando mutatus eſt perſonæ ſtatus, puta, quia laicus efficitur Clericus, tunc enim nõ poterit conueniri, niſi coram Ec-cleſiaſtico iudice, quod etiam voluit Card. in Clem. 1. q. 9. de cenſib. & ponit Marſ. in rub. ff. de fideiuſſo. nu. 100. & comprobat Surd. conſ. 396. n. 19. & 20. lib. 3.

5 Vt enim pugnãtes Scribentes concilie mus, erit diſtin-guẽdum, an Clericus, qui poſt delictum Clericatũ aſſum pſit, hoc fecit abſq; fraude; & vtiq; liberatur; & prorſus eximitur à poteſtate iudicis ſecularis, & ſuo iudici Eccle-ſiaſtico puniẽdus relinqui debet, vt eſt concluſio frequẽ-tiori Doctor. calculo recepta ſecundum Plach. lib. 1. de-lict. c. 35. nu. 1. Clar. in pract. §. fin. q. 36. n. 43. Fichar. &

Che-

Gherian in cor. com. opin. in ver. Clericus. com. 1. comm. opin. tit. de for. compet. n. 48. & 49. & voluit Innoc. in c. 1. in prin. de off. Ordin. Bertach. de Epiſ. lib. 4. in 5. par. q. 27. nu. 46. Aut ſi fraude, & dolo is delinquẽs aſſumpſerit ordinem, & habitum Clericalem, vt à iuriſdictione ſeculari ſe eximeret, & tũc poterit à iudice ſeculari coerceri, & puniri, vt ẽt comprobat Oldr. d. cõſ. 4. & docuit Bar. in l. 1. ff. de pẽn. Io. And. & alij in c. 1. de oblig. ad ratio. quorum ſñia cõis eſt, prout teſtatur Imo. conſ. 118. & conſ. 119. n. 1. Couar. pract. quæſt. c. 32. ſub n. 4. Plach. d. c. 35. ſub n. 1. Viu. com. opin. ver. ordo Eccleſiaſticus. latè Bonacoſſ. & Ficar. comm. opin. ver. Clericus tom. 1. titu. 11. de for. compet. nu. 47. & latè Vincẽt. de Frãch. deciſ. Neapolit. 209. n. 2. & ſeq. & tradit Card. Alban. in lucubrat. in Bar. in d. l. cum quædam puella. n. 4. ff. de iur. om. iud. & concludit Cartar. de execut. sẽt. cn ſin. ſub n. 308. & fuit originale dictum Dyn. in l. idem Vlpianus. ff. de excuſat. tut. quem ſequuti sũt Alber. in l. cum ratio, §. ex bonis. ſub n. 2. ff. de bon. damnat. Maria. in c. propoſuiſti. nu. 53. de for. compet. quo in loco ſcribit hãc diſtinctionem ſibi videri multum æquam, & ibi etiam Hérich. Boich. n. 10. & citatis infinitis, Farinat. d. q. 8. n. 104. & sẽtit Baiard. ad Clar. d. q. 36. n. 41. Surd. d. conſ. 396. nu. 19. & 20. lib. 3. & ſecũdum Farinat. d. q. 8. n. 107. in fin. clarè probatur in l. hos accuſare. §. hoc bñficio. ff. de accuſat. in l. ſi quis Decurio. C. de falſ. in l. 1. C. qui militi non poſſ. lib. 12. in l. ſi maritus. §. legis. ff. de adulter.

adulter.& in l.fin.ff.de re milit. & habemus Bullam Sixti V 73.in ordine.

6 Sed cum fraus non præſumatur, vti reſpōdit Vlpianus in.l. quoties.§.qui dolo. ff. de probat.& in.l.1.ff. pro ſoc. quod ēt vr̃ innuere in.l.1.§.deniq;.ff.de aqu.pluu.arcen. Quod quoq; ſentire viſus eſt Accurſ.in.l. ex hoc ædicto. §.alienare. in ver. non erit.ff. de alien.iud.mut.cauſ.fact. & tradit gloſ.in c.ſedes.in ver.deluſ.de reſcrip.& hoc pariter conſulendo docuit Bar.conſ.65.n.3.& poſſent ſexcenti Auctores in medium afferri, qui huius pronũciati veritatē auctoritate ſua cōfirmarũt.vbi ſcribit Maſcard. de probat.concluſ.814.n.2.par.2.& in puncto, quod in aſſumente Clericatum poſt delictum, de quo nō pręceſſit accuſatio, ſeu diffamatio, quod in fraudem factũ non præſumatur affirmarunt Alber. in.l. cum ratio.§. & bonis.n.1.ff de bon.damnat.Salic.in Authē. ſtatuimus.nu. 2.C.de Epiſ.& Cler.Ang.in.l.ſi quis poſtea.n.4.ff.de iudic.Abb.in.c.1.n.5.de oblig.ad ratio.vbi Anan.n.7.Marian.in d.c.propoſuiſti.nu.53.de for.compet.Marquar. de Iudę.par. 3.c.5.n.3.

7 Quapropter ab allegante eſſet probāda.c.ſancimus.in fin.1.q.1.l.1.vbi gloſ.in ver.ruptæ.C. de dol.& habemus á Sceuola in.l.patronus.& in.l.qui teſtamētũ. ff. de probat.cum alijs congeſtis à Maſcard. vbi proximè nu.5.& firmat Pacian.in tract.cui incum.on.proban.c.29.n.52 par.1.& in.c.8.n.55.par.1.

8 Erit igitur videndum, quādo præſumatur delinquens

O in

in fraudem curiæ ſecularis Clericaſſe. Et ſciendum erit fraudem cõiecturis,& indicijs probari, ſicuti apertè reſcripſere Imperat. Dioclet.& Max.in.l.dolum.C. de dol. & ita decreuit Bonif.VIII.in. c. 2. de renunc. in 6.cum alijs citatis à Petro de Vbal.in tract.de Cano.Epiſ.& Paroch.c.6.n.36.& oẽs cumulat Maſcard.de probat.concluſ.815.in prin.par.2.Cæſar Barz. deciſ.Bonon. deciſ. 83.n.18.Farinat.conſ.40.n.8.vbi.Firmian.Cẽtor.in addit. littera D. quo in loco contrarium tenentes refert,& concordat.

Et cum inter principales coniecturas ſoleat adduci illa,quæ deſumitur ex vicinitate actuum,teſte Aym.conſ. 153.n. 9.& fuit Bart.doctrina in.l.poſt contractum.n. 8.ff.de donat. Guid.Pap.de præſumpt.n.50.per notata per Spec.tit.de donat.§.1.n.7.Ant.Gabr.com.opin. tit. de præſump.concluſ.13.n.7.Io.de Amic.conſ.1.col.28 in fin. verſ.& in caſu noſtro.Pariſ.conſ.143.n.21.lib.4. Ruin.cõſ.130.n.2.lib. 2.& prius dixerat cõſ.117.n.14. lib.1.Crott.cõſ.13.nu.26.lib.1.quos omnes citauit Maſcard.d.concluſ.815.n.4. par.2.

9 Vnde in fraudem feciſſe dicitur is,qui ſtatim commiſſo delicto Clericatum aſſumpſerit,ita Salice.in d.Authẽ.ſtatuimus.n.2.C.de Epiſ.& Cler.Marſ.in.l.ſtatu liber. n.6. & ſeq.ff.de quæſt.Anan.in.c.1.de oblig.ad ratio.Boſſ.in tit.de pęn.n.26.& n.38.

10 Præcipuè ſi iam de ipſo delicto fuiſſet diffamatus, vel delatus ad curiam ſecularem, nam tũc abſq; dubio pręſume-

ſumeretur in fraudem ordinem Clericalem aſſumpſiſſe, teſte Plach.d.c. 35.nu. 1.circa fin. vbi dicit ita ſentiri à Doct. & ita ſeruatum fuiſſe affirmat Clar. à Senatu Mediolanenſi.d.q. 35.ſub n.44.

Tanto fortius eſſet dicendum, quod in fraudẽ fecerit, ſi poſt accuſationem, & inquiſitionem, & multo magis ſi poſt citationem, & cõtumaciam, & cõdemnationem delicti aſſumeretur. l.fin.ff de bon.eor.qui ſib. mort. cõſci.l.fin.ff.de re.milit. Bar. & alij in.l.ſi quis poſtea.ff.de iudic.& in.l.ſi adulter.§.ſi hoc tempore.ff. de adul. Clar. d.q. 36.n.44. & Baiard.ad eum.ibidem. nu.42. Vincẽt. de Frãch. deciſ.209. & deciſ. 384.Cott. in memor.ver. laicus,quipoſt delictum.Plach.d.c.35.nu. 1.ad fin.Couar.pract.quæſt.c.32.ſub n.4.Viui.comm.opin. ver.ordo Eccleſiaſticus. Aufrer.in Clem.1.in. 11.fallen.de off. Ordin.Cartar.de execut.ſent.c. fi.n.308.Farinat.d.q.8. n.110.Marſ.in d.l.ſtatu liber.n.5.de quæſt. latè Igne. in d.l.fideicõmiſſum.n.261.ff.ad Syllan.Marian. in. c. propoſuiſti.n.53. de for.compet.Marquar.de Iudæ. par.2. c.5.n.3.Boſſ.tit.de pœn. n.18.

11 Cõſiderãdum attamen erit,quod ſi Clericus poſt delictum ſtatim,vel poſt accuſationem,& inquiſitionem,vti ſupra aſſeruimus,quis efficiatur ex voto,quod ante delictum emiſſerat, nũquid fraus propterea excludetur ita, & taliter,vt à ſeculari iudice puniri nequeat, & Bal.in l.1.in fin.C.an ſer.ex ſuo fact.ſcribit nõ poſſe puniri à laico,quia iſte ſtatus erat implicitus tẽpore delicti, & ideo

iudicãdum eſt tãquam de Clerico, quod fixum mẽti tenẽdum mãdat; hoc idem ſcribit Iaſ. in l. cum quædam. nu. 11. ff. de iur. om. iud. Hip. ſing. 134. Ferat. caut. 23. Io. Arno. ſing. 29. Pet. Duen. reg. tract. reg. 1 c o. ad fin. Viui. com. opin. ver. Clericus. n. 38. qui de cõi, & aſſentit Farinat. d. q. 8. ſub n. 114. verſ. & ad præmiſſa aduerte. Decian. d. c. 9. n. 23. lib. 4.

12 Hãcq; voti ante delictum emiſſionem, ipſius, qui vouit, iuramẽto probari cõtendũt, Petr. Gerar. ſingul. 51. Bard. de temp. vtil. & cõtin. c. 11. n. 13. Iaſ. in d. l. cum quædam. num. 12. Marſ. ſing. 534. Io. Arno. d. ſing. 29. Viu. d. comm. opin. in ver. Clericus. num. 38. Decian. d. c. 9. num. 23. lib. 4.

Et monẽtur per illam ſatis notam propoſitionem, licet omnium conſenſu receptam. Quod in his, quæ in animo cõſiſtũt, prout eſt votum, eius vouẽtis ſacramẽto ſtetur. gloſ. in. §. aliꝫ. Inſtit. de actio. & in. c. ſignificaſti. il 2. de homicid. & in. c. ſi verò. il 2. de ſentẽ. excomm. Alciat. de præſumpt. reg. 2. pręſumpt. 10. Cartar. poſt multos de execut. ſent. c. fin. ſub num. 308. & Ferat. caut. 23. notabiliter dixit. Qui votum fecit Clericatus, licet adhuc nõ effectus, ſi captus medio iuramẽto id aſſerat, dicatq; ſe modò velle adimplere votum, & Clericatum aſſumere, tãquam perſona Eccleſiaſtica, nõ poteſt amplius per ſecularem iudicem puniri.

13 Tamẽ aſſertio iſta nõ trãſit abſq; cõtradictore, quia, & ſi verum ſit, ea, quę depẽdũt ab animo, iuramẽto probari

bari

bari aſſerentis, nihilominus hoc nõ militat, quando agitur de graui præiudicio, quo in caſu plenior, & certior requiritur probatio. ita Abb. in c. quoſdam. de præſump. Felin. in. c. cognoſcẽtes. n. 14. de Conſtit. & ibi Dec. ad fin. Gemin. in. c. eos. de tempo. ordin.

Sed in caſu propoſito, ex quo agitur de iuriſdictione Eccleſiaſtica, & de Reipublicę enormi læſione, eſſet probãdum votum, aliter quam per iuramentum, & dicta cõis opinio non ſeruaretur à iudicibus noſtri temporis, ſecũdum Caſſan. in Conſuet. Burgũd. in tit. des iuſtices. rub. 1. nu. 68. & iſta Bal. ſentẽtia non placet Plach. d. c. 35. n. 6. cum dicat nõ iure probari, & eam improbat Couar. d. c. 33. in fin. pract. quæſt. Qui dixit non eſſe mirum ſi Bal. & Iaſ. ſentẽtia in praxi refellitur, & expreſsè illam reprobat Claud. Seiſelli. in. l. 1. C. an. ſer. ex fact. ſuo, & cũ prædictis reſidet Cartar. de execut. ſenten. d. c. fin. ſub. n. 308. & comprobat Farin. hãc opinionem. d. q. 8. ſub n. 114. vbi dicit, ſi aliter diceremus, velimuſque dictam cõtrariam ſententiam ſequi, reſultaret hæc abſurditas, quod ſemper effectus Clericus poſt delictum, forum ſeculare effugeret, cum nemo ſit hiſce infelicibus temporibus, qui ad effugiẽdas graues ſeculares pœnas, non millies iuraret, ſe tale votum feciſſe, & ideo ſi aliunde votum nõ probetur, quam per aſſerentis iuramentũ, talis probatio nõ admitteretur, & iſto caſu cautela erat, poſſet dici fallacia, & fabuloſa, vti aſſeruit Foller. in Conſtit. Regni in rub. de Epiſc. & Cler. ĩ ver. Aſcriptitios. n. 7.

14 Si vero cum iuraměto cõcurreret aliqua alia probatio, etiam nõ plena, quæ adminicularet iuramětum, tũc vouentis aſſertioni iuratæ eſſet ſtãdum. ſic conciliando opiniones concludit Farinat. d. q. 8. ſub n. 114. verſ. arbitror in hac re, vbi exemplificat, & reſpondet Couar. teněti, quod data etiam plena voti probatione, fraudis ſuſpicio nõ excludatur, propter frequẽtes hominum cautelas, quibus paſſim vtũtur ij, qui iuriſdictionem ſecularem ad liberius delinquẽdum effugere nitũtur, cuius opinio ſibi non placet, quia data vera voti probatione, omnis ceſſat fraudis præſumptio, & ideò non recedendum à communi opinione.

15 Sciẽdum iterum erit pro complemento huius capituli, quod delinquens, etiam in fraudem poſt delictũ Clericus effectus, nõ poterit vllo pacto corporaliter puniri à ſeculari iudice, qui tãtum erit iudex cauſæ, ſed non perſonæ, & propterea poſſet in bonis, & pecuniariter ſolummodo punire, ita originaliter docuit Io. Andr. in c. 1. nu. 19. in fin. de oblig. ad ratio. ſequutus ibi ab Abb. num. 5. & ab Anan. col. fin. & Salic. in Authen. ſtatuimus. nu. 2. C. de Epiſ. & Cler. Marian. in d. c. propoſuiſti. nu. 52. & Boich. n. 10. de for. compet. Vincẽ. de Frãchis d. deciſ. 209. & cõnumeratis multis, Farinat. d. q. 8. nu. 107. idem Farinat. latè in pũcto reſpondit conſ. 77. per totũ, vbi adamuſſim articulum iſtum enucleauit, ideo omnino videatur, ſi caſus euenerit.

16 Verum temporibus noſtris vix dari poſſet caſus, quod

quis

quis poſt delictum frauduléter aſſumat Clericatum, ſic dictante Sacra Tridentina Synodo c. 4. ſeſſ. 23. & c. ſeq. in quibus ſanctiſſimè ſancitur, ne prima tõſura initietur quis, de quo probabilis cõiectura non ſit, eum non ſecularis iudicij ſugiendi fraude, ſed vt Deo fidelem cultum præſtet, hoc vitæ genus elegiſſe, & ad minores ordines promouẽdus bonum à Parocho, & à Magiſtro ſcholæ, in qua educatur, teſtimonium habeat. Hi vero qui ad maiores ordines ſunt aſſumẽdi, per menſem ante ordinationem Epiſcopum adeãt, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbtur, committat, vt nominibus, ac deſiderio eorum, qui volunt promoueri, publicè in Eccleſia propoſitis, de ipſorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis diligenter inquirat, & litteras teſtimoniales, ipſam inquiſitionem factam continentes, ad ipſum Epiſcopum quamprimum tranſmittat. Quod non alia de cauſa factum fuit, ne criminoſi ſub prætextu Clericatus fraudarent Curias ſeculares, de qua materia videnda erit Bulla Sixti V. 73. in ordine.

Digitized by Google

De exemptione Clericorum à laicali iuriſdictione in ciuilibus. Cap. XX.

SVMMARIVM.

1 *CLerici in ciuilibus cauſis coram Eccleſiaſtico iudice conueniendi.*

2 *Deus Omnipotens voluit Clericos diſcuti à Pontificibus, & nõ à ſecularibus Poteſtatibus. Quorum cauſæ ſunt apud Eccleſiaſticum iudicem ventilandæ.*

3 *Si cauſa pertineret ad Clericum, & laicum inſeparabiliter, tota deuoluitur ad Eccleſiaſticum iudicem.*
Idq; ampliatur, etiam ſi plures eſſent laici, quam Clerici.

4 *Quod inductum fuit, ne cauſæ continentia diuidatur.*
Et etiam ne ſequatur abſurdum, ſi variæ, & fortè contrariæ proferrentur ſententiæ in eadem cauſa, & iudicio.

5 *Clerici laicis digniores.*
Ideo trahunt ad ſe laicos minus dignos.

6 *Si cauſa cõpromittatur in Clericum, & laicum, erit à laudo reclamandum ad Eccleſiaſticum.*

7 *Si laicus, & Clericus inter ſe litem agerent, ad quem appellandum? an ad Eccleſiaſticum, vel ſecularem iudicem? demonſtratur.*

8 *Concordando opiniones Scribentium declaratur, quod ſi laudum ex forma ſtatuti habet vim ſentẽtiæ, & parit actionẽ, tũc adeũdus erit iudex arbitratoris, ſecus ſi nõ parat actionẽ.*

9 Si

Digitized by Google

9 Si plures reperiantur in eodem delicto, inter quos adſit vnus Clericus, & cæteri laici, ſunt omnes remittendi ad Eccleſiaſticum iuxt. ſententiam Ant. de Prat. veter.

1 2 Quæ opinio malè practicatur à iudicibus noſtri tẽporis, qui quo ad laicos, cognoſcunt, & Clericos remittunt.

1 1 In punitione delictorum cauſæ continentia commodè diuiditur.

1 2 Sententia Ant. de Prat. veter. comprobatur, iuxta quam decretum fuiſſe à Sacr. Conſulta demonſtratur.

1 3 Punitus ab Eccleſiaſtico nunquid à ſeculari iudice pro eodem crimine puniri poſſit, latiſſ. enucleatur.

1 4 Sententia, cum executionem habuit, parit exceptionem, & non eſt iterum de eodem delicto quærendum, & alia pœna reus nõ eſt plectendus, cum Deus bis non iudicet in idipſum.

1 5 In duobus caſibus punitus ab Eccleſiaſtico iterum à ſeculari iudice puniri poterit pro eodem crimine.

1 6 Primus eſt, quando tantum pœna ſpiritualis eſſet impoſita ab Eccleſiaſtico.

1 7 Secundus, quando non condignè pro delicto fuiſſet ab Eccleſiaſtico punitus.

1 8 Quando laicus de delicto mixti fori condignè dicatur punitus ab Eccleſiaſtico, vt à ſeculari iudice iterum pro eodem puniri nequeat, declaratur.

1 9 Quando ſecularis iudex punit laicum, tanquam non condignè punitum ab Eccleſiaſtico, pœna non reiteratur, ſed ſuppletur.

2 0 Si loco pœnæ corporalis, quæ pro delicto de iure erat imponenda,

nenda, Eccleſiaſticus iudex pecuniariam impoſuiſſet, quid faciendum, oſtenditur.

21 Si pæna corporalis eſſet impoſita ab Eccleſiaſtico, puta, fuſtigationis, & de iure erat abſcindenda manus, cum in pænis corporalibus non detur augumentum, ſeu diminutio, neque poſſit fieri reſtitutio, tunc per pænam pecuniariam erit ſupplendum.

22 Clericus in iudicio laudatus in auctorem à laico an poſſit fori declinatoriam opponere, diffuſè tractatur.

23 Clericus, ſi ad iudicium uenit pro defenſione laici, à quo fuit auctor laudatus, coram ſeculari iudice tenetur eum defendere ſecundum communem.

24 Et iſto caſu dicitur merus, & neceſſarius defenſor emptoris.

25 Clericus pro defenſione emptoris comparens non remittitur ad ſuum iudicem; quia ex eius perſona non variatur forus, & ſuum priuilegium non debet actori nocere.

26 Si Eccleſiaſticus inhiberet ſeculari iudici, ne procederet in cauſa, in qua pro defenſione emptoris comparet Clericus, non eſt obediendus, & non curandum de inhibitione.

27 Quotieſcumq; Clericus ad iudicium venit principaliter pro ſuo intereſſe, & in eo ſubſtantiatur iudicium, ſemper remittitur ad ſuum iudicem.

28 Laicus conuentus, ſi diceret ſe poſſidere nomine Clerici, fit remiſſio, Clerico inſtante. Quod verum eſt, ſi habeat Clericus ius in re.

29 Si Clericus non principaliter, ſed acceſſoriè veniat ad iudicium, non remittitur.

30 Tanto

30 *Tanto minus ſit remiſſio Clerico venienti ad iudicium lite cœpta, quia tunc non poteſt vti exceptionibus ex ſua perſonà priuilegiatis.*

31 *Venditor veniens ad iudicium pro defenſione emptoris non poteſt reddere conditionem actoris deteriorem, ſed admittitur in ſtatu, in quo reperitur cauſa, & excluditur ab omnibus, à quibus excluditur emptor.*

32 *Quotieſcumq; comparet Clericus ad defendendum emptorem, lis verè cum eo non tractatur, nec efficitur de foro ſeculari, & ſententia non fertur, nec exequitur contra eum, ſed contra emptorem.*

33 *Si Clericus conueniretur, vt condemnetur pro euictione, remittitur ad Eccleſiaſticum.*

34 *Clericus, ſi coram iudice laico compareat ad impediendum executionem ſententiæ latæ contra tertium tenetur coram ſeculari litigare; Ratioq; aſſignatur.*

35 *Reconueniri nunquid poſſit Clericus coram ſeculari pleniſs. tractatur, & reconueniri poſſe concluditur.*

36 *Clericus & ſi deſiſtere vellet à conuentione, nihilo ſecus reconueniri poteſt coram ſeculari.*

37 *In quo tamen articulo ſi Clericus reconueniri poſſit, ſtatur conſuetudini propter varias Scribentium ſententias.*

38 *Reconuentio incontinenti fienda in ipſo litis exordio, & ante litis conteſtationem, & tunc operatur effectum prorogatiuum iuriſdictionis, & cauſæ conuentionis, & reconuentionis ſunt ſimul tractandæ, & decidendæ.*

39 *Reconuentionis poſt litem conteſtatam effectus referuntur.*

40 *Re-*

Digitized by Google

40 *Reconuentio in cauſa appellationis non admittitur.*

41 *Si ab interlocutoria fuerit appellatum, quando coram iudice appellationis reconuentio detur, declaratur.*

42 *Reconuentio quando concedatur coram iudice Delegato, demonſtratur.*

43 *Clericus laici hæres, quando poſſit ad iudicium fori ſecularis vocari ratione illius hæreditatis, pertractatur.*

44 *Fiſcus non tenetur litem proſequi in foro, quo erat cœpta, cum habeat proprium iudicem.*

45 *Clericus hæres laici non tenetur litem cœptam coram laico iudice, uiuente teſtatore, proſequi, ſed denuo erit ſuper eadem re coram Eccleſiaſtico conueniendus.*

46 *Cauſæ Clericorum nec principaliter, nec incidenter tractantur coram ſeculari iudice, quia iudicantur ſpirituales reſpectu perſonæ Clerici.*

47 *Eccleſiaſticus iudex ſententiam laici iudicis exequi non tenetur.*

48 *Litis conteſtatio non operatur, vt Clericus proſequi teneatur cauſam coram ſeculari.*

49 *Intellectus ad l. cœptum. ff. de iudic. datur.*

50 *Clericus, qui coram ſeculari iudice fideiuſſit pro laico, de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, an poſſit conueniri coram eodem, diſcutitur.*

51 *Ratione contractus fideiuſſor non obligatur foro ſui principalis, & laicus fideiuſſor Clerici coram ſeculari conuenitur.*

52 *Clerici fideiuſſio facta in iudicio coram non ſuo iudice non valet.*

53 Cle-

Digitized by Google

53 Clericus depoſitarius non poteſt pro reſtitutione depoſiti coram laico iudice conueniri, quamquam in iudicio ſeculari depoſitum receperit.

54 Clericus officium ſeculare gerens non poteſt coram laico iudice conueniri pro concernentibus dictum officium.

55 Clericus adminiſtrator bonorum Principis ſecularis non poteſt ab eo carcerari pro ratione reddenda.

56 Clericus Vaſſallus ratione feudi coram Domino laico feudi conuenitur.

57 Occaſione feudi, quod Clericus habet à laico, ſubeſt laico, eiq́; iuramentum fidelitatis præſtat.

58 Quia occaſione feudi non iudicatur, vti perſona Eccleſiaſtica, ſed vt Princeps, Dux Marchio, & Comes.

59 Clericus, & ſi ratione feudi conueniatur coram Domino in his, quæ reſpiciunt feudum, tamen non poteſt aſtringi, nec de aliquo delicto condemnari ab ipſo feudi Domino.

60 Gugliel. de Bened. in c. Raynutius. de teſtam. reprobatur.

61 In cauſa poſſeſſorij quomodo, & quando Clericus coram laico iudice conueniatur, demonſtratur, & quattuor cõſtituuntur caſus.

62 Cum turbator eſt laicus, turbatus vero Clericus, laicus iudex eſt competens.

63 Si de titulo vna cũ poſſeſſione cognoſcẽdum ſit, laicus non eſt competens, ſi de titulo principaliter agatur, ſecus ſi incidẽter.

64 Quando principaliter tractari dicatur, demonſtratur. Si de titulo poſſeſſionis euidenter conſtaret, iudex ſecularis non impeditur de cauſa cognoſcere.

65 Quando titulus eſt iuſtificandus; parte nõ opponente de incompetentia iudicis, laicus iudex poteſt cognoſcere.

66 Iudex laicus, quando incidenter cognoſcit de titulo, quomodo pronunciare debeat, oſtenditur.

67 Laicus ſi à Clerico turbetur, adeundus eſt Eccleſiaſticus iudex.

68 Laicus incapax eſt poſſeſſionis, vel quaſi rei Eccleſiaſticæ, de quibus nullo modo diſponere poteſt.

69 Si turbator, & turbatus eſſent laici, etiam ſi de re beneficiaria tractetur, laicus eſt competens.

Qui rectè faciet, ſi cognito neutrum ius in cauſa fouere, notificauerit Eccleſiaſtico iudici, ne iura Eccleſiarum occupentur, cum conueniat laico iudici Eccleſiam tueri.

70 Si turbator, & turbatus ſint Clerici, Eccleſiaſticus iudex competens erit. Cum nec etiam in poſſeſſorijs Clericus poſſit trahi, neq; citari coram ſeculari iudice.

71 Prædicta etiam in remedio adipiſcendæ procedere demonſtratur, reiecta Igne. & Theſ. ſententia.

72 Si Iudex Eccleſiaſticus eſt negligens in adminiſtranda iuſtitia in ciuilibus, poteſt illius negligentia ſuppleri per laicum iudicem, quod ſecus eſt in criminalibus.

73 Clericus citatus à laico iudice, ſi ſua putauerit intereſſe, fori declinatoriam legitimè opponere poteſt.

74 Præcipuè ſi in citatione dicatur, ſi non compareas, in contumaciam procedetur.

75 Si Clericus ita citatus non comparuerit, acta, & ſententia contra eum lata non afficiunt.

TRA-

TRACTAVIMVS ſuperius de exemptione Clericorum à ſeculari Poteſtate in cauſis criminalibus, in præſentiarum videndum erit in
1 ciuilibus. † Et in Authent. Clericus. C. de Epiſc. & Cler. deſumpta ex Authent. vt Cler. apud propr. Epiſc. apertè ſtatuitur, Quod pro ciuilibus cauſis Clerici in primis cō ueniri debent coram ſuis Epiſcopis, qui vbi cauſam deffinire nō potuerint, coram laico erunt conueniendi, qui ſine mora controuerſiā terminabit. Vnde colligere poſſumus, quod in ciuilibus, & pecuniarijs cauſis ſubiaceant Clerici laicali iuriſdictioni.

Attamen hodie ceſſat hæc diſceptatio, cū Clerici omnibus in cauſis coram Epiſcopis conueniri debeant ex Authent. ſtatuimus. C. de Epiſc. & Cler. canonizata in c. ſtatuimus. 11. q. 1. per quæ illa iura fuerunt correcta, teſte Alex. conſil. 8. in prin. lib. 1. & determinauit Menoch. de arbitr. iudic. q. 45. & caſ. 246. num. 5. quem ſequutus fuit Hondad. conſil. 3. nu. 21. lib. 1. Roland. conſ. 4. nu. 7.
2 lib. 1. vbi affirmauit, † quod Deus Omnipotens voluit Clericos diſcuti à Pontificibus, & non à Poteſtatibus ſecularibus, & eorum negocia ſiue criminalia, ſiue ciuilia, non niſi apud iudicem Eccleſiaſticum ſunt ventilanda, per text. c. Clericum, il 2. & c. de perſona. 11. q. 1. c. quanto, & c. cum ab Eccleſiarum. de off. Ordin. Soc. ſen. conſil. 12. num. 16. lib. 1.

3. In tantum ſupradicta procedunt, quod & ſi negocium per-

pertineret ad Clericum,& laicum, ita quod ſeparari nō poſſit,fauore Clerici totum negocium ad iudicem Eccleſiaſticum deuoluitur; etiam quo ad laicos, ita Bar. in l. præcipimus.§.eodem obſeruādo. C.de appellat. vbi loquitur in duobus hæredib. quorum vnus Clericus, alter laicus ſit;idem Bar.in l.iuriſperitos.§.1.n.1.ff. de excuſat. tuto.Bal.in.l.fin.q.6.C.de ædict.Diu.Adr.tollen.Soc. in c.1.n.18.de for.compet. qui ampliat, etiam ſi plures ſint laici, quam Clerici; proſequitur Marſ.in rub.ff. de fideiuſſo.n.130.& ſeq.Boſſ.in tit.de for.compet.n.146. Andr. Gail.obſer.cam.imper.lib.1. obſer.37. in 3.ampliat. Boer. deciſ.300.n.2. Decian.tract.crimin.d.c.9.nu.44. lib.4.Surd.conſ.396.ſub n.15.lib.3.Aret.conſ.25.n.3. Lambert.de iur.patro.lib.1.artic.6.1.q.prin.1.par. n.15. & Bar.in l.ſolét.in vlt.colum.ff de alim.& ciba.lega. docuit,quod ſi hęredes aliqui ſint laici, & Clerici,& ab eis ſint præſtāda alimenta à teſtatore relicta, poterūt corā Eccleſiaſtico oēs ēt laici cōueniri, & laicus iudex coget laicū ſibi ſubiectū ire corā Epō, & eius iuriſdictionē prorogare,& prædicta probantur optimè in tex.c.per tuas. de arbitr. & hoc dictum extollit Marian. in c.2.in 8. fal-
4 lent.de mut.petit. Quod inductum fuit, ne cauſę continentia diuidatur.l.nulli.C.de iudic.c.1.de cauſ. poſſeſſ.& propriet.c.1.de ſequeſtr.poſſeſſ.& to.tit.ff.de quib.reb. ad eumd.iud.eat.Boſſ.tit.de for.compet. n.108. & 121. Menoch.de arbitr.iud.caſ.321.& com probat Scacci.de iudic.cauſ.ciuil.& crim.c.11.n.24.& Socin. d.conſ.12. nu.17.

nu. 17. lib. 1. ſcribit quod nõ ſolum ne cauſæ continẽtia diuidatur, hoc procedit, ſed etiam ne ſequatur abſurdũ, ſi variæ proferentur ſententiæ, & fortè etiam contrariæ in eademmet cauſa, & iudicio.

5 Et cum Clerici digniores abſq; dubio ſint laicis. c. duo ſunt. 96. diſt. in quo habetur. Quod aurum nõ tam præcioſius eſt plumbo, quin Regia Poteſtate ſit altior ordo Sacerdotalis, & ibi gloſ. fin. dixit, Et quanta eſt differẽtia inter Solem, & Lunam, tãta eſt differẽtia inter Imperiũ, & Sacerdotium. per text. c. ſolita. de maio. & obed. Ideo Clerici magis digni trahũt ad ſe laicos minus dignos; vt in propoſito tradit Staphil. de ſignat. litt. iuſt. rub. cauſ. Eccleſ. cui cõmit. debe. fol. 302. prout eum refert Scacci. d. c. 11. ſub nu. 24. & benè declarat Marant. in pract. par. 4. diſt. 11. num. 21.

6 Et ita, & taliter Clericus vti dignior, trahit ad ſe minus dignum laicum, vt ſi aliqua cauſa eſſet decidẽda à partibus ipſis remiſſa in duos iudices, quorum vnus eſſet laicus, alter Clericus, vti factũ fuit in cauſa Illuſtr. D. Cap. Camilli Bonauẽturę Vrbinatis cum Illuſtr. D. Clara eius ex fratre nepte, nupta Illuſtr. D. Roberto Benamato de Cantiano, quam præfati vnanimiter compromiſſerunt in Illuſtr. & Excell. D. Simonem Nutium huiuſce Ciuitatis Doctorem celeberrimum, & in me, quæ adhuc indeciſa pendet, quãdo laudum à nobis prolatum fuerit, erit appellandum ad Eccleſiaſticum; eo quia ego Clericus, tanquam magis dignus, trahere debeo D. Nutium

P laicum,

Digitized by Google

laicum, licet in reliquis ætate, & doctrina me ſuperet, cui ego, vti fratri meo, ſemper in omnibus deferam. & quod dixi, probatur per doctrinam Bal. in d. l. præcipimus circa fi. C. de appellat. & conſuluit Roma. cõſ. 265. ſub n. 2. Matheſ. not. 144. Aufrer. in tract. de poteſt. Eccleſ. ſup. laicos caſ. 13. num. 10. Iaſ. in l. imperium. ſub nu. 3. ff. de iur. om. iud. Marant. in pract. 14. par. 11. diſt. num. 18. & in 6. par. 2. act. num. 101. Staphil. de grat. & expect. §. dicendum eſt. num. 4. Blanch. de compromiſſ. quæſt. 10. num. 15.

7 Quamquam magna ſit inter Scribentes altercatio, ſi laicus, & Clericus inter ſe litigarent, ſeu cauſam compromiſſerint, ad quē appellari, vel reductio peti debeat, & quod non attendatur perſona litigantium; ſed iudicis, & arbitri, quia hic non agitur de reformando actum partium, ſed iudicis. ſentit Aufrer. in tract. de poteſt. Eccleſ. ſup. laicos. caſ. 18. num. 14. & in tractu de poteſt. ſecul. ſup. Eccleſ. perſo. in 2. reg. in 17. fallent. numero 117. Nic. Milia. in reper. in ver. arbiter. verſ. 55. Dec. in rubr. de appellat. ad fin. dicens hoc communiter teneri. Felin. in c. 1. num. 6. de præſcript. Pariſ. conſil. 45. num. 11. & num. 65. lib. 1.

Contrarium tamen, quod adeundus ſit iudex rei, & ſic ille, qui futurus erat iudex, ſi actor in iudicio egiſſet, docuit Bart. in l. ſi ſocietate. §. arbitrorum. num. 19. & 20. ff. pro ſoc. Panor. in c. Quintauallis. nu. 39. de iur. iuran. qui dicit, in hoc omnes conuenire, idem Panor. in c. ex-

poſitio.

poſitio ſub num. 2. de arbitr. Bald. ad Spec. tit. de arbitr. & arbitr. col. 2. verſ. petitio reductionis. Blanch. de compromiſſ. quæſt. 10. num. 13. & ſeq. Couar. latè poſt plures hinc inde relatos, dicens hanc communem opinionem, var. reſolut. lib. 2. c. 12. in prin. Rebuff. de arbitr. & arbitr. art. 1. gloſ. 10. in princ. Cagno. latiſſ. in l. 2. quæſt. 107. nu. 28. C. de pact. int. empt. & vendit. Bertach. licet ſub dubius in repert. in ver. reductio. verſic. 14. cum ſeq. Ang. conſil. 219. in primo dub. Soc. ſen. conſil. 18. nume. 31. libro primo.

8 Concordando nihilominus pugnātes iſtos Scribentes, dicere poſſumus, quod quando laudum ex forma ſtatuti habet vim ſententiæ, & parit actionem, iſto in caſu eſt adeundus iudex arbitratoris. ita. Milia. qui doctrinam Bartol. in dicto §. arbitratorum. intelligit. in reper. dicto verſ. 55. Marant. in pract. 3. par. 6. princ. 2. act. ſub nume. 114. Bart. ipſe in l. 2. in fin. C. vbi, & ap. quem. Panor. in dicto c. Quintauallis. ſub nume. 39. vbi apoſt. Lanfranc. Orian. in tract. de arbitr. in prin. ſub num. 35. & num. 36. & in vlt. par. quæſt. 19. ſub numero 44. Bald. in d. l. 2. in fin. C. de pact. int. empt. & vend. Pariſ. d. conſil. 45. num. 13. & nume. 66. libro primo, vbi latiſſ. & communem opinionem dicens. pract. Papien. vbi ita concordat, & diſtinguit in forma libell. quo agit ad pęn. ex cōpromiſſ. in ver. nec reductio. nume. 5. & ſentit Couar. licet obſcurè dicto c. 12. nume. 2. var. reſolut. lib. 2. Curt. iun. ad Caſtren. in l. ſi ſuſpectu. §. fin. ff. de inoff. teſtam. Villalob.

P 2 com.

com. opin. littera R. num. 13. Quamquam Calcan. conſ. vlt. per tot. latè reſponderit, quod in omni caſu reductio peti debet coram iudice Eccleſiaſtico.

9 Quæ omnia, non ſolum locum ſibi vendicant in ciuilibus cauſis, vti demonſtrauimus, ſed etiam ſi plures reperiantur in eodem crimine, inter quos ſit vnus Clericus, & cæteri laici, & omnes inquirerentur per laicum iudicem, & Clericus opponendo de Clericatu, forum declinaret, deberent & laici ad Eccleſiaſticum remitti, contemplatione illius Clerici; ne cauſæ continentia diuidatur; huiuſmodi auctor fuit Ant. de Prat. veter. in l. 1. in fin. ff. quæ ſenten. ſit appellat. reſcind. quem refert, & ſequitur Felin. in cap. 1. colum. 4. de præſcript. vbi multum exclamat de tali dicto, & illud ſummopere commendat Marian. in cap. 2. in 8. fallent. de mu. petit. & Marant. in pract. d. par. 4. diſt. 11. numero 21. mãdat perpetuò menti tenendum, quia quotidie contingit, & ita ſentire communiter omnes teſtatur, proſequitur. Boſſ. titu. de for. compet. nu. 116. in fin. & affirmat Gomez. in cap. 1. nume. 47. de reſcript. in 6. & quod hæc ſit magis communis opinio comprobat Menoch. de arbitr. caſ. 371. numero 12. & ſecundum hanc opinionem quandoque fuiſſe iudicatum affirmat Soc. in l. cum Senatus. in fin. ff. de reb. dub. & Marcheſan. de commiſſio. par. 1. comment. 2. auocat. cauſ. cap. 2. num. 27. & ſeq. & ita in facti cõtingentia obtinuiſſe atteſtatur Io. Arno. Soliloq. 17. Decia. latè d. c. 9. num. 44. lib. 4. & obſeruari ſenten-

tiam

Digitized by Google

tiam Ant. de Prat. veter. comprobat Caſſane.in cõſuet. Burgund.rubr. 1. §. 5. numero 70. & pro cautela eam dat Ferat.caut.10.Ferdinand.Loazes.de matrim.10.dubit.numero 20.Crott.in l. 1.in princ.in 2.notab. ſub numero 15. ff. de verbor.oblig. Zuccard.in repet.l.fin.numero 36. C.de bonor.poſſeſſ. contr.tab.Rim.iun.Inſtit. quib.alien.non licet,in princ.numero 156. Natt.in cap. quamuis. de pact. in 6. Iaſ.in l. imperium.nu. 3.ff.de iur. om.iudic.Marſ.ſing. 108.numero 2.& cauſ.crim.conſil. 67. numero 62. Borell.in tract. de arbitr.§. 1.gloſ. 3.numero 244. Scacci.qui de magis communi teſtatur d. c. 11. nume.24. Ioſeph.Ludo.deciſ.Lucen.26. nume. 18. prima par. & reſponderunt conſulti Pariſ. conſil. 154. num. 1.lib.4.Soc.iun.conſil.34.colum. 1.lib.2.Card. Alban.conſil. 13.num.6.& aſſentit Fari.d.quæſt.8.numero 151.in fin.

10 Hæc tamen communis ſententia à iudicibus malè practicatur ſecundum Igne.in l. 1.§. ſi quis in villa,num. 17. ff. ad Syllan. & in Ducatu Mediolanen. ſemper obſeruari vidiſſe dicit Clar. in pract. §. fin. quæſt. 36. ſub numero 46.quod iudex laicus cognoſcit quo ad laicos, & Eccleſiaſticus quo ad Clericos, & ita ſeruaſſe Conſilium Neapolitanum refert Capic. deciſ. 173.vbi Proſp. Petra in addit. Grammat.deciſ.21.Vincent.de Franch. deciſ.426.& firmat Rebuff.in repet.Authẽt.habita.priuil. 106. C.ne fil.pro patr. & in proœm.Regiarum Conſtitut. gloſ. 1. numero 117.& Boer.in conſuet.Biturien.

tit.de iuriſd.§.9.ait priorem opinionem nũquam in praxi ſeruatam fuiſſe. Aym. conſil. 232. qui latiſſ. & Couar.pract.quæſt.cap.34.numero 1.vbi articulum diſcutit, & adducit text.in l.ſi quis vxori. ff.de furt.in prin.vbi in delictis ſocius criminis minimè gaudet beneficio ſocij, & ſecundum Marc. Ant. Cucc.inſtit.maio.lib.3.tit. 9. ſub nume. 16. conſuetudo eſt, vt iudex Eccleſiaſticus puniat Clericos, & laicus laicos, à qua conſuetudine recedendum non eſſe affirmat, & comprobat Vrſill. ad Afflict.deciſ.213 numero 7. Oſaſch.deciſ.Pedem.103. numero 10. Stephan. Lambert.de contract.gloſ.fi.num. 244. vbi refert, ſe audiuiſſe legentem Card. Alcia.l.ſi.C. de bon.o.poſſeſſ.contr.tab.& atteſtantem, nunquam potuiſſe inducere Senatum Mediolanenſem, vt obſeruaret dictam opinionem Ant. de Prat.veter.Gomez.var.reſolut. libro 3. cap. 10. numero 6. qui dicit ita in Hiſpania communiter practicari, & Menoch.de arbitr.d.caſ.371. numero 12. ſcribit, quod vix à laicis iudicibus obſeruatur.

11 Et mouentur iſti, quia in punitione delictorum commodè cauſæ continentia diuiditur, & Clericus ab Eccleſiaſtico digna plectitur pęna, & laicus à ſeculari, quod ſi cauſa eſſet indiuiſibilis, vtique opinio Ant.de Prat.veter. procederet. ita Couar. Oſaſch. & Gomez. locis ſupracitatis.

12 Mihi autem conſideratio iſtorum nõ placet, & opinionem Ant. de Prat.veter. ſequendam eſſe affirmarem.

Quia

Quia dato, quod commodè vterque iudex ſuum iuriſdictionarium punire poſſet, tamen abſurditas non remouetur, quæ de facili dari poteſt, ſi diuerſæ, & forſitan cõtrariæ ferrentur ſententiæ, ita vt Eccleſiaſticus puniret Clericum, laicus vero abſolueret, cum tamẽ tam laicus, quam Clericus de eodem delicto inquietentur, & probationes æquales contra omnes adeſſent, vti conſiderat Menoch. dicto caſ. 371. per l. nulli. C. de iudic.

Nec obſtat tex. l. ſi vxori. in prin. ff. de furt. adductus, & ponderatus à Couar.

Nam cum vxor de furto non teneatur pro rebus ſubtractis viro, ſi alius, qui ei opem præſtitit in furando, hanc immunitatem haberet, vtique impunitus euaderet, & ideo non mirum, ſi priuilegio vxoris non gaudeat.

Quod nõ ſic erit in facto iſto, quia, quotieſcumque pœna dignus eſſet laicus, qui vna cum Clerico deliquerit, abſque dubio ab Eccleſiaſtico eſſet puniẽdus, & ſic pœnam non euaderet, & propterea opinionem communem tenendam eſſe comprobat Scacci. dicto cap. 11. numero 24. qui ait, ita anno 1591. ordinatum fuiſſe per Sacram Conſultam in Clerico, & laicis inquiſitis de violentia illata cuidam mulieri, qui omnes remiſſi fuerunt ad Eccleſiaſticum iudicem, & Fari. dicta quæſt. 8. nume. 151. in fi. in impreſſis vltimo loco. Et ſi ſuperius recẽſuerit contrarium tenentes, tamen cum viderit Scacci. vbi proximè, referentem decretum Sacræ Conſultæ, cum

hac parte tranſiuit. Quam tenendam eſſe quoque comprobat Decian. dicto cap. 9. numero 44. lib. 4. vbi pluribus exornat, eamque dicit procedere, ne dum ſi Clericus petat ſe remitti ad ſuum iudicem, ſed etiam ſi hoc non petat Clericus, ſed vnus ex laicis, quia vno tantum inſtante, omnes remittuntur, prout eum refert, & ſequitur Farinat. d. q. 8. num. 151.

Et licet iſta, quæ modò diximus, caderent, & eſſent apponenda ſuperius, dum egimus de exemptione in criminalibus cauſis, verum vt materia iſta tam ciuilis, quam criminalis in vnum connecteretur, hoc in loco appoſui.

13 Inſurgit ex præfatis alia difficultas, nunquid iſte laicus, qui vnà cum Clerico deliquit, & ad iudicem Eccleſiaſticum ratione continentiæ cauſæ remiſſus, & ab eo punitus, poſſit à laico, & ſeculari iudice iterùm puniri pro ipſomet delicto. & Bald. in l. placet. C. de ſacro. Eccleſ. & in l. ſi quis in hoc genus. C. de Epiſc. & Cleric. & conſilio 260. libro 3. voluit, quod abſolutus, ſeù condemnatus in foro Eccleſiaſtico, adhuc in delictis mixti fori poterit accuſari, inquiri, & puniri per ſecularem iudicem, non obſtante abſolutione, ſeu condemnatione facta in foro Eccleſiaſtico, & eſt communis opinio ſecundum Felin. in cap. de his. numero 10. de accuſat. prout eum refert Alcia. in cap. 1. nuume. 128. de off. Ordin. qui & ipſe atteſtatur hanc eſſe communem opinionem. Clar. in pract. §. fin.

fin.quæſt.53.numero 14. licet dicat non inueniſſe in ſuo libro. Felin. de communi atteſtantem, hoc idem ſentit Ant.Gomez.var. reſolut. lib.3.c.1.ſub num. 40. Couar. var.reſolut.lib.2.c.11.n.25.Villalob.com.opin.ver. condemnatus.nu.123.latè Arnal.Alber.in tract. de cognoſcen.aſſert.Cath.& hęret.q.15.concluſ.6.per tot. Becci. conſ.69.n.3.& ſeq.Oſaſch.conſ.25.n.28.Bruno. à Sol. in q.legal.q.17.n.41.& ſeq.vbi iſtius dicti rationem aſſignat, quia iuriſdictio Eccleſiaſtica, & iuriſdictio ſecularis ſunt penitus ſeparatæ, & diſtinctæ, ideo abſolutoria lata in vno foro nō parit exceptionem rei iudicatæ in alio, ſecundum Cyn.in.l.fin.col.pen.verſ.ſeptimo probatur.ff. de iur.omn.iud.

14 Cuius cōtrarium de iure dicendum vr̃, nā cum laicus condemnatus fuerit ab Eccleſiaſtico iudice, & ſñia executionem habuerit, non debet iterum alia pœna plecti, quia ſæpius de eodem hominis admiſſo quæri nō debet l.licet.§.vlt.ff.naut.caup.& ſtabul.l.ſenat⁹.ff. de accuſat. l.qui de crimine.C.eo.firmat Vulpell.conſ.46.nu.9.& ſcribit Hoſtien.in.c.1.de off.ordin. quod poſtquā iudex Eccleſiaſticus puniuit laicū, non poterit iudex ſecularis corporaliter, vel tēporaliter punire. Quia non iudicat Deus bis in idipſum, & plures pœnæ pro eodē delicto eiuſdem qualitatis inferri non poſſunt, ita Roman. conſ. 463.& ſñia condemnatoria, ſequuta ſatisfactiōne, parit exceptionem rei iudicatæ. Bart.in.l.ſepulcri. ff. de ſepul.viola. Aret.conſ.58.n.12. qui facit æquiparationē, quod

quod ſicut abſolutus ſemel in vno foro non poteſt condemnari in alio, ita ẽt eondemnatus, & vult Dec. in l. bona fides. nu. 6. ff. de reg. iur. Bal. conſ. 392. lib. 3. Caſtren. cõſ. 18. lib. 1. Barbat. conſ. 75. n. 3. lib. 3. Marãt. in pract. par. 4. diſt. 11. n. 12. & 13. & par. 6. de inquiſit. n. 97. latè hoc comprobat Boer. deciſ. 289. & eſſet abſurdum, quod iſte laicus pro vno delicto duplicem pœnam pateretur, quod eſt contra regulam. cap. non afferamus. 24. quæſt. 1. & Authent. omnes peregrini. C. com. de ſucceſſ.

15 Verum vna cum Sigiſ. Scacci. de iudi. cauſ. ciu. & crim. c. 12. n. 91. erit dicendum, quod in duobus tãtum caſib. punitus ab Eccleſiaſtico poterit de eodem delicto puniri à laico iudice.

16 Primò, ſi Eccleſiaſticus pœnã tm̃ ſpiritualem, vt puta, excõicationis, vel alterius cenſuræ Eccleſiaſticæ impoſuiſſet, & non corporis, vel bonorum afflictiuam, tunc certè poterit puniri à ſeculari iudice, nec tunc dicetur bis punitus, cum pœna Eccleſiaſtici iudicis potius medicinalis, & ad animæ ſalutem veniat dicenda, quod pluribus comprobat Farinat. lib. 1. delict. q. 4. num. 8. & fuit opinio Caſtren. in. l. cunctos populos. num. 7. C. de ſum. Trinit. & fid. Cath. & habemus tex. l. placet. verſ. ſi quis contrauenerit. vbi Doct. communiter. C. de ſacr. Eccl. & non diſſentit Gomez. d. c. 1. ſub nume. 4. var. reſolut. lib. 3. & placet Clar. d. quæſt. 57. verſ. ſed quæro in fin.

Secun-

17 Secũdus erit caſus, qñ delictũ eſſet adeo graue, vt pro eo imponẽda eſſet pęna ſanguinis, quę ab Eccleſiaſtico imponi non poteſt, & ſic ob defectum iuriſdictionis laicus ab Eccleſiaſtico nõ condignè fuerit punitus, nam tũc à ſeculari iudice iterum poſſet puniri, per tex. c. felicis. §. per hoc. de pęn. in 6. vbi poſt multas pœnas impoſitas offendẽti S.R. Eccl. Cardinalẽ, dicit, quod non intẽdit per eos adimere facultatẽ iudicib. ſecularib. quin poſſint procedere in eo delicto, & imponere pœnas legales, quem tex. ita intelligendum ſcribit Gomez. d. c. 1. n. 4. lib. 3. vbi à contrarijs intellectibus illum defendit. Et quamq̃ ſpeciale videatur in offendẽte Cardinalẽ, quaſi ſecus ſit in alijs, etiam atrocioribus delictis, ſiñ gloſ. ibi, & Auguſt. ad Ang. de maleſ. in ver. Ad quęrelã. n. 91. Tñ generaliter erit intelligendus in oĩbus delictis mixti fori, & hoc modo reprobata gloſ. docuerunt Gomez. vbi ſ. nu. 40. in fin. Boſſ. tit. de for. compet. ſub nu. 147. Couar. var. reſolut. d. c. 10. verſ. vndecimo eadem Conſtitutio, & citatis his, & multis alijs aſſentit Farinat. d. quæſt. 4. num. 10. His igitur caſibus firmat Scacc. quod punitus ab Eccleſiaſtico iterum puniri poſſit à ſeculari iudice.

18 Sed videndum erit, quando condignè punitus dicatur ab Eccleſiaſtico, & Scacci. ibidem exemplificat in eo, qui attento ſtilo, & conſuetudine fori Eccleſiaſtici punitus fuit in vigintiquinque aureis, & ſecundum ſtilum, & conſuetudinem laicalem erat punien-

dus

dus in triginta, quo in caſu ita punitus condignè punitus erit, & non poterit amplius à ſeculari vexari, per ea, quæ tradunt Io. Andr. & Gemin. in d. c. felicis, §. per hoc. de pœn. in 6. Abb. in cap. tuæ. de pœn. & placet Farinat.d.q.4.n.11.vbi diſtinctè, & plenè materiam iſtam tractat,ad quem erit confugiendum; quando caſus euenerit.

19 Et aduertendum erit, quod in caſu, quo laicus iudex vellet punire laicum,tãquam non condignè punitum, tũc pœna non reiteratur,ſed ſupletur,ita Bar.in l.ſenat⁹ in fin.ff.de accuſat. ſequutus à Marãt. in pract.d. par.6. de inquiſit.n.100.& voluit Farinat.d.q.4.n.10. Vnde ſi laicus punitus ab Eccleſiaſtico ſoluiſſet quinquaginta, & debuiſſet puniri in centum, condemnabitur ad reliqua quinquaginta.

20 Sed quid ſi impoſita fuerit pœna pecuniaria, cum imponenda fuiſſet corporalis? erit dicendum, quod ſi pecuniaria non fuerit ſoluta, non ſoluetur vlterius, & ſi ſoluta, deberet reſtitui, & imponetur pœna corporalis.

21 At qñ pœna corporalis eſſet impoſita,vt puta,de mãdato Eccleſiaſtici fuit aliquis fuſtigatus,leuiter tñ,vti decet Eccleſiaſticũ iudicẽ, pro quo delicto erat ei de iure abſcindẽda manus,tũc, cum in pœnis corporalibus nõ detur augumẽtum,ſeu diminutio, neq; poſſit fieri earũ reſtitutio,erit ſupplẽdum per pœnam pecuniariam, vt de mente Marãt.ſentit Scacc.d.c.12.num.92. in fin.&

cum

cum eo tranſit Farinat.d.q.4.nu.10.in fin.
22 Redeũdo ad materiam noſtrã exemptionis Clericorũ in ciuilibus à iuriſdictione laicali, cũ ſoleãt quãſępè Clerici bona vẽdere, ſeu quouis alio titulo alienare in laicos, vnde tũ de iure cõi, tum ẽt vigore ꝓmiſſionis, tenent̃ de euictione, cumq; cõtra laicũ emptorẽ cõtingat iudicialiter rei vẽdicatione expiri in foro ſeculari, qui in authorẽ laudat Clericum. Quærẽdum erit, an hoc in caſu poſſit ipſe Clericus opponere fori declinatoriã, & ſic eximere cauſam à laicali iuriſdictione, ſeu potius teneat̃ defendere emptorẽ corã laico iudice. Et videbatur dicẽdũ, quod poſſet, eo quia Clericus habet propriũ iudicem. c. Clericum nullus. 11. q. 1. c. ſi diligẽti. de for. compet. & ſunt exempti à iuriſdictione iudicis ſecularis per ea, quæ diximus ſuperius, & reperio, quod gloſ. in. c. Clericũ. il. 2. 11. q. 1. affirmauit in pũcto. quod Clericus poteſt opponere hãc fori declinatoriam, hoc idem dixit Alex. ad Bar. licet remiſſiuè in. l. procurator ad exhibẽdum. §. 1. verſ. determinaui. ff. rem rat. haber. Io. Arno. poſt Ang. ſing. 69. & caut. 21. additio ad Felin. repert. in ver. fortius. verſ. 6. Soc. iun. conſ. 40. in fin. lib. 1. Marian. in. c. quoniã frequenter. q. 4. n. 127. vt lit. nõ conteſt. Caſtren. in l. venditor. ſub n. 3. ff. de iudic. Aret. in. §. actionem. n. 19. Inſtit. de actio. vbi dicit, quod poteſt forum declinare, & quod ita obſeruatur de cõſuetudine. proſequitur Capic. deciſ. 197. ſub n. 7. vbi ait in ſacro Cõcilio ſeruari, quod Clericus auctor laudatus remittatur, & contra emptorẽ, ab

eo cauſã habẽtem proceditur, hoc pariter teſtatur Gramat. deciſ. 21. n. 9. Quod ampliare procurauit Spec. tit. de 1. & 2. decret. §. reſtat. nu. 14. etiam ſi Clericus iam corã laico litigare cæpiſſet, & renunciaſſet priuilegio fori, qa adhuc poſſet declinare, & opponere de Clericatu.
23 In contrarium ſtat veritas: quod Clericus, qui compa- ret ad defendendum emptorem, à quo fuit laudatus, tenetur eum defendere coram laico, & hæc opinio probatur in d. l. venditor. ff. de iudic. in ſua generalitate, dũ ibi agit de venditore, cui ex priuilegio competebat declinatoria iudicij, & nihilominus ſancitur, quod veniens ad alium defendendum non poteſt allegare priuilegium ſui iudicis, & comprobatur ratione. Nã iudicium eſt inſtitutum contra emptorem, tãquam poſſeſſorem, & venditor venit ſolum ad aſſiſtendum emptori, & illum defendẽdum, vt in. l. 1. C. vbi in rem act. hoc enim caſu non dr̃ Clericus conueniri coram ſeculari, quia ſolum p̃ ſtat authoritatem, & defenſionem ipſi emptori, & p̃pea notabiliter cauit Cagno. in. d. l. venditor. n. 8. ff. de iud. Quod boni practici, inchoato iudicio, quicumq; veniat ad defendendum cauſam motã, proteſtãtur, quod non intendunt deſerere conuentum, nec mutare ius ſuum, & iudicium, ſed contra conuentum reum proſequi, & defenſionem animo mutãdi iudicium non admittere proteſtãtur, per. l. ſi mãdato meo, §. 1. ff. mandat. quæ practica eſt Aret. in. l. à ſñia. col. 3. ff. de appellat. & eam amplectiť Natt. conſ. 630. 2. dub. lib. 4. opinionem iſtã ſequiť Barth.

Barth.Soc.conſ.91.vlt.dub.lib.3.qui ſubtiliter hunc articulum diſputat,& tãdem concludit contra Clericum, Ant.de Burg.in.c.fin.poſt Abb.ibi n. 17. & per tres columnas hoc diſcutit, & finaliter ſe reſoluit contra Clericum,ita quoq; concludit Anch. in c. ea, quæ. q, 17.de reg. iur. in 6. idem Anch.conſ.333.Corn. conſ. 79.vlt. dub.lib.4.Dec.conſ.700.marſ.ſing.694.Capic.d. deciſ. 197. licet de ſtilo illius Curiæ contrarium ſeruetur. Io. Fab.§. fin. Inſtit.de ſatiſd.Aufrer.ad Cap. Tholoſ.deciſ. 360.Couar.pract.quæſt.c.8.n.3. Caballin.de euict.§.3. q. 2. num. 119. vbi diſputat ad partes,& hanc ſententiam defendit.

24 Et iſte Clericus venditor tenetur ſequi forũ emptoris, hoc eſt,iudicis ſecularis,& nõ Eccleſiaſtici,quia eſt tanquam merus & neceſſarius defenſor emptoris, vti dixit Bal.in d.l.venditor, ff.de iudic.& ibi Alber.idem Alber. in l.2.C.vbi rem act.& ſcribit Gramat. d.deciſ.21.n.4. &cõem pronunciat Soc.ſen.d.conſ.91.n.13.& ſeq.lib. 3.Abb.in.c. fin.vt lit.non conteſt.Aret. ipſe,qui pro contraria parte citatur.in rub.Inſtit.de except.num.20.hoc ſentit; & ibi multa inculcat in materia iſta.proſequitur, Natt.conſ.99.nu.7.lib.1.& communem eſſe affirmat Rim.iun.conſ.422.nu.1.& ſeq.lib.4.& comprobat latè Hondad.conſ.25.nu.14.lib.1.& voluit Marãt. in pract.

25 par.6.membr.10.Alex.de Neuo conſ.55.per tot. † Et hoc in caſu non eſt remittendus ad iudicem Eccleſiaſticum,quia ex eius perſona non variatur forus,& ſuum

pri-

priuilegium nõ debet actori noçere, ita vt derelicto iudicio inchoato, trahatur ad Eccleſiaſticum iudicem, huius opinionis fuit Anch. in c. ſignificaſti. nu. 25. de for. compet. & in c. ea, quæ. q. 17. num. 21. de reg. iur. in 6. ſequu-
26 tus à Surd. cõſ. 396. n. 34. lib. 3. † Et Caballin. vbi ſupra, n. 22. ſubdit poſt Bal. Alex. & alios, quod ſi iudex Eccleſiaſticus inhiberet iudici ſeculari, ne in cauſa procederet, ſed Clericum ad ſe remitteret, de huiuſmodi inhibitione curãdũ nõ eſſe, cum eo caſu iudex Eccleſiaſticus iuriſdictionem nõ habeat, prout Caballin. refert, & ſequitur Hõdad. d. cõſ. 25. n. 15. lib. 1.
27 Et ſolum poſſet Clericus veniẽs ad iudicium declinatoriam fori obijcere, quãdo principaliter pro ſuo intereſſe veniret, & in eo ſubſtãtiaretur iudicium, ita Anch. in d. c. ea, quę. 17. q. in fin. de reg. iur. in 6. Barbat. Caſtrẽ. & alij, quos refert Rim. iun. d. cõſ. 422. n. 6. ſequutus ab Hõdad. d. cõſ. 25. n. 16.
28 Vti ſi cõueniretur laicus, qui noĩe Clerici poſſideret, ſi enim noĩaret Clericum in iudicio, vtiq; poſſet Clericus aduocare iudicium coram Eccleſiaſtico iudice, ſicut docuerũt Bar. & Bal. ĩ d. l. vẽditor. ff. de iudic. Panor. vbi alij, poſt gloſ. in c. quoniã frequẽter. §. fin. nu. 28. ibiq; apoſt. vt lit. nõ cõteſt. & in c. fin. n. 8. vbi pariter apoſt. de emp. & vẽdit. & volũt oẽs, quos citauimus pro cõtraria ſñia, & præcipuè Marian. in d. c. quoniam frequẽter. q. 4. nu. 118. vbi latiſs. & dicit hoc verum in Clerico habẽte ius in re, ſecus ſi eſſet inquilinus, colon⁹, vel cõmodatarius,
& ita

& ita intelligẽdi ſunt Scribẽtes, quãdo dicũt, Clericum, qui venit ad iudicium, poſſe declinare forum, ita Spec. in tit. de prim. & 2. decret. §. reſtat videre. Anch. in d. c. ea, quæ. q. 17. proſequitur Surd. d. conſ. 396. nu. 35. & 37. lib. 3. & reſpondit Alex. de Neuo. d. conſ. 55.

29 Secus vero eſt in vẽditore, qui nõ venit principaliter ad iudiciũ pro ſuo intereſſe, ſed acceſſoriè tãtum aſſiſtit defenſioni emptoris, vt rectè cauſa agatur, & iudicium ſubſtantiatur in emptore, & nõ in vẽditore; nam hoc in caſu nõ poteſt vẽditor exceptiones priuilegiatus ex ſua perſona allegare. Bal. & Salic. in l. 1. C. vbi in rem act. Bal. in d. l. vẽditor. Natt. de cõmuni atteſtãs d. cõſ. 99. n. 8. lib. 1. & ita diſtinguẽdo declarãt Imo. in l. nõ ſolũ. §. quod vulgo. ff. de vſucap. & Ang. vbi Anch. in d. c. ea, quę de reg. iur. in 6. Cagno. in d. l. vẽditor. nume. 8. & ſeq. ff. de iudic. Dec. d. cõſ. 700. num. 7. Rim. iun. d. cõſ. 422. n. 14. lib. 4. Caballin. de euict. §. 3. q. 2. n. 118. & 20. & firmat Hondad. d. conſ. 25. num. 16. lib. 1.

30 Quæ omnia tãto fortius procederent, ſi Clericus vẽditor veniat ad iudicium poſt iudicium cœptum cõtra laicum emptorem, nã tũc res videtur clariſſima, quod Clericus nec poſſit forum declinare, nec vti exceptionibus ex ſua perſona, ita Aret. d. rub. Inſtit. de except. num. 20. verſ. tu ſic dicas. Dec. d. conſil. 700. n. 9. Citati ab Hondad. d. conſil. 25. num. 17. lib. 1.

31 Eo quia venditor veniens ad iudicium pro defenſione emptoris nõ poteſt reddere cõditionẽ actoris deterio-

rẽ,nec ex perſona propria exceptionibus vti,ſed admitti debet in ſtatu,& terminis,in q̃bus cauſa reperitur,& excluditur ab illis omnibus, à quibus excluditur emptor, ita Hõdad. d.cõſ.25.nu.17.lib.1. Et ſi Clericus velit liti aſſiſtere,vt emptorem defendat,qui fuit conuẽtus,efficitur actor,& propterea debet coram laico iudice proponere ſuas exceptiones,alias cõditio aduerſarij fieret deterior ob perſonã Clerici defenſoris,cõtra tex. l. 3. §. defendi, ff.ex quib.cauſ.in poſſeſſ.eat. Anch. in locis citatis, & concludit Surd.d.conſ. 396.n.35.lib.3.

32 Nec in caſu iſto dicitur,quod Clericus coram laico iudice litiget, & de eius foro efficiatur, quia lis verè tractatur contra laicum emptorem, & ſententia fertur, fitque contra eum executio, ſecundum Couar. d.c.8. ſub num. 3.pract.quæſt.

32 Benè verum eſt, ſi Clericus cõueniretur, vt cõdemnaretur pro euictione, tũc remittitur ad Eccleſiaſticum iudicem,& datur cõtra eum libellus,quia dicitur principaliter cõueniri; Et ſemper quãdo principaliter cõuenitur, remittitur ad ſuum iudicem, vt per Anch. locis ſuperius citatis, Ang in l.nõ ſolum. §.quod vulgo.ff.de vſucap.& firmat Surd.d.conſil. 396.nume.37.lib.3.

34 Ita & pariter ſi Clericus veniat ad iudicium coram ſeculari iudice,ad impediẽdam executionem ſententiæ latæ contra tertium, debet cenſeri actor, quia nõ inuitus trahitur ad iudicium; ſed ſe vltro offert,vt impediat,l.inter ſtipulationes.§.ſi Titium ff.de verbor.oblig.& cum

veniat

veniat ex tranſuerſo ad cauſam pro ſui intereſſe non poteſt declinare forum, & petere remiſſionem ad ſuum iudicem, ſed ſub eodem debet litem proſequi, coram quo ſe opponit. d. l. venditor. ff. de iudic.

Et quamquam contra executionem ſe opponat, non dicitur ob id cum Clerico facta iudicij inſtãtia, poſtquã poſt rem iudicatam ſe opponit, & videtur potius iſta cõtradictio quidam actus extra iudicialis, quam iudicialis, in figura iudicij explicandus, & non poteſt priorem cauſam cum tertio iam deciſam tangere, ſed pro ſuo intereſſe tantum executioni ſe opponere poteſt Clericus, & in hoc non eſt iudicium. l. à Diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de iudic.

Et cum hoc in caſu Clericus dicatur actor, cum vltro contra executionem ſe opponat; conſequenter coram iudice ſeculari, coram quo fuit cauſa, & petita executio contra laicum, litigare debet. c. cum ſit generale, & c. ſi Clericus laicum. de for. compet. & l. iuris ordinem. ff. de iur. om. iudic.

Et ſi cõtrarium diceretur, ſequeretur abſurdum, quod ſi plures diuerſi fori ſe opponerent quilibet pro ſuo ſingulari intereſſe, oporteret, vt qui ſententiæ obtentæ executionem peteret, coram ſingulis iudicibus ſe defenderet; quod eſſet contra diſpoſitionem. l. nulli. C. de iudic. & contra iura volentia cauſam plurium etiam communem principaliter, ad eundem iudicem remitti. l. 1. ff. de quibus rebus ad eund. iud. eat. & c. diſpendia. de reſcript.

in 6. ita in puncto reſpõdit Anch conſ. 333. primo dub.
35 Rurſus quam ſępe occurrit, quod Clericus coram iudice laico iudicialiter agit in cauſa merè ciuili cõtra laicum, qui laicus, cum & ipſe prætendat qualem qualem actionem pariter merè ciuilem cõtra Clericum habere, illum coram eodemmet ſeculari iudice reconuenit. Non mediocris dubitatio inter Scribentes fuit, nun quid reconueniri poſſit? & Abb. in c. at ſi Clerici. nume. 21. cum ſeq. de iudic. latè examinat quæſtionem iſtam, & tandem num. 23. cõcludit, quod reconueniri non poſſit, multa conſiderando, quę, cum ibi apertè legantur, nolui tranſcribere. Sed in contrarium eſt communis Doctorum ſententia, quod imò Clericus reconueniri poſſit, vti affirmarunt Decian d. c. at ſi Clerici, nume. 165. de iudic. quo in loco latiſſimè articulum præfatum diſputat, & ita tenendum eſſe dicit Imo. in eo. c. num. 5. Barbat. col. 15. verſ. ſed ſtat dubitatio. Iacob. de S. Georg. de communi atteſtás. in l. qui non cogitur. in prin. ff. de iudic. & in l. 2. §. ſed & ſi agatur. eo. tit. hoc idem voluit Spec. tit. de recõuent. §. nunc dicamus. verſ. ſed pone, Clericus. n. 7. Bart. & alij in Authét. Et cõſequenter. C. de ſent. & interlocut. om. iud. vbi Bal. n. 19. & Caſtren. nu. 5. Blanch. de cõpromiſſ. in 3. par. in ver. Clericus. ſub nu. 32. qui, & ipſe teſtatur de communi Andr. Gaill. citatis alijs, obſer. Camer. lib. 1. obſeruat. 37. n. 6. in 4. limit. Decian. tract. crim. lib. 4. c. 9. n. 17. & conſulti reſpõderunt Io. de Amic. cõſ. 14. num. 2. qui de communi. Hondad. conſil. 21. nu. 2. lib. 1.
Surd.

Surd. conſ. 396. nu. 6. lib. 3. & Bal. in l. 2. §. ſed, & ſi agant. ff. de iudic. dicebat, quod hæc eſt prorogatio legalis, & magis communem pronũciat, & in foro ſeruari affirmat Marant. in Pract. par. 4. diſt. 6. princ. num. 53. Farinat. q. 8. num. 99. tit. de inquiſit. & ſequitur Scacci. de iud. cauſ. ciuil. & crim. c. 11. num. 93. Cucc. inſtit. maio. lib. 3. tit. 9. ſub num. 15.

36 Et procedit iſta concluſio, etiam ſi Clericus vellet deſiſtere à conuentione, quia adhuc poſſet contra eum procedi in cauſa reconuẽtionis. ita deciſum teſtatur Afflict. deciſ. 173. in fi. prout eum refert Scacci. vbi ſupra, n. 93. Quia circa reconuentionem militat ratio, quod venit in conſequentiam iudicij conuentionis liciti, & à iure permiſſi, & ratione connexitatis talis, quæ non poteſt ſeparari, & diuidi, cum vtrumque iudicium pari paſſu ambulare debeat, eodem tempore lis conteſtari, dari terminus, & alia expediri, quæ omnia coram diuerſis iudicibus fieri nequeunt, vti reſpondit Surd. d. conſil. 396. nume. 31. lib. 3. Et ideo Clericus actor reconuentus coram iudice nõ ſuo, exceptionem fori declinatoriam opponere non valet. l. Papinianus. C. de ſent. & inter. om. iud. Bart. in d. Authent. & conſequenter, nume. 3. & cæteri ibi eum ſequuntur, vt dicit Hondad. d. conſil. 21. nume. 3. lib. 1.

37 In hoc autem articulo propter varias, & contrarias auctoritates Doctorum ſtandum erit conſuetudini, ſecundũ Panor. in d. c. at ſi Clerici, n. 24. de iudic. Soc. cõſ. 253.

 num. 11.

num. 11. lib. 2. Afflict. d. deciſ. 173. Io. Roge. nota in repet. l. 1. n. 65. ff. de iudic. & non diſſentit Scacc. d. n. 93.
38 Sed ſciẽdum velim, quod recõuentio debet fieri incõtinenti, in ipſo litis exordio. Clem. ſæpè. de ver. ſig. d. Authẽt. & conſequenter. C. de ſent. & inter. om. iud. ſcilicet, ante litis conteſtationem, vel in ipſa cõteſtatione, vel ſaltem ſm opinionem aliquorum, etiam poſt litem conteſtatã incontinẽti. Innoc. in c. 1. de mut. petit. vbi Soc. col. 5. ſi. verſ. arbitror tamẽ. Et tũc nõ ſolum poteſt fieri coram iudice, alias incompetẽti, reſpectu cauſæ reconuẽtionis, & habet effectum prorogatiuum iuriſdictionis, ſed etiam cauſæ conuentionis, & reconuentionis ſunt ſimul tractandæ, ac decidendæ, vt affirmauit Inno. & cæteri omnes in d. c. 1. de mut. petit. Dec. conſ. 200. num. 2. Mazol. cõſ. 89. n. 94. Lãcellot. de attẽt. par. 3. c. 24. q. 84. imprim. nu. 12. Sed quando reconuentio fit poſt litem conteſtatam ex interuallo, non admittitur ſecũdum ſententiam Abb. & aliorũ in d. c. 1. quorum opinio communiter approbatur, teſte Fel. d. c. 1. n. 16. Anch. Regien. in familiar. lib. 3. q. 42. n. 47. Marant in pract. par. 4. diſtinc. 11. n. 5. nu. 1
39 Et quamquã diximus reconpẽtionem admitti aliquã in quacumq; parte iudicij, id procedit, quãdo fit coram iudice competenti, quo caſu admittitur reconuentio, ſed cauſæ ſimul non tractãtur, nec decidũtur, & per reconuẽtionẽ nõ retardatur proceſſus cauſę principalis. Sed quando fit coram iudice, reſpectu cauſæ reconuentionis, incompetenti, & poſt litem conteſtatam ex interuallo,

teruallo, non habet priuilegium prorogatiuum iuriſdi-ctionis, nec modo aliquo admittitur, parte opponente, & contradicente, ſecus ſi non contradiceret reconuen-tioni, & ei conſentiret, ita declarauit Hondad. alijs cita-tis, d. conſ. 21. n. 10. & ſeq. lib. 1.

40 Quæ reconuẽtio non eſſet recipienda per iudicem ap-pellationis, quia in cauſa appellationis iudicialiter inter-poſitæ, non habet locum reconuentio. l. 2. §. legatis. ff. de iudic. Bald. in d. Authent. & conſequenter. nu. 12. C. de ſent. & inter. om. iud. Spec. tit. de reconuent. §. nunc dica-mus, nume. 6. Innocent. d. c. 1. de mut. petit. & ibi Ho-ſtienſ. num. 10. Guid. Pap. in tract. de appellat. quæſt. 85. num. 55. Ferat. in ſimil. tract. num. 246. latè Marian. Soc. in d. c. 1. nume. 9. de mut. petit. Bartol. Soc. reg. tract. reg. 410. fallent. 5. Marant. qui de communi. d. 4. par. diſt. 6. num. 24.

41 Concluſioque iſta procedit, etiam ſi ab interlocutoria fuiſſet appellatum poſt litem conteſtatã. Soc. d. c. 1. n. 5. & Bartol. d. reg. 412. in 5. fallent. & firmat Hondad. d. conſ. 21. num. 15. lib. 1.

Nam quando ab interlocutoria appellatur ante litem conteſtatam, ſi iudex appellationis declaret benè appel-latum, quia tũc cauſa remanet coràm iudice appellatio-nis, qui ſuccedit in locum primi iudicis, ſicut coràm ip-ſo, reconuentio fieri potuiſſet, pariter admittitur coràm iudice appellationis, ita Io. And. Ant. de Butr. & Abb. d. c. 1. de mut. petit.

47 Et vt finem imponamus huic reconuentionis articulo, quamquam coram delegato reconuentio locũ habeat, vti dixit Bal. in d. Authẽt. & conſequenter. n. 11. vbi Bar. col. pen. verſ. quæro, vtrum. Spec. d. tit. de reconuent. §. 1. verſ. 1. Marant. in pract. d. 4. par. diſt. 6. prin. de iudic. conuent. & reconuent. num. 13. 19. & ſeq. ibiq; Foller. in addit. num. 14. Mazol. d. conſil. 89. num. 93.

Tamen cauendum erit, quod prædicta procederent in delegato impetrato ab ipſo actore recõuẽto, ea rõne, quia nõ debet dedignari etiam habere iudicẽ contra ſe, quem pro ſe elegit, de qua in l. Papinianus. C. de ſent. & int. oĩm iud. Et non quãdo iudex impetratus fuiſſet non ab actore, ſed à reo, qui reconuẽtione vtitur, & ceſſat dicta ratio, & recõuẽntio non admittitur, vt fuit de mente oĩum ſuperius allegatorũ. Et in tãtũ verũ eſt non admitti reconuentionem corã delegato nõ impetrato ab actore, qđ ſi Princeps motu proprio, iudicẽ deputaret, corã eo nec etiam reconuẽtioni eſſet locus, ſi Iaſ. credendum erit in l. 3. in prin. col. fi. ff. quod quiſque iur. proſequitur Marãt. d. 6. diſt. n. 13. & comprobat Hondad. d. cõſ. 21. n. 16. lib. 1. & ſenſiſſe vr̃ Surd. d. cõſ. 396. num. 32. lib. 3.

43 Sed quid dicẽdum de Clerico in ſacris conſtituto, & laici hærede? an poſſit ad iudicium fori ſecularis vocari, ratione illius hæreditatis, quemadmodum potuiſſet laicus ille, cui ſucceſſit? quam quæſtionem pleniſſimè pertractat Couar. d. c. 8. pract. quæſt. vbi affirmat, qđ lite cœpta cõtra laicũ apud ſecularẽ iudicẽ, eaq; pẽdẽte, ſi mori

con-

cōtigerit laicus, Clerico hærede inſtituto, iudex laic⁹ ad definitionem vſq; et cōtra Clericum cauſam iſtam tractabit, per doctrinam Imo. in l. ſi cum hoiem. ff. de fideiuſſo. Iaſ. in Authē. quas actiones. n. 39. C. de Sacr. Eccl. Caſtrē. Alex. Rom. & ibi Curt. iun. in addit. in l. ſi cōſtāte. §. vlt. ff. ſol. matr. Ang. & Caſtrē. in l. hæres abſens. in prin. ff. de iudic. & in l. ſi qs poſtea. ff. eo. tit. & in l. 3. C. de hæred. act. hoc idem tenuit Barbat. in c. quia. V. n. 45. de iudic. Aufrer. in Clem. 1. reg. 2. fallēt. 6. de off. Ord. And. Gaill. obſeruat. camer. lib. 1. obſeruat. 37. n. 8. & 10. Farinat. d. q. 8. n. 46. verſ. amplia. 17. Scacci. de iudic. cauſ. ciuil. & crim. c. 11. nu. 23. Ad quod multū cōfert, quod tractatur in l. 2. §. ex his. ff. de ver. oblig. in l. vbi cęptū. ff. de iudic. in c. propoſuiſti. de for. compet. & notata ab Ang. in l. tam ex cōtractib. ff. de iudic. quam ſententiam comprobare nititur Couar. ibid. n. 3. in fin.

44 Nam & ſi fiſcus nō teneatur litem proſequi in foro, in quo erat cæpta, eo quia habet iudicem ſuum particularem, ſicuti notāt Bal. & Salicet. in l. 1. C. ſi pēd. appellat. mors inter. nō per hoc idem iuris erit in Eccleſia, & Clerico, cū argumētatio à fiſco ad Eccleſiā nō ſit neceſſaria, & dicta per Bar. & Salic. procederēt, ſi Clericus haberet ex priuilegio Papæ iudicem particularem, ſicut habet fiſcus.

45 Nihilominus cōtraria opinio mihi magis placet, quod Clericus hæres laici nō teneatur corā iudice ſeculari pſequi litem iam cæptā cōtra laicum, cui ſucceſſit, ſed de-

nuo

nuo erit ſuper eadem re, vel actione corā Eccleſiaſtico, Clericus conueniēdus, cum ſit exemptus à iuriſdictione laicali, per ea, quæ ſupra adduximus, & iure proprio litē ipſam ſuſcipit, ac defendit, & principaliter comparet pro ſuo intereſſe, & in ipſo Clerico ſubſtātiatur iudiciū, quare cauſam aduocare poſſe ad Eccleſiaſticū ex iam dictis colligitur, & hāc opinionem in ſpecie ſequuti ſunt Ant. de Butr. Imo. Abb. & Felin. in d. c. quia. V. de iudic. & concludit Rot. Rom. deciſ. 552. in antiq. alias in titu. de for. compet. Iacob. de S. Georg. in d. l. hæres abſēs. in prin. ff. de iudic. vbi atteſtatur ſm̄ hāc ſn̄iam vidiſſe iudicari, & Curt. iun. & Lācellot. Dec. pariter hanc partem tuentur in ead. l. & ab ea in practica non recedendum dicūt Dec. & Aret. in d. c. quia. V. de iudic. Cagno. in l. 2. n. 175. C. de pact. int. emp. & vendit.

46 Et certè ſi velimus, quod iſte Clericus teneatur litem proſequi corā laico, eſſet contra tex. c. tuam. cū ſua gloſ. de ord. cogno. in quo ſancitur, nec principaliter, nec incidēter iudicē ſecularē poſſe de cauſis Clericorū cognoſcere, cū iudicētur ſpirituales reſpectu pſonę Clerici, ita firmarūt Ant. de Butr. & Abb. in c. at ſi Clerici. de iudic.

47 Et ſequeretur inconueniēs, quod ſequuta ſn̄ia condēnatoria cōtra Clericum hæredem laici, iſta ſn̄ia ſeruiret de vento, poſtq̄ exequi non poſſet, niſi per iudicē Eccleſiaſticū, qui cū non ſubiaceat eidem Principi, cui ſubeſt laicus iudex, non teneretur dict. ſn̄iam exequi. Doct. & præcipuè Bar. in l. extra territorium. ff. de iuriſd. om. iud.

Digitized by Google

& firmat Guid. Pap. ſing. 935.

48 Et ſicut ſi lis inchoata nõ eſſet, dubio procul Cleric᷒ hęres laici eſſet conueniẽdus corã Eccleſiaſtico, vti concedũt oẽs, & Conar. ipſe in d. c. 8. n. 5. neſcio videre, quomodo per inchoationem cauſæ Clericus priuilegio fori ſit priuãdus, ex quo Oldr. conſ. 4. reſpondit, quod pręuẽtio iuriſdictionis facta à laico iudice nõ facit, quod priuilegium fori Clerico tollatur, nec obſtat, quod iudicium in vita laici fuerit cæptum coram ſeculari, & propterea regulariter ibi debeat finiri. l. cęptum. ff. de iudic. c. propoſuiſti. de for. compet. cum ſimilib.

49 Nã prædicta habẽt locũ, qñ controuerſia corã primo iudice ſuũ poſſet habere finem, ſed in caſu noſtro non terminabitur cauſa, vti dixim᷒, ideo nõ obſtãte, quod lis fuerit cæpta, erit iterũ inchoãda coram Eccleſiaſtico, ſic Abb. in c. poſtulaſti. de homicid. prout eum refert Corſetti ſing. 144. ver. iudiciũ. n. 2. Ac etiã d. l. cęptum, non procedit, qñ agitur de pręiudicio alterius iuriſdictionis, ſicuti in facto iſto, in quo iuriſdictio Eccleſiaſticã violatur, hoc me docuit Bal. in c. imperialem. §. propterea, de proh. alien. feud. per Feder. vbi dixit quod d. l. cęptum, non habet locum, quotieſcumq; agitur de præiudicio alterius iuriſdictionis, & exemplificat in vaſſallo, qui ſi litẽ ageret ſuper feudo, & non recurreret ad Dñm feudi, ſed iret ad alium, poſſet Dñs feudi mãdare ſub pęna, quod amplius coram illo non litigaret, & ad hoc citat Io. Monach. in c. accuſatus, de hęret. in 6. proſequitur Corſet. d. ſing. 144 nu. 2.

Digitized by Google

nu.2.& diximus ſupra c.16.n.10.quod ſi Clericus conueniretur pro quacumq; cauſa coram Iudice laico,Prælatus ſuus vtiq; poſſet,etiam eo inuito,abſtrahere à iudicio ſeculari,ſicut ſentit Innoc.in c.vt famæ.ſub n.21.de ſent.excom. Vnde concludēdum erit, quod in omni caſu Clericus,qui laico ſucceſſit,corā Eccleſiaſtico debeat conueniri,etſi Surd.conſ.222.per tot.lib.2.contrarium defendat,qui cum ſuam opinionem firmet in d.l.cęptū, ideo eius dictis nōn obſtātib. quæ diximus tenēda erūt.

50 Oritur dubiū non leuè,nūquid Clericus,qui corā ſeculari iudice pro laico fideiuſſit de ſtādo iuri,& iudicatum ſoluēdo,poſſit conueniri coram eodem iudice,corā quo vti fideiuſſor,acceſſit,& vr̄ dicendū,quod poſſit,quia nō cōnuenitur vigore ſñiæ,quæ eum non condēnat, ſed vigore legis,quæ vult,quod cōtra fideiuſſorem iudicatum ſolui exequatur ſñia lata contra principalē. Bar.in rub. ff.iudic.ſolui Cyn. Salic. & alij in l.fin. C. de vſu. rei iudic.& cum iſta executio veniat acceſſoriè,& non principaliter, nō attendēdum quod fit in cōſequentiā.l.ſi ſpōſus.§.ſi donationis.ff.de donat.int.vir.& vxor.l.1.ff.de auct.tut.& quod nō licet principaliter,quam ſæpè licet in conſequētiā,per tex.l.interdum, §. qui furē.ff.de furt. iuncta l.ſolemus.ff.de iudic.c.cum ſit generale.de for.cōpet.cum ibi notatis. Vnde huiuſmodi executio contra Clericum fideiuſſorem venit in cōſequētiam acceſſoriè, & non principaliter, quo caſu ēt res ſpiritualis accedit rei tēporali,vt in ſimili ſingulariter dicit Bal.i c.diſpēdia.

de

Digitized by Google

de reſcript. in 6. & aſſentit Gramat. deciſ. 21. n. 5. & 6. Et Clericus fideiubẽdo ſoluere iudicatũ, vr ſe obligare intuitu illius iudicij, ergo ſub eodem iudice ſe tenetur defendere, vt voluit Marian. Soc. in. c. 1. n. 45. in 21. fallent. de for. compet. Blanch. de compromiſſ. q. 3. prin. circa fin. Eo quia cõtra iſtum Clericum fideiuſſorem de iudicatũ ſoluendo, agitur executiuè, vigore ſñiæ latæ contra principalẽ, nec eſt opus nouo ꝓceſſu. Bar. & alij in d. l. 1. ff. iudic. ſolui. Et ſi pręd. multũ vrgere videãtur, tñ cõtrarium in terminis quæſtionis noſtræ, quod Clericus pro laico fideiubens iudicatum ſolui, ſit remittendus ad ſuũ iudicem Eccleſiaſticũ, nec poſſit cõueniri coram laico, nec cõtra eũ exequi ſñia contra laicum lata, eſt deciſio Dyn. in. l. 1. ff. ſi quis in ius voca. non ier. ſequutus ab Anch. in. d. c. ea, quæ nu. 27. de reg. iur. in 6. & habemus notabilẽ deciſionẽ Bal. ad Spec. in titu. de compet. iudic. in aditio. vbi affirmauit, quod fideiuſſor iudicij, ſicut etiam fideiuſſor cõtractus, meretur ſuum iudicẽ, & licet aliud videatur in fideiuſſore iudicatũ ſolui, vt in. l. 1. in fin. C. de execut. rei iudic. vbi ſancitur, quod ſñia lata contra principalem, contra præfatum fideiuſſorem exequatur, tñ credit Bal. quod intelligatur, qñ principalis, & fideiuſſor ſunt eiuſdem fori, vel qñ fideiuſſor talis eſt, qui poſſit prorogare iuriſdictionem, at in Clerico aliud eſt, cum ſit diuerſi fori, & nõ poſſit conſentire in iudicem non ſuũ, cum hac ſñia trãſit Soc. d. c. 1. nu. 45. de for. compet. vbi poſt Anch. ſcribit procedere nõ ſolum, ſi fideiuſſerit pro

laico,

laico, ſed etiam pro Clerico ; ſed corā non ſuo iudice, quod ſatis mirabile dicit; hoc quoq; probauit Marſ. in rub. ff. de fideiuſſo. n. 311.

51 Corroborātur prędicta, quia ratione cōtractus fideiuſſor nō obligatur foro ſui principalis, hinc videm⁹, quod qui pro Clerico fideiuſſit, poteſt, & debet corā laico iudice conueniri, non aūt coram iudice Clerici principalis; ſic mādauit Spec. tit. de compet. iudic. §. 1. n. 26. verſ. ſed ponè Clericus, & Bal. in addit. idem Bal. in l. 1. C. de priuil. dot. Roman. ſing. 633. vbi dicit ita conſuluiſſe, & mirari, quod de hoc ſit quæſtio, ſtāte regula, quod exceptio perſonalis cōpetens principali non proſit fideiuſſori, & in ſpecie non competit fideiuſſori declinatoria fori. Cagno. in l. venditor n. 10. ff. de iudic. & ita tenere Doct. communiter atteſtatur. Soc. in d. c. 1. n. 22. de for. compet. Afflict. deciſ. 206. & ſentit Marſ. in d. rub. ff. de fideiuſſo. nu. 311. Quare igitur volumus, quod Clericus fideiuſſor obligetur foro laici principalis?

52 Et ad propoſitum declarat Anch. d. c. ea, quæ. n. 27. q. 21. in fin. vbi dicit eſſe notādum, quod fideiuſſio facta p Clericum in iudicio, coram non ſuo iudice non valet, & eſt nulla, quia cum Clericus prohibeatur eſſe in iudicio coram laico, vti ſatis demonſtrauimus, prohibito principali, cenſetur etiā prohibitum acceſſorium. c. acceſſit. de reg. iur. in 6. cumq; fideiuſſio de iudicatum ſoluendo ſit pars iudicij, ſublato toto iudicio quoad Clericū, cenſetur etiam annullata pars. ita in terminis, & puncto huiuſce

iuſce

iuſce quæſtionis reſpōdit Surd. conſ. 396. per tot. & præcipue n. 13. vſq; ad 25. lib. 3. vbi ſcribit, quod nō obſtat, quod executio videatur potius facta à lege, quam ab homine, & quod veniat in conſequentiam, quia imò venit ab homine, ideſt à Clerico, qui fideiuſſit, & ſine quia fideiuſſione non conueniretur, & cum fideiuſſio ſit primordialis cauſa, ea eſt attendenda, & ab ea iudicari debet executio, non neceſſaria, ſed volūtaria, quia à primordio tituli poſterior formatur euentus l. 1. circa fin. C. de imponen. lucrat. deſcrip. lib. 10. & originalem cauſam eſſe attendendam probat l. etiam. §. 1. ff. de petit. hæred. l. ſi hæres. ff. de act. emp. & non dicitur neceſſarium, quod in contractu initium ſumit, licet poſtea neceſſariū dicat, l. ſi fideiuſſor. §. 1. ff. qui ſatiſd. cog. l. ſi mulier. in prin. ff. quod met. cauſ. latiſs. Aym. in reſponſo ꝓ genero. n. 44. 95. & 486. & comprobat Oſaſ. deciſ. Pedem. 167. p. tot.

53 Inſurgit alia dubitatio de Clerico, qui corā laico iudice recepit depoſitū, & promiſit reſtituere. cui de iure, an poſſit ab eodem laico iudice cogi ad reſtituendum? Bal. in l. acceptum nu. 4. C. de vſur. tradit, quod Clericus depoſitarius cogitur officio iudicis ſecularis reſtituere depoſitum, quia proceditur contra eum, non per modum iudicij, ſed executiuè, ratione ſuſcepti officij, quem ibi ſequitur Salic. hoc idem affirmauit Bal. in l. ſi fideiuſſor. §. ſi ſatiſdatum. n. 4. ff. qui ſatiſ. cog. Afflict. deciſ. 24. n. 3. vbi Vrſill. Aufrer. in addit. Tholoſ. deciſ. 168. & in Clem. 1. co. 14. fallēt. 2. reg. de off. ordin. Bened. in c. Raynutius

in ver. vxorem, nomine Adelaſiam. in. 2. deciſ. n. 127. de teſtam. qui dicit, ita cōiter ſeruari in Gallia. Marant. in Pract. par. 4. diſt. 11. n. 62. Blanch de compromiſſ. d. q. 3. prin. n. 32. circa fin. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. gloſſ. 7. n. 9. Rebuff. in cōſtit. Regni tom. 1. artic. 5. glo. 9. nu. 3. Iaſ. poſt Bal. in. l. ſi fideiuſſor. §. fin. nu. 6. ff. qui ſatiſd. cogi. Scacci. d. c. 11. n. 96. Farina. d. q. 8. n. 123. verſ. limita vndecimo. Ex quibus apparet, quod multi quidem Doctores iuris ciuilis tenent opinionem iſtā, quod Clericus à iudice laico diſtringi poſſit. Quæ tñ numquam placuit, Surd. d. conſ. 396. nu. 33. lib. 3. qui ait, nullum ex tot Canoniſtis inueniſſe, qui illam ſequatur, & ad comprobandam prædictā opinionem allegātur iura ciuilia, non Canonica, vt tex. l. fin. §. pen. ff. de bon. aut. iud. poſſid. & l. acceptum. ff. de vſur. quæ non obligāt Clericos, & ſunt nūc correcta, vt in Authēt. ſtatuimus. C. de Epiſ. & Cler. & in. c. 2. & 3. de for. compet. Cagno. in. l. nemo, q. condemnare in fin. ff. de reg. iur. Decian. tract. crim. c. 9. n. 9. lib. 4. Et neq; principaliter, neq; incidenter Clericus poteſt ſubijci iuriſdictioni laicali, vt poſt Abb. & alios confirmat Dec. conſ. 241. in. 1. dub. & laicus ſemper eſt incapax iuriſdictionis reſpectu Clerici, ſm Io. Monach. in c. 2. de Præben. Abb. & Felin. in. c. cauſam. de præſcript. Decian. tract. crim. c. 9. nu. 14. & 15. lib. 4. Tiraq. de retract. conuēt. §. 4. gloſ. 7. n. 10. q multū dubitat de veritate huiuſce deciſionis, de qua penit⁹ dubitat Surd. l. vbi ſupra, ſed cōſtātem tenet eſſe falsā, inſpecto iure Canonico.

54 Pari ratione eſſet decidẽda quæſtio illa de Clerico gerente officia ſecularia, qui poſſet conueniri coram ſeculari pro concernentibus illud officium. c. Sacerdotibus, ne Cler. vel Monac. vbi laicus punit ciuiliter Clericum delinquẽtem in adminiſtratione officij ſecularis ſibi dẽmãdati, & late comprobat Bened. in repet. dicti c. Raynutius. in ver. Vxorem nomine Adelaſiam. in deciſ. 2. nu. 155. cum ſeq. de teſtam. Quod etiam procedit nõ ſolũ, quãdo gerit Clericus officium publicum, ſed etiam quãdo priuatum exercet officium, ſcilicet, ſi eſſet executor, vt per Spec. tit. de inſtr. edit. §. hũc aliqua. Io. Andr. in c. Ioannes. de teſtam. Soc. in d. c. 1. n. 52. de for. compet. vbi nu. ſeq. dicit, idem eſſe ſi conueniretur, vti tutor, curator, vel procurator alicuius, proſequitur Bened. d. deciſ. 2. nu. 128. & ſeq. qui allegando alios, ſubdit ita ſeruari, dicens, quod ſpectat ad laicum, tutorem dare Clerico, qđ pariter ponit Marãt. in d. diſt. 11. nu. 64. & Addẽtes ad eum ibi. Gaill. d. obſeruat. 37. in 6. fallẽt. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 24. num. 4. 55

56 Sed prædicta vera non ſunt, & ſoli Doctores Galli hæc atteſtati ſunt, ſemper allegãtes cõſuetudinem, quę tamẽ non valet in pręiudicium Clericalis priuilegij. gl. & Abb. in c. Clerici. de iudic. qui dixerũt, quod talis conſuetudo eſt irrationabilis. Rot. Rom. deciſ. 839. in antiq. quæ voluit, hoc locum habere etiam in præſcriptione, & cõſuetudine immemorabili, late Rolãd. cõſ. 4. nu. 11. & ſeq. lib. 1. & latiſſ. Decia. d. c. 9. num. 10. & ſeq. vltra quod in

R huiuſ-

huiuſmodi conſuetudine introducẽda ſemper vis aliqua interuenit, vel metus, de cuius conſuetudinis validitate diximus, cap. 14.

Et ſemper Clericus, & ſi conueniatur ex perſona laici, eſſet conueniendus coram Eccleſiaſtico, & propterea Scacci. d. c. 1. n. 99. non fit mat, quod Clericus pro cura officij ſecularis poſſit conueniri coram laico per ea, quæ dixit eodem. c. num. 203.

55 Et Clericus, qui adminiſtrauit bona Principis laici non poteſt ab eo carcerari pro ratione reddenda gl. & Doct. in c. dilectis. de appellat. Bertach. de Epiſc. in prima par. 4. lib. nume. 6. dummodo non ſit in fuga, vel de fuga ſuſpectus.

56 Clericus vero vaſſallus tenetur ſubire iudicium coram Domino feudi, quamuis ſeculari. c. verum. & c. ex tranſmiſſa. vbi Doct. de foro cõpet. c. cæterum. de iudi. Andr. Gaill. obſeruat. Camer. lib. 1. obſeruat. 37. nu. 3. Marãt. d. diſt. 11. n. 75. Bened. in d. repetit. c. Raynutius. d. deciſ. 2. n. 167. vbi ait, quod poteſt Clericus feudo priuari ob felloniam, vel aliam culpam commiſſam circa feudũm, & ſubdit ex inueterata Galliæ conſuetudine poſſe Clericum vaſſallum puniri pro omnibus delictis, quæ feudũ reſpiciũt, licet nõ pro communibus. Nam quãdo agitur de feudo, ceſſat beneficium fori, & conuenitur coram laico Domino, vel paribus Curiæ, ita Soci. reg. tract. reg. 56. fallent. 2. Afflict. de feud. femin. § fi. num. 6. Gaill. de pac. publi. l. 1. c. 8. ſub num. 9. Napod. in conſuet. Regni.

in

in procem. §. præfatis. num. 300. & ſeq. Dec. in d. c. cæterum. num. 20. de iudic. & hanc magis communem Canoniſtarum, & legiſtarum affirmat Clar. § feudum. q. 90. verſ. & hæc quidem concluſio. Et quod ita de conſuetudine ſeruetur, aſſerit Archid. in c. vnic. de Cler. coniug. in 6. Guid. Pap. deciſ. 139. n. 1. in fi. proſequitur Scacci. d. c. 11. num. 97. & Fari. d. q. 8. num. 210.

57 Et occaſione feudi, quod habet à laico, ſubeſt laico, eique iuramentum fidelitatis præſtare tenetur, Panor. per eum text. in cap. nimis. in princ. de iur. iurand. Bald. in præludi. feud. colum. fin. verſ. alia diuiſio feudi, aliud Eccleſiaſticum. Caſſane. in Catal. glor. mund. in 4. c. 28. conſiderat.

58 Et ratio prædictorum eſt, quia ratione feudi nõ dicitur iudicari, vt perſona Eccleſiaſtica, ſed vt Princeps, Dux, Comes, vel ſtatus Imperij, ita Bart. & cæteri in l. ſi quando. C. de appellat. idem Bart. in l. 1. §. ſi quis, nu. 15. ff. eo. & hæc eſt communis ſententia, teſte Roma. conſ. 422. prout eum refert Scacci. d. num. 97. Iacob. de S. Georg. de feud. in ver. & dicti vaſſalli. Villalob. comm. opin. in ver. Clericus, nu. 27. Menoch. de retinen. poſſeſſ. remed. 3. num. 396. & ſeq. & nu. 409. & ſeq. vbi pulchrè totam hanc materiam tractat.

59 Aduertẽdum tamen erit, quod & ſi Clericus rõne feudi cogatur in his, quæ reſpiciũt feudum, litigare corã Domino feudi, nõ poteſt nihilominus aſtringi, vel de aliquo delicto cõdemnari ab ipſo feudi Dño laico, ſm̃ Abb. in c.

verum. de iudic. & ibi dicūt Innocēt. & alij præcipuè Io. Andr. quod vbi ageretur de delicto ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter, tūc ſolus Epiſcopus cognoſcit, Addēt. ad Marāt. in pract. par. 4. diſt. 11. num. 75. & comprobat Surd. d. cōſ. 396. num. 32. lib. 3. Villalob. com. opin. ver. Clericus, nume. 74. Sigiſ. Scacci. d. c. 11. num. 97. Andr. Gaill. obſer. Cam. lib. 1. obſer. 37. n. 3. & in tract. de pac. public. c. 8. ſub num. 9. lib. 1. Fari. d. q. 8. nu. 22. in fi. Milian. in repert. in ver. feudi quęſtio, ſi eſt de iuriſdictione. Menoc. de retin. poſſeſſ. remed. 3. num. 402.

60 Ex quibus apparet, quam male ſenſerit Bened. in d. repet. c. Raynutius. dum aſſeruit Clericū poſſe puniri per Dn̄m feudi ob felloniā, vel aliam culpā cōmiſſam circa feudum, & pro omnibus delictis reſpicientibus feudum.

61 Reſtat videre de ſolemni altercatione Scribentium, Nunquid in cauſa poſſeſſorij iudex laicus ſit competēs, etiam ſi de re ſpirituali, & beneficiali tractetur? & magis communis videtur ſn̄ia, quod poſſit, vti affirmāt omnes, in c. fi. de iudic. Bal. in l. ſi de proprietate. colum. pen. verſ. quęro, nūquid poſſeſſoriū. C. ſi à nō compet. iudic. Card. Zabar. in Clem. diſpendioſam. col. 4. 3. oppoſit. 10. q. de iudic. Guid. Papæ deciſ. 1. primo dub. deciſ. 71. in princ. deciſ. 85. in princ. & deciſ. 207. per tot. Boer. deciſ. 69. num. 23. Grammat. deciſ. 78. per tot. Afflict. deciſ. 2. nu. 16. & Frāc. de March. q. 190. & q. 512. vbi teſtatur, Curiam illam ſic ſemper ſeruaſſe. Oſaſch. deciſ. Pedem. 116. nu. 1. & in conſil. 54. in fi. Theſaur. deciſ. pariter Pedem.

82.nu.1.&ſeq.proſequitur Fari. d.q.8.num.23.Couar. pract.q.c.35.in prin.Scacc.d.c.11.n.95.

Verum cum Menoch. de recup. poſſeſſ. remed.15.nu. 210. vbi latiſſ. & benè hunc articulum diſcutit.& num. 212.aduertendũ dicit,non ſatis ſolidis fundamentis tantorum Patrum ſententiam niti, & rationes ab ipſis ponderatæ non mediocriter dubitabiles ſunt,& contrarium tenuerunt multi, quos citauit Menoch. ibidem nu.220.

Vnde cum ipſo Menoch. de recup.poſſ. d.remed.15.n. 234.& clarius.de retinen.poſſeſſ.remed. 3.n.324.quattuor ſunt conſtituendi caſus.

62 Primus, cum turbator laicus turbat Clericum rei beneficiariæ poſſeſſorem. Quo in caſu iudex laicus competens erit contra illum turbatorem,ita Bero.conſil.49. num.12.lib.3.& nulla ratione dicere poſſet turbator de incompetentia iudicis laici, cum ex ſua perſona, quæ illi ſubeſt, nõ poteſt incompetentiam allegare. Nec etiam ratione rei, quod ſit Eccleſiaſtica, quia eſt priuilegium Clerici actoris, nõ proprium, & propterea non poteſt obijcere fori declinatoriam cõtra Clericum, ne inducta ad fauorem Clerici in odium illius retorqueatur. l.quod fauore. C.de ll. & fuit de mente Soc. in c.ſanè.nume.9. de for.compet.

Nec impedit hoc caſu iudicis ſecularis iuriſdictionem rei beneficiariæ qualitas, eo quia poſſeſſio hæc non dicitur ſpiritualis, vti eſt proprietas ipſa, ſed potius temporalis,eſt nuncupanda,& in caſu iſto loquitur Guid.Pa-

.pę deciſ 1.cum quo ſentit Aufrer.tract.de pot.ſecul.ſup.
perſo.Eccleſ.reg.2.fallent.24.Aym.conſ.258.col.1.&
.2.Ferret.conſ.1.ad fi.& Oſaſch.d.deciſ.116.n.1.
63. Sed dubitãdi anſam præbet, cum de titulo ipſius poſ-
ſeſſoris cognoſcendum ſit vna cum poſſeſſione, vti cita-
tis Imo.Bero.Couar.& ipſo Menoch.ſcribit Fari.d.q.8.
num.23.verſ.ſublimita primo. Quapropter Menoch.d.
remed.3.retinẽ.poſſeſſ.n.328.ſtatuit, aut de titulo prin-
cipaliter, aut incidenter tãtum tractatur, ſi principaliter,
laicus nõ erit iudex, ex quo cauſa non merè temporalis,
ſed mixta eſt cum ſpirituali, cuius incapax eſt laicus, &
ita iuſtificatur opinio tenentium laicum non cognoſcere
de poſſeſſorijs per titulum iuſtificandis. Si verò inci-
denter de titulo tractandum erit in iſto poſſeſſorio iudi-
cio, tũc laicus iudex eſſe poteſt, hoc pacto eſt intelligen-
dus Aufrer.d.reg.2.fallent.24.& expreſsè firmauit Rip.
lib.2.reſponſ.c.vlt.numero primo. Nauar.in repet.cap.
cum contingat.de reſcript.fol.149.verſic.4.ideo non
obſtat.
Non enim ob id cauſa ſpiritualis redditur, quod de ti-
tulo incidenter cognoſcatur, principaliter vero de quaſi
poſſeſſione, per doctrinam Bald. in Authẽt.ei, qui iurat,
num.27.C.de bon.aut.iud.poſſiden.vbi dicit, quod quã-
do ſufficit probare quaſi poſſeſſionem, cauſa nõ eſt ſpiri-
tualis, & propterea de ea iudex laicus cognoſcit, & in
iſto caſu ſufficit, vt de titulo fiat fides, & de eo tractatur
ſummariè, & ſat eſt docere de titulo colorato, vti plu-
ribus

ribus comprobat Menoch. d. remed. 3. retinen. poſſeſſ. num. 333. & ſeq.

Quomodo autem principaliter, vel incidenter quid factum dicatur, declarat Bart. in l. ambitioſa, num. 19. ff. de decret. ab ord. faciē. vbi quod duobus modis, ſcilicet ſm ordinem naturæ, & ſecundum ordinem intellectus.

64 Ac etiam ſi de titulo euidēter conſtaret, vt puta, ex cōfeſſione aduerſarij, nam tūc nō impeditur ſecularis iudex de cauſa cognoſcere, ita Spec. in tit. de recōuent. §. nunc dicamus. nu. 2. & apertius Bald. in l. 1. in fi. C. de ſent. quæ ſin. cert. quant. vbi ait, laicum cognoſcere de cauſa ſpirituali, quando de ea ex partis cōfeſſione cōſtat, idem Bal. in l. ſi Titia. ff. ſolut. matr. in l. vbicumq; in 1. lect. ff. de interrog. act. in l. quoties, nu. 4. C. de iudic. & in l. non ignorat. in fi. C. qui accuſ. non poſſ. pluribus comprobat Menoch. d. remed. 3. num. 338.

65 Aduertēdum quoque erit, quod quotieſcumque titulus eſſet iuſtificandus, & non opponeretur de incompetentia iudicis laici, ceſſaret difficultas, quia poſſet cognoſcere. Aym. in puncto conſ. 258. num. 4. Anch. conſil. 98. col. 2. Roma. conſ. 173. col. 2. verſ. vltimo reperio.

66 Adnotandum quoque mandat Menoch. vbi ſupra, nu. 343. quod quando iudex laicus incidenter cognoſcit de titulo, non habet ſuper eo principaliter pronunciare, ſed ſolum per modum cauſæ, ſcilicet, Condemno te, ne Petrum Clericum in ſua iuſta poſſeſſione turbes, per doctrinam Bald. in Authēt. ad hoc. num. 2. C. de latin. liber.

Digitized by Google

tollen. quam ſequuti fuerunt Aret. Feli. & Nauar. locis relatis per Menoch. vbi proximè.

67 Secũdus caſus à Menoch. poſitus eſt, cum laicus à Clerico turbatur in illa quaſi poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ, & tunc dicendum eſt, quod audiendus non ſit à iudice laico, quia Clericus turbatus non poteſt citari à ſeculari iudice, cui aliquo pacto nõ ſubiacet, vt demonſtratum fuit, & habemus regulam, quod actor ſequi debet forum Clerici rei conuenti. c. ſi quis contra Clericum. vbi omnes. de for. compet.

68 Ac etiam quia de nõ iure laici turbati conſtat, cum certum ſit, laicum incapacem eſſe poſſeſſionis, vel quaſi, rei Eccleſiaſticæ. c. 2. de iudic. c. contingit. de arbitr. c. lator. qui fil. ſint legit. & de rebus Eccleſiæ laicus diſponere non poteſt tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus, cap. Eccleſiæ. S. Mariæ. vbi gloſ. in ver. laicus. de Cõſtit. & firmat Menoch. dicto remed. 3. nume. 347. de retin. poſſeſſ.

69 Tertius eſt caſus indubitabilis, quãdo vterq; , ſcilicet, turbator, & turbatus eſt laicus, & tunc ſecularis iudex competens erit in cauſa poſſeſſoria.

Rectè tamen inquit Menoch. vbi ſupra. nume. 348. faciet iudex laicus, ſi cognito neutrum ius in ea cauſa fouere, ex quo titulum habere nõ poſſunt, ſi Eccleſiaſtico iudici hoc notificauerit, quod in vtilitatem Eccleſiæ reſultabit, ne indebite à laicis eius iura occupentur, & conuenit laico iudici Eccleſiam tueri.

Quartus

70 Quartus quoq; caſus conſideratur per Menoch. ſi ambo, turbator, & turbatus ſit Clericus, & contendũt de quaſi poſſeſſione rei Eccleſiaſticę, & in caſu iſto ſolus Eccleſiaſtic⁹ erit cõpetens. Nã Cleric⁹ non põt trahi, neq; citari coram ſeculari iudice, ſiue cauſa ſit petitoria, ſiue poſſeſſoria. c. qualiter. & c. vlt. de iudic. cõſuluit. Soc. ſen. conſ. 13. n. 12. lib. 4. & Marian. in c. ſanè. n. 9. de for. compet. docuit, quod non ſolũ inſpici debet locus rei ſitæ, ſed ẽt qualitas ipſius aduerſarij, & ideo ſi conueniẽdus ſit Clericus ratione rei ſitæ, erit citandus coram iudice Eccleſiaſtico illius loci, vbi ſituata eſt res, & mutatur ſolummodo locus, non qualitas perſonæ, & attendiť locus rei ſitę, vti acceſſoriè ad qualitatem perſonæ.

Et ſi pſona eſt exempta, ergo & res exempta erit, q̃ perſonæ accedit. arg. l. fin. ff. de cenſib. & faciũt tradita ab Innoc. in. c. fin. de vit. & honeſt. Cler. & ab Archid. in c. 1. de Cler. cõiug. in 6. & cõprobat Menoch. d. rem. 3. n. 349. & ſeq. de retin. poſſ. vbi tripliciter hãc ꝓpoſitionẽ declarat.

71 Prædicta vero in remedijs retinendæ, & reintegrandæ facillimè procedere poſſent. ſed in remedio adipiſcẽdæ apud neminem ferè dubitatur, laicũ iudicem inter Clericos ius dicere minimè poſſe, cum de poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ, ſeu ſpiritualis agitur, ſic Aym. conſ. 104. nu. 17. Guid. Pap. d. deciſ. 1. Didac. pract. quæſt. c. 35. nu. 1. verſ. prima concluſio, & Bero. in rub. ex̃. de iudic. n. 51. vbi ſcribit, quod oẽs ita affirmãt, & comprobat, citatis his, Menoch. de recup. poſſeſſ. remed. 15. nu. 235. Natt.

conſ.

conſ.411. Afflict.in conſtit.Regni lib.1.rub.67.nu.12.
Hac ratione fulti, quia iudicium hoc adipiſcendę habet annexam proprietatis cauſam, quę ſpiritualis reputatur, & propterea à laico iudice tractari nequit, c.tuam. de ord.cogno.c.lator.qui fil. ſint legiti.

Ab hac tñ ſñia receſſit Igne.in.l.neceſſarios.§. nõ alias, par.2.n.42.ff.ad Syllan.& Ant.Theſaur.decis.Pedem, 82.n.3.& 4.citatis alijs affirmat,imo in poſſeſſorio adipiſcendæ iudicem laicum eſſe competentem, quãquã de cauſa Eccleſiaſtica,& beneficiaria agatur,& ſępius apud eũ in Pedemõtano ſenatu ſeruatum fuiſſe teſtatur, & ita obſeruari ait in Regno Franciæ, Neapolis,& Luſitaniæ.

Prima tñ opinio ſeruãda vtiq; erit,quia Igne.reprobatur à Menoch.d.remed.15.n.235.in fin.de recup.poſſ. & Vant.de nullit.tit.de nullit.ex defect.iuriſd.n.54.aſſerit,quod opinio Igne.falſa eſt, & Theſ.non attendẽdus, vti inquit Farinat.d.q.8.nu.23.verſ.procedit aũt, vbi dicit,quod in iudicãdo nunq̃ recederet à priori opinione, quando agit̃ inter duos Clericos, vel qñ inter laicũ actorem,& Clericũ reũ,ſatis enim, & inconuincibiliter tunc vrget ratio ſuperius adducta, nec à propoſita ſententia remouendi ſumus per contrariam dictorũ locorũ obſeruantiam,quia talis conſuetudo eſt improbata á iure, vti declarat Couar.d.c.35.in fin.practic.quæſt.

72 Bene verum eſt, quod ſi iudex Eccleſiaſticus eſſet negligens in adminiſtranda iuſtitia ipſi Clerico, poſſet Eccleſiaſtici iudicis negligentiam ſupplere laicus iudex. ita gloſ.

gloſ. in. c. filij. in ver. Regi. 16. q. 7. Hoſt. in c. qualiter in prin. de iudic. & in ſum. titu. de for. compet. §. liquet etiã. verſ. ſed nunquid iudex ſecularis. proſequitur Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 3. nu. 354. & ſeq. vbi reprobat Abb. & Marian. contrariũ tenentes. Et iſta non contrariantur ijs, q̃ diximus ſuperius. c. 17. n. 30. Quod ſecularis Poteſtas non ſupplet negligẽtiã iudicis Eccleſiaſtici. Quia quę ibi diximus procedunt in criminalibus cauſis; & modo affirmamus, quod ſupplet negligentiã Eccleſiaſtici in ciuilibus, poteſt etenim in realibus iudex, & Poteſtas ſecularis ſupplere negligentiã Eccleſiaſtici per tex. inſignẽ in. c. filijs. 16. q. 7. in quo ſancitur, vt Epis, & Archiepiſcopis negligentibus punitionẽ eorũ Rectorũ, qui bonis Eccleſiaſticis abutuntur, poſſe Regem adiri, vt illi malo medeatur, nec d. tex. correctum legimus, vti voluere Abb. in. c. qualiter. n. 7. de iudic. & Soc. in. c. ſi q̃s Clericus. n. 28. & c. ſanè. n. 10. de for. compet. Quinimo Principes ſeculares benè faciũt, ſi cogãt oppreſſores bonorum Eccleſiarum, & pauperrimorũ Clericorũ à diſſipatione, & oppreſſione deſiſtere, ſi Eccleſiaſtici iudices, & inferiores Prælati hoc facere non curarent, donec à Sum. Pont. præſtetur debitum auxilium, ita Nauar. in. c. cũ contingat. fol. 152. verſ. & quãuis. de reſcript. & concludit Couar. d. c. 35. n. 3. verſ. ſecundo probatur pract. quæſt. & firmat Menoch. de retinen. poſſeſſ. d. remed. 3. nu. 335. & 336. & ſeq. & aſſentit Farinat. d. q. 8. num. 23. verſ. limita tertio.

73 Volunt ēt Scribentes, quod ſi Clericus citatus à laico iudice, ſi ſua putauerit intereſſe, & comparuerit, illius ſẽtẽtiæ, & iudicio ſtare cogatur, per doctrinā Bal. in l. teſtamenta. in fin. C. de teſtam. & hanc citationis formam ꝓ cautela dat Cepo. caut. 68. n. 3. Marāt. ĩ pract. 4. par. ver. Clerici non pñt conueniri. Roland. conſ. 29. nu. 1. & ſeq. lib. 2. Ioſeph. Ludo. com. opin. lib. 1. concl. 5. verſ. ampliatur prædictā; quaſi quod talis citatio ſit potius incitatoria, quā arctatoria, & ſic citatus Clericus, non reus neceſſarius, ſed actor voluntarius efficitur, ſm̃ Bal. Caſtren. & Alex. ac cæteros in d. l. teſtamenta. C. de teſtam. & concludit Afflict. deciſ. 24. n. 7. & 8. & ſicuti Clericus poteſt, ſi vult, coram ſeculari iudice conuenire laicum in cauſa merè profana, vti per Innoc. in c. cum. P. in ver. Cleric⁹. de accuſat. Butr. & Innocen. in c. quod Clericis. de for. compet. ita pariter citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, cũ comparendo actor dicatur voluntarius, poteſt laicali iudicio ſe ſubmittere. cum hac ſententia tranſit Scacci. d. c. 11. n. 100. & aſſentit Farin. d. q. 8. n. 87. Dec. in c. cum inter. n. 36. de excep. & conſ. 700. ſub n. 6. eo quia nõ petitur in aliquo condemnari iſte Clericus citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, & ſic in effectu actor erit. Doct. in l. de pupillo. §. meminiſſe. &. §. ſi ſeruo. ff. de no. op. nunciat. Contrarium voluere Anch. in c. ea, quæ. reg. 58. verſ. 27. de reg. iur. in 6. Dec. conſ. 158. col. 2. Aym. cõſ. 13. in fin. Alex. in d. l. de pupillo, §. ſi ſeruo. ff. de no. op. nunciat. & concluſum fuit per ſacrũ Conſiliũ Neapolitanum teſte

Capic.

Capic. deciſ. 8. n. 3. Eo quia Clericus ſic citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, comparẽdo, & docendo de ſuo intereſſe, non actor voluntarius, ſed neceſſarius reus eſſet dicẽdus, & propterea non poterit corã laico cõueniri, quãquam Dec. in d. c. cum inter. n. 15. & Felin. nu. 21. de except. contrarium tueri conati ſint.

Nihilominus quod Clericus ita citatus non poſſit diſtringi laicali iudicio, expreſsè demonſtratur, conſiderãdo, aut Clericus iſte comparet, aut nõ comparet, ſi comparet, & opponat fori declinatoriã, petendo ad iudicem ſuum remitti, tunc laicus iudex non erit competẽs, vigore dictæ declinatoriæ exceptionis; quæ in oĩbus cauſis tã magnis, quã paruis, tam ordinarijs, quam extraordinarijs, tum corã ordinarijs iudicibus, tum corã delegatis opponi poteſt, teſte Bal. in. l. ſi quis in conſcribendo in fin. C. de pact. & in pũcto concludit Afflict. in conſtit. Regni. conſtit. de Burgenſaticis. verſ. ſeptimo quæro. col. 3. relatus à Rolãd. d. conſ. 29. n. 17. lib. 2. iterum Afflict. latè deciſ. 380. n. 7. & ſeq. vbi Vrſill. n. 5. & fuit de mente Capic. d. deciſ. 8. n. 3. comprobat Menoch. d. remed. 15. n. 232. recup. poſſeſſ. Ioſeph. Lud. d. concl. 5. verſ. 5. & in caſu Grãm. deciſ. 61. n. 3. & pſequit Farinat. d. q. 8. n. 91.

74 Præcipuè ſi citato ſic Clerico, imponatĩ pœna, quod ſi non comparuerit, contra ipſum in contumaciã pcedetĩ, qa tũc non erit actor volũtarius, ſed reus neceſſari⁹, ideo ſñia contra ipsũ minimè ferri põt, & lata eſt inualida, & non pĩudicat Clerico, ſic declarãdo docuit Soc. in tract.

de

de citat.in 2.art.prin.q.14. & firmarũt Lud.d.concl.5.
verſ.fallit hoc dictũ.Capic.d.deciſ.8.n.4.Rolãd. d.conſ.
29.n.18.lib.2.Grãmat.d.deciſ.61.n.3. & voluit Farin.
d.q.8.n.92. Vnde comparendo Clericus propter iſtam
citationem poterit declinare forum ſecularem.

75 Si verò non cõparuerit, quia tunc acta, & ſñia contra
ipſũ lata non afficiũt, cũ citat⁹, ſi ſua putauerit intereſſe,
non comparẽdo, non dicatˉ contumax, ſin Bal.in c.1.in
5.q.de mil.vaſſall.q cont.eſt.vbi Afflict.n.9.gloſſ.Bal.&
Salic.in.l.ea quidẽ.C.ſi manc.ita fuer. aliena. ipſe Bal.in
l.pſcriptione in.15.col.verſ.ſexto qritur.C.ſi cõtr.ius vel
vtil.pub.& in.c.fin.in prin.de fid.inſtr.Ang.in.l.cõtumacẽ.C.quom.& qñ iud.Aret.in.§.quadrupli.27.col. verſ.
qd ſi cõpareãt.Inſtit.de actio.Alex.in d.l.de pupillo.§.1.
in fin.ff.de no.op.nũc.& in.l.libertis.la.1.ff.de ĩ ius.vocã.

Et poſtq̃ citatio ſic formata, ſi ſua putauerit intereſſe,
non arctat Clericũ ad comparẽdũ, ita pariter ſñia cõtra
eũ lata exequi non põt Felin.in.d.c.cũ inter.n.12.de excep.Bellamer.deciſ.11.Rolãd.d.conſ.29.n.6.lib.2.Menoch.oĩno videndus d.remed.15.n.228.recup. poſſeſſ.
& prius dixerat Afflict.deciſ.2.n.8.& ſequitur Farinat.
d.q.8.n.96. Ex quibus apparet quã vana, & fruſtratoria
ſit opinio tenentium, quod Clericus hoc pacto citatus,
efficiatur actor voluntarius; quæ tñ non procederet ſi
Clericus cõparẽdo nõ opponeret fori declinatoriã; qd
in practica nũq̃ dabit, ex quo ſemper Clericus hãc declinatoriã opponet, & ad ſuum iudicem remitti inſtabit.

De ſtatuto laicorum, an, & quando liget Clericos. Cap. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Clerici ciues dicuntur, & ciuium appellatione continentur.*

2 *Clerici non ſolùm originarij, verum etiam alienigenæ, dummodo habitent, beneficient, vel commorentur in loco, veniunt appellatione ciuium.*

3 *Statuta laicalia concernentia commune bonum ligant Clericos ſecundum opinionem aliquorum, quæ reprobatur n. 21.*

4 *Clerici tranſgreſſores ſtatuti laicalis commune bonum continentis, peccant mortaliter.*
Quod declaratur nu. 27.

5 *Ad ſeculares Principes ſpectat condere leges circa temporalia ad Reipublicæ conſeruationem.*
Quod declaratur. nu. 26.

6 *Clerici, & laici in concernentibus politicam temporalẽ eundem habent rectorem Principem ſecularem, cuius legibus gubernantur, & illis ſubijciuntur, ſed quomodo procedat, demõſtratur. nu. 26.*

7 *Statutum laicale de Clericis expreſsè loquens non valet.*

8 *Principes ſeculares non habent poteſtatem condendi leges in Clericos.*
Statuere eſt iuriſdictionis, & à pari procedunt, ligare aliquẽ

ſtatuto,

gat Oldr. Io. Andr. Roman. & Abba. proſequitur Tiraq. de primogen. q. 44. nu. 9. Cumias ſuper rit. mag. Cur. c. 40. num. 280.

2 Quinimò Bart. in l. ciues. C. de incol. lib. 10. & in d. l. 1. voluit, quod hoc procedat non ſolum in Clericis originarijs, ſed quoq; in alienigenis, ſi tamen in loco habitēt, beneficium habeant, vel ibi commorētur, quia dum ibi moram trahunt, loco ciuium habētur, hoc idē dixit Barbat. in c. Rodulfus n. 137. de reſcrip. Felin. in c. dilectus, il 2. n. 2. & 8. eo. tit. Lap. in rub. de donat. int. vir. & vxor. §. 39. n. 5. Boer. deciſ. 260. n. 20. & firmat Sanſeueri. in l. 1. nu. 141. C. de Sum. Trin. & fid. Cathol. reſpōditq; Oldr. coſ. 32. per tot. quod ſacerdos eſt de vniuerſitate; ſeqtur Alber. in l. 1. col. 2. verſ. vidi etiā dubitari. ff. qd quiſq; vniuer. nom. Dec. in c. Eccleſiæ S. Mariæ. ſub n. 10. de Cōſti. & ſin. Arch. in repet. c. 1. col. 36. verſ. non obſtat, qd in re ſua. de Cōſtit. Clericus dr̄ habere ciuitatis participium.

3 Hinc dixere multi, quod ſtatuta laicalia ligant Clericos præcipuè, quando ſtatutum cōtinet commune bonum, vti latè reſpondit Menoch. coſ. 800. nu. 2. lib. 7. & comprobat Vincent. de Franch. deciſ. 9. n. 5. & voluere Nauar. in Manual. confeſſ. c. 23. num. 88. Meſſias, de ax. panis. concluſ. 5. n. 40. Sot. in 4. ſentēt. diſt. 25. q. 2. artic. 2. col. 4. verſ. quarta cōcluſio. Auedan. de exeque. Princip. mandat. lib. 1. c. 13. ſ. nū. 7. & habemus tex. in c. non minus. §. quo circa. de immun. Eccleſ. vbi Arch. nu. 8. dicit, quod vbicumq; ſit tractatur de communi vtilitate, &

com-

commodo Clericorum, & laicorũ ſimul, & permixtim, Clerici tenentur, vti laici.
4 Et ſi Clerici ſimili ſtatuto cõtrauenirẽt, mortaliter peccarent, ſm̃ Luc. de Penn. in l. fi. C. quib. mune. nemi. lic. ſe excuſar. lib. 10. Sot. vbi ſupra. qui vlterius voluit, quod vltra peccatum, teneãtur Clerici ad reſtitutionẽ damni dati. proſequitur Frãch. d. deciſ. 9. n. 4. Menchia. lib. 1. de ſucceſſ. creat. §. 10. n. 648. Meſſia. vbi proximè n. 41. Lopez. in addit. ad pract. Diaz. c. 56. verſ. primo Clericos.
5 Nam ad Principem ſecularem, cui à Deo in temporalibus populorum cura eſt demandata, ſpectat cõdere leges circa ea, quæ pertinẽt ad iuſtam viuẽdi rationem, & Reipublicæ cõſeruationem reſpiciũt, non autem ad Epiſcopos, & alios iudices Eccleſiaſticos, Sot. lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. 2. poſt princ. & in 4. ſentent. d. diſt. 25. q. 25. Molin. de iuſt. & iur. diſputat. 31. concluſ. 6.
6 Qui dicit, qd Clerici, & laici in concernentibus politicam temporalem eũdem habent rectorem Principẽ ſecularẽ, cuius legibus gubernãtur, & quibus ſubijciũtur. Sicuti igitur Clerici in ſpiritualibus tenẽtur iura Põtificia ſeruarẽ, ita in temporalibus à ciuilibus ſanctionibus diſcedere Clerici nõ debẽt, ſic Driedon. de liber. Chriſt. lib. 2. c. 1. propoſit. 4. D. Thom. de regimin. Princip. lib. 1. c. 12. Illuſtr. Card. Bellarmin. de poteſt. Pontif. lib. 3. c. 6. Lopez. ad Diaz. c. 56. verſ. ſed vt liberè dicam.
7 In quo articulo cauendum erit, quod ſi ſtatutũ laicale, ſeù Principis ſecularis edictum expreſsè de Clericis lo-
 quereretur,

tollen. quam ſequuti fuerunt Aret. Feli. & Nauar. locis relatis per Menoch. vbi proximè.

67 Secūdus caſus à Menoch. poſitus eſt, cum laicus à Clerico turbatur in illa quaſi poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ, & tunc dicendum eſt, quod audiendus non ſit à iudice laico, quia Clericus turbatus non poteſt citari à ſeculari iudice, cui aliquo pacto nō ſubiacet, vt demonſtratum fuit, & habemus regulam, quod actor ſequi debet forum Clerici rei conuenti. c. ſi quis contra Clericum. vbi omnes. de for. compet.

68 Ac etiam quia de nō iure laici turbati conſtat, cum certum ſit, laicum incapacem eſſe poſſeſſionis, vel quaſi, rei Eccleſiaſticæ. c. 2. de iudic. c. contingit. de arbitr. c. lator. qui fil. ſint legit. & de rebus Eccleſiæ laicus diſponere non poteſt tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus, cap. Eccleſiæ. S. Mariæ. vbi gloſ. in ver. laicus. de Cōſtit. & firmat Menoch. dicto remed. 3. nume. 347. de retin. poſſeſſ.

69 Tertius eſt caſus indubitabilis, quādo vterq; , ſcilicet, turbator, & turbatus eſt laicus, & tunc ſecularis iudex competens erit in cauſa poſſeſſoria.

Rectè tamen inquit Menoch. vbi ſupra. nume. 348. faciet iudex laicus, ſi cognito neutrum ius in ea cauſa foue re, ex quo titulum habere nō poſſunt, ſi Eccleſiaſtico iudici hoc notificauerit, quod in vtilitatem Eccleſiæ reſultabit, ne indebite à laicis eius iura occupentur, & conuenit laico iudici Eccleſiam tueri.

Quartus

70 Quartus quoq; caſus conſideratur per Menoch. ſi ambo, turbator, & turbatus ſit Clericus, & contendũt de quaſi poſſeſſione rei Eccleſiaſticę, & in caſu iſto ſolus Eccleſiaſtic⁹ erit cõpetens. Nã Cleric⁹ non põt trahi, neq; citari coram ſeculari iudice, ſiue cauſa ſit petitoria, ſiue poſſeſſoria. c. qualiter. &. c. vlt. de iudic. cõſuluit. Soc. ſen. conſ. 13. n. 12. lib. 4. & Marian. in c. ſane. n. 9. de for. compet. docuit, quod non ſolũ inſpici debet locus rei ſitæ, ſed ẽt qualitas ipſius aduerſarij, & ideo ſi conueniẽdus ſit Clericus ratione rei ſitæ, erit citandus coram iudice Eccleſiaſtico illius loci, vbi ſituata eſt res, & mutatur ſolummodo locus, non qualitas perſonæ, & attendiť locus rei ſitę, vti acceſſoriè ad qualitatem perſonæ.

Et ſi pſona eſt exempta, ergo & res exempta erit, q̃ perſonæ accedit. arg. l. fin. ff. de cenſib. & faciũt tradita ab Innoc. in. c. fin. de vit. & honeſt. Cler. & ab Archid. in. c. 1. de Cler. cõiug. in 6. & cõprobat Menoch. d. rem. 3. n. 349. & ſeq. de retin. poſſ. vbi tripliciter hãc ꝓpoſitionẽ declarat.

71 Prædicta vero in remedijs retinendæ, & reintegrandæ facillimè procedere poſſent. ſed in remedio adipiſcẽdæ apud neminem ferè dubitatur, laicũ iudicem inter Clericos ius dicere minimè poſſe, cum de poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ, ſeu ſpiritualis agitur, ſic Aym. conſ. 104. nu. 17. Guid. Pap. d. deciſ. 1. Didac. pract. quæſt. c. 35. nu. 1. verſ. prima concluſio, & Bero. in rub. ex. de iudic. n. 51. vbi ſcribit, quod oẽs ita affirmãt, & comprobat, citatis his, Menoch. de recup. poſſeſſ. remed. 15. nu. 235. Natt.

conſ.

conſ.411. Afflict.in conſtit.Regni lib.1.rub.67.nu.12. Hac ratione fulti, quia iudicium hoc adipiſcendę habet annexam proprietatis cauſam, quę ſpiritualis reputatur, & propterea à laico iudice tractari nequit, c.tuam, de ord.cogno.c.lator.qui fil. ſint legiti.

Ab hac tñ sñia receſſit Igne.in.l.neceſſarios.§. nõ alias, par.2.n.42.ff.ad Syllan.& Ant.Theſaur.deciſ. Pedem. 82.n.3.& 4.citatis alijs affirmat, imo in poſſeſſorio adipiſcendæ iudicem laicum eſſe competentem, quãquã de cauſa Eccleſiaſtica, & beneficiaria agatur, & ſępius apud eũ in Pedemõtano ſenatu ſeruatum fuiſſe teſtatur, & ita obſeruari ait in Regno Franciæ, Neapolis, & Luſitaniæ.

Prima tñ opinio ſeruãda vtiq; erit, quia Igne.reprobatur à Menoch.d.remed.15.n.235.in fin.de recup.poſſ. & Vant.de nullit.tit.de nullit.ex defect.iuriſd.n.54.aſſerit, quod opinio Igne.falſa eſt, & Theſ. non attendẽdus, vti inquit Farinat.d.q.8.nu.23.verſ.procedit aũt, vbi dicit, quod in iudicãdo nunq̃ recederet à priori opinione, quando agit inter duos Clericos, vel qñ inter laicũ actorem, & Clericũ reũ, ſatis enim, & inconuincibiliter tunc vrget ratio ſuperius adducta, nec à propoſita ſententia, remouendi ſumus per contrariam dictorũ locorũ obſeruantiam, quia talis conſuetudo eſt improbata à iure, vti declarat Couar.d.c.35.in fin.practic.quæſt.

72 Bene verum eſt, quod ſi iudex Eccleſiaſticus eſſet negligens in adminiſtranda iuſtitia ipſi Clerico, poſſet Eccleſiaſtici iudicis negligentiam ſupplere laicus iudex, ita gloſ.

gloſ.in.c.filij.in ver.Regi.16.q.7.Hoſt.in c.qualiter.in prin.de iudic.& in ſum.titu.de for.compet.§.liquet etiã. verſ.ſed nunquid iudex ſecularis. proſequitur Menoch. de retin.poſſeſſ. remed.3. nu.354.& ſeq.vbi reprobat Abb.& Marian.contrariũ tenentes. Et iſta non contrariantur ijs,quæ diximus ſuperiùs.c.17.n.30.Quod ſecularis Poteſtas non ſupplet negligẽtiã iudicis Eccleſiaſtici. Quia quæ ibi diximus procedunt in criminalibus cauſis; & modo affirmamus, quod ſupplet negligentiã Eccleſiaſtici in ciuilibus, poteſt etenim in realibus iudex, & Poteſtas ſecularis ſupplere negligentiã Eccleſiaſtici per tex.inſignẽ in.c.filijs.16.q.7.in quo ſancitur,vt Epis. & Archiepiſcopis negligentibus punitionẽ eorũ Rectorũ, qui bonis Eccleſiaſticis abutuntur, poſſe Regem adiri, vt illi malo medeatur,nec d.tex.correctum legimus, vti voluere Abb.in.c.qualiter.n.7.de iudic.& Soc.in.c.ſi qs Clericus.n.28.& c.ſanè.n.10.de for.compet.Quinimo Principes ſeculares benè faciũt,ſi cogãt oppreſſores bonorum Eccleſiarum,& pauperrimorũ Clericorũ à diſſipatione,& oppreſſione deſiſtere,ſi Eccleſiaſtici iudices, & inferiores Prælati hoc facere non curarent, donec à Sum.Pont.præſtetur debitum auxilium, ita Nauar.in.c. cũ contingat.fol.152.verſ.& quãuis.de reſcript.& concludit Couar.d.c.35.n.3.verſ.ſecundo probatur pract. quæſt.& firmat Menoch.de retinen.poſſeſſ.d. remed.3. nu.335.& 336.& ſeq.& aſſentit Farinat.d.q.8.num.23. verſ.limita tertio.

73 Volunt ēt Scribentes, quod ſi Clericus citatus à laico iudice, ſi ſua putauerit intereſſe, & comparuerit, illius ſẽtētiæ, & iudicio ſtare cogatur, per doctrinā Bal. in l. teſtamenta. in fin. C. de teſtam. & hanc citationis formam ꝑ cautela dat Cepo. caut. 68. n. 3. Marāt. ī pract. 4. par. ver. Clerici non pnt conueniri. Roland. conſ. 29. nu. 1. & ſeq. lib. 2. Ioſeph. Ludo. com. opin. lib. 1. concl. 5. verſ. amplia tur prædicta; quaſi quod talis citatio ſit potius incitatoria, quā arctatoria, & ſic citatus Clericus, non reus neceſſarius, ſed actor voluntarius efficitur, ſm̄ Bal. Caſtren. & Alex. ac cæteros in d. l. teſtamenta. C. de teſtam. & concludit Afflict. deciſ. 24. n. 7. & 8. & ſicuti Clericus poteſt, ſi vult, coram ſeculari iudice conuenire laicum in cauſa merè profana, vti per Innoc. in c. cum. P. in ver. Cleric⁹. de accuſat. Butr. & Innocen. in c. quod Clericis. de for. competita pariter citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, cū comparendo actor dicatur voluntarius, poteſt laicali iudicio ſe ſubmittere: cum hac ſententia tranſit Scacci. d. c. 11. n. 100. & aſſentit Farin. d. q. 8. n. 87. Dec. in c. cum inter. n. 36. de excep. & conſ. 700. ſub n. 6. eo quia nō petitur in aliquo condemnari iſte Clericus citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, & ſic in effectu actor erit. Doct. in l. de pupillo. §. meminiſſe. & §. ſi ſeruo. ff. de no. op. nunciat. Contrarium voluere Anch. in c. ea, quæ. reg. 58. verſ. 27. de reg. iur. in 6. Dec. conſ. 158. col. 2. Aym. cōſ. 13. in fin. Alex. in d. l. de pupillo, §. ſi ſeruo. ff. de no. op. nunciat. & concluſum fuit per ſacrū Conſiliū Neapolitanum teſte

Capic.

Capic. deciſ. 8. n. 3. Eo quia Clericus ſic citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, comparẽdo, & docendo de ſuo intereſſe, non actor voluntarius, ſed neceſſarius reus eſſet dicẽdus, & propterea non poterit corã laico cõueniri, quãquam Dec. in d. c. cum inter. n. 15. & Felin. nu. 21. de except. contrarium tueri conati ſint.

Nihilominus quod Clericus ita citatus non poſſit diſtringi laicali iudicio, expreſsè demonſtratur, conſiderãdo, aut Clericus iſte comparet, aut nõ comparet, ſi comparet, & opponat fori declinatoriã, petendo ad iudicem ſuum remitti, tunc laicus iudex non erit competẽs, vigore dictæ declinatoriæ exceptionis; quæ in oĩbus cauſis tã magnis, quã paruis, tam ordinarijs, quam extraordinarijs, tum corã ordinarijs iudicibus, tum corã delegatis opponi poteſt, teſte Bal. in. l. ſi quis in conſcribendo in fin. C. de pact. & in pũcto concludit Afflict. in conſtit. Regni. conſtit. de Burgenſaticis. verſ. ſeptimo quero. col. 3. relatus à Rolãd. d. conſ. 29. n. 17. lib. 2. iterum Afflict. latẽ deciſ. 380. n. 7. & ſeq. vbi Vrſill. n. 5. & fuit de mente Capic. d. deciſ. 8. n. 3. comprobat Menoch. d. remed. 15. n. 232. recup. poſſeſſ. Ioſeph. Lud. d. concl. 5. verſ. 5. & in caſu Grãm. deciſ. 61. n. 3. & pſequit Farinat. d. q. 8. n. 91.

74 Præcipuè ſi citato ſic Clerico, imponat pœna, quod ſi non comparuerit, contra ipſum in contumaciã pcedet; qa tũc non erit actor volũtarius, ſed reus neceſſari⁹, ideò sñia contra ipsũ minimè ferri põt, & lata eſt inualida, & non pïudicat Clerico, ſic declarãdo docuit Soc. in tract.

de

de citat. in 2. art. prin. q. 14. & firmarũt Lud. d. concl. 5. verſ. fallit hoc dictũ, Capic. d. deciſ. 8. n. 4. Rolãd. d. conſ. 29. n. 18. lib. 2. Grãmat. d. deciſ. 61. n. 3. & voluit Farin. d. q. 8. n. 92. Vnde comparendo Clericus propter iſtam citationem poterit declinare forum ſecularem.

75 Si verò non cõparuerit, quia tunc acta, & ſñia contra ipsũ lata non afficiũt, cũ citat⁹, ſi ſua putauerit intereſſe, non comparẽdo, non dicatur contumax, ſm Bal. in c. 1. in 5. q. de mil. vaſſall. q cont. eſt vbi Afflict. n. 9. gloſſ. Bal. & Salic. in l. ea quidẽ. C. ſi manc. ita fuer. aliena. ipſe Bal. in l. pſcriptione in. 15. col. verſ. ſexto q̃ritur. C. ſi cõtr. ius vel vtil. pub. & in. c. fin. in prin. de fid. inſtr. Ang. in. l. cõtumacẽ. C. quom. & qñ iud. Aret. in. §. quadrupli. 27. col. verſ. qđ ſi cõpareãt. Inſtit. de actio. Alex. in d. l. de pupillo. §. 1. in fin. ff. de no. op. nũc. & in. l. libertis. la. 1. ff. de ĩ ius. vocã.

Et poſtq̃ citatio ſic formata, ſi ſua putauerit intereſſe, non arctat Clericũ ad comparẽdũ, ita pariter ſñia cõtra eũ lata exequi non pōt Felin. in. d. c. cũ inter. n. 12. de excep. Bellamer. deciſ. 11. Rolãd. d. conſ. 29. n. 6. lib. 2. Menoch. oĩno videndus d. remed. 15. n. 228. recup. poſſeſſ. & prius dixerat Afflict. deciſ. 2. n. 8. & ſequitur Farinat. d. q. 8. n. 96. Ex quibus apparet quã vana, & fruſtratoria ſit opinio tenentium, quod Clericus hoc pacto citatus, efficiatur actor voluntarius, quæ tm̃ non procederet ſi Clericus cõparẽdo nõ opponeret fori declinatoriã, qđ in practica nũq̃ dabit, ex quo ſemper Clericus hãc declinatoriã opponet, & ad ſuum iudicem remitti inſtabit.

De

Deſtatuto laicorum, an, & quando liget Clericos. Cap. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Clerici ciues dicuntur, & ciuium appellatione continentur.*

2 *Clerici non ſolum originarij, verum etiam alienigenæ, dummodo habitent, beneficient, vel commorentur in loco, veniunt appellatione ciuium.*

3 *Statuta laicalia concernentia commune bonum ligant Clericos ſecundum opinionem aliquorum, quæ reprobatur n. 21.*

4 *Clerici tranſgreſſores ſtatuti laicalis commune bonum continentis, peccant mortaliter. Quod declaratur nu. 27.*

5 *Ad ſeculares Principes ſpectat condere leges circa temporalia ad Reipublicæ conſeruationem. Quod declaratur nu. 26.*

6 *Clerici, & laici in concernentibus politicam temporalẽ eundem habent rectorem Principem ſecularem, cuius legibus gubernantur, & illis ſubijciuntur, ſed quomodo procedat, demõſtratur nu. 26.*

7 *Statutum laicale de Clericis expreſſè loquens non valet.*

8 *Principes ſeculares non habent poteſtatem condendi leges in Clericos. Statuere eſt iuriſdictionis, & à pari procedunt, ligare aliquẽ ſtatuto,*

ſtatuto, vel trahere ad ſuum forum.

10 Quando defuit poteſtas, nulla eſt operatio.

11 Defectus iuriſdictionis quandocumq; allegari poteſt.

12 Statutum generale, & fauorabile Clericos ligare multi voluere.
Sed declaratur. n. 18, & 22.

13 Sub generali ſtatuti laicalis diſpoſitione Clerici non continentur.

14 Statutum quantumcumq; generale non extenditur ad perſonas exemptas, & non ſubiectas ſtatuentibus.

15 Diſpoſitio ſtatuentium commenſuratur ſecundum eorum poteſtatem, & non creditur voluiſſe illas perſonas complecti in generali ſtatuto, de quibus in ſpecie diſponere ſtatuentes non potuiſſent.

16 Statutum generale tum ex defectu poteſtatis, tum voluntatis, Clericos non comprehendit.

17 Statutum quantumvis fauorabile non ligat Clericos.

18 Statuta fauorabilia quomodo ligant Clericos, declaratur.

19 Lex neceſſitat, et obligat, & priuilegio nemo inuitus vtitur.

20 Statutorum laicorum beneficia Clericis non denegantur.

21 Statutum laicale commune bonum continens non ligat Clericos ex defectu poteſtatis.

22 Statutum merè fauorabile Clericis nec etiam valet.

23 Statutum per quod ligantur Clerici, nō fauorabile, ſed odioſum demonſtratur.

24 Sola vtilitas non ſuſtinet actum nullum.

25 Publica vtilitas, & commune bonum efficit, vt lex fieri poſſit,

Digitized by Google

poſſit, cuius finis eſt commune bonum.

26 *Iuriſdictio reſpicit tempus, locum, cauſas, res, & perſonas, & quo ad tempus, locum, & cauſas, iuriſdictio temporalis à ſpirituali eſt diſtincta, ſed quoad res, & perſonas Eccleſiaſticas, nihil eſt quod laicis concedatur.*

27 *Quando Clerici propter commune bonum tenentur ſeruare edicta ſecularium, hoc euenit, nõ vigore legis à ſeculari Principe promulgatæ, ſed vi rationis naturalis.*

28 *Clerici violatores edictorum ſecularis Principis non à laicali, ſed ab Eccleſiaſtico iudice puniuntur.*

29 *Et Eccleſiaſticus iudex non tenetur pœnam impoſitam per Conſtitutionem laicalem imponere, ſed aliam arbitrariam.*

30 *Vt Conſtitutio laicalis liget Clericos, quæ requirantur, demonſtratur.*

31 *Quando Clericus vti intendit ſtatuto laicali, debet eo vti cum ſuis omnibus qualitatibus.*

1 QVIA Clerici dicũtur ciues, & veniunt appellatione ciuium, ſecundum Bart. in l. 1. nu. 11. ff. ad municip. Bald. in c. 1. de vaſſall. qui arm. belli. depo. qui ſcriptum reliquit, quod Eccleſia dicitur de corpore ciuitatis. comprobarunt hoc dictum Bald. Georg. Natt. in tract. ſtatut. excluſ. femin. in 3. q. prin. nu. 85. Marſ. in tract. de banni. in ver. Ciuitate. n. 116. & Caſſanetin Cõſuet. Burgund. rub. 13. §. 9. nu. 2. affirmauit, q͂d Clerici dñr ciues diſtrictuales, & pars Ciuitatis, & alle-

gat Oldr.Io.Andr.Roman.& Abba.proſequitur Tiraq. de primogen. q.44. nu.9. Cumias ſuper rit.mag. Cur.c. 40.num.280.

2 Quinimò Bart.in l.ciues. C.de incol.lib.10.& in d.l.1. voluit, quod hoc procedat non ſolum in Clericis originarijs, ſed quoq; in alienigenis, ſi tamen in loco habitēt, beneficium habeant, vel ibi commorētur; quia dum ibi moram trahunt, loco ciuium habētur, hoc idē dixit Barbat.in c.Rodulfus.n.137.de reſcrip.Felin.in c.dilectus,il 2.n.2.& 8.eo.tit. Lap.in rub.de donat.int.vir.& vxor.§. 39.n.5.Boer.deciſ.260.n.20.& firmat Sanſeueri.in l.1. nu.141. C.de Sum.Trin.& fid.Cathol.reſpōditq; Oldr. cōſ.32.per tot.quod ſacerdos eſt de vniuerſitate; ſeqtur Alber.in l.1.col.2.verſ.vidi etiā dubitari.ff.qd quiſq; vniuer.nom.Dec.in c.Eccleſiæ S.Mariæ.ſub n.10.de Cōſti. & ſin.Arch.in repet.c.1.col.36.verſ.non obſtat, qd in re ſua. de Cōſtit. Clericus dr̄ habere ciuitatis participium.

3 Hinc dixere multi, quod ſtatuta laicalia ligant Clericos præcipuè, quando ſtatutum cōtinet commune bonum, vti latè reſpondit Menoch.cōſ.800.nu.2.lib.7.& comprobat Vincent.de Franch.deciſ.9.n.5.& voluere Nauar.in Manual. confeſſ.c.23.num.88.Meſſias, de ax. panis.concluſ.5.n.40. Sot.in 4.ſentēt.diſt.25.q.2.artic.2. col.4. verſ.quarta cōcluſio. Auedan.de exequē.Princip. mandat.lib.1.c.11.& nūm.7.& habemus tex.in c.non minus.§.quo circa.de immun.Eccleſ.vbi Arch.nu.8.dicit, quod vbicumq; ſe tractatur de communi vtilitate, &

com-

commodo Clericorum, & laicorũ ſimul, & permixtim, Clerici tenentur, vti laici.

4 Et ſi Clerici ſimili ſtatuto cõtrauenirẽt, mortaliter peccarent, ſm̃ Luc. de Penn. in l. fi. C. quib. mune. nemi. lic. ſe excuſar. lib. 10. Sot. vbi ſupra. qui vlterius voluit, quod vltra peccatum, teneãtur Clerici ad reſtitutionẽ damni dati. proſequitur Frãch. d. deciſ. 9. n. 4. Menchia. lib. 1. de ſucceſſ. creat. §. 10. n. 648. Meſſia. vbi proximè n. 41. Lopez. in addit. ad pract. Diaz. c. 56. verſ. primo Clericos.

5 Nam ad Principem ſecularem, cui à Deo in temporalibus populorum cura eſt demandata, ſpectat cõdere leges circa ea, quæ pertinẽt ad iuſtam viuẽdi rationem, & Reipublicæ cõſeruationem reſpiciũt, non autem ad Epiſcopos, & alios iudices Eccleſiaſticos, Sot. lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. 2. poſt princ. & in 4. ſentent. d. diſt. 25. q. 25. Molin. de iuſt. & iur. diſputat. 31. concluſ. 6.

6 Qui dicit, q̃d Clerici, & laici in concernentibus politicam temporalem eũdem habent rectorem Principẽ ſecularẽ, cuius legibus gubernãtur, & quibus ſubijciũtur. Sicuti igitur Clerici in ſpiritualibus tenẽtur iura Põtificia ſeruare, ita in temporalibus à ciuilibus ſanctionibus diſcedere Clerici nõ debẽt, ſic Driedon. de liber. Chriſt. lib. 2. c. 1. propoſit. 4. D. Thom. de regimin. Princip. lib. 1. c. 12. Illuſtr. Card. Bellarmin. de poteſt. Pontif. lib. 3. c. 6. Lopez. ad Diaz. c. 56. verſ. ſed vt liberè dicam.

7 In quo articulo cauendum erit, quod ſi ſtatutũ laicale, ſeu Principis ſecularis edictum expreſsè de Clericis lo-

 querctur,

quereretur, non valeret vllo pacto ita Butr. in c. quod Clericis. de for. compet. vbi Imo. Abb. & cæteri. Dec. in d. c. Eccleſiæ S. Mariæ. n. 24. de Conſtit. prout eum refert, & ſequitur Menoch. de recup. poſſeſſ. remed. 14. n. 56.

8 Eo quia Princeps ſecularis non habet poteſtatem condendi leges in Clericos, per ea, quę notant omnes in d. c. Eccleſię S. Marię. Doct. in d. c. quod Clericis. de for. cõp. Corn. cõſ. 145. n. 4. lib. 4. Caſtrẽ. qui de cõmuni teſtatur. cõſ. 157. n. 1. lib. 2. Port. Imolen. cõſ. 48. n. 11. Hondad. cõſ. 3. n. 11. lib. 1. & nos demõſtrauimus Clericos exem-

9 ptos eſſe à laicali iuriſdictione, † Quapropter, cũ ſtatuere ſit iuriſdictionis ſm̃ Bart. in l. oẽs populi. n. 3. ff. de iuſt. & iur. ibiq; Caccialup. & Iaſ. Rom. cõſ. 218. n. 2. Et ſicuti comprobauimus, ſecularem Poteſtatem non poſſe iudicare Clericum, ita non põt ſtatuto aſtringere: pari enim paſſu procedunt, ligare aliquem ſtatuto, vel ad ſuum trahere forum, Innocẽt. & Butr. in rubr. de conſuet. Archid. in c. quo iure. diſt. 9. Dec. in d. c. Eccleſię S. Mariæ nu. 6.

10 Vnde cum Poteſtas deficiat, nulla eſt operatio, ex quo in quolibet actu eſt neceſſaria poteſtas ad illius validitatem. c. cum ſuper. de off. deleg. l. cum te. vbi Bal. C. de donat. ant. nup. Dec. cõſ. 198. n. 3. & firmat, validisq; rationibus comprobat Surd. conſil. 301. nu. 17. lib. 3. & ſentit Hondad. d. conſil. 3. num. 12. lib. 1.

11 Defectusq; iuriſdictionis eſt talis, & tantæ efficaciæ, qđ quandocumque allegari poteſt, vt, citatis multis, concludit Surd. d. cõſ. 301. n. 18. lib. 3. dicẽs, quod regula hęc

con-

continẽs, quod actus ſit nullus, quando fit ab eo, qui poteſtate caret, nullam omnino patitur exceptionem, quia eſt fundata in naturali ratione.

12 Si verò ſtatutum generale fuerit, & de Clericis mẽtionem nõ faceret, tũc inter Scribẽtes cõtrouertitur, ſi ligat Clericos, & qñ cõtinet cõmune bonũ, illos ligare voluere ſuperius citati, & qñ Clericis eſt fauorabile, illos comprehẽdere tenuere multi. Quia licet ſit defectus poteſtatis, tã in generali fauorabili, quam in ſpeciali, attamẽ qa in generali ſtatuto nõ cadit, nec demonſtratur ſuperioritas circa Clericos, ſicuti in ſpeciali, in quo expreſsè de Clericis ſtatuitur. Ideo ſub illa generalitate, qñ eſt fauorabile ſtatutum, Clerici complectũtur, quia & ipſi eo poterũt, vti argumẽto doctrinæ Bal. in l. omni. n. 2. C. de ſacr. Eccleſ. & ex cõi reſpõdit Soc. cõſ. 230. nu. 8. lib. 2. Capr. reg. tract. reg. 15. n. 35. Laurẽt. Chirio. com. opin. cõcluſ. 56. cẽtur. 4. qui de cõi, & ipſe teſtatur. Neuiza. copiosè cõſ. 39. n. 10. vbi aſſerit. Quod qñ verba ſtatuti non ſunt præceptiua, ſeù arctatiua, ligant Clericos, & voluiſſe hoc idem videtur Burſatt. conſil. 93. num. 22. lib. 1.

13 Cõtrarium vero mihi dicẽdum videtur. Quia in generali iſta ſtatuti diſpoſitione Clerici nõ continẽtur. Felin. latiſſ. in d. c. Eccleſiæ S. Mariæ. n. 89. de Cõſtit. pulcrè Panor. in c. cũ à nobis. n. 4. de ſentẽt. excom. Caſtrẽ. in l. ab adminiſtratione. poſt prin. C. de lega. quo fit, qđ ex defectu volũtatis ſtatutũ ita generaliter conceptum Clericis

14 nõ noceat. † Quia ſtatutum quãtumcũq; generale non

extéditur ad pſonás exemptás, nec ſubiectas iuriſdictioni ſtatuentium. Bal.in d.l.omnes populi. ff.de iuſt.& iur. Soc.conſ.74.num.11.lib.1.Gozad.conſil.76.numè.12. Quæ verba generalia intelligũtur de omnibus exceptis priuilegiatis.Siluan.conſ.73.n.4.Rimi.ſen.conſ.313.nu. 13.lib.2. Burſatt.his citatis, conſ.186.num.33.lib.2.
15 Eo quia diſpoſitio ſtatuentium commẽſuratur ſecúdú eorum poteſtatem, & nõ creditur voluiſſe illas perſonas comprehendere in generali ſtatuti diſpoſitione, de quibus in ſpecie,& expreſsè diſponere nõ potuiſſent, Abb. in c.à nobis.il primo,num.4. & 5.de ſent.excom.Mandell. de Alb. conſil.8.num.10. Alex.conſil.211.nume.11. lib. 2.vbi ſcribit ſtatuentium mentem eſſe interpretandam ſecundum ius, vt ſcilicet Clerici, qui ſtatuentibus non ſubiacent,in ſtatuto non includãtur, ſequitur Crot. conſil.370.nume.13.&14.lib.3.
16 Si igitur ſtatutũ de Clericis expreſsè mẽtionem feciſſet, non valeret defectu poteſtatis ſtatutum generale,in quo de Clericis non fit mentio, defectu poteſtatis, & etiam voluntatis ſimul corruit. Io. Andr.in cap.fi.de immun. Eccleſ.in 6.Bald.in l.fi. §.in computatione. C. de iur.delíber.Soc.conſil.46.nume.9.lib.4.Rim.iun.conſil. 449.nu.32.lib.4.cum præfatis reſidet Hondad. d.conſ. 3.num.16.& ſeq.lib.1.
17 Nec releuat,ſi ſtatutum Clericis eſſet fauorabile, quia indiſtinctè Clericos nõ ligari ſtatuto laicorũ, quãtumuis fauorabili tenet Matheſi. in ſing.112.vbi dicit hãc doctri-
nam

nam vtilem, & lucroſam, & procedere in foro nedum Eccleſiaſtico, ſed etiam ſeculari, per tradita in d. c. Eccleſiæ S. Mariæ. Quod etiam ante Matheſi. videtur fuiſſe de mẽte Bal. in c. cum veniſſent. n. 6. de eo, qui mittit. in poſſeſſ. Et dictũ ſtatutũ de Clericis expreſſam, & ſpecificã mentionem nõ faciẽs, interpretatur ſm ius cõmune, quo ſancitur. Nolite tangere Chriſtos meos, vt notatur in §. 1 vult enim. in Authẽt. de nõ alienã. & ideo de eis ſtatuere noluiſſe per ſupradictũ dicendũ venit. Si verò res nominat, vult quidẽ illos cõplecti, ſed nõ poteſt, vti diximus, & conſiderat Surd. conſ. 2. ſub n. 15. lib. 1. & ſentit Lap. alleg. 100. n. 4. Soc. conſ. 14. in prin. vbi de communi, & conſ. 46. n. 8. lib. 4. & hãc etiam communem appellauit ipſe Soc. conſil. 1. num. 9. lib. 2. Alex. d. conſil. 211. num. 3. lib. 2. & firmat Hondad. d. conſ. 3. n. 11. lib. 1.

18 Quod aũt dicũt Scribentes, Clericos ligari ſtatuto fauorabili, intelligendum eſt, de ſtatuto permiſſiuo, vel cõſultiuo Eccleſiæ, vel etiam priuilegij inductiuo, vti declarat Lap. d. alleg. 100. & ſequitur Domin. in c. fi. de off. deleg. in 6. Hinc bene dicebat Bal. cõſ. 300. n. 4. lib. 1. qđ ſtatuẽtes vtiq; pñt præter legem fauorabiliter diſponere ſuper rebus, & pſonis Eccleſiaſticis, vt puta, vt credatur codicibus rationũ Eccleſiæ, etiam priuatis, qđ violatores immunitatis Eccleſiaſticæ ipſo iure incurrãt in talẽ pęnã, & ſimilia ſtatuta certè pñt condere ſeculares poteſtates, eo q̃a continent materiã Eccleſiæ fauorabilem, quæ reſoluitur in vim priuilegij, ſecus eſt, qñ ſtatuta ſunt pręcepti-

na, & neceſſaria ita Dec. in d.c.Eccleſiæ S.Mariæ. poſt Card. Abb. & Alex. quos citat, n. 50. diſtinguendo ait, qđ aut ſtatuta continent materiã Eccleſiæ fauorabilem, quę tñ habet in ſe præceptum, & neceſſitatem, & non ligaret Clericos, aut materia eſt fauorabilis adeo, qđ reſoluitur in vim cõſilij, & priuilegij, & tũc porrigunt ad Clericos.
19 Et hoc eſt, quod dixit Bal. in d.c.cum veniſſet, qđ Clerici nõn ligãtur ſtatuto laicorum, licet eis vti poſſint, tanquam priuilegio, non tãquam lege, quia lex neceſſitat, & obligat, priuilegio nẽpe nemo inuitus vtitur, argum.l.qđ fauore.C.de ll. & quilibet poteſt dare priuilegiũ Eccleſię ſuper pertinentibus ad ſe, vt dicit Card. Florent. relatus à Brun. de ſtat. excluſi. femin. artic. 12. n. 171. & doctiſſimè declarat Surd. d. conſ. 2. n. 19. lib. 1. Lamberteng. de contract. eor. qui ſin. cert. ſolemnit. gloſ. 2. nu. 57. vbi ait, eos, qui affirmant legem fauorabilem ligare Clericos, intelligi quo ad hoc, vt ſi velint, poſſint ea vti, non quod cogantur eam contra ſe recipere. Roch. de Curt. in c. fi. ſectio. 8. num. 71. de conſuet. ſcribit quod includuntur Clerici, ſi velint, non aliter, proſequitur Lancellot. Gall. in conſuet. Alex. in ver. Maritus. 4. q. numero 7. qui dicit communem.
20 Hucque tendunt ea, quod ſtatutorum laicorum beneficia non denegãtur Clericis, vti ſcripſere Oldr. conſ. 32. Lap. alleg. 101. Bal. in l. 1. col. 8. verſ. ſed hic vlterius quęritur C. de Sũ. Trin. Panor. in lect. d. c. Eccleſię S. Marię ad fi. ibi (ſi verò ſtatutũ porrigit) de Cõſt. & 1 c. qđ Clericis.
num. 41.

nu.41.de for.compet.& in.c.cōſtitutus.5. not.n.4.de reſtit. in integr.& in.c. fin.1. not. vbi bona apoſt.de vit.& honeſt.Cler.Afflict.de iur.Protho.§.vlt.n.17. Barth.Soc. conſ.89.col.1.verſ.prædictis obſtaret.lib.2.& conſ.71. ſub n.5.lib.4.Dec.conſ.114.1.dub.Marſ. latiſſimè ſing. 453.Marant.in pract.part.2.act.2.6.par.prin. num.27. Blanch.de compromiſſ.in.3. par.ſub num.32. Poſſunt etenim laici Clericis beneficia concedere,c. nouit.de iudic.Dec.conſ.150.num.2.

21 Nec facit,quod diximus de ſtatuto continente cōe bonum,& afferente commodum non minus Clericis,quā laicis,quo in caſu Clericos quoq; ligat. Quia ſtante ratione ſuperius adducta, & à noſtratibus paſſim ponderata,quòd in laicos deficit poteſtas ſtatuēdi quoad Clericos.Idcirco ſequitur ſtatutum eſſe nullum, nō minus, qñ continet vtilitatē Clericis,& laicis communē,quam vbi ſolum prodeſt laicis,nec ſola vtilitas cauſæ tribuit iuriſdictionem,quia,eò quoq; in caſu in laico deeſt iuriſdictiō,vnde deficiet pariter ſtatuendi poteſtas.

22 Idq; clarius demonſtratur ex eo, quia ſtatutum merè fauorabile Clericis, & eis tantummodo commodum afferens,nihilominus nō valere oſtēdimus, per notata à Mattheſi.d.ſing.112.& probat tex.d.c. Eccleſiæ S.Mariæ,vbi Abb.n.25. & ſeq.Barbat.nu.2 & Dec.n.24.& reſpondit Soc.conſ.56.n.1.lib. 1. Neapodan.in Cōſuetud.regni.in proœm.n.309.Nauar.conſ.4 n.5.lib.1.Purpurat.conſ.335.nu.2.qui loquitur,ēt ſi eſſet iuſtum. &

ratio-

rationabile. Tanto magis inualidum dicere poſſumus, ſi Clericis, & laicis vtilitatem apportaret.

23 Quinimo ſi rectè conſideretur, quoticſcumq; hoc ſtatutum ligaret Clericos, non poſſet dici fauorabile, quia & ſi ratione cauſæ, vel ſubiectæ materiæ prodeſſe poſſet Clericis, noceret tñ, quatenus eos ligaret, & plus eis obeſſet exercendo in illos iuriſdictionem, quam prodeſſet tribuẽdo commodum temporale, & hoc pacto poſſent ſeculares Principes ſtatuendo aliquid in commodum Clericorum, acquirere in Clericos poteſtatem, & exercere in eis iuriſdictionẽ, quod nil aliud eſt, quam priuare Eccleſiaſticos ſub ſpecie boni apparẽtis bono ſubſtantiali, & pro modico cõmodo burſali emere libertatẽ Eccleſiaſticã, vt in pũcto reſpõdit Surd. cõſ. 301. n. 34. lib. 3.

24 Et ſola vtilitas non ſuſtinet actũ, qui aliàs ſit nullus, ſed alia concurrere debent, quæ ad vtilitatẽ ſunt acquiſita, propterea videmus non ſuſtineri alienationẽ rerum Eccleſiæ factã abſq; debitis, & requiſitis ſolemnitatibus, quãuis ea ſit vtilis Eccleſiæ. c. ſine exceptione. 12. q. 2. c. tua nuper. de his, quæ fiunt á Prælat. ſine cõſenſ. capit. & ibi hoc notat Abb. glo. in ſum. 12. q. 2. Gemin. & alij, in c. 2. de reb. Eccleſ. nõ alienã. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienã. q. 20. n. 193. & ſeq.

25 Bene verum eſt, quod publica vtilitas, & cõe bonum efficit, vt ſtatutum, ſiue lex fieri poſſit; & hic eſt legũ finis, vt cõe bonũ ſeruetur, vti de mente Ariſtot. & D. Thom. firmat Molin. de iuſt. & iure, diſput. 3. col. 2. ſed non dat iuriſdi-

iuriſdictionem. ſic Surd. d. conſ. 301. n. 26. lib. 3. Et quãquam ad Principem ſecularem ſpectet prouidere circa politicam temporalem, & ea, quæ publicum bonũ circa temporalia reſpiciunt, non autem ad Epiſcopos. Verum namq; id eſt, dũmodo perſonas, & bona Eccleſię, vel Clericorum non attingant.

26 Cum enim iuriſdictio reſpiciat tẽpus, locũ, cauſas, res, & perſonas, reſpectu loci, temporis, & cauſarum iuriſdictio Eccleſiaſtica eſt diſiuncta à temporali, reſpectu verò rerum Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum nihil eſt, quod laicis concedatur, ita Vaſqui. de ſucceſſ. creat. d. §. 10. n. 651.

Idcirco quoad cauſas ſtatuendi licet ſit ſecularis poteſtatis bono publico prouidere, intelligẽdum tñ erit, ne manum ponat ad perſonas, & bona Clericorum, & quotieſcumq; ſecularis Princeps vellet ſuis ſtatutis Clericos, & Eccleſias afficere, nõ minus lęderet Eccleſiaſticã iuriſdictionem, quam offenderet temporalem iudex Eccleſiaſticus, ſi in temporalibus laicis præciperet. hæc Surd. omnino videndus d. conſ. 301. nu. 45 lib. 3.

27 Et quatenus cõſtitutio laicalis ligaret Clericos ob cõe bonum, id non eſſet ratione dictæ legis, ſeu conſtitutionis, & quatenus lata per ſecularẽ Poteſtatẽ, ſed ex vi naturalis rationis, ſuper qua fundatur, in tãtum quod ſi ſuper eo nulla eſſet promulgata lex, tñ Clericus id facere, vel omittere teneretur, ita dictãte ratione naturali, & æquitate Canonica, ac morali, qua oẽs inducimur ad facien-

faciẽdum ea, quod publica oĩum hominum vtilitas exegit, & ob id contrauenientes peccãt mortaliter, argumẽto.c.paſtoralis.de fid.inſtr.& ſentit Afflict.in prælud.cõſtit.Regni.q.7.nu.2.Lopez.ad Diaz.d.c.56.verſ. non tamen intelligas, & clarius expreſſit Surd.d.cõſ.301.num.30.& 31.lib.3.

28 Et quod hoc ſit verum, quod nõ vigore legis ſecularis, ſed vi naturalis rationis, Clericus obſeruare teneatur ea, quæ ad cõe bonum pertinẽt, dignoſcitur. Quia & ſi prohibitio facta ſit à ſeculari Poteſtate, ſi Clerici eam violarent, non à laicalibus miniſtris, ſed per ſuos Eccleſiaſticos iudices competẽtes eſſent puniendi, ita de mente Mẽchia.ſcribit Lopez.ad Diaz.d.c.56.verſ.ſecũdo Clericos, vt voluit Io.de Plath.in.§.item lex Iulia.col.4.verſ. item nũquid. Inſtit. de pub.iudic. vbi affirmat pœnam exigi per iudicem Eccleſiaſticum, nec ſecularis poteſt in ea ſe intromittere, cuius deciſionem ſingularẽ inquit Lap.in.c.per veſtras.in.2.not.§.ſed eſt pulchra.n.13.de donat.int.vir.& vxo.Iſern.in.c.1.§.illicitas.in fin. de pac. iur.firm.proſequitur Surd.d.conſ.301.nu.34.lib.3.vbi ponit differentiam, quando quis teneatur vigore legis, & quando vi rationis naturalis.

29 Hoc in caſu aduertẽdum velim, minimè teneri Eccleſiaſticum iudicem, eadem pœna Conſtitutionis laicalis Clericos mulctari, ex quo, cum ad obſeruãtiam præfatæ ſecularis Cõſtitutionis tãtum teneãtur naturali ratione; quæ nõ magis vnam, quam alteram pœnam trãſgreſſoribus,

ribus infligit, & pœna, quæ in edicto laicorum imponitur prouenit à ciuili Poteſtate, & iuriſdictione, à quâ Clerici immunes eſſe ſæpius diximus. ideo arbitraria pœnâ plecti poſſent Clerici trāſgreſſores ſtatutorum laicalium pro cōi, & publico bono emanatorum, per ea, quæ notauit Lopez. ad Diaz. d.c. 56. verſ. tertio minim. Sot. in 4. ſentē. diſt. 25. q. 2. art. 2. col. 4. verſ. 4. concluſio. & citatis Molin. & Nauar. firmat Surd. d. cōſ. 301. n. 39. lib. 3.

30 Vt enim Conſtitutio edita à laico Principe liget Clericos, de mente Doct. in. d.c. Eccleſiæ S. Mariæ. plura copulatiuè requiruntur. Nempe, quod ſit Clericis fauorabilis, & non grauis, quod procedat per modum priuilegij, quod non vtatur verbis pręceptiuis, nec pœnalibus. alias eos non ligare acerrimè defendit Surd. d. cōſ. 301. ſub num. 24. lib. 3.

31 Verum hoç dixiſſe volui, quod ſi Clericus vti velit ſtatuto laicorum, debet illo vti cum omnibus ſuis qualitatibus. Bal. in. l. omni. ad fin. C. de ſacro. Eccleſ. in. l. cōtra. §. fin. 1. lect. ff. de pact. in. l. de quib⁹. n. 26. ff. de iuſt. & iur. & in. l. 1. q. vlt. de contrah. emp. Dec. cōſ. 532. n. 8. in. l. 1. n. 12. ff. de iur. om. iud. & in. d. c. Eccleſiæ S. Marię. ſub num. 21. de Conſtit. Aym. conſ. 135. nu. 26.

Appel-

Appellatione Clericorum qui veniant in materia noſtra immunitatis Eccleſiaſtici fori.

Cap. XXII.

SVMMARIVM.

1 *Clerici vndè dicti.*
2 *Clericorum aliqui ſeculares, aliqui regulares.*
3 *Clericorum nomine in materia iſta beneficij fori veniunt omnes, qui in quacumq; dignitate ſint poſiti præter laicos.*
4 *Clerici in ſacris conſtituti indubitanter beneficio fori gaudent.*
5 *Clerici prima tantum tonſura initiati & ipſi gaudent beneficio iſto.*
6 *Illi, qui nullo ordine Clericali initiati inſeruiunt Eccleſiæ animo, vt fiant Clerici, gaudent beneficio fori.*
Et in quibus verificetur, oſtenditur.
7 *Clerici in minoribus conſtituti gaudent beneficio iſto.*
8 *Dummodo in habitu, & tonſura incedant, & inſeruiant Eccleſiæ de mandato Epiſcopi iuxta ſanctionem Sancti Concilij Tridentini.*
9 *Clerici coniugati quando gaudeant beneficio fori, demonſtratur.*
10 *Regulares omnes profitentes regulam approbatam per Sedē Apo-*

Apoſtolicam non gaudent fori beneficio.

11 *Nouitij, ſi ante profeſſionem delinquant, ab Eccleſiaſtico tantum puniendi.*

Quod declaratur, niſi Nouitius religionem deſerat.

12 *Conuerſi, qui ſe Eccleſiæ ſeruitio dedicarunt, fori beneficio gaudent.*

Idem dicendum eſt de Ieſuatis, de Pinzocarijs, & ſimilibus, dummodo ſint aggregati alicui Religioni, vel regulā approbatam profiteantur.

13 *Familiares Clericorum quando gaudeant hoc beneficio fori, latè demonſtratur.*

QVia in diſcurſu iſtius immunitatis noſtræ perſonarum Eccleſiaſticarum à ſeculari iuriſdictione cõtinuè verba fecimus de Clericis, & vſq; adhuc, qui ſub iſto noīe contineātur non enucleauimus, neceſſarium viſum fuit demõſtrare, qui ſub hoc Clericorum nomine, beneficio fori Eccleſiaſtici gaudere valeant.

Clerici vero à clēros (verbo græco) dicũtur, quod cum circumflexo accentu in prima ſyllaba deſcripto, ſors, vel hæreditas latinè interpretatur, vnde Cleri appellantur, quia in ſui ordinatione vel aſſumũtur in hęreditatē Dñi, vel aſſequuntur hæreditatem in ipſo. Sunt verba tex. c. cũ ſm Apoſtolum de Præbēd. & ſors alicuius dicitur illud, quod quis ex natura alicuius actus debet ſortiri, cõſequi, vel habere. hinc ſors virtutis dicitur Regnũ æternum,

num, quia debetur virtuti, ſiue virtuoſis pro virtute, & ſi Regnum cœlorum ſortiantur, aſſequūtur ſortem ſuam, ſic Gugliel. Bout. in tract. de vſur. n. 45.

2 Clericorum autem aliqui ſunt ſeculares, aliqui regulares, ſeculares dicuntur reſpectu virorum religioſorum, cum ſeculares Clerici nullam profiteātur regulā, ſed in ſeculo Deo ſeruiunt, vti docet Bal. poſt gloſſ. in c. licet in corrigendis. de off. Ordin. quem reaſſumpſit, & ſequitur Rebuff. in pract. benefic. par. 1. tit. quotuplex ſit benef. in princip.

Et dicuntur ſeculares, quia ad modum laicorū poſſunt proprium habere, & idem pro ſua voluntate facere, vt faciūt laici, tit. extra de teſtam. gloſ. 2. in. d. c. licet in corrigendis. de off. Ordin. Non quod propriè dicantur ſeculares, vt docuit. d. gloſ. 2. & ibi Panor. qui infert, quod appellatione ſecularium non veniunt Clerici, ad quod ego allego tex. c. Clerici, vel ſecularis. 13. q. 2.

3 Sub igitur nomine Clericorum veniunt omnes, qui in quacunq; dignitate ſunt poſiti præter laicos. c. de perſona in fin. 11. q. 1. Authen. Presbyteros. la. 1. C. de ſacro. Eccleſ. Panorm. in rub. de vit. & honeſt. Cler. n. 4. c. cum ſibi. de verb. ſig. vbi Canonicos Clericorum appellatione venire ſancitur.

Et Epiſcopi in materia iſta fauorabili ſub nomine Clericorum veniunt, licet aliàs ſecus eſſet in odioſis, ſecundum Tiraq. de nobil. c. 6. verſ. & faciunt etiā, ſub nu. 52.

4 Quò verò ad Presbyteros, & alios in ſacris ordinibus conſti-

conſtitutos;nulla cadit dubietas, quod beneficio noſtro fori Eccleſiaſtici fruantur.

5 Verum,& ij,qui prima tantum tonſura initiati ſunt,cũ perſonæ Eccleſiaſticæ dicantur.c.fi.de temp.ord.in 6.c. duo.12.q.1.Panor.in d.rub.de vit.& honeſt.Cler.n.4. Et ipſi exempti ſunt à ſeculari, & ſub Eccleſiaſtica iuriſdictione cõſtituti ſunt. c.2. de for. compet.c.Clericum. & c.nullus.11.q.1.c.Clerici.c.decernimus.& c.cũ non ab homine. de iudic.vbi Dec.in 2.not.& notãt Scribentes in c.cum contingat. de ætat.& qualit.& in l.generaliter. C.de Epiſc. & Cler. Io.And.in c.nullus de ordi.cogno.in 6.& in c.1.de apoſtat.& in c.nouit.de iudic.Dec. in c.Eccleſiæ S.Mariæ n.6.de Cõſtit.Barbat.in terminis conſ.45.num.2.lib.2.Alex.conſ.149.col.1.lib.6.Cepo. cauſ.crim.cõſ.11.n.15. Marſ.cõſ.crim.cõſ.65.n.58.& 59.Alex.de Neuo.cõſ.56.n.1.Lopez.ad Diaz.c.62.n.9. Decia. tract.crim.lib.4.c.9.n.21.par.1. Scacci.de iudic. cauſ.ciui.& crim.c.11.n.16.Fari.tit.de inquiſit.q.8.n.5. Ant. Gomez.var.reſolut.lib.3. tit. quãdo reus gaud.immun.Eccleſ.nu.3.qui de cõmuni teſtatur. Et appellatione Clericorum venit, qui ſola tonſura eſt initiatus.Bal.in l.etiã col.4.verſ.& ideo Clerici non poſſunt.C.de excep. re.iud.Corſet.ſing.12.in ver.accuſatio.Lap.de liber.Eccleſ.q.2.in princ.Calcan.conſil.70.ſub num.79.& tradunt Boſſ.tit.de for.compet.ſub nnm.127.Roland.citatis alijs conſil.4.n.16.cum ſeq.lib.1.

6 Quinimò Decia.d.c.9.n.17.notabiliter ſcribit,qđ hoc

beneficium fori Eccleſiaſtici habent etiam ij, qui adhuc nullo ordine Clericali ſunt initiati, ſed inſeruiũt Eccleſiæ eo animo, vt poſtea fiãt Clerici, quod voluit glo. 2. in c. 2. de for. cõpet. Quod verificatur in Mediolanẽſi Diœceſi, vbi ex Sãctiſſimo inſtituto Illuſtriſſimi Card. Borromei recolẽdę memoriæ, nullus ad primã admittitur tonſuram, ſi per annum habitum clericalẽ nõ detulerit, ad cuius ſuſceptionem petitur licẽtia ab Ordinario, vti obſeruari ſępius vidi, dum Illuſtriſſimi Card. Federici Borromei Auditor fui in dicta Curia Archiepiſcopali; & hoc voluit dicere Decia. vbi proximè, dum intelligendum de ijs vult, qui iam ſe obligarũt Eccleſiæ ſeruitio, ſecus de alijs, qui veniũt cauſa adiſcendi tantum à Parocho, & aliquando inſeruiunt Eccleſiæ: quod probari aſſerit in tex. c. omnis ætas. 1. 2. q. 1. & facere affirmat gloſſ. in c. per exceptionem. in ver. perpetuò oblati de priuil. in 6. & in ſpecie tradit Abb. in c. 2. n. 5. de for. compet. vbi Barbat. nu. 29. & non diſplicet Fari. d. q. 8. num. 5. in fi.

7 Verum cum minoribus ordinibus inſigniti, & ipſi largè dicantur ſacros ordines habere, quia omnes ordines ſacri ſunt. c. erubeſcant. 32. diſt. Panor. in c. Clericis. n. 7. ne Cler. vel Monac. in c. ſanè. ll. dub. n. 3. de Cler. cõiug. & in c. Clericus. il. 2. in prin. de vit. & honeſt. Cler. gl. vnica in ſum. 32. diſt. Quapropter & ipſi gaudẽt priuilegijs ſacris conſtitutorum. Alex. cõſ. 8. lib. 1. apoſt. ad Panor. in c. cum nõ ab homine. 1. not. in ver. primæ tonſuræ. de iudic. Doct. in c. nullus. de tempor. ordin. in 6. Lup. de liber.

Eccleſ. q. 2. in prin. Marſ. cauſ. crim. cōſ. prædicto 65. nu. 59. P. Duen. reg. tract. reg. 99. in 2. ampliat. Et quod hoc beneficio fori gaudeant, tenere omnes ſupracitati.
8 Prædicta tamen temperanda erunt iuxta Sacri Tridētini Concilij ſanctionem, in c. nullus, quod eſt. 6. ſeſſ. 23. de reformat. dummodo incedant prædicti Clerici in minoribus conſtituti in habitu, & tōſura Clericali, & inſeruiāt Eccleſiæ de mandato Epiſcopi, ſeu habeant beneficium Eccleſiaſticum, vti diximus. c. 17. num. 13.
Non ſolum Clerici, qui in minoribus cōſtituti incedūt in habitu, & tonſura, ac Eccleſiæ inſeruiūt, iſto priuilegio
9 fori gaudere debent. † Sed etiam Clerici coniugati eodem beneficio fruuntur, per tex. c. vnic. de Cler. coniug. in 6. quo cauetur in hęc verba. (Pręſenti declaramus edicto, huiuſmodi Clericos cōiugatos, pro commiſſis ab eis exceſſibus, vel delictis trahi nō poſſe criminaliter, aut ciuiliter ad iudiciū ſeculare.) & huiuſce tex. diſpoſitionem ſeruādam eſſe præcipit Sancta Tridentina Synodus, d. c. 6. ſeſſ. 23. & ipſius tex. auctoritate ita reſpondit Alex. de Neuo. conſil. 61. nu. 1. & firmauit Couar. Pract. q. c. 31. nu. 6. & ſeq. qui plura adducit, Clar. de communi teſtatus in pract. §. fi. q. 36. verſ. quæro, an Clericus coniugatus. Capr. reg. tract. reg. 97. n. 85. Decia. d. c. 9. num. 40.
Sed aduertendum velim, quod, vt iſte Clericus cōiugatus beneficio fori potiri valeat, requiritur, vt cum vnica, & virgine matrimonium cōtraxerit, & veſtes Clericales, & tōſuram deferat, per d. tex. c. vnic. de Cler. cōiug. in 6.

quē latè interpretatur Couar. Pract. q. d. c. 31. Petr. Duenn. de méd. Reg. 1. par. c. 22. Et vltra prædicta in ſupracitatis tex. diſpoſita, Concilium Tridentinum d. c. 6. ſeſſ. 23. mandat vlterius, quod dicti Clerici coniugati inſeruiant actualiter alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi, ita Lopez. ad Diaz. c. 64. n. 13. & Clar. d. q. 36. verſ. hęc vero omnia, requiri etiam ait, quod iſte coniugatus Clericus nō ſe immiſceat negociationibus ſecularibus, vel armis, Eo quia ſi Clericus primæ tonſuræ non coniugatus ob aliquam cauſam amittit priuilegium Clericatus, tanto magis amittet ob eādem coniugatus, ita Scacci. d. c. 11. num. 20. proſequitur Fari. d. q. 8. num. 6. vbi nu. 7. affirmat, quod iſti coniugati tātummodo gaudēt hoc beneficio fori in criminalibus, nō in ciuilibus, & ita intelligendum eſſe d. tex. c. vnic. de Cler. coniug. in 6. comprobat. Sed quia vti ex Scacci. concludit Fari. d. q. 8. num. 6. in fi. hodie in Clericis coniugatis non concurrunt ſupradicta requiſita neceſſaria, ideo rarò, aut nunquam ſimiles Clerici coniugati beneficium iſtud fori Eccleſiaſtici conſequentur.

10 Diximus ſuperius, Clericorum aliquos eſſe ſeculares, alios regulares, de ſecularibus cum iam viderimus, reſtat videre de Regularibus, & quod attinet ad materiam noſtrā, omnes Religioſi, qui regulam aliquam à Sum. Pōt. approbatam profitentur, iuxta ſanctionem tex. c. fin. de relig. domib. & ij exempti ſunt à foro ſeculari, vt notant omnes in cap. 2. de for. compet. & in cap. ſi quis

ſuadente. 17.q.3.& voluit Decia. d.c.9.nu.29. & ſeq.& Fari.d.q.8.ſub n.46. verſ.amplia vigeſimo.
11 Nouitij quoq; qui habitū religionis approbatæ aſſumpſerūt, ſi ante profeſſionem delinquāt, ab Eccleſiaſtico tātum iudice eſſent puniendi, per tex.l.ſtatu. liber.ff.qui ſta. qui & ſi loquatur de ſtatu libero, attamen Bart. in Authēt. Ingreſſi.col.pen.verſ.pro hac tamē induco.C.de ſacr. Eccleſ.hoc argumēto vtitur de ſtatu libero ad Nouitium, & per dictum tex.ita determinat Iaſ.in Authēt. ſi qua mulier.circa ſi.verſ.ego teneo.C.de ſacroſ.Eccleſ. & in l.quædam puella.nu.13.ff.de iur.om.iud. Caſtrenſ. cōſ.432. col.2. verſ.tertio principaliter. vſque ad fi.cōſ. lib.1.Boſſ.tit.de for.compet.ſub num.127.& comprobat Scacci.d.c.11.n.21. & pulcrè notat Ang.in l.1.ff.de pen.per dictum tex.l.ſtatu liber.licet in alia materia infra annum Nouitius nō habeatur pro ingreſſo, ſed fallit in caſu noſtro, vti ſcribit Decia.d.c.9.n.24.Et facit ad hoc. Quia ſi quis Nouitium iſtum offenderit, puniendus erit, perinde ac ſi Religioſū offendiſſet. c.Religioſo.§.fi.de sēt. excomm.in 6. Vnde á contrario arguendo, idem eſſe debet in Nouitio delinquente, qui pro Religioſo eſt reputandus, vt contrariorum ſit eadem diſciplina.l. 1.ff.de his, qui ſunt ſui, vel alien.iur.& per ea, quæ notāt Doct. in l. vlt. C. de ind. iud. tollend. Præcipuè cum in vtroque caſu tractetur de fauore ipſius Nouitij, cui magis expedit iudicari ab Eccleſiaſtico ob minorem pœnam, quam ſolent imponere. hoc argumento in puncto

vtitur Lambertẽg.de cõtr.con.glo.2.q.19.n.27.in fi.vbi bene declarãdo,dicit prędicta nõ procedere,ſi tractatur de puniẽdo delicto per Nouitium commiſſo,qui tñ Religionẽ deſeruit, & de Monaſterio exijt,iſto enim in caſu, cũ amplius pro religioſo haberi nõ poſſit; ideo poterit à ſeculari iudice puniri,quamquam delictum in Monaſterio,dum Nouitiatus habitũ deferret,perpetraſſet,prout eum refert Fari.d.q.8.ſub nu.46. verſ.amplia 16.

12 Cõuerſi quoq; qui ſe Eccleſiæ ſeruitio dedicarunt,beneficiũ fori gaudebũt,præſertim ſi profeſſionẽ aliquã fecerint,puta,obediẽtię,caſtitatis,vel paupertatis, ſm̃ Calder.cõſ.30.ſub tit.de Regular.& notatur in c.Parochianos. c. ex tenore. c.non dubium.& c.de Monialibus,de ſent.excom.in 6.& cõprobat Decia.d.c.9.n.28.Ex præfatis decidi pñt multę quæſtiones de Ieſuatis fratribꝰ,de Regularibus tertij ordinis B.Frãciſci, & de ſimilibus, q ſi alicui Religioni ſunt aggregati,vel aliquam regulã profitẽtur à Sede Apoſtolica approbatã, hoc beneficio fori gaudebũt,ita Decia.d.c.9.qui more ſuo doctiſſimè,& di

13 ſtinctè loquitur.† Adeo fauorabiles ſemp fuere leges,& Scribẽtes Eccleſiaſticis perſonis circa iſtã fori immunitatẽ, vt eam extẽdere conati ſunt ẽt ad familiares Clericorũ,& ſi laici eſſent,qui tñ gaudẽt Clericorũ priuilegio, & cõueniẽdi ſunt corã iudice Eccleſiaſtico gloſ.1. circa med.in c.eos,qui.32.diſt.glo.1.in prin.in c.iudicatũ.89. diſt.gl.1.in c.2.de for.cõp.Bal.in l.2.3.not. C.de Epiſ.& Cler.Marãt.in Pract.11.diſt.4.par.prin.nu.4.Marſ.cauſ.

crim.cōſ.67.n.60.Calca.cōſ.71.per tot.vbi dicit id gñale eſſe in oībus famulis ſingularis pſonæ.Card.Alba.cōſ. 13.ſub n.7.& habemus tex.in c.pen. de priuil.in 6.& pbatur in l.Medicos.& l.fi. C.de profeſſ.& Med.lib.11.in l.viros.C.de com.cōſtit.lib.12.in l.ſacris.la 3.C.de pxi. ſacr.ſcrin.eo.lib.& in l.fi.C.de propo.agen.in reb.eo.lib. 11.& in l.1.& 2.C.de Epiſc.& Cler.Ant.de Butr.in d.c. 2.ī 1.col.de for.cōp.ſequutus à Capic.deciſ.12.n.2.qui de magis cōi teſtatur, & ſequitur Ant.Theſaur.deciſ.Pedem.22. vbi relatis opinionibus, tenet qđ coloni, & famuli Clericorum nō gaudeāt,qñ nō ſunt perpetui,& de iſtis intelligēdum ſcribit tex.c.Eccleſiarū ſeruos.12.q.2. diuerſa enim ratio eſt in famulis,& operarijs,qui ſunt pſonæ liberæ,à ſeruis perpetuis,qui ſunt in dñio Eccleſiaſticorum. Et tñ Epiſcoporū famuli hoc priuilegio gaudēt ſm Abb.in c.1.n.16.de for.compet.& in c.cum non ab homine,ſub nu.2.de iudic.& Feli.in c.2.num.2.in fi. de for.compet.dicit opinionē Abb.eſſe tutiorem,quod etiam voluit Burſatt.conſ.25.per tot.& præcipuè.num. 13 lib.1.ſequitur Fari.d.q.8.nume.46.& concludunt Capic.& Theſaur.vbi ſupra.

Quod,etiam vigore Motus proprij Pauli PP.III.incipit, Debita cōſideratione,& eſt 24.in ordine,extenditur ad duos familiares Referēdariorum vtriuſq; ſignaturæ. Et tāto magis procederet in famulis Illuſtriſſimorū Cardinaliū, qui tantūmodo ſuppoſiti ſunt illorū iuriſdictioni,priuatiuè quo ad alios iudices,ſecūdum Zabar.& Pa-

nor.relatos, & ſequutos à Clar.in Pract.§.fi.q.35.verſic. nũquid familiares.& verſ.excipiuntur. Verum Scacci.de iud.cauſ.ciui.& crim.c.11.n.22.ſcribit. Quod nũquam in Vrbe vidit, aut audiuit ſeruatum hoc priuilegium Cardinalium puniendi ſuos familiares, & credit hoc priuilegium à ſe ipſis Cardinales abdicaſſe, potius ad eorum exonerationem, quam iure coactos. proſequitur Fari.d. q.8.n.46. qui dicit, quicquid ſit de iure, hodie Cardinalium famuli, & familiares puniuntur à iudicibus ordinarijs Vrbis, ſicut alij quicumq;.

Et quod pertinet ad propoſitionem iſtam de famulis Clericorum, qui gaudent hoc beneficio fori, videndus ſemper erit Decia.d.c.9.nu.47.& nume.57.lib.4.par.1. vbi multa.

De habitu, & tonſura Clericali. Cap. XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Clericalis habitus in duobus copulatiuè conſiſtit, ſcilicet in tonſura, & veſtibus, nec vnum ſine altero ſufficeret.*

2 *Tonſuræ duæ ſpecies, & quæ ſint, declaratur.*

3 *Tonſura in modum ſphæræ, & coronæ competit Clericis ad Diuina miniſteria deputatis.*

Cuius ſphericæ tonſuræ ſignificatus dantur.

4 *Conuerſis capilli ſuperius non raduntur, ſed tonduntur inferius, & quare.*

5 Tonſura à quibus originem habuerit.
6 Clericus in ſacris, ſeu beneficiatus non deferens tonſuram, peccat mortaliter.
7 Excuſantur tamen impotentes ob carentiam capillorum.
8 Veſtes Clericorum à iure determinatæ non reperiuntur.
9 In materia habitus Clericalis ius Canonicum procedit potius prohibendo, quam deſignando.
10 Quæ veſtes prohibitæ ſint Clericis demonſtratur.
11 Habitus Clericorum ſecularium incertus, ſecus Regularium.
12 Satis de iure, etiam quo ad ſeculares Clericos, habitus determinatur ad hoc, vt dignoſcantur à laicis.
Quorum habitus, qualis eſſe debeat, refertur.
13 Circa veſtes Clericorum attendenda regionis conſuetudo.
14 Cardinales purpura, & galero purpureo vtuntur.
15 Si de habitu, an ſit Clericalis, vel ne, quæſtio eſſet, quis iudex erit, Eccleſiaſticus, vel ſecularis?
Et Eccleſiaſticum eſſe oſtenditur.
Concilianturque Scribentes.

VT enim Clerici beneficium fori habeant, neceſſarium eſſe diximus, quod incedant in habitu, & tonſura, ideo quærendum erit, qui ſit habitus, & quæ tonſura Clericalis.

1 Sciendum itaque erit, quod habitus Clericalis in duobus copulatiuè conſiſtit, ideſt, in tõſura, & veſtibus, nec vnum ſine altero ſufficeret. ſecundum Bal. in l. ſi qua per calumniam. nume. 3. C. de ſacro. Eccleſ. vbi infert, quod

captus in maleficio, habens tonſuram ſine veſtibus, vel habens veſtes ſine tonſura, non dicitur captus in habitu Clericali. hoc idem notat Gemin. in c. ſi iudex. §. idem eſſe. in princ. vbi Franc. de ſent. excom. in 6. & fuit dictum Io. Andr. ibidem num. 1.

2 Tonſuræ autem duę ſunt ſpecies, quarum vna compétit Clericis deputatis ad Diuina officia; quæ figuratur in modum ſpheræ, vel coronæ, ſicuti habemus, in c. prohibitæ. diſt. 23. in d. c. duæ ſunt. 12. q. 1.

3 Cũ enim circularis ſit, & careat angulo, ſignificat Clericos carere debere ſordibus, quoniã vbi angulus, ibi ſordes, Ac etiam quia coronam in capite repræſentat, vnde datur intelligi, quod Clerici in Deo Regnum habent, & dum ſe, & alios virtutibus regunt, poſſunt appellari Reges, in ſignum Regni quod in Chriſto expectant. Et raſio capitis eſt temporaliũ omnium depoſitio. Verum quia non omnes capilli raduntur, ſed pars, hinc capilli, qui remanent, deſignant, quod Clerici debent aliqua retinere ad vitæ ſuſtentationem, vt dicitur in d. c. duæ ſunt 12. q. 1. Et ob id raſura fit in ſupremo vertice capitis, vt mẽs Clerici eleuetur ad cęleſtia deſideria, nec retardetur, ſubtractis capillis, i. deſt ſublatis occupationibus rerum temporalium à contemplatione Diuinorum; Et fit in ſummitate capitis, quia ibi eſt eminentia mẽtis, cuius ſuperior pars eſt ratio, & inferior ſenſualitas. c. vnic. §. quia vero Chriſtus. de ſacr. vnit.

4 Conuerſis vero, quoniam Diuinis miniſterijs nõ occu-

pantur, capilli ſuperius non radũtur, ſed inferius tõduntur, quia temporalia deponunt, & hęc eſt propriè tonſura, & nõ raſura, quæ ex parte inferiori capillorũ fieri debet, ad releuationem ſenſuum viſus, & auditus, ne nimia capillorum longitudine oculi, & aures impediãtur videre, & audire ea, quæ Dei ſunt, vt habetur in c. penult. 23. diſt. vbi dicitur, quod Clerici debẽt incedere detenſo capite, & auribus patentibus, ſicuti notat gloſ. in Clement. quoniam in ver. & tonſuram. de vit. & honeſt. Cler. vbi Imo. num. 28. & Abb. in c. penult. ſub num. 4. extr. eo. & hæc eſt ſecunda ſpecies tonſuræ.

5 Raſuramque iſtam, ſeù coronam nonnulli voluere à Nazaræniſ fuiſſe inuentam, qui, ſeruato tamen crine, radebant caput ad continentiam, & capillos ponebãt in ignem ſacrificij. Alij dixere habuiſſe originem à Beato Petro, qui in memoriam Dominicæ Paſſionis, & in ſignum coronæ ſpineæ raſuram in capite ferebat, vti affirmat Butr. in d. c. penult. de vit. & honeſt. Cleric. prout eum refert Pacian. in tract. cui incumb. on. proban. c. 34. num. 26. & ſeq. par. 2.

6 Et ita, & taliter Clerici tonſurati incedere debent, quod ſi tonſuram non portarent, peccarent mortaliter. cap. prohibitæ, ibique Præpoſ. 23. diſt. Panorm. in cap. ſi quis ex Clericis. per eum text. de vit. & honeſt. Cleric. Rebuff. in Pract. benef. prima par. tit. de for. lite. tonſur. in fine.

Quod intelligendum cauit Dec. in c. ad audientiam

colum. penult. in fin. de reſcript. de Clerico in ſacris, vel beneficiato.

7 Benè verum eſt, quod ſi propter infirmitatem, ſeù debilitatem capitis, vel nimium caluitium, tonſuram non deferrent, excuſantur, & gaudent Clericali priuilegio. Cappell. Tholoſ. deciſ. 256. qui enim capillos non habent, excuſantur, cum nemo teneatur ad impoſſibile, etiam ſi deficerent mediante aliqua illicita opera, ſed à remotis, vt puta, quia ſibi cecidiſſent propter morbum gallicum. ita Clar. in Pract. §. fin. quæſt. 36. verſ. quæro nunc. & ſequitur Scacci. de iudi. cauſ. ciui. & crim. c. 11. num. 83. in fin.

8 Veſtes Clericorum non reperiuntur à iure determinatæ, ſicuti ſentit gloſ. in cap. 1. de vit. & honeſt. Cleric. vbi Doct. & gloſ. in Clement. 1. in fine. de elect. gloſ. vnic. in ſum. 21. quæſt. 4. Panorm. in c. tranſmiſſam. 4. not. ſub num. 2. de elect. Alex. conſil. 8. in fin. lib. 1. conſil. 149. ſub nume. 12. lib. 6. Prob. ad Monach. in c. vnic. nume. 4. de Cler. coniug. apoſt. ad Panorm. in c. cum conſuetudinis. de conſuet. Clar. in Pract. §. fi. q. 36. verſ. ſed quæro, quis dicatur.

9 Et propterea in hac materia habitus Clericalis ius Canonicum procedit potius prohibendo, quam permittendo, prohibet nempe Clericis non nullos habitus, non tamen præſcribit, qualem deferre debeât, ita communiter aſſerunt omnes, ſecũdum Clar. d. q. 36. verſ. dixi Clericũ.

10 Et prohibitas eſſe dicũt veſtes rubras, & virides, itẽ manicas,

Digitized by Google

nicas; pileum, epitochium, ſeu tabarrum foderatum vſq; ad oram, caligas ſcaccatas, & indumenta aperta breuia, aut nimium longa, prout ordinauit Innocẽ. III. in c. penult. de vit. & honeſt. Cler. Foller. in Pract. crim. in ver. audiantur excuſatores, num. 42. Menoch. de arbitrar. iud. caſ. 392. vbi accuratiſſimè more ſuo refert diſpoſitionem præfati tex. & declarat, quæ ſint veſtes ibi nominatæ, ſcribitq; quod Innoc. dum de indumentis clauſis verba fecit, intelligere videtur indumenta, non pro quouis veſtium genere, ſed pro illis tantum, quibus hodie loco ſecundæ veſtis vtimur; quam (ſottanam) vulgo appellamus, nos Clerici. Et licet Innoc. prohibeat pannos rubros, & virides, opin. Menoch. d. caſu eſt non taxatiuè loquutum fuiſſe, ſed gratia exempli, nã, & eadem ratio in cæteris coloribus adeſt, imo, & aliquando maior, & Innoc. Conſtitutio fuit edita, quoniam Clericis minimè conuenit his coloribus vti, & Clemens V. in Clem. 2. de vit. & honeſt. Cler. plura de Clericorum veſtibus ſtatuit, quam Conſtitutionem approbauit Sacr. Concil. Trident. c. 6. ſeſſ. 14. de cuius Clem. expoſitione multa Menoch. d. caſ. 392. num. 11. & ſeq. proſequitur Marc. Ant. Cucc. inſtit. maio. lib. 3. titu. 10. num. 1. & ſeq. prout eum refert d. Scacc. d. c. 11. num. 84. & ſeq.

11 Et quod diximus, quod habitus Clericorum non eſt certus, neq; determinatus, debet intelligi, quod non eſt certus, neq; determinatus, ſicuti habitus Clericorum

regu-

regularium cuiuſcumq; Religionis, qui in omnibus, & per omnia in quacumq; Religione eſt ita certus, & determinatus in tãtum, quod omnes fratres illius Religionis in habitu ſunt, & debent eſſe ſine aliqua differentia conformes, ita quod omnes fratres vnius Religionis, & profeſſionis in habitu, & colore non differant, quod ſecus eſt in Clericis ſecularibus, qui vtuntur diuerſo habitu, & in eis non eſt de iure in colore, & forma reſtricta, habitus certus, & determinatus.

12 Quamquam de iure dicatur ſatis habitus Clericorum ſecularium certus, & determinatus ad hoc, quod cognoſcantur, & diſtinguantur Clerici á laicis, ita Lup. de liber. Eccleſ. quæſt. 7. vbi num. 2. in primis notandum dicit, quod habitus Clericorum debet eſſe tallaris, per tex. c. penult. 23. diſtinct. quem refert. gloſſ. in Clemẽt. quoniam. de vit. & honeſt. Cleric. Non debet eſſe inhoneſti coloris, vt in c. perpendimus. 21. quæſt. 4. Neque inhoneſtæ formæ, vt in d. Clement. & in c. penult. de vit. & honeſt. Cler. taliter habitus Clericorum debet eſſe honeſtus, vt Clericus ſit notus inter ſeculares, & laicos, vt in c. nullus eorũ, & in c. Epiſcopi. 21. q. 4. Et circa ueſtes Clericorum ſatis cõſtat, quod non debent eſſe, neq; nimis ſordidæ, neq; nimis fulgidæ, quia neq; affectatæ ſordes, nec exquiſitæ delitiæ laudes pariunt, c. 1. diſt. 41.

13 Et tandem in his veſtimentis ſeruanda erit loci conſuetudo ſecundum gloſſ. in. c. ſi quis virorum diſtinct. 30. quæ notat ſufficere, vt quis veſte vtatur ſecundum con-

ſue-

ſuetudinem regionis, vnde infert, quod Clerici Tranſalpini non ſunt cogendi vti veſtibus affibulatis, vt Itali, non obſtante noua conſtitutione ſuper hoc emanata circa vitam, & honeſtatem Clericorum, quia lex debet conuenire conſuetudini, & hoc idem notauit alia gloſ. in. c. penult. in ver. deauratis. de vit. & honeſt. Cler. vbi docuit, quod Clerici debent ſe conformare in veſtibus conſuetudini regionis, ne videantur hippocritæ, & ne vileſcat dignitas Clericalis, de qua re inſignis eſt tex. in. c. fin. diſt. 1
41. vbi habetur, quod in cibis, ac in veſtimentis ſeruandi ſunt mores eorum, cum quibus viuimus, nam qui, contemptis his, cum quibus viuit lautiora ſibi, aut auſteriora veſtimenta, vel alimenta quærit, aut intemperans ſui, aut ſuperſtitioſus eſt. 1

Qui enim facit, quod alij ſuæ profeſſionis communiter faciunt, non ſolum affectationem vitat, quæ tam in ſordibus, quam in delitijs conſiſtit. d. c. 1. diſtinct. 41. Verum etiam pericula vitiorum declinat, quæ ſæpe ſub ſpecie virtutum latenter ſubintrant, vt dicitur in. c. ſæpe. diſtinct. 41. Et propterea in veſtitu nec ornatus, nec ſordes conſiderantur, ſed quid locis, quid temporibus, & quid perſonis conueniat, diligenter attendendum eſſe voluit gloſſ. in. c. 1. in ſum. 21. q. 4. quæ tenet, quod Clerici poſſunt ſecundum conſuetudinem regionis etiam pretioſis veſtibus vti, vt conforment ſe moribus eorum, inter quos viuunt, ita Pacian. d. c. 34. num. 35. & ſeq. par. 2. & ante eum dixere Roland. conſ. 4. num. 27. lib. 1.

Cepol.cauſ.crim.conſ.11.num.30.Felin. in pract. crim. d.ver.audiantur excuſatores.num.42.qui dicit; quod ſi conſuetudo non haberet diuerſitatem aliquam inter habitum Clericorum, & laicorum, illa eſſet nihilominus attendenda.Couar.pract.quæſt.c.31.ſub num.7.vbi dicit, quod in habitu Clericorum bene attenditur loci conſuetudo,non tamen laicorum, ſed Clericorum, comprobat Farinat.d.q.8.n.69.

14 Hinc Cardinales vtuntur purpura,& galero purpureo ex ordine Inno.IIII.vti dicunt Menoch.d.caſ.392.nu.8. & Scacci.d.c.11.n.86.

Si enim contrauerteretur; an habitus,cum quo repertus eſſet aliquis Clericus,eſſet Clericalis; ad quem hæc
15 habitus cognitio ſpectet, ad Eccleſiaſticum, vel ſecularem iudicem, contendunt Scribentes, & quod pertineat ad iudicem laicum affirmat Guid. Pap. deciſ. 138. & ſentit Gemin.in.c.vnic. §.fin.in fin.de Cler.coniug.in 6.& reſpondit Soc.conſ.122. num.3.lib.1. & tenet Rip. in. c. 2.nu.4.de iudic.& comprobat Clar.in pract. §.fin. quæſt.36.num.14.Decian.c.9.num.95.lib.4.par.4.& dicunt alij,quos congerit Maſcard. de probat. concluſ. 961.n.4.par.2.

Contrarium vero, ſcilicet, quod cognitio iſta habitus ſpectat ad Eccleſiaſticum iudicem,voluit Zabar.in Clemen. 2.in fin.de vit.& honeſt.Cler. Cepo.d.conſ.11.col. 6.verſ.qualis debeat eſſe habitus. Roland.d.conſ.4,nu. 33.lib.1. Couar. Pract.quæſt.c. 33.ſub num.1. Farinat. d.q.8.

d.q.8.num. 34. Et opinio tenentium contrarium, vti falſa à Canonibus, & communi omnium aliorum ſententia contraria, expreſsè reprobatur à Couar. d. c. 33. ſub num. 1. Scacci. d. c. 11. num. 88. Lopez. ad Diaz. c. 62. nu. 14. Rot. Rom. deciſ. 3. alias 202. de ſent. excommun. in nouis.

Pro concordia dici poſſe ſcribit Pacian. d.c. 34. ſub n. 23. Quod aut notoriè conſtat habitum non eſſe Clericalem, vel quia non habet tonſuram, quę res ſeculari inſpectione detegitur, vel quia veſtes erant verſicoloris, & tunc prima opinio procedat, quæ fundatur in notorio, iux. Gemin. Socin. & Guid. Pap. ſupra citatos. quod etiam voluit Maſcard. de probat. concluſ. 689. num. 8. & ſeq. par. 2. vbi dicit, quod ſi ſtatim poteſt probari, quem non incidere in tonſura, quæ puta, ſtatim poteſt ad oculum videri, depoſito bireto, tunc ſi quis allegaret ſe Clericum, & incedere in habitu, & tonſura, ſi iudex ſecularis ſtatim denudato capite, contrarium cognouerit, poterit denegare remiſſionem ad iudicem Eccleſiaſticum, tanquam calumnioſam, vt per Domin. & Franc. in. c. 2. §. 1. col. 2. de Cler. coniug. in 6. & per Aufrer. in tract. de poteſt. ſecul. in Eccleſ. 20. fallent. & nō diſſentit Decian. d. c. 9. nu. 110. & comprobat Scacc. d. c. 11. n. 89. & ſequitur Farinac. d. q. 8. n. 34.

Nam & ſi ſecularis iudex non poſſit de Clericatu cognoſcere ad effectum pronunciandi, an ipſe captus ſit verè Clericus, necne, & an inceſſerit in habitu ad hoc, vt

inde

Digitized by Google

inde ſequatur declaratio, an amiſſerit, vel non amiſſerit priuilegium fori, poteſt tamen talem informationem aſſumere ſummariè ad effectum, vt illum remittat ad iudicem Eccleſiaſticum, ſic Farinat. vbi proximè ex Anch. Butr. & Scacc. Aut dubitatur, an ille habitus eſſet Clericalis, eo quia habebat captus tonſuram, ſed quæſtio eſſet circa veſtes, quæ vel propter colorem, uel propter eorum breuitatem dubitationem mouerint, an Clerico cõuenirent, vel ne, & tũc credit Pacian. d. c. 34. nu. 23. & 24. ueriorem eſſe opinionem Zabar. cum ad Epiſcopum pertineat habitum deſcribere Clericorũ, quod etiam uoluit Scacc. d. c. 11. n. 88.

De Clericatu, quomodo probetur.

Cap. XXIV.

SVMMARIVM.

1 *CLericus in dubio quis non præſumitur, ſed laicus.*

2 *Natura non creat artem, ſed diſponit ad artem.*

3 *Omnes naſcimur laici, ideo Clericatus qualitas erit probanda.*

4 *Clericatus eſt ſolemnitas extrinſeca, ad quam non peruenitur, niſi facto hominis.*

5 Quo-

Quomodo Clericatus probetur, remiſſiuè.

6 *Immunitas Eccleſiaſtica quid.*

7 *Differentia inter immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam.*

1 POſtquam in dubio quis Clericus non præſumitur, ſed laicus cũ qualitas Clericatus non ſit à natura, Card. Zabar. in repet. c. perpẽdimus. col. 2. de ſenté. excom. in c. ex litteris. de tranſact. & in c. cum adeo. de reſcript. Felin. in c. ſignificauit, in prin. de teſtib. Dec. conſ. 125. n. 6.

2 Eo quia natura non creat artem, ſed diſponit ad artem, ut colligitur ex reſponſo Valentin. in. l. Stichus. ff. de leg. 3. & ex. c. ex ſtudijs. de præſump. conſultuſq; reſpondit Alber. Brun. cõſ. 38. col. 3. & aſſerũt Bal. in. l. Macedoniani. ſub num. 2. C. ad Macedon. Aym. conſil. 72. num. 2.

3 Et omnes laici naſcimur, ideo Clericatus qualitas erit probanda per eum, qui in Clericatu ſe fundat, ut dicit Io. Andr. in regula, ſcienti. col. pen. poſt prin. de reg. iur. in mercurial. & ad hoc affert contex. in. c. legum. 2. q. 1. & ipſum ſequutus fuit Luc. de Pen. in. l. quicumq; in 62. caſ. ſub num. 20. C. de apoch. pub. lib. 10. & Aufrer. in repet. Clem. 1. col. 1. nu. 5. de off. Ordin. Bal. in c. fin. num. 4. de præſump. Lopez. ad Diaz. c. 62. num. 20. Decian. tract. crim. c. 9. num. 127. lib. 4. par. 4. Farinat. q. 8. num. 38. Maſcard. de probat. concluſ. 302. num. 3.

par. 4.

par.1.& cõfirmat Pacian.in tract.cui incumb. on.prob. c.34.n. 1.par.2.

4 Præcipuè quia Clericatus eſt ſolemnitas extrinſeca, ad quam quis non poteſt peruenire; niſi facto hominis, ergo non præſumitur,niſi probetur. Ant. de Butr. in c. fin.nu.8.de eo.qui furt.ord. recep.

5 Propterea operæ præcium eſſet tractare, quomodo Clericatus probetur. Verum quia Maſcard. de probat.concluſ. 302.303.304.& 305.par.1. latiſſimè nobis mandauit, quomodo, & quibus modis Clericatus probetur,ſuperfluum duxi, aliquid in hoc particulari in medium afferre,maximè cum Pacian.& ipſe in dic. 34. num.41.& ſeq.plenè doceat modum probandi Clericatum,& nouiſſimè conſumatiſſimus,& præclariſſimus Farinat.d.q.8.n.38.& pluribus ſeqq.adamuſſim omnia referat,quę poſſent adduci in hoc propoſito,ideo ad prædict. recurrendum erit.

6 Reſtat modo,vt finem imponamus hiſce noſtris commentarijs,dicendum, quid immunitas, ſeu emmunitas Eccleſiaſtica ſit. Et ex ſupradictis ſatis apparebit, quod dicitur priuilegium,ſeu libertas Eccleſię,qua ipſa Eccleſia gaudet circa multa,inter quę connumeratur priuilegium noſtrum, ne malefactores ad ipſam confugientes inuiti extrahantur, vti ſuperius ſatis demonſtrauimus, & dicitur immunitas, ſeu emmunitas, quaſi extra munia, ideſt munera data libertas, & dicitur ab, è, quod eſt extra; Vel dicitur immunitas, quaſi puritas, vnde

vnde dicitur quis immunis nedum ab oneribus, & muneribus, ſed etiam à peccatis, prout ſumitur in c. fin. de purg. Cano. ibiq; Doct.

7 Et licet dixerimus, quod immunitas Eccleſiaſtica dicitur libertas, qua ipſa Eccleſia gaudet. Siendum tamen erit, quod hoc procedit largo ſumpto vocabulo, quaſi eam confundendo. Verum ſi ſtrictè, (vt conuenit in materia cenſurarum) accipienda erit, debemus diſtinguere inter Eccleſiaſticam immunitatem, & Eccleſiaſticam libertatem. Per Eccleſiaſticam nempe immunitatem intelligere debemus exemptionem loci ſacri, & per libertatem Eccleſiaſticam intelligere debemus exemptionem perſonarum Eccleſiaſticarum.

Quod vtile erit ſcire, quia ſi quis locum ſacrum violauerit, non erit reus violatæ libertatis, ſed tantum immunitatis, & non incurreret in cenſuras illatas contra violatores Eccleſiaſticæ libertatis, hinc videmus, quod Benedictus XI. in extrauag. inter cunctas. §. incendiarios. de priuileg. ponit diſtinctos caſus violationis immunitatis, & violationis libertatis Eccleſiaſticæ, vt docuit Caietan. in ſumul. tit. de immunitat. Eccleſ. violat. & ſequitur Villagut. de extenſ. leg. tit. de extenſ. immunit. Eccleſ. quæſt. vnic. concluſ. 1. num. 1. 2. 3.

Et hæc ſufficiant pro abſolutione operis, ad laudem

Digitized by Google

dem Dei Omnipotentis, & glorioſæ Virginis Mariæ, ac ſanctorum Andreæ, & Alexandri, Aduocatorum meorum.

FINIS.

Parmæ, ex Officina Eraſmi Viothi. M DC VIII.

Superiorum permiſſu.

Errata	Correctiones.
Pag.14.n.5.c.miror	*minor*
Pag.15.n.5.in fine.Anna.	*tom.*
Pag.27.inprin.C.I.	*C.III.*
Pag.29.inprin.C.I.	*C.III.*
Pag.61.Ex quibus	*6 Ex quibus*
Pag.68.Attamen	*13 Attamen*
Pag.71.Quod duplex	*3 Quod duplex*
Pag.79.in med.Ac etiam	*7 Ac etiam*
Pag.84.inprin.in Eccleſia	*in Eccleſiam*
Pag.90.Tanto	*3 Tanto*
Pag.94.Sed conſtito	*5 Sed conſtito*
Pag.119.in princ.Non reſiſtunt	*12 Non reſiſtunt*
Pag.120.in med.Extrahere	*13 Extrahere †*
Pag.143.in fi.Regula	*40 Regula*
Pag.161.in med.Nec erit	*22 Nec erit*
Pag.181.infi.Quæ & ſi	*3 Quæ & ſi*
Pag.248.in princ.Et vt	*42 Et vt*
Pag.269.in princ.Nihilominus	*73 Nihilominus*

Digitized by Google

Digitized by Google

LABORATORIO DI RESTAURO
Via del Teatro
di Marcello 32
00186 ROMA